

STORTINGET

Stortingstidende

Referat fra møter i Stortinget

Nr. 24 · 3. desember
Sesjonen 2018–2019

Møte mandag den 3. desember 2018 kl. 10

President: Tone Wilhelmsen Trøen

Dagsorden (nr. 24):

1. Finansministerens redegjørelse om regjeringens forslag til statsbudsjett og om nasjonalbudsjettet for 2019
2. Innstilling fra finanskomiteen om nasjonalbudsjettet 2019 og forslaget til statsbudsjett for 2019 (Innst. 2 S (2018–2019), jf. Meld. St. 1 (2018–2019), Prop. 1 S (2018–2019) og Prop. 1 S Tillegg 1–3 (2018–2019))
3. Stortingets vedtak til lov om endringer i vegtrafikkloven (krav til CO₂-utslipp) (Lovvedtak 10 (2018–2019), jf. Innst. 42 L (2018–2019) og Prop. 91 LS (2017–2018))
4. Stortingets vedtak til lov om endringer i aksjelovgivningen mv. (oppløsning og avvikling, mellombalanser m.m.) (Lovvedtak 11 (2018–2019), jf. Innst. 70 L (2018–2019) og Prop. 100 L (2017–2018))
5. Referat

Presidenten: Representanten Eirik Sivertsen, som har vært permittert, har igjen tatt sete.

Den innkalte vararepresentant for Møre og Romsdal fylke, Tove-Lise Torve, tar nå sete.

Det foreligger tre permisjonssøknader:

- fra Senterpartiets stortingsgruppe om sykepermisjon for representanten Jenny Klinge fra og med 3. desember og inntil videre
- fra Fremskrittspartiets stortingsgruppe om sykepermisjon for representanten Hanne Dyveke Søttar fra og med 3. desember og inntil videre
- fra representanten Une Bastholm om sykepermisjon fra og med 3. desember og inntil videre

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:

1. Søknadene behandles straks og innvilges.
2. Følgende vararepresentanter innkalles for å møte i permisjonstiden:
For Møre og Romsdal fylke: Geir Inge Lien
For Nordland fylke: Grethe Andersen
For Oslo: Per Espen Stoknes

Presidenten: Geir Inge Lien, Grethe Andersen og Per Espen Stoknes er til stede og vil ta sete.

Statsråd Siv Jensen overbrakte 4 kgl. proposisjoner (se under Referat).

Presidenten: Representanten Per Olaf Lundteigen vil fremsette et representantforslag.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [10:02:19]: På vegne av representantene Nils T. Bjørke, Sigbjørn Gjelsvik, Kjersti Toppe og meg sjøl vil jeg legge fram forslag om «endring av arbeidsmiljøloven slik at Arbeidstilsynet får heimel til å handheva lovføresegner om innleige frå bemanningsføretak».

Presidenten: Representanten Audun Lysbakken vil fremsette et representantforslag.

Audun Lysbakken (SV) [10:02:48]: På vegne av representantene Solfrid Lerbrekk, Arne Nævra og meg selv har jeg gleden av å framsette forslag om å utrede alternativer til EØS-avtalen.

Presidenten: Forslagene vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Valg av settepresident

Presidenten: Presidenten vil foreslå at det velges en settepresident for Stortingets møte i dag – og anser det som vedtatt.

Presidenten vil foreslå Svein Harberg. – Andre forslag foreligger ikke, og Svein Harberg anses enstemmig valgt som settepresident for dagens møte.

Fra Statsministerens kontor foreligger følgende brev til Stortinget, datert 30. november 2018:

«Endringer blant statssekretærer

Statsråd ble holdt på Oslo slott 30. november 2018 kl. 1100 under ledelse av Hans Majestet Kongen. Det ble truffet følgende vedtak:

Petter Kvinge Tvedt gis med virkning fra 14. desember 2018 avskjed som statssekretær for statsråd Siv Jensen i Finansdepartementet.

Hanne-Maren Blåfjelldal gis avskjed som statssekretær for statsråd Bård Hoksrud i Landbruks- og matdepartementet.

Atle Simonsen gis avskjed som statssekretær for statsråd Jan Tore Sanner i Kunnskapsdepartementet og utnevnes på ny til statssekretær for statsråd Siv Jensen i Finansdepartementet.

Politisk rådgiver Rikard Knutsen utnevnes til statssekretær for statsråd Bård Hoksrud i Landbruks- og matdepartementet.»

Det refererte brevet foreslås vedlagt protokollen.

– Det anses vedtatt.

Før sakene på dagens kart tas opp til behandling, vil presidenten opplyse om at Stortingets møte i dag fortsetter utover kl. 16.00 til dagens kart er ferdigbehandlet.

Etter ønske fra finanskomiteen vil presidenten foreslå at sakene nr. 1 og 2 behandles under ett – og anser det som vedtatt.

Sak nr. 1 [10:04:40]

Finansministerens redegjørelse om regjeringens forslag til statsbudsjett og om nasjonalbudsjettet for 2019

Sak nr. 2 [10:04:42]

Innstilling fra finanskomiteen om nasjonalbudsjettet 2019 og forslaget til statsbudsjett for 2019 (Innst. 2 S (2018–2019), jf. Meld. St. 1 (2018–2019), Prop. 1 S (2018–2019) og Prop. 1 S Tillegg 1–3 (2018–2019))

Presidenten: Etter ønske fra finanskomiteen vil presidenten foreslå at debatten begrenses til 4 timer og 45 minutter, eksklusiv replikker og treminuttersinnlegg. Taletiden blir fordelt slik på gruppene:

Arbeiderpartiet 80 minutter, Høyre 70 minutter, Fremskrittspartiet 45 minutter, Senterpartiet 30 minutter, Sosialistisk Venstreparti 20 minutter, Venstre 15 minutter, Kristelig Folkeparti 15 minutter, Miljøpartiet De Grønne 5 minutter og Rødt 5 minutter.

Replikkordskiftene foreslås ordnet slik:

Etter innlegg fra finansministeren blir det gitt anledning til én replikk per opposisjonsparti, til sammen seks replikker, og fire replikker med svar etter innlegg av partigruppenes hovedtalere, parlamentariske ledere og øvrige medlemmer av regjeringen – innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Henrik Asheim (H) [10:06:12] (komiteens leder og ordfører for sak nr. 2): La meg starte denne debatten med å takke komiteen for et godt samarbeid i behandlingen av statsbudsjettet for 2019. Som de fleste vet, kom vi i gang litt senere enn det som normalt er. Allikevel har komiteen samlet vist stor fleksibilitet og velvilje, både opposisjon og posisjon, for å få på plass en innstilling som heller ikke har forsinket Stortinget mer enn strengt nødvendig med tanke på den parlamentariske situasjonen som vi har vært igjennom denne høsten.

I oktober la regjeringen frem et svært godt budsjettforslag for 2019. Dette var et budsjett som også var bygget på de tidligere budsjettenighetene med klare, gjenkjennelige prioriteringer for alle de fire ikke-sosialistiske partiene, noe som la et godt grunnlag for den enigheten som i dag vil vedtas i Stortinget.

La meg derfor også få takke Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti for konstruktive samtaler og en god felles budsjettavtale for 2019. Dette er den ellefte budsjettenigheten mellom disse fire partiene siden 2013, og om jeg får si: en av de mindre konfliktfylte.

Jeg vil også rette en takk til opposisjonen, som har vist velvilje og jobbet hardt for å få på plass alt som trengs fra komiteens side for å kunne fremme sin helhetlige innstilling i tide.

Litt i tråd med min takk til komiteen er det verdt å si at man skal ikke reise så langt ut av vårt land for å finne mye større utfordringer i det politiske liv. I vårt naboland Sverige har de ennå ikke fått på plass en regjering etter valget de hadde i begynnelsen av september. I Frankrike preges landet av demonstrasjoner og unnakstilstand nettopp på grunn av forslaget til budsjett for 2019.

Kontrasten til Norge er stor. Selv om Kristelig Folkeparti holdt oss alle i spenning noen uker, kan de av oss som brukte en del kvelder på å følge fylkesårsmøtene i dette partiet, skrive under på at det ikke akkurat var kaos og uforutsigbarhet som preget møtene, det var vafler og respekt for hverandre som preget debatten.

Denne stabiliteten og forutsigbarheten er i seg selv en styrke for Norge og en velferd for folk, nettopp det at partier med ulikt utgangspunkt finner felles løsninger, og at vi har en opposisjon som markerer uenighet med flertallet, men som også forholder seg konstruktivt når det er nødvendig for landet vårt. Det er noe vi skal glede oss over, og det er noe vi bør ta vare på i Norge.

Det går godt i landet vårt. Ledigheten fortsetter å gå ned. Sysselsettingen fortsetter å stige. Klimagassutslippene reduseres til det laveste nivået siden 1995. Og stadig flere elever lærer mer på skolen.

Disse resultatene har ikke kommet av seg selv, og det er heller ingen naturlov at det vil fortsette i fremtiden. Derfor er de politiske prioriteringene og valgene vi tar i dette budsjettet, viktige. Vi skal alltid bruke gode tider til å investere for fremtiden og ruste oss for de utfordringene som helt sikkert vil komme. Noen av dem kjenner vi til, andre vil komme brått på.

Det er verdt å minne om at politikere i utgangspunktet ikke har noen penger – alt vi bevilger i budsjettet, er folks penger, som vi forvalter på vegne av og med tillit fra dem. Det stiller krav til at vi husholderer skikkelig, at vi ikke bruker mer enn vi har, og at vi prioriterer dem som trenger det mest, når de trenger det.

Det andre er at løsningene ikke alltid kan være å skatte mer. Vi må legge til rette for at det også skapes mer i landet vårt. Når bedriftene har rom til å investere, ansette flere og utvikle sine produkter, gir det også ringvirkninger. Flere kommer i jobb og får dermed også økonomisk trygghet for seg selv og sin familie. Det å vite at regningene kan betales i tide, og at uforutsette utgifter ikke betyr krise for familien, er den viktigste velferden folk kan ha.

Gjennom investeringer i bedrifter utvikler vi også som nasjon flere bein å stå på. Slik rustet vi oss for en tid

der olje- og gassmotoren i økonomien vil bli litt svakere. For å fortsette å ha råd til vår felles velferd som fordeler verdiene rettferdig i samfunnet, må vi ha verdier å fordele. De verdiene må skapes, og derfor må vi legge til rette for verdiskaping.

Det tas viktige grep i budsjettet for å sikre at det skapes mer i Norge. Med budsjettforliket reduseres selskapskatten ytterligere, til 22 pst., slik at våre bedrifter har konkurransedyktige rammevilkår, og at arbeidsplasser ikke flytter utenlands.

Vi reduserer også formuesskatten på arbeidende kapital, slik at den særnorske skatten på norsk eierskap reduseres. Når vi nå ytterligere øker rabatten i formuesskatten, betyr det at bedrifter ikke må skatte så mye av maskinene sine og utstyret de har for å skape verdier og arbeidsplasser. Å skatlegge dette er litt som å spise setepoteter. Det fungerer fint ett år, men høsten etter får en et problem.

I tillegg investerer vi ytterligere i det som man kan kalle blodomløpet i samfunnet vårt – vei, jernbane og havner. Siden de fire ikke-sosialistiske partiene fikk flertall i 2013, har investeringene i samferdsel økt med 75 pst. Slik sørger vi for å investere i fremtidens Norge, og vi moderniserer vår felles infrastruktur.

Vi vet også at utdanning er en viktig grunnplanke for å lykkes senere i livet. En god utdanning kan ingen ta fra deg, det gir uavhengighet og er et verktøy for å nå dine mål og drømmer. Derfor er det svært positivt at flere elever lærer mer i den norske skolen, at færre faller fra, og at fraværet i skolen er redusert dramatisk etter at fraværsgrensen ble innført.

Satsingen på en god skole fortsetter – ikke minst ved at vi oppretter 600 nye lærerspesialister. Målet er at hver skole i Norge skal ha en slik – dette for å sørge for at hver skole har en ekspert på sitt lærerværelse som kan bistå de andre lærerne, som kan identifisere lærevansker, og som kan gjøre det enklere å fange opp dem som trenger det, tidlig.

Vi investerer også tungt i forskning og høyere utdanning, fordi fremtidens utfordringer krever at vi tenker nytt og annerledes.

Tirsdag 20. november kunne regjeringspartiene og Kristelig Folkeparti presentere en helhetlig enighet om statsbudsjettet for 2019. Kristelig Folkeparti vil helt sikkert trekke frem flere av sine gjennomslag i sitt hovedinnlegg senere i debatten. Men det er verdt å merke seg noen hovedtrekk.

Vi finner rom til ytterligere å investere i vår felles velferd ved særlig å prioritere barnefamiliene.

Barnetrygden øker for første gang på 22 år samtidig som engangsstønadene også øker. Dette kommer i tillegg til at regjeringen utvider gratis kjernetid til også å gjelde 2-åringer.

Barnehagene får økte midler til bemanningsnormen i barnehage som innføres, og mer av midlene til kommunene øremerkes lærernormen i tillegg til en reell øking til dette formålet.

Dette gjøres samtidig som vi verner om de viktige grepene for å investere for fremtiden ved å redusere skattene, gi mer til vei og bane og øke forskningsinnsatsen.

Det er også verdt å merke seg at det er Kristelig Folkeparti gjennomslag i dette budsjettforliket som nå får hardest medfart fra Arbeiderpartiet i mediene og kanskje også i dagens debatt.

Det er interessant å merke seg at på flere områder øker avstanden mellom dagens opposisjonspartier. Arbeiderpartiet kritiserer økningene til barnefamiliene der Sosialistisk Venstreparti hyller dem. SV og Miljøpartiet De Grønne vil øke miljøavgiftene kraftig der Senterpartiet hevder at de er imot.

Men samtidig ser dagens fem opposisjonspartier ut til å være enige om noen hovedtrekk:

Det skal bli dyrere å jobbe og dyrere å skape arbeidsplasser.

Samtlige partier øker skattetrykket samtidig som de går mot store og viktige reformer for å fornye og forenkle – dette i en tid da vi vet at vi må skape mer, og hvor vi fremover må få mer ut av de pengene vi bevilger.

De går mot aktivitetsplikt for sosialhjelpsmottakere, selv om vi vet at dette får flere ut i jobb. De er motstandere av Nye Veier, som anslår å kunne spare oss for 30 mrd. kr i de viktige samferdselsinvesteringene vi skal gjøre – ved å jobbe smartere og planlegge bedre.

Man er rett og slett ikke opptatt av å bake kaken større for å ha mer å fordele, og opposisjonen er ikke villig til å få mer ut av de ingrediensene vi allerede har planlagt å bruke.

Slik ruster man ikke Norge for fremtiden. Slik tar man ikke ansvar for landet vårt i årene som kommer.

Norge er verdens beste land å bo i. Det har ikke kommet av seg selv, og det er ingen naturlov at det er slik i fremtiden.

Det budsjettet Stortinget i dag kommer til å vedta, er et budsjett som skaper og fordeler. Slik sikrer vi den norske modellen for fremtiden.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Rigmor Aasrud (A) [10:15:22]: Finanskomiteens leder har til stadighet prøvd å gi inntrykk av ektefølt bekymring for velferdsstatens bærekraft og av at Høyre skal ta ansvar for dette – og kutte i utgiftene. Men det eneste som er kuttet under denne regjeringen, er smålige kutt for dem det gjelder, og der betyr det ofte mye, men lite for utgiftssiden til budsjettet. Det er heller ikke lett å finne spor av ansvarlighet og reform i årets bud-

sjettforlik – det som Asheim har hatt ansvar for. Det er mange hundre små utgiftsposter som det er vanskelig å se bidrar til den bærekraften finanskomiteens leder har vært talsperson for. Og da har jeg lyst til å spørre representanten Asheim: Hvilke av de økningene som kom på utgiftssiden i forliket, bidrar mest til velferdsstatens bærekraft?

Henrik Asheim (H) [10:16:24]: Jeg kan begynne med det avsluttende spørsmålet. Svaret på det er at grep vi gjør for å sørge for at flere velger å få barn, styrker bærekraften i velferdssamfunnet vårt. Når fødselstallene går så mye ned som de gjør, er det grunn til bekymring – på lang sikt – for landet. Derfor er det veldig positivt at vi i fellesskap med Kristelig Folkeparti har kommet frem til økninger for barnefamilieene – noe som Arbeiderpartiet kritiserer i mediene, men som vi er stolte av å ha vært med på – både gjennom barnetrygden, gjennom engangsstønaden for de mødrene som ikke er i jobb, og gjennom flere andre tiltak for barnefamilieene, ikke minst på barnehagesiden.

Men så må jeg si at for det første er dette et budsjett som er stramt. Man bruker altså 2,7 pst. av oljefondets verdi. Det betyr at man har et nøytralt budsjett. For det andre er det litt pussig å få spørsmål fra Arbeiderpartiet om vi ikke skal kutte litt mer. Er det noen i noen debatt som har hørt Arbeiderpartiet si at man skal bruke litt mindre på dette? – Overhodet ikke, Arbeiderpartiet lover langt mer enn de finansierer, også i sine alternative budsjetter.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [10:17:36]: Representanten Asheim har begynt å bli en god festtaler. Man skal jo trekke litt fra de festtalene, f.eks. når man snakker om omstillingen av norsk økonomi, for handelsunderskuddet fra norsk fastlandsøkonomi er mye større i dag enn i 2014. Så det har gått i feil retning, ikke i riktig retning. Og når Asheim snakker om forutsigbarhet i skatte- og avgiftspolitikken, at det er viktig at vi har et skatte- og avgiftsnivå for å sikre nok verdiskaping, lyder det veldig hult når den eneste tradisjonen Høyre har innført de siste par årene, er at hver eneste høst kommer det en ny avgift. I fjor var det næringsmiddelindustrien som fikk det store avgiftshoppet. Det rammet norsk verdiskaping kraftfullt. I år er det norsk taxinæring.

Jeg kan ikke forstå at Høyre, som sier at de er opptatt av forutsigbarhet, kommer med den type stunt hvert eneste år. Jeg kan ta et eksempel: Avgiften på en Volkswagen Caravelle er i dag 200 000 kr og skal opp til 436 000 kr. Det rammer direkte små næringsdrivende rundt omkring i hele Norge. Hvorfor har Høyre en så uforutsigbar avgiftspolitik?

Henrik Asheim (H) [10:18:40]: Når det gjelder festtaler, har det kommet meg for øre at representanten Slagsvold Vedum hadde fest i helgen, bursdagsfest faktisk, med 140 gjester. Tusen takk for at jeg ikke ble invitert! Når det var plass til 140, kunne jeg kanskje blitt det (munterhet i salen). – Det var en avsporing, president!

Presidenten: Men representanten tok av taletiden sin.

Henrik Asheim (H) [10:19:04]: Ja, jeg er klar over det, og nå gjorde presidenten det òg!

For å begynne med taxinæringen: Det er viktig å huske på at noe av det vi skal gjennom i Norge, er et grønt skifte. Det taxinæringen har hatt, er en rabatt på den CO₂-avgiften og den omleggingen som alle andre biler har hatt. Det man gjør her, er samtidig å påpeke at det spesialutstyret som brukes f.eks. til folk med nedsatt funksjonsevne, ikke omfattes av dette.

Når man skal gjennom et grønt skifte, betyr det også å vri avgiftene på en slik måte at det grønne skiftet faktisk kommer. Og det er bare å se seg rundt til Slagsvold Vedums samarbeidspartnere, eller potensielle i alle fall: om ikke de også mener at man skal ha grønne miljøavgifter. Det gjør de naturligvis.

For øvrig reduseres avgiftstrykket i dette budsjettet, og jeg tror derfor Slagsvold Vedum måtte lete med lys og lykte for å finne noe å kritisere.

Kari Elisabeth Kaski (SV) [10:19:56]: Det var ett perspektiv som manglet i representantens innlegg, og det er de stadig større andelene av skatteuttak som går til de aller rikeste. Og nå har regjeringen fått dårlig tid. Hvis man ser på regjeringens egne tall for skatteuttakene til de 10 pst. rikeste i Norge med de største formuene, ser vi at i perioden 2014–2017 fikk de nesten en tredel av personskatteuttakene – og nå har regjeringen økt takten. I år har denne gruppen, de 10 pst. rikeste, mottatt hele 42,7 pst. av skatteuttakene, og neste år vil de motta rundt 40 pst. av personskatteuttakene.

Representanten snakket i sitt innlegg om å prioritere felleskapets penger riktig. Er dette etter representantens mening en god prioritering, og vil utviklingen der de 10 pst. rikeste får en stadig større andel av skatteuttakene, fortsette?

Henrik Asheim (H) [10:20:58]: Det er for det første verdt å merke seg at med denne regjeringen, og med det flertallet vi har hatt i Stortinget siden 2013, har en vanlig familie i Norge fått 11 000 kr i lavere skatt. Det tror jeg monner for en helt vanlig familie i dette landet. Det betyr at de har litt mer rom i månedsbudsjettet sitt, litt mer rom til å håndtere også uforutsette utgifter eller vite at barnehageregningen kan betales. Det er velferd.

Men så har vi også – helt riktig – redusert skatten på næringseiendom og næringsvirksomhet, vi kan rett og slett si at vi kan ikke spise settepoteter, vi må sørge for å skape nye arbeidsplasser i Norge.

Den viktigste velferden for folk er å ha en jobb å gå til. Det at vi har en skattepolitikk som både gir mer rom i privatøkonomien til vanlige folk, og også fører til at bedriftene kan klare seg bedre – vi har hatt redusert selskapskatt og redusert formuesskatt på arbeidende kapital – gjør at vi kan skape mer for fremtiden. Når vi nå har den laveste arbeidsledigheten siden 2009, når vi nå har en økt sysselsettingsandel, betyr det for det første bra ting for statsbudsjettet, og ikke minst for den enkelte, som får en jobb å gå til.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Rigmor Aasrud (A) [10:22:22]: Jeg vil også uttrykke takk til komiteen for samarbeidet i en ganske krevende tid med å utarbeide et statsbudsjett for Norge.

Det beste med Norge er at vi stiller opp for hverandre – som fagbevegelsen har gjort når det har vært krevende tider, som vi gjør når vi løser de viktigste oppgavene i fellesskap. Norge skal være landet med like muligheter for alle.

Det viktigste i livet vårt må være det viktigste i politikken. Det betyr at vi må prioritere pengene der de kan hjelpe flest. Lite er viktigere enn å gi ungene våre utdanning, skape trygghet for omsorg og bistand i alderdommen og gi et godt helsetilbud hvis vi blir syke.

Derfor skal dette være et ansvar vi tar i fellesskap, bygge på det mennesker kan få til sammen. Men gode fellesskapsløsninger kommer ikke av seg selv. De må skapes.

Regjeringen har levert det strammeste budsjettet til kommunene på over ti år. Det gjør ikke kommunene i stand til verken å tilby flere plasser eller å styrke kvaliteten i barnehagene, eller å sørge for flere lærere og tidlig innsats i skolen, eller å styrke eldreomsorgen. Våre felles velferdsordninger svekkes.

Arbeiderpartiet prioriterer løsninger for vanlige folk. Sykehusene er et fundament i velferdsstaten. Våre offentlige, felles sykehus må ha gode økonomiske rammer. Først da kan vi sørge for at en alltid er trygg på at en får den beste behandlingen når en blir syk. Vi holder vårt sykehusløfte. Derfor bevilger vi 3 mrd. kr til sykehusene, 1,65 mrd. kr mer enn regjeringens forslag.

Mange kommuner sliter med å få fastleger. Fastlegene er grunnmuren i vår helsetjeneste. Forsvinner grunnmuren, faller byggverket. Når over 80 pst. av fastlegene sier de jobber mer enn det arbeidsmiljøloven tillater, er det grunn til å lytte. Det er en fastlegekrise ute i Kommune-Norge. Det trengs handling for å gjøre noe med dette.

Med vårt alternativ ville vi fått 400 nye fastleger og 100 flere turnusleger.

Flere ungdommer må klare å fullføre skolen. Vi trenger en reform for tidlig innsats, en reform som sikrer at barn får den oppfølgingen de trenger. Derfor krever vi at halvparten av de ansatte i barnehagen skal være pedagoger. Vi foreslår 500 flere lærere i småskolen som kan gi ungene våre den utdanningen de trenger.

Ved å bruke fellesskapets penger kan vi legge til rette for at alle får likere muligheter. Derfor vil vi innføre skolemat, et enkelt måltid som gjør at ungene kan starte skoledagen med mat i magen. Vi foreslår 700 mill. kr til dette i vårt alternative opplegg.

Den økonomiske bakgrunnen til foreldre skal ikke hindre unger i å delta i lek og moro. I tillegg til skolemat foreslår vi 100 mill. kr for at unger kan delta i fritidsaktiviteter, og 100 mill. kr til BUA, som gjør at både store og små kan leie utstyr til aktiviteter.

Mange unge mennesker sliter med å betale tannlegeregningen sin, eller utsetter behandlingen. I vårt budsjett foreslår vi gratis tannhelse til og med det året du fyller 21, og 50 pst. refusjon for alle fram til de er 25. Sånn bygger vi ut fellesskapsløsningene.

Klimautfordringene har blitt større og naturkatastrofene hyppigere og mer alvorlige. Denne sommeren fikk vi alle en forsmak på hva klimaendringene kan bety. På verdensbasis har 2018 vist oss ødeleggelsene som følger av hetebølger, tørke, flom og skogbrann.

Det haster med å finne løsninger. FNs klimarapport, som kom samme dag som statsbudsjettet, viser at konsekvensene kan bli verre enn vi har trodd. I årets budsjett har derfor Arbeiderpartiet en betydelig innsats for klimaet. Vi bruker over 3 mrd. kr mer enn regjeringen på klimatiltak, fordi klimatrusselen ikke løses av enkelt personer alene. Også her må vi bruke fellesskapet.

Vi lytter til næringslivets behov. Vi setter av midler for å komme i gang med et CO₂-fond for næringstransport. Da kan to tredjedeler av næringstransportens utslipp kuttes.

Vi styrker omstilling i industrien med mer til Enova, og vi styrker arbeidet med å forebygge flom og skred.

Vi har laget et eget klimautslippsbudsjett, noe det er uforståelig at regjeringen ikke legger fram.

For å finansiere det tiltrengte løftet for velferdsstaten er ikke skatteuttak veien å gå, heller ikke økte kontantytelser. Vi må gjøre det mer lønnsomt å jobbe. Vi lever av hverandres arbeid. Etter fem år med høyrestyre er det mindre sant enn før. De med de laveste lønningene har nå mindre å rutte med enn for ti år siden. Det motiverer ikke til ekstra innsats. Ulikhetene øker, og det er nettopp det vi ikke trenger.

Færre er fagorganisert. Det gir svakere forhandlingskraft og mer ulik fordeling av overskudd. Svakere for-

handlingskraft er en av de viktigste årsakene til at arbeidere sitter igjen med mindre. Det er alvorlig.

Høyreregjeringens skattekutt forsterker ulikheten. Skatteuttene er verken god fordelingspolitikk eller næringspolitikk. Investeringene lar vente på seg.

Det skatteuttene derimot fører til, er mer overskudd til kapitaleiere – ikke investeringer eller flere jobber. Makten i arbeidsmarkedet havner hos kapitaleierne og svekker arbeidstakerne. Det er nok et bevis på at regjeringen fører en politikk for de rike.

For å skape mer må vi styrke den norske arbeidslivsmodellen. Hvis ikke organisasjonsgraden holdes oppe, blir skjevdelingen av gevinstene enda tydeligere. Et organisert arbeidsliv, med hele, faste stillinger og sterke, ansvarlige parter, er avgjørende for omstilling og verdiskaping. En styrking av arbeidstakernes forhandlingskraft vil bidra til at vi får inntektsfordelingen tilbake på et mer produktivt og rettferdig spor. I vårt budsjett øker vi derfor fagforeningsfradraget med 1 000 kr for å få flere til å organisere seg.

Det er bra at norsk økonomi er i bedring. Oljeprisfallet som begynte sommeren 2014, førte til redusert etterspørsel fra sokkelen, nedbemanninger og økt arbeidsledighet. Pengepolitikken til Norges Bank og fornuftige parter i arbeidslivet har tatt oss ut av uføret. På samme måte som regjeringen ikke kan lastes for at oljeprisen falt, kan ikke regjeringen heller ta æren for at pilene nå peker oppover.

De siste AKU-tallene viser at over 100 000 fortsatt er ledige, til tross for at det er over to år siden vi nådde bunnen på lavkonjunkturen. Selv om Finansdepartementet venter en økonomisk vekst på nærmere 3 pst. neste år, forventes ikke arbeidsledigheten å gå ned. Det er altfor mange som ikke får ta del i den økonomiske oppturen.

Vi må bruke bedre tider til å få flere inn i arbeidsmarkedet. Det er feil å trappe ned arbeidsmarkedstiltakene når over 100 000 vil ha arbeid. Det er feil ikke å gi flere muligheten til ny kompetanse, for mange arbeidsplasser er i endring. Automatisering og teknologiske framskritt er positivt for Norge. Men automatisering må føre til jobbvekst, ikke jobbløs vekst. Derfor trenger vi et krafttak for at arbeidstakere kan oppdatere sin kompetanse. Også NHO roper om mer kompetanse. Vi har lagt fram en kompetansereform for arbeidslivet på 1,2 mrd. kr.

Oljeprisfallet burde gitt oss en viktig lærepenge. De siste ukene har oljeprisen falt på ny. Kilden til nedturen vi nettopp har lagt bak oss, er fremdeles en høyaktuell kandidat for nye økonomiske nedturer.

Men har fem år med skatteletter gitt oss et mer allsidig næringsliv? Svaret er at vi skaper for lite. For å skape mer satser Arbeiderpartiet på en aktiv næringspolitikk – bl.a. havet, som er en enorm ressurs. Vi foreslår et verdi-

skapingsprogram for havnæringene. Sånn bygger vi på norske fortrinn, høyteknologisk kompetanse og norske naturressurser.

I en tid da flere og flere er bekymret for at ulikhetene øker, legger vi fram et alternativt budsjett som bidrar til en mer rettferdig fordeling, et alternativ der folk flest får mer å rutte med. Vi øker minstefradraget. Enslige minstepensjonister får 4 000 kr mer i året å rutte med. På vanlige inntekter blir det mindre i inntektsskatt enn med regjeringens forslag. De som betaler mye for å komme seg på jobb, får mindre utgifter. Vi bidrar til at det lønner seg med mer miljøvennlige valg. Men de som har mest, må bidra mer.

Sånn kan vi finansiere gode løsninger for fellesskapet og bidra til et mer rettferdig samfunn.

Jeg tar opp de forslagene Arbeiderpartiet enten er alene om eller er sammen med andre om.

Presidenten: Representanten Rigmor Aasrud har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Henrik Asheim (H) [10:32:34]: Arbeiderpartiet har fått en fornyet bekymring for arbeidslinjen. Etter 2013 har Arbeiderpartiet kritisert dagens flertall for å gjennomføre en uføreforreform som gjør det mer lønnsomt å jobbe. De har vært imot aktivitetsplikt i sosialhjelpen. De har sagt nei til arbeidsretting av arbeidsavklaringspenger. Alt dette handler naturligvis om arbeidslinjen, men det har de altså vært imot.

Ikke før Kristelig Folkeparti begynte å få gjennomslag i budsjettforhandlingene, kom bekymringen til syne, for nå foreslår Arbeiderpartiet at man skal reverse hele økningen i barnetrygden, ikke øke engangsstønadene, og at man skal nulle ut hele kontantstøtten. Tidligere statsminister Kjell Magne Bondevik tvitret for en stund siden at Arbeiderpartiet og Kristelig Folkeparti kunne bli enige om et budsjett på ti minutter. Tror representanten Aasrud at det hadde holdt?

Rigmor Aasrud (A) [10:33:29]: Jeg er helt sikkert på at vi kunne funnet gode løsninger med Kristelig Folkeparti, men det er jo helt feil det representanten Asheim sier, at Arbeiderpartiet ikke har vært opptatt av arbeidslinja. Da kan han ha fulgt veldig lite med i norsk politikk de seinere årene.

Det som virkelig burde bekymre representanten Asheim, er at vi fortsatt har over hundre tusen utenfor arbeidslivet. Det som burde bekymre representanten Asheim, er at vi har sett en eksplosjon av antallet unge uføre menn som kommer over på uføretrygd uten at det blir gjort tiltak for å få dem over i arbeid. Og det som virkelig burde bekymre, er at det er en svak satsing på å bringe ny kompetanse inn i arbeidslivet. For de som er i

arbeid i dag, vil oppleve store endringer, og hvis vi som nasjon skal kunne klare å utnytte fortrinnene våre og ha folk i arbeid, må vi sørge for at flere får tilbud om å få kompetansepåfyll, sånn at vi kan ha konkurransekraft i næringslivet vårt framover.

Sivert Bjørnstad (FrP) [10:34:38]: I Arbeiderpartiets alternative statsbudsjett skjerper de skattene og avgiftene kraftig. Noen av dem som får gjennomgå, er som vanlig bilistene. 1,9 mrd. kr vil Arbeiderpartiet kreve inn ekstra fra bilistene neste år. De vil med det mer enn reversere kuttene i engangsavgiften, som stortingsflertallet har gjennomført de siste fem årene.

Det som kanskje er mest spesielt, er at det er de ladbare hybridbilene som skal straffes hardest. Alle ladbare hybrider blir vesentlig dyrere med Arbeiderpartiets opplegg. Blant annet vil Norges mest solgte ladbare hybrid, Mitsubishi Outlander, bli over 40 000 kr dyrere. Dette føyer seg inn i rekken av uforutsigbar avgiftspolitik fra Arbeiderpartiet. For ti år siden skulle alle stimuleres til å kjøpe dieselbil, noen år etterpå var det en styggedom, i år er det de ladbare hybridene man skal svinge pisken over. Har representanten Aasrud forståelse for at både bilbransje og forbrukere kan bli usikre av Arbeiderpartiets historikk og politikk på avgiftsområdet?

Rigmor Aasrud (A) [10:35:45]: Når det gjelder uforutsigbar avgiftspolitik, taler vel en som har god erfaring med det, når det gjelder både flyseteavgift, plastposeavgift og andre avgifter som har kommet i seine nattetimer.

Når det gjelder vårt bilopplegg, følger det de linjene vi har lagt oss på tidligere. Vi legger mer på engangsavgiften for å få en omdreining til mer miljøvennlige kjøretøy. Det tror jeg er riktig, hvis ikke kan folk kjøpe biler som det ikke er fornuftig å ha i framtida. Derfor har vi valgt å legge en strengere avgiftspolitik på de bilene som har de største utslippene, og det gjelder også hybridene. Vi må ha lengre rekkevidde for at man skal ha full uttelling for den fordelen som er lagt på hybridene, og har da økt rekkevidden fra 50 til 100 kilometer. Det synes jeg er fornuftig i en situasjon der vi får gode elbiler inn på markedet, som kan være gode erstatninger, og som bidrar til mindre utslipp.

Kari Elisabeth Kaski (SV) [10:36:56]: SV og Arbeiderpartiet står sammen i kritikken av regjeringens behovsprøving av velferden, særlig gjelder dette omleggingen som regjeringen foretok av gratis kjernetid i barnehagen, fra en universell ordning til en behovsprøvd ordning, som i realiteten fungerer som en fattigdomsfelle; det lønner seg ikke å jobbe, da mister en fort en gratis barnehageplass. Barnehagen har som kjent blitt dyrere under denne regjeringen. Men det jeg ikke for-

står, er Arbeiderpartiets motstand mot barnetrygd ut fra et argument om at det skal være et brudd med arbeidslinjen. Barnetrygden kommer jo i tillegg til å jobbe, den kommer på toppen av den inntekten en får hvis en er ute i arbeid, og det er tross alt de fleste. Bekymrer det ikke Arbeiderpartiet at barnefamiliers inntektsutvikling henger etter de andre gruppene i samfunnet, og at barnefattigdommen i Norge øker? Det gjelder flere familier enn bare dem med barnehagebarn.

Rigmor Aasrud (A) [10:37:58]: Det er bekymringsfullt at flere familier sakker akterut. Når vi har valgt å ikke øke barnetrygden med 83 kr i måneden for alle, er det fordi vi har brukt pengene annerledes. Vi har brukt pengene til skolemat for alle, for vi mener det er viktig at unger får i seg mat før de begynner å skulle lære. Vi har brukt pengene til en tannhelsereform, som gjør at flere kan få dekket utgiftene til tannhelse, noe vi vet er ganske tyngende for mange foreldre som har ungdommer. Og vi har brukt pengene både til å sette i gang tiltak for de ungene som lever i fattige familier, og til å styrke de ordningene vi vet treffer. Så vi har prioritert 1,2 mrd. kr til tjenester som vi mener det er fornuftig å styrke for at alle skal kunne ha det bedre.

Så er jeg enig i at behovsprøving av barnetrygd – mange kontantytelser som øker samtidig – er krevende med hensyn til å få folk i arbeid. Det er vi nødt til å stå sammen om å få endret på.

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [10:39:11]: Med den retorikken rundt barnetrygden burde egentlig Arbeiderpartiet kutte mer i barnetrygden og bruke den på enda bedre måter enn å la familiene bestemme selv hvordan de vil bruke pengene, for i Kristelig Folkepartis politikk handler fellesskap – som representanten Rigmor Aasrud løfter fram – om familiene, det viktigste fellesskapet. Vi tror at dersom en styrker familiene – at de får mer valgfrihet, og vi gir tillit – vil familiene fungere bedre. Derfor er jeg stolt av den økningen vi får til på barnetrygden, som er historisk – den første på over 20 år. For mange betyr en tusenlapp mye, særlig for dem som har minst.

Engangsstønaden angripes også, men både barnetrygden og engangsstønaden er kanskje de stønadene som er lengst vekk fra å bryte med arbeidslinja. Spørsmålet er – når Jonas Gahr Støre er ute og sier at hvis en rundt kjøkkenbordet opplever at det er bedre f.eks. å bære fram et barn enn å gå ut i jobb – om det er feil. Eller hvis familien rundt kjøkkenbordet bestemmer at en ønsker å være litt lenger hjemme med den 12 måneder gamle babyen som verken kan gå eller snakke – er det feil?

Rigmor Aasrud (A) [10:40:13]: Det er selvsagt ikke feil, men jeg tror det er vanskelig å forsvare at noen familier gjør valget om de skal være hjemme eller ikke, på bakgrunn av 83 kr i økt barnetrygd. Vi har ikke tenkt å kutte i barnetrygden, men har valgt tiltak som vi mener treffer riktigere enn å øke barnetrygden med 83 kr i måneden.

Når det gjelder engangstønaden, har vi valgt å sørge for at de som er studenter, kan få muligheten til å få barn tidligere ved å øke antallet måneder en får studie-støtte, til tolv. Det tror vi er et godt virkemiddel for at flere studenter får anledning til å få barn på et tidligere tidspunkt. For mange venter for lenge, og vi synes det er en riktigere måte å prioritere pengene på enn å øke engangstønaden direkte. Det er en prioritering som jeg mener er riktig.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Helge André Njåstad (FrP) [10:41:20]: Statsbudsjettet for 2019 er det femte budsjettet Framstegspartiet er med på å leggja fram, og det sjette som me saman med Høgre, Venstre og Kristeleg Folkeparti har danna fleirtal for i denne salen. I likskap med komitéleiaren vil eg takka Kjell Ingolf, Abid og Henrik for eit godt samarbeid i forhandlingane. Me klarte å gjera dette på dagen då fristen var, og utan å ta i bruk ei einaste natt, så ingen kan seia at noko har skjedd på nattetid denne gongen. Eg vil òg takka opposisjonen for samarbeidet, og komitésekretæranane våre og dei andre på Stortinget som har hjelpt oss til alle døgnets tider, sånn at me har kunna laga ei innstilling og eit statsbudsjett.

Dette statsbudsjettet har òg ein tydeleg Framstegsparti-profil, og det er politikken som er viktigast for oss. Difor vil eg presentera dei viktigaste Framstegsparti-profilsakene i dette statsbudsjettet.

No får me på plass eit eldreombod. Me har hatt eit barneombod i Noreg sidan 1981, og allereie på 1990-talet tok John Ingolf Alvheim til orde for at me òg burde få eit eldreombod. Han snakka om at dei eldre skulle sleppa å stå aleine i kampen mot byråkratiet. Han meinte at nokon måtte vera talerøyr for dei eldre, slik at dei blir tekne på alvor og blir høyrde, og at dei eldre fortener ei skikkeleg behandling, god mat, valfridom og varme hender. No er det ein realitet gjennom dette statsbudsjettet. Landets eldre får eit eige eldreombod, og det er ein solid Framstegsparti-siger som Kristeleg Folkeparti, Venstre og Høgre er med oss på i dag.

Ei anna viktig sak for Framstegspartiet er alltid samferdsel. Av og til er det litt gøy å sjå på korleis samferdselsbudsjetta var dei siste åra med rød-grøn regjering. Viss me går inn og ser, ser me at vårt samferdselsbudsjett som blir vedteke i dag, er 75 pst. større enn det siste samferdselsbudsjettet som den førre regjeringa hadde. Heile

104 kilometer motorveg blir opna neste år, og me fortset å ta vedlikehaldsetterslepet og satsa på veg.

Ei anna viktig sak for oss denne gongen, og eit stort gjennomslag, er eigedomsskatten. Eg registrerer at veldig mange snakkar om barnefattigdom og økonomien til familiar. Viss det er noko som verkeleg er slitsamt for familieøkonomien, er det eigedomsskattrekninga, som kjem heilt uvilkårleg – ut frå fargen til kommunestyret i kommunen du bur i, og kor ivrige dei er til å krevja inn denne skatten. Eigedomsskatten tek ikkje omsyn til kva økonomi ein har, og han tek ikkje omsyn til om ein eig huset, eller om det er banken som eig huset. Det er ei rekning ein må betala uansett, og me har sett mange gruelege historier om barnefamiliar som må betala over 20 000 kr i månaden og må velja mellom barnehage og eigedomsskatt. Difor har det vore ein kampsak for Framstegspartiet, og me er veldig glade for at me no får gjennomslag for å gå frå sju til fem promille og òg setja ein fast reduksjonsfaktor på eigedomsskatten. På den måten har me starta arbeidet med å redusera eigedomsskatten på husa til folk. Når me ser eit hus, ser me ein heim og ikkje eit skatteobjekt, slik altfor mange lokalpolitikarar, og spesielt rød-grøne lokalpolitikarar, rundt om i norske kommunestyre gjer. Me kjem med eit solid bidrag no, ved å gå frå sju til fem promille. Målet vårt er framleis å fjerna eigedomsskatten, men me er glade for at me tek eit viktig steg i dag.

Det siste solide Framstegsparti-avtrykket er på skattesida. Me set skattane ytterlegare ned, og samanlikna med dei alternative statsbudsjetta som ligg på bordet i dag, er det tydeleg at dei fire partia som har fleirtal, set skatt og avgifter ned. Me har gjort det med nesten 25 mrd. kr på seks år, mens opposisjonen er einige om ialfall ein ting, og det er at ein skal auka skatte- og avgiftstrykket for folk flest. Viss me igjen samanliknar med 2013, har ein gjennomsnittleg familie, ein heilt vanleg familie, 11 000 kr meir å rutta med i dag. Omtrent halvparten av skattelettane på personskattlegginga har vorte gjevne til dei som har under 600 000 kr i inntekt. Det er vanlege folk, folk flest, som har fått størst skattelette med statsbudsjetta til Framstegspartiet, Høgre, Kristeleg Folkeparti og Venstre.

Presidenten: Det er hyggelig at representanten har en kameratslig tone, men i referatet er Henrik, Abid og Kjell Ingolf representantene Asheim, Raja og Ropstad.

Det blir replikkordskifte.

Svein Roald Hansen (A) [10:46:12]: Når representanten Njåstad trekker fram det som er en typisk høyreprofil og setter eldreombud på topp, er det fristende å si: Etter seks år med knapp kommuneøkonomi har de eldre behov for et eldreombud. Det hadde vært bedre

om de hadde fått en tilstrekkelig eldreomsorg i kommunene.

Det er den ellefte budsjettavtalen mellom regjeringspartiene og Kristelig Folkeparti, sa Asheim – seks år med rekordhøy bruk av oljeinntekter. Men hva står igjen av reformer etter de seks årene med Fremskrittspartiet i regjering? Vi kan kjøre Segway, og vi kan kjøpe lakrispipe i kiosken eller veksle sigaretter i to flasker vin i taxfree-butikken – så lenge det måtte vare. Men hva står igjen av reformer, av strukturelle grep, som kan bidra til å sikre bærekraften i velferdssamfunnet inn i en tid da oljeinntektene synker?

Helge André Njåstad (FrP) [10:47:15]: Fyrst: Når det gjeld kommuneøkonomien, er det ikkje riktig som representanten seier, at det har vore ein mager kommuneøkonomi. Det er bevist at kommuneøkonomien har vore særst god under dette stortingsfleirtalet. Blant anna hadde ein for to år sidan rekordoverskot, så kommuneøkonomien er god.

Det er mange reformer som står igjen etter oss – etter fem år med statsbudsjettinitiativ. Felles for dei aller fleste er vel at Arbeidarpartiet har protestert mot dei ulike reformene.

Når ein er inne på feltet kommune: Me har bl.a. gjennomført ei kommunereform som sørgjer for at me får sterkare og færre kommunar, som vil kunna levera endå betre tenester. Me desentraliserer makt til færre regionar og sterkare kommunar, og me har hatt ei avbyråkratiseringsreform, som frigjer mange pengar, slik at me kan satsa på andre ting. Så det er mange reformer. Felles for dei alle er at Arbeidarpartiet har protestert mot dei – og ikkje har fremja ein einaste idé til ei eiga reform i dei fem åra dei har vore i opposisjon.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [10:48:20]: Da Fremskrittspartiet fikk finansministeren, innførte man en ny tradisjon i Norge. Når desember måned kom, var spørsmålet: Hvilken ny avgift skal vi ha en sjokkøkning på i år? Det har blitt forutsigbart i Fremskrittspartiets avgiftspolitik at det dukker opp en eller annen avgiftsbombe når året nærmer seg slutten. I fjor syntes man det var kjempesmart å øke avgiftene på ikke-alkoholholdige drikkevarer med over 40 pst. Vi i Senterpartiet syntes det var ganske mye. Og når vi så på resten av næringsmiddelindustrien – sjokolade- og sukkeravgiften var vel 80 pst. – tenkte vi at det ikke var mulig å toppe det. Men i år skal Fremskrittspartiet innføre en taxiavgift, og det utgjør over 100 pst. økning i avgiftene på mange av de kjøretøyene som norsk drosjenæring trenger. Caravelle går fra 200 000 kr til 436 000 kr, og en liten Mercedes stasjonsvogn går fra 219 000 til 467 000 kr.

Hvorfor ønsker Fremskrittspartiet å straffe næringslivet rundt omkring i hele Norge, de som driver med persontransport, med en slik voldsom avgiftsøkning?

Helge André Njåstad (FrP) [10:49:29]: Eg veit ikkje om me skal snakka om tradisjonar, det verkar som om Senterpartiet er godt vande med å føreslå avgiftsaukingar. Då representanten snakka om å «toppe» avgiftsaukingane, tenkte eg på Kjersti Toppe med ein gong. Ho var jo den som tok til orde for sukkeravgift først – med stort engasjement gjennom mange år. Når det gjeld bilavgifter, har Senterpartiet sjølv vore inne på tanken her i salen om å auka dei gradvis av klimaomsyn. Og les ein deira alternative statsbudsjett, skal dei leggja på avgiftene på både alkohol og tobakk. Dei føreslo det i november månad, men det skal tre i kraft frå 1. januar – utan at eg skal seia at Senterpartiet er best i klassen i det å koma med avgiftsforslag.

Når det gjeld spørsmålet om bilavgifter, ønskjer me òg at ein innanfor taxinæringa vel miljøvennlege bilar og legg difor til rette for at dei same mekanismene som gjeld for private som kjøper bilar, òg skal gjelda for den næringa.

Kari Elisabeth Kaski (SV) [10:50:33]: Jeg vil takke representanten Njåstad for gjennomgangen av Fremskrittspartiets seire i dette budsjettet. Det er grunn til å minne om at ingen regjering har hatt så mye penger til rådighet som denne regjeringen. At regjeringen har hatt råd til litt vei, skulle bare mangle.

Mer interessant er det å høre om de andre og øvrige prioriteringene som denne regjeringen har stått for, og høre om representanten mener det er gode Fremskrittsparti-seire for 2019. De 2 pst. rikeste får like mye i skatteutt til sammen som halvparten av dem med lavest formue i Norge, de 15 pst. rikeste får like mye i skatteutt til sammen som de 80 pst. med lavest formue, og de tusen rikeste personene i Norge får i snitt 130 000 kr i skatteutt i 2019 med regjeringens budsjett. Er dette, etter representantens mening, en politikk for folk flest – en politikk for de mange og ikke for de få?

Helge André Njåstad (FrP) [10:51:35]: Absolutt – dette er god politikk for dei mange. Eg synest SV må slutta med å snakka ned dei som skapar arbeidsplassar, på den måten som ein gjer. Går ein inn og ser på budsjettet, går det fram at me legg til rette for å skapa inntekter til statsbudsjettet. Då må nokon ta risiko og sørgja for at det blir investert i private arbeidsplassar for at me skal ha noko å fordela i statsbudsjetta som kjem dei seinare åra òg. Då kan me ikkje snakka ned gründerane og dei som tek eigen risiko og skapar arbeidsplassar. Dei er rike på ein ting, og det er ansvar. Difor synest eg me skal fortsetja med å setja ned skattane for både sel-

skap og dei som eig norske selskap. Det angår veldig mange. Det er faktisk ekstremt mange i Noreg som er tilsette av gründerar som tek risiko, så eg synest ikkje ein skal snakka dette ned og seia at det er ein politikk berre for dei få. Det er faktisk ein politikk for alle. Om me ikkje har nokon som tek risiko, har me ikkje særleg mykje å bruka i statsbudsjettet i framtida, for me er avhengige av dei inntektene som privat næringsliv bidreg med.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [10:52:52]: Tv-serien Lykkeland, som jeg ser på hver søndagskveld, gir oss et bilde av hvilken fantastisk reise vi har vært gjennom som land, og hvor viktige politiske valg som ble tatt før oss, er for ditt og mitt liv og for landet vårt. De politiske valgene som ble tatt på 1960- og 1970-tallet, ble ikke tatt i et vakuum, men bygde på en kjent politisk tenkning – en tenkning om å sikre et nasjonalt eierskap, sikre nasjonal og lokal verdiskaping, med bakgrunn i de naturressursene vi har. Det har vært en tenkning der man med en klar politisk styring har vært villig til å styre markedet ved å sikre vitale nasjonale interesser, sikre nasjonal industri og føre en aktiv politikk for at olje- og gassressursene, fiskeriene, jord, skog og mineraler skulle bli en suksess for landet vårt.

At vi i Norge har hatt to store debatter om EU, har vært ganske avgjørende for vårt politiske handlingsrom i dag, også at folket har sagt nei til det ledelsen i Høyre, Fremskrittspartiet og Arbeiderpartiet har villet, at vi skulle melde oss inn i EU, og dermed også har stått i fare for ikke å ha hatt en egen valuta, kronen.

Hvis man ser på norsk økonomi nå, er det avgjørende for Norge at vi har en egen valuta. Det har styrket vår konkurransekraft. Kronen gir oss flere verktøy når vi skal være med og takle ulike situasjoner i økonomien. Norsk økonomi har ikke den samme utviklingen som tysk økonomi. Vi, som er en energieksportør, har ikke alltid de samme utfordringene som en stor energiimportør har. Derfor er det så viktig at vi har hatt nasjonal kontroll på energipolitikken, og at det har vært nasjonale beslutninger som har vært styrende for energipolitikken. Derfor gikk vi i Senterpartiet imot ACER i vår – fordi det betyr så mye. Derfor er det så viktig at vi har en egen valuta, kronen, og har styringen på vår valutapolitikk. Derfor er det så viktig at vi har hatt folkevalgte før oss som har sikret at oljerikdommen har gitt oss handlingsrom i dag. Det var ingen selvfølge at det ble sånn, hvis en ser på debattene.

For eksempel foreslo Carl I. Hagen, som sitter her i salen, å selge rettigheter til Staffjordfeltet. Det fikk han heldigvis ikke gjennomslag for, for det var forutsigbare politikere den gang, Per Borten, Lars Korvald og Trygve

Bratteli, som hadde en langsiktig tenkning, og som sørget for at vi fikk et nasjonalt eierskap – ikke som man gjorde i Danmark, hvor det ble enerett for to private aktører. Så det har vært helt avgjørende at politikere før oss har sikret det nasjonale eierskapet.

Men er det så viktig i dag? Er det en stor debatt om nasjonalt eierskap i dag, i 2017–2018? Jeg mener at debatten er like viktig i dag som den var på 1960- og 1970-tallet, da det var politiske ledere som tok politiske grep. Hvis man ser på investeringene i norsk økonomi de siste årene, ser vi at investeringene fra kinesiske aktører har blitt veldig store. I 2016 var de kinesiske direkteinvesteringene i norsk økonomi på 22,7 mrd. kr. Det var mer enn det som ble investert i ny norsk fastlandsindustri i 2016. Er det klokt at vi ikke har en aktiv politikk for å sikre og styrke norsk eierskap i 2018, når vi har den kapitalrikdommen vi har?

Vi i Senterpartiet mener at det er feil. Derfor har vi fremmet et eget forslag om å få en stortingsmelding for å diskutere eierskapet til viktige nasjonale bedrifter og sikre videreutviklingen av en viktig nasjonal industri. Det er de grepene vi tar nå, som vi skal leve av i framtiden.

Så er det viktig å se på oljeinvesteringene: Hva har egentlig skjedd? Da vi hørte Høyres representant i sted, fikk man inntrykk av at man har gått fra å investere i olje til å investere i industri. Det er faktisk helt feil. Man har gått fra å investere i olje til å investere i boliger. Oljeinvesteringene har de siste årene ligget på rundt 150 mrd. kr, mens boliginvesteringene har ligget på rundt 200 mrd. kr. Så den store vekstfaktoren de siste årene i norsk økonomi har gått fra å være olje og gass til å være boliginvesteringer. Industriinvesteringene har økt bare marginalt. Når man ser de siste tallene fra SSB, legger de til grunn at oljeinvesteringene skal øke med ca. 20 mrd. kr neste år. Det er cirka like mye som det skal investeres i norsk fastlandsindustri.

Så poenget er at norsk fastlandsindustri ikke har store investeringer. De store investeringene har gått til boliger, og nå er det en liten økning igjen i olje- og gassindustrien, og det er det som er driverne i økonomien.

Hvis man går tilbake og ser på tallene fra 2014, da Erna Solberg kom inn på Statsministerens kontor, hadde Norge et handelsunderskudd på 157 mrd. kr fra Fastlands-Norge. I dag er handelsunderskuddet på 258 mrd. kr. Det vil si at vi er mer oljeavhengige i dag enn vi var før oljekrisen. Det er noe helt annet enn det man hører i alle festtalene. Der får man inntrykk av, når man hører på representantene fra Fremskrittspartiet og Høyre som har holdt innlegg før meg, at norsk økonomi har gjennomgått en stor omstilling. Men faktum er, når man ser på de store makrotallene for norsk økonomi, at vi er mer oljeavhengige nå enn før oljekrisen. Når vi ser

på de investeringene som skal skje i norsk økonomi neste år, er økningen i olje- og gassinvesteringene sannsynligvis fort større enn investeringene i norsk fastlandsindustri. Da kan ikke Fremskrittspartiet og Høyre stå og skryte av en omstilling. Det er bare festtaler og tomme ord.

Det er noen ting som har blitt veldig forutsigbare med denne regjeringen, og det er uforutsigbarheten i avgiftspolitikken. Heldigvis klarte vi å få på plass et bredt skatteforlik i Stortinget, nettopp fordi vi ønsket forutsigbarhet. Men av en eller annen grunn tror Fremskrittspartiet og Høyre at det å bruke avgiftspolitikken kan kompensere et handlingsrom. Det har rammet den industrien i Norge som har hatt størst vilje til å investere, nemlig næringsmiddelindustrien. Vi vet jo at investeringer i norsk næringsmiddelindustri aktivt har blitt stoppet i år, takket være de grepene som ble tatt i fjorårets budsjett. Dette er totalt uansvarlig.

Når man leser budsjettforliket fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, er det forunderlig at de ikke klarer å ta grep fort for å styrke norsk handelsnærings og norsk industris konkurransekraft, og at de da ikke reverserer 350-kronersgrensen over natten, men trenger et år til å tenke på det. Ett helt år trenger man til å tenke på det som skal styrke norsk industri, men én måned trenger man å tenke når man skal straffe norsk industri. Det har vært en gjennomgangstone i det skatte- og avgiftsopplegget som dagens regjering har.

Det er feil, det som representanten Njåstad snakket om i sted, at Senterpartiet har et høyere avgiftsopplegg. Vi har et lavere avgiftsopplegg. Vi har over 1 mrd. kr mindre i avgifter enn det Fremskrittspartiet og Høyre har, for avgiftene slår så grunnleggende feil ut sosialt. Det er bare å se på finansministerens egne tall, for de som betaler mest i avgifter, er de som har minst inntekt. De betaler mesteparten av sine skatter til staten gjennom en indirekte skatt: avgifter. Så det å diskutere avgifter handler om fordelingspolitikk. Hvis man er opptatt av fordeling, må man få avgiftene ned, ikke opp, slik som Fremskrittspartiet og Høyre gjør i sine alternative opplegg.

Jeg trodde egentlig ikke det var mulig å toppe fjoråret, med 40 pst. vekst i avgiftene for en næring og 80 pst. vekst i avgiftene for en annen næring. Jeg trodde ikke det gikk an at Siv Jensen, som Fremskrittsparti-statsråd, kunne akseptere enda et nytt avgiftshopp, men i år er det over 100 pst. vekst i avgiftene for taxier – over 100 pst. på ett år! Det er fullstendig uansvarlig å ramme en så viktig næring så målrettet og så direkte, uten noen utredning og uten gjennomtenkning. Det er ikke mulig for næringen å tilpasse seg på så kort tid.

Jeg skal nå gå litt tilbake til der jeg begynte: Takket være strategene på 1960- og 1970-tallet og takket være at

Carl I. Hagen ble nedstemt, har vi muligheten til å prioritere store ressurser i dag. I vårt alternative budsjett prioriterer vi 4,2 mrd. kr mer til kommunene, for vi mener det er viktig å ha gode tjenester nært der folk bor, og at det kommuneopplegget som foreligger her, straffer den eldre damen som trenger bedre tjenester. Derfor prioriterer vi det veldig tungt og har det som en hovedsatsing i vårt budsjett.

Derfor prioriterer vi Forsvaret, med Heimevernet og Hæren, så tungt som vi gjør i vårt alternative budsjett, med over 1,3 mrd. kr mer til nettopp Forsvaret, Hæren og Heimevernet, for vi mener det er en klok og viktig satsing for landet.

Derfor har vi mulighet til å prioritere 500 mill. kr mer til politiet, for vi mener det er viktig at vi skal ha en grunnleggende god beredskap rundt omkring i hele Norge, og vi ser en begynnende krise i store deler av Politi-Norge etter den såkalte nærpolitireformen.

Derfor har vi muligheten til å prioritere 500 mill. kr mer til lokalsykehus. Vi har mulighet til å prioritere mer penger til legevakt og styrke de lokale tjenestene nært der folk bor, takket være viktige strategiske grep fra dem som kom før oss.

Så når vi diskuterer statsbudsjettet i 2018, bør vi ta dem som styrte på 1960- og 1970-tallet. Det er dem som har lagt grunnlaget for den rikdommen som vi har nå. Hovedlinjen i deres tenkning var å sikre nasjonalt eierskap, nasjonal verdiskaping og nasjonal kontroll over politikken. Det er det vårt budsjettopplegg legger opp til, og det er det våre forslag i innstillingen til statsbudsjettet legger opp til. Med det tar jeg opp Senterpartiets forslag.

Presidenten: Representanten Trygve Slagsvold Vedum har tatt opp de forslagene han refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Carl I. Hagen (FrP) [11:02:57]: Trygve Slagsvold Vedum falt for fristelsen til igjen å spre uriktige påstander om forslag jeg fremmet på 1970- og 1980-tallet. Vi hadde ikke mistet noen nasjonal kontroll med oljevirk-somheten, eller noe som helst av inntekter, dersom noen andeler av Statfjord-feltet ble solgt til et annet selskap. Det er riktig, den gang gikk staten med underskudd i statsbudsjettene. Vi manglet penger til sykehus, lokalsykehus og veibygging. Det å flytte noen av eierandelene i Statfjord-feltet over til statskassen, begrenset oppad til 10 mrd. kr for å få råd til å bygge mer vei, holde sykehusinvesteringer og andre fornuftige investeringer oppe, var klok politikk. Vi hadde ikke mistet noe styring, ikke mistet skatteinntekter eller royalty-inntekter. Det er kun overskuddsskatten fra selskapene og utbyttet som ville blitt berørt av dette.

Hvorfor fortsetter Slagsvold Vedum å spre falskhet om Fremskrittspartiets politikk på 1970- og 1980-tallet?

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [11:04:10]: Det Carl I. Hagen foreslo og argumenterte med når det gjelder Statfjord-feltet, var at man trengte å selge for å ha reelle inntekter av et reelt salg som man skulle bruke der og da. Den tenkningen var vi i Senterpartiet helt uenig i da, og er helt uenig i nå, for vi ønsket å bruke de ressursene til å bygge norsk industri. Vi ønsket først å kjøpe igjen Norsk Hydro, og så støttet vi å opprette Statoil for å bygge verdiskaping og lange verdikjeder i Norge. Det har vært en kjempesuksesshistorie at man hadde politikere da som torde å tenke langsiktig, ikke kortsiktig, for å skape inntekter over tid, og det har man klart.

Det må være forunderlig for Carl I. Hagen å være her og stemme gjennom et avgiftsopplegg som øker avgiftene for folk flest. Hvis Carl I. Hagen hadde stemt for Senterpartiets opplegg, hadde avgiftene gått ned, ikke opp. Det er det Fremskrittspartiet vi har i dag – de øker avgiftene for den vanlige kvinne og mann rundt omkring i hele Norge, øker avgiftene for alle som ønsker å satse på norsk drosjenæring, for alle som lever rundt omkring i Norge. Det må være rart for Carl I. Hagen å stemme for et slikt opplegg.

Elin Rodum Agdestein (H) [11:05:19]: I en tid med betydelig omstilling i norsk økonomi trenger næringslivet over hele landet stabile og forutsigbare rammebetingelser som fremmer jobbskaping. Venstresidens svar er en gedigen skatteregning, kraftige skatte- og avgiftsskjerpelser på norske arbeidsplasser. Det er dårlig nytt for bedriftene. Det blir dyrere å jobbe, og det vil koste mer å skape flere nye jobber. Ja, dette er en oppskrift på færre jobber i Norge. Også Senterpartiet følger opp. Formuesskatten økes med nesten 1 mrd. kr, selskapsskatten med nesten 2,5 mrd. kr. Å øke skattene med 4,5 mrd. kr ser ut til å ha blitt Senterpartiets nye versjon av å ta hele landet i bruk.

Spørsmålet mitt er: Hvorfor vil Senterpartiet favorisere utenlandsk eierskap, øke diskrimineringen av norskeide virksomheter og øke skattene for små og mellomstore familieeide bedrifter rundt omkring i Distrikts-Norge?

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [11:06:17]: Hvis Høyres representant hadde lest hele vårt budsjett, hadde hun sett at skatte- og avgiftsgrepene vi gjør, er veldig målrettet mot distriktsbedrifter, f.eks. det vi gjør med ACER-innsatser. Det er et veldig målrettet og godt grep for at man skal investere i ny norsk næringsvirksomhet rundt omkring i hele landet.

Når en ser avgiftsopplegget som Høyre står for, har de direkte straffet dem som driver i Norge. Ta 350-kronersgrensen som eksempel. Hvis en starter en virk-

somhet i Trøndelag, får man en høy avgift, men hvis man flytter den over til den andre siden av grensen – tar den til Sverige – får man en lavere avgift. Høyre har ført en motsatt politikk av det å sikre økt verdiskaping i Norge ved sine skatte- og avgiftsgrep de siste årene. Våre skattegrep i dette budsjettet er veldig målrettede og veldig gode for næringslivet rundt omkring i hele Norge.

Kari Elisabeth Kaski (SV) [11:07:16]: Jeg lyttet med stor interesse til representanten Slagsvold Vedums poenger om oljeavhengighet og at de store investeringene går til eiendomsmarkedet. Jeg synes dette var gode poenger, og det er noe som SV også har vært opp-tatt av. Derfor lurer jeg på om Senterpartiet og representanten vil være med på å få til et skatteskifte fra arbeid og til eiendom, sånn at vi kan være med og senke denne store investeringsbølgen som vi har sett i eiendomsmarkedet, og om det vil være interessant for Senterpartiet å diskutere petroleumsskattesystemet, som har gjort det ekstremt lønnsomt å investere i olje, hvor det er staten som tar mesteparten av risikoen. Kan Senterpartiet være med og diskutere endringer i leterefusjonsordningen, i friinntekten, for å skyve mer risiko over på selskapene og dermed også sikre flere investeringer i fastlandsindustrien?

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [11:08:11]: Nei. Vi kan ikke det, for vi mener at norsk olje- og gasspolitikk har vært en stor suksesshistorie. Vi mener at eierskapspolitikken har vært en stor suksesshistorie, måten vi tildeler nye leteområder på, har vært en stor suksesshistorie, og forutsigbarheten i skattepolitikken for norsk olje- og gassektor har vært en stor suksesshistorie. Derfor vil vi ikke drive og stunte med den suksessen, for alle som sitter i denne salen, lever av den, og hele Norge er helt avhengig av den. Den måten som vi regulerer norsk olje- og gasspolitikk på, dreier seg om vi skal tildele nye områder. Men når det gjelder forutsigbarheten, har det vært en kjempesuksess, og også store deler av SVs satsinger finansieres med oljepenger.

Solveig Schytz (V) [11:09:02]: Brexit har ført til usikkerhet i britiske markeder, og brexit-løsningen er så vanskelig at mange briter nå drømmer om en Norge-løsning med EØS. Da er spørsmålet: Hvorfor tør Senterpartiet å lefle med næringslivet i distriktene ved å stille spørsmål ved EØS-avtalen? Det er den viktigste norske handelsavtalen for norske småbedrifter i distriktene, og vi eksporterer for 230 mrd. kr i året til EU.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [11:09:32]: Norges største eksportmarked i Europa er Storbritannia. Derfor har vi fra dag én etter at det ble ja til brexit – altså at det britiske folk ønsker det samme som det norske folk, at

man skal styre i det britiske parlamentet, ikke i Brussel, akkurat som det norske folk ønsker at man skal styre i Stortinget, ikke i Brussel – ment at den norske regjeringen burde satt i gang et aktivt arbeid for å se hvilke muligheter og utfordringer som ligger i brexit, og se hvilke muligheter vi har sammen med Storbritannia. Noe av det som har vært mest forunderlig med regjeringens oppførsel etter brexit, er at de har framstått som et talsorgan for Brussel, for EU-kommisjonen. Det har også vært representanter fra Høyre som aktivt har sagt at de håper at Storbritannia får en dårligst mulig avtale. Selvfølgelig er det i Norges interesse at Storbritannia får en best mulig avtale, og så kan vi se hvordan vi sammen med Storbritannia, som to selvstendige land, kan utvikle tettere fellesskap og tette relasjoner.

Når det gjelder EØS, har vi hele tiden vært kritisk til at en overfører for mye makt fra de folkevalgte til et byråkrati. Det mener jeg er et godt standpunkt.

Presidenten: Med det er replikkordskiftet omme.

Kari Elisabeth Kaski (SV) [11:10:49]: Der andre partier opp gjennom har snakket om en eldremilliard, en tannhelsemilliard eller en klimamilliard, har regjeringen vi har nå, lansert konseptet 0,1 pst.-milliarden. Det er noen ganske få personer denne regjeringen tror på mer enn noe annet. Det er de 0,1 pst. rikeste i Norge, de i overkant av 4 000 menneskene som så langt samlet har fått 1,4 mrd. kr i skatteutt. Denne gruppen med 4 000 mennesker må i sannhet være en særdeles kapabel og arbeidsom gjeng. I snitt har hver av disse fått 316 000 kr lavere skatt. Det er vel få andre grupper i samfunnet som har opplevd å bli møtt med slik en entusiasme og tillit fra regjeringshold. Den tidelen med størst formue i Norge har fått en tredel av skatteuttene fram til i år.

Når vi bruker så store summer på noen få personer, tenker jeg det er lurt å stille spørsmål ved hva vi får igjen for denne bruken av fellesskapets penger. Er klimagassutslippene dramatisk redusert, og er vi på vei til å nå klimamålene? Hvordan har ulikheten utviklet seg i Norge? Har forskjellene blitt mindre, og har vi fått sterkere fellesskap? Er skolene blitt bedre for ungene? Har vi fått på plass flere faglærte lærere? Og hvordan går det med sykehusene våre? Har sykepleierne fått bedre tid, trenger de ikke lenger å løpe mellom oppgavene?

Sannheten er at ulikheten øker og vi er langt unna å nå klimamålene. Og regjeringen er rett og slett ikke sikker på hva slags effekt skatteuttene har. Gjentatte ganger har opposisjonen stilt spørsmål til regjeringen for å få klarhet i hvilke dynamiske effekter regjeringen mener dette skaper. Ennå har regjeringen ikke lagt fram fakta, bare løse antakelser og politisk retorikk.

Jeg tviler ikke på at Norges rikeste har en viktig rolle i norsk økonomi, men jeg tviler på at en milliardarving har medfødte egenskaper som gjør ham eller henne helt unikt egnet til å investere til det beste for vår framtid. Men dem som samfunnet helt garantert ikke ville klart seg uten, er det store flertallet som jobber og står på hver eneste dag, i kantiner, sykehjem, sykehus, butikker, lager, brøytebiler, politi og brannvesen. Det er folk flest som skaper de virkelig store verdiene. Det er derfor SV vil satse på fordeling og velferd for de mange, ikke milliardskatteutt til de få.

Jeg tror på fellesskapet, på at det er alle oss sammen, som jobber sammen og bidrar sammen, som vil løse klimaproblemet, som vil skape en bedre skole for alle barn, og som vil ta tak i de voksende forskjellene. Norge har helt fantastiske muligheter til å lykkes, med å både nå klimamålene og omstille oss til et nullutslippssamfunn samtidig som vi har sterke fellesskap og små forskjeller. Og dette henger sammen! Når forskjellene øker, svekkes tilliten i samfunnet, som er så avgjørende hvis vi skal kunne lykkes med raskt å omstille oss fra en oljenasjon til en klimanasjon. Det er dette høyresiden ikke forstår. Når fattigdommen øker, vil flere mennesker ha mer enn nok med å finne ut hvordan de skal få endene til å møtes. Derfor er det helt avgjørende at gevinstene av verdiskapingen i samfunnet kommer alle til gode, ikke bare en økonomisk elite på toppen. En politikk for fordeling av godene er derfor helt grunnleggende for å kunne føre en ambisiøs miljøpolitikk.

Vi bor i et land som har de beste forutsetninger for å vise vei i utviklingen mot nullutslippssamfunnet. Høy kompetanse, høy produktivitet og tillit mellom folk er viktige ressurser vi kan trekke på i den omstillingen samfunnet må gjennom. Mennesket er skapt for å løfte i flokk. Det er nettopp det vi må gjøre når vi skal skape et mer rettferdig Norge – et Norge som er rustet for fremtiden, et Norge som er bærekraftig, et Norge der makt og rikdom fordeles rettferdig, der vi er mer opptatt av fellesskap enn de 0,1 pst. rikeste. Den fremtiden kan vi bygge sammen. Derfor har SV lagt fram et alternativt budsjett, for de mange og ikke for de få.

For å bygge et samfunn med små forskjeller trengs det modige velferdsreformer som bygger videre ut velferden. Derfor prioriterer SV økt barnetrygd og heldags-skolen. Økt barnetrygd vil gjøre at færre unger vokser opp i fattigdom. Jeg er glad for at Kristelig Folkeparti har brutt den 20 år lange historien med ikke å øke barnetrygden, men årets budsjett er bare det første skrittet av mange. Barnetrygden må videre opp.

Å sikre at alle unger får delta i fellesskapet på lik linje og får et godt utgangspunkt for voksenlivet, er en investering for fremtiden. Derfor har vi lagt fram et budsjett for en mer praktisk og variert skoledag, med mer fysisk

aktivitet, skolelekser og mat. Dette vil gi en mer inkluderende skole hvor kreativitet og læring er sentralt, for resten av livet.

Helsevesenet vårt skal ta vare på alle og hele oss, også tennene. Ingen skal måtte utsette tannlegebesøk på grunn av dårlig råd. Derfor er det på tide med en tannhelsereform. På sikt bør ingen måtte betale mer enn 2 500 kr i tannlegeutgifter per år. SV utvider den offentlige tannhelsen og starter i dette budsjettet utrulling av en ny stor tannhelsereform, en velferdsreform for framtiden.

Vi skaper et trygt arbeidsliv, hvor fast jobb er hovedregelen, og midlertidig jobb er unntaket. I SVs budsjett foreslår vi investeringer som skaper nye arbeidsplasser og styrker unge under 25 år sin rett til arbeid eller utdanning.

Boligmarkedet har blitt en ulikhetsmaskin, hvor skattesystemet favoriserer dem med flest og dyrest boliger, mens de som ikke kommer inn på boligmarkedet, låses utenfor. Derfor foreslår SV et skatteskifte, med lavere skatt på arbeid og høyere skatt på eiendom. Kommunene og staten må ta en mer aktiv rolle i boligmarkedet, og vi foreslår å øke handlingsrommet til Husbanken og bygge flere studentboliger. Slik kan boligmarkedet bli mer rettferdig.

SV har også lagt fram et budsjett som tar klimadringene på alvor. Samme dag som statsbudsjettet ble lagt fram, presenterte FNs klimapanel en rapport som viser at verdens klimagassutslipp må reduseres med 50 pst. innen 2050. Det er en avgrunn mellom FNs klimarapport og statsbudsjettet. Og i dag, mens vi har finansdebatten, starter klimaforhandlingene i Polen. Tiden er i ferd med å renne ut for å nå Norges klimamål for 2020. I 2017 lå utslippene nesten fire millioner tonn over klimamålet. Det tilsvarer utslippene til 1,5 millioner fossile privatbiler eller fire sterkt forurensende gasskraftverk. Derfor har vi lagt fram en konkret plan for å nå klimamålene denne perioden, og dette budsjettet følger opp denne planen. Det viser at det er mulig.

Vi velger nullutslippsløsninger i stedet for løsninger med klimagassutslipp. Fossil energi må erstattes av fornybar energi. Vi må bruke verdens ressurser langt mer effektivt, og vi må reise og bo langt smartere. Klimarisiko må integreres i alle beslutninger. Hvert statsbudsjett må prioritere klima høyere enn det forrige. Derfor øker SV bevilgningen til klimatiltak med 9 mrd. kr i forhold til regjeringens forslag. Vi starter et grønt skatteskifte og innfører et forpliktende klimabudsjett for hele Norge.

I SVs budsjett øker vi støtten til klimakutt gjennom Enova og miljøteknologifondet. Dette vil gi mer utbygging av ladeinfrastruktur for elbiler, miljøteknologi i industrien, nullutslipp i skipsfart og energieffektivisering. Vi gir et stort løft til kollektiv, sykkel og gange, prioriterer

jernbane framfor nye motorveier og øker ambisjonene for elferger i fylkene. Vi øker Norges internasjonale klimasatsing, som regnskogbevaring og klimatiltak i utviklingsland. Vi øker tempoet på innfasing av elbiler og foreslår en økt flypassasjeravgift med klima- og distriktsprofil. Slik viser vi at det er mulig å ta klimaet på alvor. Med dette budsjettet viser vi at det er mulig å omstille Norge og kutte klimagassutslippene langt raskere enn regjeringen gjør. Hvis man vil.

Jeg vil komme mine replikanter i forkjøpet. For ja, det er mulig å ha denne store satsingen på velferd og klima i kombinasjon med et grønt omfordelende skattesystem hvor folk flest går i pluss. For å få en mer rettferdig omfordeling og reduserte klimagassutslipp, må vi faktisk ha en rød og grønn omlegging av skatter og avgifter. Vi viser hvordan det er mulig. Dette vil omfordele makt og verdier i samfunnet.

De fleste, de som ikke er de aller rikeste, de som ikke er med i 0,1-prosenten, vil gå i pluss med disse forslagene, fordi vi har et omfordelende skattesystem, fordi vi prioriterer vår felles velferd, samtidig som vi tar klimaet på alvor. Det er et budsjett for fellesskapet, for de mange, og ikke for de få.

Med det tar jeg opp SVs forslag.

Presidenten: Representanten Kari Elisabeth Kaski har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Mudassar Kapur (H) [11:20:58]: SV har fortjenstfullt hatt fokus på arbeidsplasser både i sin tale og i opptakten til dagens debatt. Men jeg vil jo si at hvis man ser på innholdet, har partiet først og fremst lagt opp til en oppskrift på færre jobber. Den største ulikheten i Norge er mellom dem som står i arbeid, og dem som står utenfor.

Jeg noterer med en viss skuffelse at SV har kastet seg på den populistiske bølgen mot europeisk samarbeid, nå sist gjennom angrep på EØS-avtalen. Mye av eksporten fra våre distrikter går nettopp til Europa, og SVs politikk skaper usikkerhet og et dårligere samarbeid med Europa, og vil dermed sette tusenvis av arbeidsplasser innen eksportindustrien, som ofte ligger i distriktene, i fare. Da er mitt enkle spørsmål til representanten: Hvorfor velger SV å kaste seg på en slik bølge?

Kari Elisabeth Kaski (SV) [11:21:56]: La meg ta det første aller først: Denne regjeringen har gitt enorme skatteuttak til de aller rikeste i Norge. Det er regjeringen som har bevisbyrden på hvordan det skaper arbeidsplasser i Norge. Når vi ser at utviklingen er sånn at arbeidstakere sitter igjen med mindre andel av verdiskapingen, mens kapitaleierne er de som går i pluss, når skatteuttakene er målrettet, skatteuttak på aksjeformuer, som det tross alt er en liten elite blant oss som får de

store gevinstene av, er det regjeringen som må bevise hvordan det skaper arbeidsplasser.

SV har tatt til orde for å utrede alternativer til EØS-avtalen, og jeg skjønner ikke hvorfor det er så skremmende for regjeringen, når verden er i omskifting, når Europa er i omskifting, å utrede disse alternativene. Vi har en handelsavtale på plass, vi ønsker fortsatt en handelsavtale på plass, vi ønsker å ta del i et samarbeid i Europa. Vi mener også at EØS-avtalen som vi har i dag, er udemokratisk og er med på å flytte beslutninger unna folk. Regjeringen bør være med på å diskutere det.

Sivert Bjørnstad (FrP) [11:23:12]: At SV er for økte skatter og avgifter, som rammer folk flest og næringslivet, vet de fleste i denne salen. Det er like fullt feil medisin for et arbeidsliv i endring og omstilling.

Noe annet som er godt kjent, er en del av SVs innledningsforslag i deres alternative budsjett. Man ønsker å svekke landets forsvarsevne ved å forsinke innfasingen av kampfly, og man ønsker å gjøre politiet mindre mobilt og motstandsdyktig ved å kutte i innkjøp av nye biler til politiet – klassisk SV-politikk.

Noe som imidlertid er mindre kjent, er SVs nye iver etter å kutte i lærernes kompetanse. Er det én enkeltfaktor som er viktig for at norske elever skal lære mer, at man fullfører videregående skole, og at man blir en del av framtidens arbeidsmarked, er det lærernes kompetanse. Hvorfor er det en god idé å kutte i midlene til videreutdanning av lærere med en halv milliard kroner?

Kari Elisabeth Kaski (SV) [11:24:10]: La meg først arrestere representanten for en faktafeil i innlegget. Hvis representanten hadde hørt etter i mitt innlegg, ville han ha fått med seg at i vårt opplegg kommer folk flest ut i pluss. SV har faktisk levert alternative budsjett år etter år der folk flest kommer ut i pluss sammenlignet med regjeringens skatteopplegg. Folk flest går altså i pluss med vårt, mens det er de rikeste som får de enorme skatteuttene med regjeringens opplegg.

Det er også sånn at vi bruker akkurat like mye penger på forsvar og på politi som denne regjeringen gjør, men vi omprioriterer. Når man ser tallene for hvordan voldtekter, f.eks., blir etterforsket, mener jeg det er grunnlag for å diskutere omprioriteringer i politibudsjettet.

Når det gjelder videreutdanning av lærere, er vi helt enig i at vi må få til det, men vi er uenig i regjeringens metodikk, som handler om å avskille lærere som er i skolen i dag, og som gjør en god jobb. Det handler om å si til lærere som har jobbet i skolen i mange, mange år, at dere er ikke gode nok. I stedet for å gå i dialog med lærerne og få til et samarbeid om videreutdanning og faktisk tilby det, velger denne regjeringen å tvinge igjennom en

avskiltingsprosess, som gjør at vi får færre faglærte lærere i skolen.

Solveig Schytz (V) [11:25:39]: Det er fint at representanten Kaski er utålmodig på klima- og miljøfronten, men jeg oppfatter at i SVs alternative statsbudsjett er det i hovedsak bare påplussinger på regjeringens gode klimatiltak. Så mitt spørsmål er: Har SV selvstendige forslag til hvordan man kan løse framtidens klima- og miljøutfordringer?

Kari Elisabeth Kaski (SV) [11:26:00]: Vi har nylig lagt fram, sammen med Arbeiderpartiet, 37 forslag for å kutte i klimagassutslippene i Norge, for å ta oss inn mot målsettingene som ligger i klimaforliket og inn mot å kutte 50 pst. innen 2030. Jeg håper at Venstre og regjeringspartiene vil vurdere å støtte disse, for dette er 37 helt konkrete forslag for å kutte i klimagassutslippene.

Det er riktig at vi i vårt budsjett plusser på i veldig stor grad – det er det man gjerne gjør i statsbudsjetter. Man prioriterer hvor pengene skal gå. Ta Enova, som er et fantastisk virkemiddel: Enova er også det virkemidlet vi bruker i dag for å få til energieffektivisering, for å få til innføring av nullutslippsteknologi. Men vi må også gjøre veldig mye mer enn det som blir gjort i dag. Ta elferger langs kysten: fylker rundt omkring i hele landet satser på elferger, men opplever at de ikke har råd fordi staten ikke støtter opp, mens fylkene ønsker det. Det kunne vi ha fått til hvis vi hadde valgt å prioritere mer penger til det. Vi kunne ha fått norsk industri til å bli verdensledende ved å få på plass ny teknologi som gjør at de er konkurransedyktige i framtiden.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Solveig Schytz (V) [11:27:25]: På vegne av Venstre vil jeg takke for godt samarbeid om å få på plass budsjettet – og en særlig takk til Høyres Henrik Asheim for godt lederskap i budsjettforhandlingene og til Kristelig Folkeparti for å ha tatt en god avgjørelse med ønske om å finne løsninger på borgerlig side.

Mitt første minne om at jeg aksjonerte for miljøet og for framtiden, var da speiderpatruljen min i 3. Molde Speidergruppe troppet opp i Molde sentrum med plakater mot fosfat i vaskemidler og ba drosjesjåførene som lot bilen gå på tomgang, om å skru av motoren og ta seg en bolle. Vi hadde bakt bollene selv, og vi ba de voksne om å være med og ta ansvar for ren luft, for rent vann, for framtiden, for oss. Å bli kjent med og erfare natur fra unge år har formet mitt engasjement, og jeg forsto at fellesskapets fremste oppgave er å ta vare på miljøet for nåværende og framtidige generasjoner. Det var dette som engasjerte meg til å ta tak i politikk.

Venstre er et sosialliberalt parti, og i sosialliberalismen ligger bekjennelsen til et samfunn bestående av individer, men som også må agere sammen for å løse fellesskapets utfordringer. Kampen for miljø og klima er den fremste felles utfordringen vi står overfor. Da Venstre gikk inn i regjering i begynnelsen av 2018, var kampen for miljøet og klimaet den kanskje viktigste saken for oss. Regjeringen måtte ha et tydelig grønt stempel, og klima og miljø måtte plasseres som en av de mest sentrale utfordringene i de kommende årene. Nesten ett år har gått siden Venstre gikk inn i Solberg-regjeringen, og det budsjettet vi debatterer i dag, bærer et klart Venstrestempel. Uten Venstre i regjering hadde mye sett annerledes ut, og satsingen på skole, miljø og arbeidsplasser hadde vært en annen.

Klima og miljø er store og meningsfulle ord, men uforklart tilslører det kanskje målsettingene som vi har satt oss. Vi vil ta vare på planeten vår, men også på nærmiljøet, på friområdene, skogen og fjorden. Når vi snakker om klima og miljø, er det framtiden det handler om. Ungene våre skal kunne arve et miljø der de står fritt til å følge sine drømmer for framtiden. Vi vet at framtidens tjenester, produksjon og arbeidsplasser må være bærekraftig, men det grønne skiftet kommer ikke av seg selv. Det er også dette det handler om i budsjettgjennomslagene våre. Når vi bevilger 3,5 mrd. kr til mer jernbane, kollektivtrafikk og utbygging av gang- og sykkelveier rundt storbyene, gjør vi det fordi vi ønsker et nærmiljø som er grønt, og levende landskap der ungene våre kan utfolde seg. Når vi har tidenes satsing på Enova, gjør vi det fordi vi erkjenner at privat sektor er nøkkelen til omstillingen til et grønnere samfunn. Det er i privat sektor at teknologien vil komme som skal gjøre et grønt skifte mulig, og Enova er en viktig brikke i den omstillingen. Det samme gjelder Nysnø, fondet som har vært Venstres hjertebarn for å få fart på grønn innovasjon i Norge. Fondet har fått 200 mill. kr i ny kapital og er på god vei til å bli den tungvekteren som vi ønsker at det fondet skal bli. Vi må bruke markeds mekanismer og incentiver for å få til et grønt skifte, og det gjør vi gjennom Enova og Nysnø.

Også for vern av naturen byr dette budsjettet på lysere tider. Vi satses stort på klassisk miljø- og naturvern. Denne regjeringen tar ikke minst forsøplingen av havene på alvor, og vi har lagt inn en kraftsatsing for å hindre marin forsøpling i Norge og internasjonalt.

Skolen er kanskje den viktigste arenaen for liberale. Den er nøkkelen til sosial mobilitet, integrering og inkludering, til samfunnsdannelse og ja, dannelsen som sådan. Det er her vi utjevner forskjellen mellom nye og gamle landsmenn, mellom gutter og jenter, mellom arbeiderdattera og diplomatbarnet. Helt fra Johan Sverdrup innførte folkeskolelovene i 1889, har det handlet om det. At Venstre satses på skolen, handler fortsatt om

å gi barn og unge like muligheter. I dag handler det om at gutten fra asylmottaket får sitte på samme skolebenk som direktørdattera, og at unger som har mor eller far som av ulike grunner er utenfor arbeidslivet, eller som sliter med sykdom, også skal få gå i barnehagen.

Venstre har vært klare på at det er gjennom tidlig innsats at denne utjevningen har størst sjanse for suksess. Derfor er vi stolte over at det er vår regjering som øker midlene til tidlig innsats i skolen med 200 mill. kr, og at det er vår regjering som investerer i lærere, slik at de kan bygge opp den kompetansen som trengs for at ungene våre skal lykkes i framtiden. Vi har styrket yrkesfagopplæringen i visshet om at elever trenger reelle valg, og at vi trenger et mangfold i skolebakgrunn for å fylle morgendagens arbeidsplasser. Vi innser også at utdanning er en livslang prosess, ikke et intermesso i barne- og ungdomsårene. Det er klart gjennom Lære hele livet, der det er mulig for voksne å videreutvikle seg, fornye egen kompetanse og sko seg for et arbeidsmarked i endring gjennom hele livet.

De to felles arenaene vi tilbringer mest tid på, er skolen og arbeidsplassen. Liberalismen er en kamp for frihet – kamp for frihet til å ta de valgene man ønsker, til å forme sin egen framtid og leve et liv som i størst mulig grad er fundert på egne avgjørelser. Friheten til å velge den yrkesveien man ønsker, til å søke den jobben man vil, til å utvikle seg i den rollen man står i, er derfor helt sentral. At vår regjering derfor gjør en sterk, samlet innsats for å skape flere arbeidsplasser i privat næringsliv, er viktig.

Vi har prioritert innovasjon og nyskaping. Vi introduserer tre opptrappingsplaner for forskning, gjør det tryggere å være gründer, og vi øker aksjerabatten på arbeidende kapital. Det handler om at vi ønsker oss et mangfoldig arbeidsmarked, med spennende aktører som leverer innovative produkter. FoU-midler og innovasjonslån er bare noen av de verktøyene vi styrker dette budsjettet med for å gjennomføre Venstres arbeidsmarkedspolitik, en politikk som gir økt valgfrihet, støtter nyskaping og innovasjon, og legger til rette for at den som har en god idé, skal kunne starte for seg selv.

Da regjeringen la fram sitt forslag til statsbudsjett, hadde det et klart Venstre-avtrykk. Det avtrykket har ikke blitt svekket gjennom forhandlingene med Kristelig Folkeparti. Nå står vi sammen om et budsjett – alle de fire borgerlige partiene – som styrker satsingen på skole, miljø og arbeidsplasser, og som samtidig tar vare på dem som trenger det mest. Det hadde ikke skjedd uten Venstre. Jeg er stolt over at vi her leverer et budsjett der det merkes at et sosialliberalt parti sitter rundt forhandlingsbordet.

Nils T. Bjørke hadde her teke over president-

plassen.

Presidenten: Det vert replikkordskifte.

Åsunn Lyngedal (A) [11:34:41]: Regjeringen snakker pent om den norske modellen, og at det er viktig at folk organiserer seg. Men årets budsjettarbeid viser at det mangler litt på forståelsen av hva det innebærer. I staten forhandler organisasjonene med kommunalministeren om satser som skal dekke utgifter ved tjenestereise, og statens regulativ er et resultat av forhandlinger. I statsbudsjettet sier finansministeren at satsene for reise i Norge er for romslige, og at deler av det må skattlegges. I budsjettforhandlingene som fulgte etterpå, gjorde man det samme for tjenestereise i utlandet. Det viser at man mangler en grunnleggende respekt for arbeidslivets parter. Det blir ikke noe bedre av at finanskomiteens leder sier at dette er forenkling for bedriftene, for det blir det motsatte når man som arbeidsgiver må holde orden på hva som er innenfor og hva som er utenfor det skattepliktige.

Venstre er opptatt av forenkling, så jeg lurer derfor på om representanten Schytz kan svare på om dette er et ledd i arbeidet med forenkling, eller er det en ny utgave av flyseteavgift eller poseavgift som skal få budsjettet til å gå sammen?

Solveig Schytz (V) [11:35:49]: Venstre er opptatt av forenkling, og vi mener at de justeringene som gjøres nå, med endrede diettregler og skattlegging av tips, også totalt sett gir en forenkling. Tips har alltid vært skattepliktig, og nå gjør vi det bare tydeligere hvem som skal innberette, og hvordan det skal gjøres. Fra nyttår får man også bokføringsregler som gjør at arbeidsgiver uansett vil ha en oversikt over innbetaling av tips. Vi mener også at det som gjøres av endringer i diettreglene, kun gjelder for dem som tidligere har tjent penger på differansen i diettsatser og den faktiske prisen/kostnaden på varer. Vi setter folk først og ikke businessreise til utlandet først.

Ole André Myhrvold (Sp) [11:36:45]: Som Schytz er også jeg gammel speider, og mitt miljø- og klimagasjement kom også derfra, men virkemiddelbruken er nok litt annerledes.

I Jeløya-erklæringen står det at klimamålene skal oppnås «til lavest mulig kostnad og med størst mulig sikkerhet». Derfor er jeg undrende til at regjeringen ikke har sørget for å ta tak i en meget lavthengende frukt som vil gi store klimakutt raskt, og som vil bidra til å fase inn ny teknologi til lav kostnad, nemlig et CO₂-fond for næringstransporten, anbefalt i veikartet for konkurransedyktig og utslippsfri transportsektor, velprøvd fra NO_x-fondet-modellen og anbefalt av både Miljødirek-

toratet i en rapport bestilt av regjeringen og en oppdragsrapport bestilt fra NHO, som viser stort potensial for raske kutt innenfor den sektoren som står for størst utslipp i kvotepliktig sektor. Merkverdig nok har Venstre aldri prioritert dette, ikke i opposisjon og ikke i posisjon. Venstre er tydeligvis mer opptatt av en fiskal økning i drivstoffavgiften enn å bruke virkemidler som virker. Hvorfor ønsker ikke Venstre dette?

Solveig Schytz (V) [11:37:53]: Venstre ønsker å se på alle virkemidler som kan få til kutt i transportsektoren og det gjør vi på bred front. Det er også viktig å finne nye virkemidler for å kutte utslipp i transportsektoren, ikke minst for tunge kjøretøy. Her trengs det nye virkemidler. Vi har virkemidler i dag, bl.a. handler det om bompenger, men vi trenger også nye virkemidler. Jeg håper vi kan finne flere. Når det gjelder CO₂-fondet for næringstransporten, er Venstre åpne for det, vi må bare finne en måte å gjøre det på som fungerer bedre enn den som er foreslått i dag.

Kari Elisabeth Kaski (SV) [11:38:40]: Representantens minner fra hennes første miljøengasjement var ganske like mine, selv om jeg nok ikke kan huske boller så godt, men heller mer nordnorsk utskjelling underveis.

Når vi ser på regjeringens budsjett som er lagt fram, og ser på miljøprofilen, så er det, som representanten tidligere har vært inne på, en del videreføring av klimapolitikk det er bred konsensus om i Norge, men det er også ting å være kritisk til. For det første ser vi et kutt i skogvern, som er bekymringsfullt. For det andre legger budsjettet opp til, med de framskrivningene som er der, at vi skal kutte klimagassutslippene i Norge med 13 pst. inn mot 2030, istedenfor det som FN's klimapanel krever av oss: 50 pst. inn mot 2030. Dette er bekymringsfullt.

Tidligere har Venstre prioritert en avgift for gruveavfall. SV kommer til å fremme forslag om det. Er det noe som Venstre vil kunne støtte?

Solveig Schytz (V) [11:39:44]: Venstre kommer til å støtte regjeringen og de borgerlige partienes statsbudsjett. Men jeg er ellers opptatt av gruveavfall, så det får vi ta i en annen runde.

Presidenten: Replikordskiftet er avslutta.

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [11:40:13]: Jeg vil også starte mitt innlegg med å takke forlikspartnerne fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre for et godt arbeid på kort tid.

Flere har nevnt Kristelig Folkepartis grundige politiske prosess rundt veivalg de siste månedene, og mange fikk nok med seg ulike årsmøter med valg av såkalte

røde og blå delegater, men det har vært vel så viktig for Kristelig Folkeparti å jobbe med det vi har kalt «det politiske prosjektet», nemlig hva Kristelig Folkeparti skal kjempe for. Kristendemokratiet bygger på det kristne menneskesynet, det at alle mennesker har den samme verdien, og det forplikter Kristelig Folkeparti i mange viktige saker. Det bygger på nestekjærlighetstanken, det at alle har et ansvar for å ta vare på hverandre, på medmenneskene våre, og det er et ansvar som er grenseløst. Det bygger på forvalteransvaret, tanken om å ta vare på skaperverket og forvalte det til det beste også for framtidens generasjoner, og å ta vare på de ressursene vi har i dag, fordele dem på en best mulig måte, men også tenke på framtidens generasjoner.

Vi løfter fram viktige felles verdier som vi ønsker å bære videre. Vi løfter fram den kristne kulturarven, som vi mener har tjent Norge vel, og som vil tjene Norge vel ved at vi bygger på den også i fremtiden.

Vi kjemper for å bevare og styrke de sosiale fellesskapene. Men et fellesskap er jo ikke bare staten eller det offentlige. Det viktigste fellesskapet er familien, det er naboskapet, det er frivilligheten, det er bedriftene, det er det som skjer rundt om i landet. Fellesskapet i form av det offentlige er utrolig viktig, at det skal være der som et sterkt sikkerhetsnett for dem som trenger det. Derfor snakker vi om bærekraftig velferdssamfunn, ikke bærekraftig velferdsstat. Vi ønsker å bygge samfunnet nedentru, fordi vi tror at de som er nærmest avgjørelsene, også vet hva som er best for dem. Derfor er vi godt fornøyd med den budsjettavtalen som ligger her, fordi den bygger opp om nettopp det, det at arbeidsplasser må skapes, og verdier må skapes. Arbeid er jo menneskeverd. Det å få lov til å bidra i samfunnet med sine egenskaper, det å få lov til å forsørge sin familie og seg selv, er utrolig viktig. Men det er også viktig for samfunnet at flest mulig har en jobb å gå til.

Det vi gjør sammen med våre forlikspartnere, og som vi har gjort de siste årene, er at samferdselsatsingen – innen vei, jernbane, infrastruktur – har økt med 75 pst. siden 2013.

Innen kunnskap og forskning har det vært et stort løft, og det gledelige er at politikken også virker: Færre dropper ut av videregående skole i dag, og den tidlige innsatsen er blitt forsterket. Takket være lærernormen vil det til høsten komme ca. 2 000 flere lærere i skolen enn det var i 2013. I budsjettet for 2019 innfører vi en mentorordning. Vi setter av penger slik at det kan bli enklere for de nyutdannede lærerne å finne seg til rette i klasserommet og få en erfaren lærer til å hjelpe dem i gang. Vi vet at det er en utfordring at mange nye lærere velger å slutte.

Det som skjer på kunnskapsområdet, er ekstremt viktig for å lykkes med den omstillingen vi vet ligger for-

an oss, og vil også være et grunnlag for å ha de arbeidstakerne vi trenger. Men også på skatt skjer det viktige ting, både senkingen av selskapsskatten og også av formuesskatten, skatt på arbeidende kapital. Det betyr at bedriftseierne rundt om i distriktene, som tidligere har måttet betale skatt, enten det er på traktoren eller på utstyr og på maskinene sine, selv om de ikke har overskudd i bedriften sin, får enda mindre skatt i 2019.

350-kronersgrensa – som vi har diskutert mange ganger, nemlig at en må betale moms fra første krone på varer en kjøper fra norske nettbutikker, mens en ikke gjør det fra utenlandske nettbutikker – skal fjernes fra 2020. Da unngår vi det som svenskene opplevde, med at det kom mange pakker på én gang, at forbrukerne ikke fikk omstilt seg, og at en ikke fikk tilpasset ordningene, men vi gjør det på en god måte, som er med på å skape trygghet for de 380 000 menneskene som jobber i handelsnæringen.

Bredbåndsatsingen: Vi får 100 mill. kr ekstra for å bygge bredbånd. Det er ekstremt viktig, ikke bare for bosetting rundt om i landet, men også for at det skal være mulig å drive bedrifter i hele landet.

Jeg sa at familiene er et av de viktigste – om ikke det viktigste – fellesskapet, og det å sikre en trygg oppvekst må være en av hovedoppgavene for politikere. Vi tror at når en gir tillit, og når en gir valgfrihet for familiene, så lykkes også familiene bedre, fordi de da kan gjøre ting som passer deres familie best. Vi er glad for og stolt over at barnetrygden øker med 1 000 kr. Jeg kan virkelig ikke forstå at den tusenlappen ekstra i året for barnefamilierne er med og bryter arbeidslinja. Dette er jo en ytelse en får uavhengig av om en er i jobb eller ikke, men det er med på å hjelpe spesielt de familiene som har dårlig råd. Kristelig Folkeparti har en tydelig retning på barnetrygden. Vi ønsker en egen reform som gjør at den også finansieres av de som tjener mest, og den betyr da også mest for dem som har lite.

Vi er også glad for at vi øker engangsstønaden til 83 000 kroner. Jeg synes også det er verdt å reflektere over dette: Av to studenter som akkurat er ferdig utdannet, kan den ene, som har kommet seg rett ut i jobb, få fødselspenger på opptil 6 G, nesten 600 000, mens den andre, som da ikke kommer seg ut i jobb, får kun 83 000 kr. Det er liten rettferdighet knyttet til dette. Når vi vet at en tredjedel av dem som velger å ta abort, tidligere har henvist til økonomiske årsaker, så vet vi at engangsstønaden kan være viktig for dem. De som har lite, trenger uansett barnevogn og alt det andre som koster ganske mye det første året, og derfor mener vi at dette er et viktig grep.

Innen barnehage løfter vi inn 160 mill. kr ekstra for å styrke bemanningen. Det er viktig. Å bygge ut nok barnehageplasser og en god bemanning er viktig, for reell

valgfrihet får en først når en har et valg. Vi er også stolte over at vi parallelt har klart å videreføre og styrke kontantstøtten, men det er sjelden det er de 7 500 kronene en får i måneden, som frister eller gjør at en velger å være hjemme, eller det at en mangler arbeidsmotivasjon og derfor velger å være hjemme med kontantstøtte. De som har vært hjemme med en ettåring, vet at det er vel så mye arbeid som å sitte ved kontorpulten. Det handler om at familiene gjør det de mener er best for seg og sin familie, at ettåringen kanskje trenger litt lenger tid, at han kan gå først, at han kan snakke litt mer før en ønsker å sende ham i barnehagen, eller det de begrunner det med. Det er rett og slett valgfrihet.

Dette er også et godt budsjett for frivilligheten. Vi sikrer de ideelle organisasjonenes historiske pensjonskostnader, som lang tid framme ville gjort det nesten umulig for dem å vinne anbud. Det vil være kostnader som er opp mot 1,7 mrd. Det er kanskje det viktigste grepet som er gjort for ideell sektor på lang tid, og som vil bety enormt mye for dem. Men vi øker også momskompensasjonen. Den var det gjort mye på i budsjettet, men vi øker den ytterligere med 50 mill. kr, som er viktig for frivilligheten. Den norske kirke får et løft på 70 mill. kr, og vi øker skattefradraget for frivillige organisasjoner til 50 000, slik at inntektene for de frivillige organisasjonene vil stige.

Dette er et viktig budsjett også når det gjelder å hjelpe dem som har minst i Norge, enten det er gratis kjerntid i barnehage, at enda flere får muligheten til å kunne bruke barnehagetilbudet, en rekke ferie- og fritidstilbud, eller 4 000 kr ekstra til minstepensjonistene neste år. Nok en gang klarer Kristelig Folkeparti å løfte den gruppa.

Det er viktige grep også når det gjelder å bekjempe vold og overgrep mot barn. Vi vet at vi som samfunn ikke gjør en god nok jobb. Én av ti jenter blir utsatt for seksuelle overgrep før de er 18 år. Det må forebygges mer. Ett av fem barn utsettes for vold eller overgrep. Dette må forebygges og bekjempes.

For Kristelig Folkeparti er det alltid viktig å ha et globalt ansvar, å ta et globalt ansvar, og derfor er vi stolte av det vi gjør også innen klima. Støtten til Enova øker i 2019 med 450 mill. kr. Det er viktige satsinger på ulike tiltak, f.eks. på klimasatsing i kommunene, som øker med 50 mill. kr. Det er et viktig forslag som går på palmeolje i biodrivstoff. Vårt mål er at en skal kvitte seg helt med palmeolje, nettopp fordi hugging av regnskog er en av de største truslene mot klimaendringene.

Også innen bistand er det ekstremt viktige tiltak for å utvikle mer fornybar energi. Vi vet at hvis det bygges fornybar energi i stedet for kullkraft, vil det bety enormt mye. Derfor har vi viktige tiltak også når det gjelder investeringer. Fra 2018 til 2019 øker bistandsbudsjettet

med 2,5 mrd. kr. Det betyr enormt mye for dem som har aller minst, og det er Kristelig Folkeparti stolt av.

Presidenten: Det vert replikkordskifte.

Ingrid Heggø (A) [11:50:35]: Representanten Ropstad er jo den ivrigaste forkjemparen for at Kristeleg Folkeparti skal inn i dagens regjering, ei regjering som går inn i sitt sjette år med skattekutt til dei rikaste og høg oljepengebruk, utan at det står igjen noko stort prosjekt. Det er ingen store sosiale reformer eller innsparingsreformer. Ser vi på gjennomslaget i budsjettforliket, ser vi at det i Kristeleg Folkepartis prioriteringar er mange spor av små og store utgiftsaukar, men få spor av reformer.

Representanten Ropstad sa i innlegget sitt at å styrka bistanden, meir til sosiale fellesskap, til familiane, sikra trygg oppvekst og klimatiltak som verkar, var viktige prosjekt for Kristeleg Folkeparti. Eg er samd i det. Men dei prosjekta og det framlagde, opphavlege budsjettet frå regjeringa er lite samanfallande. Korleis skal desse oppgåvene finansierast?

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [11:51:44]: For Kristelig Folkeparti er det veldig viktig at en både sikrer bærekraft i velferdssamfunnet og – som jeg sa i mitt innlegg – klarer å skape arbeidsplasser. Derfor er vi stolt over det vi har gjort, enten det har vært skatt, eller det har vært investering i samferdsel eller i kunnskap, som vi vet vil være helt avgjørende – for én ting er å komme igjenom den krevende tida vi har hatt de siste årene, med oljeprisfallet, men ikke minst også den omstillingen som vi vet kommer framover, når oljenæringen vil bli mindre viktig enn i dag. Dermed må en klare å skape nye arbeidsplasser.

Gjennom denne veksten vil en også kunne finansiere det vi mener er ekstremt viktig, nemlig å satse på tidlig innsats, oppvekst. Dersom Kristelig Folkeparti lykkes med å gå inn i regjering, kommer kamp for tidlig innsats og for familiene til å være et av viktigste løftene. Det er jo en investering, for hvis vi ikke lykkes med verken å få nok barn eller å få trygget oppveksten, vil det være mye dyrere i framtida.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [11:52:56]: Kristelig Folkeparti og Senterpartiet har stått sammen om å fjerne den helt urimelige subsidieringen av utenlandsk netthandel, som har rammet norsk næringsliv hardt. Når representanten Ropstad på død og liv vil gjøre opp budsjett med den gjengen han gjør, er det i det minste bra at han ikke har forhandlet vekk et klart stortingsflertall i denne saken, som er for å fjerne 350-kronersgrensen.

Samtidig er dette så langt bare et prinsippvedtak. I hele 2019 vil diskrimineringen av norsk næringsliv fort-

sette. Jeg – og Senterpartiet – er enig i at en skal ha forutsigbarhet, at en ikke skal foreta kraftige endringer for fort. Hvorfor mener da representanten Ropstad det er fornuftig? En kunne f.eks. sagt 1. desember neste år, så hadde en sluppet å ta den avgiftssmellen som rammer taxinæringen, som bl.a. kjører rullestolbrukere. Hvorfor er det fornuftig å skyve på 350-kronersgrensen, mens en samtidig tar en avgiftssmell for taxinæringen over natta?

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [11:53:56]: Først vil jeg berømme representanten Gjelsvik og Senterpartiet for å ha vært veldig tydelig i debatten rundt 350-kronersgrensen. Den er viktig for næringslivet i Norge, den er viktig for handelsnæringen, og den er viktig for arbeidsplasser, så det har vært bra at Stortinget har presset på så mye som de har.

Når det gjelder taxinæringen, er jeg bare uenig. Jeg synes at også taxinæringen skal ha klimakrav. Jeg tror det er viktig for å møte den omstillingen som må komme. Det synes jeg er et viktig grep. Så er jeg enig i at en kunne tatt det tidligere. I Kristelig Folkepartis alternative budsjett tok vi det noen måneder tidligere. Det mener vi hadde vært mulig, men et kompromiss med regjeringa var 1. januar 2020. Det mener jeg er en god løsning, som jeg vet også skaper forutsigbarhet for ikke minst Posten, som vil ha en del utfordringer.

Dette er et vedtak som kommer til å bli fulgt opp, og som kommer til å bety mye – både for verdiskapingen i Norge og for at det forhåpentligvis skapes flere arbeidsplasser.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [11:54:49]: En sier her 1. januar 2020. Det er 13 måneder til. Det er fullt mulig å innføre en ny ordning lenge før det, som representanten viste til også var i Kristelig Folkepartis alternative budsjett.

Når det gjelder avgiftssmellen for taxinæringen, som for enkelte bilmodeller som kjører rullestolbrukere, blir på nesten 250 000 kr – og som skal komme fra 1. januar: Hvorfor mener representanten Ropstad, når han snakker om forutsigbarhet, at det er fornuftig å innføre en sånn kraftig avgiftssmell over natta, som vil ramme dem som bruker taxier ute i distriktene, eksempelvis?

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [11:55:28]: Det er sikkert alltid greit å kunne ha bedre tid til å tilpasse seg ulike avgifter, men når bilavgiftene settes fra 1. januar, er det jo klart hva prisen på bilen blir når en skal handle inn ny bil neste år. Jeg er klar over at det nok vil bety at en velger andre typer løsninger, men ikke minst gir det gode incentiver til å velge biler som er mer miljøvennlige. Det eksempelet som representanten Gjelsvik viser til, er kanskje av dem som er satt mest på spissen. Jeg er

helt sikker på at en finner eksempler på andre typer biler som ikke har den samme avgiftsøkningen, og som er mer miljøvennlige.

Det aller beste er hvis dette er med på å utvikle nye biler som er nullutslippsbiler, som vi vet også må være målet, skal en klare å lykkes med den omstillingen på klimaområdet som vi trenger.

Bjørnar Moxnes (R) [11:56:32]: I høst har Kristelig Folkeparti gjort mer for å øke barnetrygden enn både rød-grønne og blå partier har gjort de siste 20 årene. Det fortjener Kristelig Folkeparti ros for.

Samtidig vil nærmere 50 000 barn og deres familier aldri se noe til disse pengene, siden de mottar sosialhjelp og kommunen de bor i, kutter i beløpet, siden de får barnetrygd. Dette betyr at de som trenger barnetrygden kanskje aller mest, ikke ser snurten av den. Det må vi rette opp i. Vi har et forslag vi har fremmet som vil løse problemet. Det forslaget har ikke budsjettkonsekvenser, og det er i praksis – tror jeg – vedtatt Kristelig Folkeparti-politikk. Likevel har Ropstad meldt at Kristelig Folkeparti ikke vil støtte forslaget.

Jeg lurer på hvorfor denne saken ikke er viktig nok til at Kristelig Folkeparti vil stemme for sin primærpolitikk, og sikre at også disse barna, de fattigste blant Norges barn, får barnetrygd neste år.

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [11:57:37]: Takk for skryt fra partiet Rødt. Det noterer jeg og er takknemlig for. Vi er stolt av den økningen vi har fått til i barnetrygden. Det er riktig som representanten Moxnes sier, at Kristelig Folkeparti også ønsker at en ikke kan regne barnetrygden inn som inntekt når en regner ut sosialhjelpen. Det skulle jeg ønske hadde vært tilfellet i alle kommuner.

At vi varslet at vi ikke kommer til å stemme for, var fordi en har en helhetlig avtale knyttet til budsjett med regjeringspartiene.

Så vil jeg presisere at når en snakker om opp til 50 000 barn, kan jeg for det første ikke kvalitetssikre det og være sikker på om det er et riktig tall – men jeg ser det er referert av bl.a. Dagbladet. Når en får sosialhjelp, er det en midlertidig ytelse. Det betyr ikke at det er 50 000 som ikke får nytte godt av økningen i barnetrygden – eller for så vidt hele barnetrygden – i løpet av 2019. I gjennomsnitt får en sosialhjelp i under et halvt år. Forhåpentligvis kommer en over på andre typer stønader raskere enn det.

Presidenten: Replikordskiftet er avslutta.

Per Espen Stoknes (MDG) [11:58:55]: I statsbudsjettet skriver regjeringen svart på hvitt at med dagens politiske tiltak legger regjeringen opp til å bryte klima-

forliket. Samtlige av partiene her i salen, med unntak av Rødt og Fremskrittspartiet, var med på dette vedtaket, som sier at innen 2020 skal Norges utslipp være på maksimalt 46–48 millioner tonn CO₂.

I statsbudsjettet for neste år skriver regjeringen svart på hvitt at de er 3 millioner tonn CO₂ unna klimakuttene vi skal ta her hjemme innen 2020, ifølge det vedtatte klimaforliket. Men siden Solberg-regjeringen tiltrådte i 2013, har den klart å kutte – og hold dere fast – 1 million tonn CO₂. På bare to år må regjeringen kutte tre ganger så mye for å klare å oppfylle Stortingets vedtak. Men det kreves ordentlige grep for å tredoble klimakuttene på bare to år, og vi finner ingen slike tiltak i dette statsbudsjettet. Vi er derfor veldig nysgjerrige på hvilken klimamagi regjeringen vil trekke opp av hatten som de ennå ikke har presentert for offentligheten. Vi ser på det som helt usannsynlig at en regjering som brukte fem år på å kutte 1 million tonn, nå skal klare 3 millioner tonn på to år uten noen nye tiltak. Derfor har vi i Miljøpartiet De Grønne ikke tillit til en regjering som i fem år har snakket om grønt og nyskapende, som har hatt muligheten til å iverksette de nødvendige tiltakene for å nå 2020-målene, som vet at det haster, som sier at det haster, men som likevel prioriterer kvotekjøp og skattekutt til de rikeste framfor reelle klimakutt til oss alle.

Vi sliter med å forstå at Arbeiderpartiet, SV, Senterpartiet og Kristelig Folkeparti velger å frede en slik regjering. Statsbudsjettet er det viktigste styringsverktøyet til Norge, også for klimapolitikken, og det er grunnlag for mistillit til Solberg-regjeringen fordi en heller ikke i statsbudsjettet for 2019 oppfylder Stortingets vilje til klimakutt. Derfor fremmer vi i dag et mistillitsforslag, og jeg er glad for at Rødt har varslet støtte til det.

Miljøpartiet De Grønnes om lag 100 000 velgere er nå grundig lei av at Stortinget vedtar flotte klimamål uten at regjeringen følger dem opp. Erna Solbergs forgjenger, Jens Stoltenberg, skrev i sin selvbiografi følgende:

«Når datoen nærmer seg og vi ser at det blir vanskelig, slutter vi å snakke om dette målet, og setter i stedet nye mål enda lenger fram. Slik har vi bedratt oss selv flere ganger.»

Jeg vet ikke helt hvem Stoltenberg mener at han har bedratt, men klimaet selv har blitt grundig bedratt av samtlige statsministre og miljøministre siden 1990. Derfor: Nok er nok av dette uverdige spillet. Altfor lenge har Stortinget akseptert en vente-og-se-strategi og latt regjering etter regjering slippe unna i budsjett etter budsjett uten de nødvendige tiltakene. Etter årevis med somling er det derfor på tide å gjøre noe, for klimaendringene er her nå. Det tror jeg både tørkerammede bønder i Sør-

Norge og Skjåk-innbyggere som mistet hus og veier i flommen i høst, føler på.

Det er ikke umulig å nå 2020-målet. Miljøpartiet De Grønnes alternative budsjett med tilhørende klimabudsjett viser at det er mulig, så lenge den politiske viljen er der. Klimapolitikken gjøres ofte altfor komplisert. Erna Solberg vet hva som trengs, men hun vil bare ikke gjøre det. Hun og klimaministeren grønnprater og grønnvasker om elbiler og elferger og Enova og sånt istedenfor. Ja, det er bra, men langt fra nok. Derfor fremmer vi også et annet forslag i dag, sammen med Arbeiderpartiet, Rødt og SV. Forslaget lyder som følger:

«Stortinget ber regjeringen om at Norges statsbudsjett fra og med statsbudsjettet for 2020 skal lages og fremmes med sektorvise utslippsbudsjetter, med tiltaksliste og forventet klimaeffekt. Oversikten skal vise hvordan norske utslippskutt for å nå minst 40 pst. reduksjon i ikke-kvotepiktig sektor innen 2030, skal skje i Norge.»

Det hviler nå et tungt historisk ansvar på Kristelig Folkeparti og Senterpartiet. Dersom forslaget vårt får flertall, er det revolusjonerende for norsk klimapolitikk. Da slår vi endelig fast at vi skal ta ansvaret for klimaet også her i Norge, ikke bare kjøpe oss fri i utlandet. Det trengs for å få en slutt på selvbedraget.

Jeg tar opp Miljøpartiet De Grønnes forslag.

Presidenten: Representanten Per Espen Stoknes har teke opp dei forslaga han viste til.

Det vert replikkordskifte.

Aleksander Stokkebo (H) [12:04:10]: Norge er verdens beste land å bo i, og skal det fortsette, må vi skape mer og ta vare på de jobbene vi har, samtidig som vi omstiller oss. NRK-serien Lykkeland forteller historien om oljen, industrieventyret som ga Norge store inntekter og muligheter. Men det virker som om Miljøpartiet De Grønne har glemt hvordan vi ble lykkelandet. De forsyner seg fra det norske oljefondet, men vil legge ned næringen som gir inntektene. De sier at de vil at bedriftene skal omstille seg, men sender de samme bedriftene en skatesmell på mange titalls milliarder kroner. I år vil de ta 38 mrd. kr, neste år 46 mrd. kr. Ikke en gang Snåsa-mannen tør spå hvor mange milliarder det blir neste gang. Hvordan mener representanten at økt skatt og røde tall på bunnlinjen skal bidra til flere jobber og grønn omstilling? Og hvordan mener representanten at å legge ned vår største næring skal bidra til bedre velferd i landet?

Per Espen Stoknes (MDG) [12:05:12]: Jeg takker for spørsmålet og kan opplyse representanten om at grønne avgifter betyr at man henter inn penger, som så brukes på det som er bra for næringsliv, natur og fellesskap.

Med andre ord henter vi inn 45 mrd. kr som går rett ut igjen for å gjøre Norge grønnere, mer verdiskapende og mer rettferdig. Det gjør vi ved å reversere nedgangen i grønne skatter som andel av BNP – siden 1995. Regjeringen har vært med på å dra ned grønne skatter, stikk i strid med økonomenes gode råd. Vi gir 15 mrd. kr ut igjen i avgiftslette innen frukt, grønt og klimaavgift til fordeling – som folk flest kan få. Vi skaper flere arbeidsplasser, bl.a. ved å redusere arbeidsgiveravgiften med 5 mrd. kr. Vi gir Enova 5 mrd. kr ekstra. Resten går til fordeling, lavere skatter til dem med lavere inntekter, og vi har lavere oljepongebruk enn regjeringen.

Aleksander Stokkebø (H) [12:06:14]: Jeg merker meg at representanten ikke har kontroll på sitt eget statsbudsjett. Det er 46 mrd. kr de skal hente inn, og i motsetning til representanten tror jeg ikke det er frukt som kommer til å redde verden fra klimakrisen. Vi ser nå at vi har en stor utfordring med å skape flere grønne jobber. Det skal vi, og derfor har regjeringen doblet tilskuddet til klimateknologi. Vi ligger nærmere enn noen gang med hensyn til å nå klimaforpliktelsene vi har påtatt oss. Men da er ikke løsningen å kutte vår viktigste næring, som gir oss muligheten til å satse på nye teknologier. Da er ikke løsningen å kutte en næring med naturgass, som har fått utslippene i Europa til å stupe. Hvordan kan representanten mene at å legge ned flere hundre tusen jobber, øke skattene med 46 mrd. kr og føre en politikk som i realiteten vil bidra til mer kull i Europa, vil bidra til bedre klima og bedre velferd?

Per Espen Stoknes (MDG) [12:07:08]: Det er nesten komisk, men gang på gang presenteres det et skremmebilde av Miljøpartiet De Grønne som om vi skal legge ned 200 000 jobber neste år. Det eneste vi går inn for, er at vi slutter å utlyse flere nye felt, slik at man slipper å overinvestere i gass- og oljeproduksjon på 2030-tallet, når EUs gassetterspørsel er nedadgående. EU ønsker ikke den gassen i 2030-årene. Gassen er en bro som går litt ut i 2020, og så slutter den et sted.

Takk også for spørsmål om avklaring på budsjettet, som jeg har full kontroll på – selv om jeg ble oppringt i går kveld. Det går på at 15 mrd. kr går til avgiftslette, 5 mrd. kr går til arbeidsplasser – redusert arbeidsgiveravgift – og 5 mrd. kr ekstra går til Enova. Til sammen er det 25 mrd. kr. De neste 20 mrd. kr brukes i hovedsak til sosial fordeling: lavere skatt for dem som har lav inntekt, økt barnetrygd, gratis barnehage, og ikke minst økte midler til kommunen – og særlig grønn næringsutvikling, grønn innovasjon og grønt entreprenørskap. Det blir 45 mrd. kr til sammen.

Aleksander Stokkebø (H) [12:08:11]: Det er altså snakk om 46 mrd. kr i økte skatter og avgifter netto,

også når en har trukket fra det en reduserer det med. Å innføre 46 mrd. kr i økte skatter og avgifter netto, på ett år, vil få store konsekvenser også for de mange bedriftene som nå gjør en iherdig innsats for å omstille seg til nye, grønne næringer. Det internasjonale energibyrået, og lederen av FNs klimapanel, har selv sagt at det er fullt mulig å drive norsk olje- og gassvirksomhet og samtidig ta hensyn til klimaet. Det handler om ikke å legge ned vår viktigste næring, samtidig som vi bruker de ressursene næringen gir oss, til å omstille oss og satse på nye, grønne jobber.

Representanten sier at det handler om ikke å dele ut flere felt. Men hvem vil satse på en næring som man vet at Miljøpartiet De Grønne, hvis de satt med makten, vil legge ned? Det vil ingen. Vi må gi næringen forutsigbarhet og bruke kapitalen til å legge om til nye, grønne næringer.

Per Espen Stoknes (MDG) [12:09:12]: Igjen: De milliardene vi henter inn i økte grønne avgifter, bruker vi til å bidra til en framtidsrettet omstilling og nye arbeidsplasser som er trygge. Trygge arbeidsplasser har med reell grønn vekst å gjøre, og ressursproduktiviteten i næringslivet kan forbedres mye raskere enn det den gjør i Norge i dag. Der kan vi se på og lære av Danmark og Sverige, hvor vi f.eks. ser at deres grønne avgifter går vesentlig opp i forhold til de norske, som går ned. Vi har også en modell der vi fordeler dette jevnt utover, slik at en standard familie bare vil få ca. 100 kr per familiemedlem i økte kostnader, mens en familie som stiller litt om, kan tjene opptil 8 000 kr på å legge om til et mer ressurseffektivt konsum. Det betyr også at det blir større etterspørsel i næringslivet etter de reelt grønne produktene.

Terje Halleland (FrP) [12:10:19]: Jeg vil fortsette litt der Stokkebø slapp, for jeg har også prøvd å lese budsjettforslaget til Miljøpartiet De Grønne. Der var det mye utgifter, lite inntekter, vi skal bruke mer, og vi skal arbeide mindre. Petroleumsnæringen har vært Norges viktigste næring i mange tiår og gitt oss det velferds-samfunnet som vi har i dag. Da registrerer jeg at Miljøpartiet De Grønne vil kutte i nesten alle tiltak som er med på å opprettholde den næringen. De vil fjerne alle bevilgninger til leting, fjerne refusjonsordning og øke skattene, men samtidig beholde inntektene og alle arbeidsplassene. Det er fantastisk godt gjort.

Når de er av den oppfatningen at det må så enorme endringer til for å stoppe de utslippene som vi har i dag, hvorfor tør ikke da Miljøpartiet De Grønne å stå fram og fortelle om de enorme konsekvensene en slik politikk vil få for samfunnet og velferden vår i dag?

Per Espen Stoknes (MDG) [12:11:21]: Jeg takker representanten Halleland for en glimrende anledning til å stå fram og fortelle hvordan dette kan gjøres. Vi har i dag en næring som produserer noe som er med på å ødelegge klimaet vårt, og som vil ha høyere og høyere risiko knyttet til langsiktige investeringer for hvert år vi går framover. Vi ønsker en planmessig, forutsigbar, tydelig omstrukturering av norsk næringsliv, der vi gradvis maksimerer produksjonen fra eksisterende felt og samtidig tar ned behovet for arbeidskraft med ca. 10 000 per år, og omskolerer dem til grønne næringer. Da vil vi etter hvert bli et vanlig skandinavisk land med en industri og næringsstruktur som er mye mer lik Sverige og Danmark. Av de 10 000 vil 7 000 hovedsakelig gå til kunnskapsnæringer og servicenæringer, 2 000 vil gå over i ny industri, og 1 000 vil gå over i primærnæringene. På den måten får man en gradvis vridning av næringsstrukturen mot det som er grønt.

Presidenten: Replikordskiftet er avslutta.

Bjørnar Moxnes (R) [12:12:46]: Framveksten av Forskjells-Norge er vår største utfordring som samfunn, men vi gjør ikke noe med fordelingen av makt og rikdom for verken å sikre tryggheten i arbeidslivet, styrke velferden eller løse klimakrisen. Dette handler ikke bare om fattig og rik, det handler også om maktfordeling, om hvem som får påvirke samfunnsutviklingen. Derfor bør det å bekjempe framveksten av Forskjells-Norge være den viktigste oppgaven i et statsbudsjett. Det handler om hva slags samfunn barna våre skal vokse opp i. Vil de vokse opp og få det bedre og tryggere enn sine foreldre, som generasjon etter generasjon har blitt vant til, eller er det mer utrygghet, økte klasseskiller og enorme klimaødeleggelser som venter dem? Regjeringens forslag har dessverre stø kurs mot det siste.

Vi mangler verken ressurser, teknologi eller kompetanse til å løse klimaproblemene, og vi mangler verken penger, mat eller muligheter til å minske de økende forskjellene. Det som mangler, er politisk vilje. Men heldigvis er det mulig å snu utviklingen, og vårt budsjettforslag er en plan for et politisk vendepunkt, en plan som viser at det er mulig å minske forskjellen mellom de på toppen og oss andre, at det er mulig å kutte klimagassutslipp, og at det er mulig å utvide og styrke fellesskapet. Jeg skal gi fem eksempler på det:

For det første viser vi at det er mulig å begynne å fase inn gratis tannhelse. Med vårt forslag ville det vært gratis for alle opp til 25 år, og for resten innfører vi 40 pst. lavere pris for alle utgifter over 2 000 kr.

For det andre øker vi barnetrygden med ca. det dobbelte av hva budsjettforliket foreslår, og kanskje viktigst av alt: Økningen gjelder for alle, også de nesten 50 000 barna som ikke ser noe til økningen Kristelig Folkeparti

har fått gjennom, siden familien de er i, mottar sosialstøtte.

For det tredje gir vi 8 mrd. kr mer til kommunenes frie inntekter, 8 mrd. kr som kan brukes på å styrke velferden.

For det fjerde viser vi at gratis barnehage er mulig på sikt, ved å fase inn gratis barnehage for femåringene.

Sist, men ikke minst øker vi satsene for sosialhjelp med 25 pst., et kraftfullt tiltak for å motvirke fattigdom for mange i Norge.

Disse fem eksemplene er bare noe av det vi kunne fått til om Rødts budsjettforslag fikk flertall. Det er et forslag som er gjennomtenkt, gjennomarbeidet og gjennomførbart, et forslag der man ikke bruker mer oljepenger enn regjeringen, men som prioriterer annerledes. Vi bruker f.eks. ikke penger på å legge til rette for en ny rikmannsstand i Norge, sånn som regjeringen gjør, med skattegaver i milliardklassen. Derimot innfører vi en ny dynastiskatt, med økt skatt på rikdom, enten det er inntekt, arv eller utbytte. For det er nemlig ikke rettferdig at verdier skapt av mange i fellesskap, i økende grad havner hos et mindretall på toppen. Det er heller ikke rettferdig at det skal lønne seg mer å arve enn å jobbe. Det er heller ikke rettferdig at våre felles naturressurser utnyttes for å bygge formuer hos noen få. Da er det bare rett og rimelig å kreve noe tilbake i skatt til fellesskapet.

Bakteppet for regjeringens budsjettforslag for 2019 kunne knapt vært mer dramatisk. Konklusjonen fra FN er tydelig: Det trengs radikale tiltak for å hindre en katastrofal temperaturøkning. De tiltakene er dessverre fraværende i regjeringens budsjett. Klimakrisen krever politisk handling. Det tar vi fatt på i vårt forslag. Vi kutter forurensende motorveier og øker investering til jernbane, setter av penger til landstrøm for skip, elferjer og utbygging av elbilladere i borettslag, kutter prisen på alle togbilletter med 20 pst., øker CO₂-avgiften og foreslår også å avvikle leterefusjonsordningen – fordi det er mulig og nødvendig og fordi det haster. Med det tar jeg opp Rødts forslag til statsbudsjett for 2019.

Presidenten: Representanten Bjørnar Moxnes har teke opp dei forslaga han refererte til.

Det vert replikkordskifte.

Vetle Wang Soleim (H) [12:17:50]: Jeg vil begynne med å gratulere Rødt med sitt første alternative statsbudsjett, som er gjennomarbeidet. Representanten har fått på plass sin stab. Mange spørsmål og bekymringer vi hadde i fjor som det da var vanskelig å svare på, har vi jammen fått svar på i år – kanskje til og med svar på mer enn det vi har turt å spørre om.

Rødt snakket i sitt budsjett om muligheter, at det er mulig å satse på verdiskaping i hele landet, at det er mulig å styrke fellesskapet, ha et uavhengig forsvar osv. La

oss ta Forsvaret: Representanten Moxnes vil skrote F-35-kampflyet fordi de mener at et nordisk forsvar med kystvakt og mobilt luftvern bør være nok. Vil representanten da selge de flyene vi allerede har fått, til høystbydende og dramatisk øke Norges våpeneksport? Eller vil han la disse amerikanske aggressive militærstrategiske våpnene bli stående ubrukt og uten tak på Ørlandet, mens russiske strategiske bombefly er på tokt rett utenfor kysten?

Bjørnar Moxnes (R) [12:18:45]: Vårt mål er å styrke forsvaret av Norge, og det styrker vi. Vi bruker mer penger på å styrke Hæren, Heimevernet, Kystvakten og Sjøforsvaret. Vi bruker 1 mrd. kr mer på innkjøp av våpen som styrker forsvaret av Norge. Vi bruker faktisk mer enn regjeringen på forsvar i sum. Men disse kampflyene fra USA, som trolig er godt egnet til å fly inn over fiendtlig territorium og slippe bomber, ønsker vi ikke å kjøpe mer av. Vi ønsker å skrote kampflykjøpet. Det er så dyrt og så enormt i investeringer at det vil føre til at resten av Forsvaret går for lut og kaldt vann. Til og med offiserer i Forsvaret sier at dette blir så dyrt og så omfattende at det går ut over resten av landets forsvarsevne. Hvis målet er å sørge for et godt territorialforsvar, er vi heller for å styrke hær, heimevern, kystvakt og sjøforsvar, men for å droppe kampflykjøpet fra USA.

Vetle Wang Soleim (H) [12:19:49]: Da fikk jeg ikke svar på det. F-16 er på vei ut og F-35 på vei inn. Skal vi skrote det som er på vei inn, må vi ha noe til erstatning hvis vi skal ha luftherredømme i dette kongeriket.

Rødt sier videre i sitt alternative budsjett at verdiskaping i hele landet er mulig med deres budsjett. Den overskriften mangler egentlig en siste del: delen om at verdiskaping i hele landet er mulig – vi skal bare ta pengene en har til å investere i egen bedrift og egne ansatte, samle dem inn til Oslo for så å dele dem ut igjen herfra gjennom en støtteordning, der vi vurderer hvorvidt ideen er god nok eller ikke. Jeg vil anta at en logisk følge av en slik overskrift er at det i dag ikke er mulig å drive verdiskaping i hele landet, selv om vi vet at veksten i norsk økonomi ikke bare er langs Sør- og Vestlandet som følge av en økt oljepris, selv om vi vet at veksten skjer i hele landet, i de aller fleste bransjer, og at arbeidsledigheten er på vei ned. Hvor i Norge mener Rødt at det ikke er mulig å drive verdiskaping?

Bjørnar Moxnes (R) [12:20:44]: Vi har en politikk på økt verdiskaping i hele landet. Vi øker skatten på overskuddene til bedriftene. Det er rett og rimelig fordi de er helt avhengig av vår infrastruktur, at vi bygger og betaler for havner, veier, tunneller, bruer og for arbeidskraft som er utdannet, og at de også får betalt hvis folk

blir syke og trenger hjelp i helsevesenet. Dette betaler vi i fellesskap. Vi er avhengig av fellesskapet.

Samtidig øker vi investeringene, vi bruker 1,2 mrd. kr på grønn industripolitikk i vårt budsjett. Vi vil bygge ut pilotprosjekter for flytende havvind, som vi har snakket om, vi vil bruke mer på bygging av ferger på norske verft, vi vil også ruste opp vannkraftverk og støtte industrien. Så vi har en politikk som henter inn noe mer til fellesskapet fra dem som har de største inntektene, utbytene og formuene, men vi skal også bruke mye penger på å styrke norsk industri og norsk verdiskaping over hele landet.

Roy Steffensen (FrP) [12:21:44]: Jeg så ikke for meg at det var Rødt som skulle gå i bresjen for et nytt fond som skal investere i private selskaper på verdens børser for å maksimere profitten for sine eiere, altså oss.

Rødt skriver i sitt budsjettforslag at de vil øke lærlingtilskuddet og opprette et fond for å ruste opp verksteder på yrkesfag. Til denne posten er det satt av 160 mill. kr. Vi har økt lærlingtilskuddet med 21 000 kr, og jeg antar at hvis Rødt ønsker å øke det også, skal de gjøre det skikkelig. Hvis vi da legger til grunn at det er 7 500 kr, er det en utgift på 150 mill. kr. Da har man 10 mill. kr igjen til dette fondet. Med en avkastning på 5 pst. vil dette utgjøre ca. 500 000 kr, som igjen blir ca. 30 000 kr når det fordeles på hvert fylke.

Jeg skjønner at fond og avkastning kan være vanskelig for Rødt, men har jeg forstått denne posten i budsjettforslaget riktig, slik at Rødts opprustning av verksteder på yrkesfag begrenser seg til en storhandel på Jula, hvor hver enkelt skole kan få en ny hylle?

Bjørnar Moxnes (R) [12:22:45]: Det er nok litt misforstått fra Fremskrittspartiets side. Vi har en satsing på utdanning i vårt alternative budsjett som bl.a. innebærer et verkstedfond som nettopp skal gå til bedre utstyr, økt utstyrsstipend og økt lærlingtilskudd. Samtidig har vi en politikk som sørger for at de som går på yrkesfag, skal kunne få en læreplass å gå til. Vi ser at Fremskrittspartiet og regjeringen ikke har noen særlige virkemidler for å sørge for at bedriftene i stor nok grad tilbyr lærlingplasser til lærlingene, fordi det bl.a. er billigere og enklere å hente inn faglærte fra EØS-området – fullt faglærte – framfor å gi rom for lærlinger i norske bedrifter.

Vi må se på investeringene i yrkesfag både isolert og i sammenheng med politikken som føres for arbeidsinnvandring og for EØS. Problemet er at den uregulerte flyten av arbeidskraft undergraver mulighetene for norske fagarbeidere.

Roy Steffensen (FrP) [12:23:40]: Skal vi snakke om bedriftenes rammevilkår, er jo formuesskatten viktig.

Den ønsker Rødt å øke med 10,6 mrd. kr – en skatt hvor det ikke er skatteevnen som avgjør hva man skal betale. Penger som bedriftene kunne brukt til nyinvesteringer i bedriften, til å styrke konkurranseevnen eller til å bevare arbeidsplasser, er altså penger Rødt ønsker å ta inn. Jeg savner i grunnen en forklaring på hvorfor dette som vi kaller hybridsosialisme, har fått spire og gro og slå slik rot her i landet. Hva er det en superrik utenlandsk ultrakapitalist gjør som er så fantastisk bra at norske sosialister forsvarer at de bør få særfordeler av å eie bedrifter i Norge, mens en norskeid familiebedrift må betale en særskatt for å konkurrere mot dem i eget hjemmemarked?

Bjørnar Moxnes (R) [12:24:36]: For det første er det rart at regjeringspartiene ikke har noen som helst dokumentasjon på at deres enorme skatteuttak til bedriftene og eierne har gitt noen som helst nye jobber. Det finnes det ikke dokumentasjon på. Det har de selv vært ærlige om i Stortinget.

For det andre er det vi gjør med formuesskatten, dessverre – men også helt sant – ganske moderate endringer. Vi beholder dagens bunnfradrag, som er høyere enn det var i 2013, og innfører samme sats som i 2013. Forskjellen er en ny sats på formuer over 10 mill. kr. Det er ikke et veldig radikalt forslag, men det er nødvendig for å hente inn penger til fellesskapet, kunne satse på velferden og ikke kutte i den, bygge ut både eldreomsorg, barnehager, gratis tannhelse osv. Og det er altså penger vi henter inn fra dem som har mest, og som kan bidra mer til fellesskapet, noe vi er helt avhengig av for å sikre spleiselaget i framtiden og ikke minst kunne bygge ut velferden framfor å ha en politikk som kutter i felles velferd.

Presidenten: Dermed er replikkordskiftet avslutta.

Statsråd Siv Jensen [12:25:59]: La meg starte med å takke dem som har forhandlet frem budsjettenigheten mellom regjeringspartiene og Kristelig Folkeparti. Vi får nå et godt statsbudsjett for 2019.

Samtidig som vi i dag debatterer statsbudsjettet, er det en helt vanlig mandag for folk flest – hverdag. Som politikere må vi ta på alvor de bekymringene og problemene som vanlige mennesker møter i sitt liv. Og målet med dette statsbudsjettet er nettopp at det skal forenkle og forbedre den norske hverdagen. Derfor satser vi på noen av de tingene som betyr mest – trygghet, arbeidsplasser, velferdssamfunnet vårt.

Bakteppet for ethvert statsbudsjett er tilstanden i norsk økonomi. Det går nå godt i norsk økonomi. Veksten er god. La meg få minne om at dette ikke er noen selvfølge – tvert imot. I 2014 opplevde vi et dramatisk oljeprisfall som fikk store konsekvenser – som vi heldig-

vis taklet på en god måte. Veksten i år ligger an til å bli høyere enn sin langsiktige trend, og den er ventet å gå videre opp de neste par årene. Bedret konkurranseevne legger til rette for høyere investeringer og eksport. Økt kjøpekraft trekker opp forbruket i husholdningene. Også i oljenæringen går det bedre. For første gang på fire år ligger det an til oppgang i petroleumsinvesteringene. Oljeprisen svinger en del, men er ventet å bli liggende høyere enn det lave nivået for noen år siden.

Samtidig er jeg bekymret for den økende motstanden mot globalisering og tiltakende proteksjonisme som vi ser ute. Som et lite land med store naturressurser er vi særlig utsatt. Velstanden i Norge hviler tungt på handel og åpne markeder. Det beste vi kan gjøre, er å fortsette å jobbe for frihandel. Møter vi proteksjonisme med økt proteksjonisme, feiler vi.

Budsjettet for neste år er et ansvarlig budsjett, godt tilpasset den økonomiske situasjonen. For 2019 holder vi bruken av oljeinntekter uendret som andel av fastlandsøkonomien. Det betyr at budsjettet virker nøytralt på aktiviteten i økonomien – budsjettimpulsen er null. Dette er tredje året med om lag nøytral budsjettpolitikk, ned fra en gjennomsnittlig budsjettimpuls på 0,7 pst. i årene etter oljeprisfallet. Vi har redusert veksten i bruk av oljepenger for ikke å legge press på kronekurs og konkurranseutsatt sektor.

For norske arbeidsplasser og omstillingen i norsk økonomi er det avgjørende at vi verner om bedringen vi har hatt i konkurranseevnen. Da må vi holde igjen på offentlige budsjetter. Arbeiderpartiet sier at de er opp-tatt av en ansvarlig økonomisk politikk, men vil som vanlig øke utgiftsveksten på budsjettet. Det hjelper lite for arbeidsfolk i konkurranseutsatt sektor at Arbeiderpartiet prioriterer økt fagforeningsfradrag når de samtidig setter norske arbeidsplasser i spill.

Hvorfor er det så viktig at det går godt i norsk økonomi? Det er fordi en god økonomisk utvikling gir jobb til flere. Flere kan bruke sin hverdag på å jobbe fremfor lediggang. Flere får muligheten til å løfte sin families økonomi. Velstandsnivået vokser – betalt med lønn fra eget arbeid.

Vi ser den positive utviklingen godt i arbeidsmarkedet. Sysselsettingen øker markert og har nå steget med 75 000 personer i løpet av de siste to årene. Ledigheten har avtatt betydelig. Den er om lag én prosentenheter lavere enn den var på sitt høyeste, vinteren 2016. Samtidig melder flere seg til arbeidsmarkedet. Arbeidsstyrken har økt med 55 000 personer det siste året. Det er igjen oppgang i andelen av befolkningen i yrkesaktiv alder som jobber, etter flere år med nedgang. Fremover handler det om å fortsette å inkludere flere i arbeidslivet. Derfor vil vi bruke de gode tidene aktivt. Vi må gjøre de rette tingene for å bygge Norge sterkere. Og like viktig som

hvor mye penger vi bruker, er hvordan vi bruker pengene over statsbudsjettet.

Regjeringen fortsetter satsingene på vekstfremmende skattelettelse, samferdsel, forskning og utdanning. Det er satsinger som øker vekstevnen i økonomien og støtter opp under nødvendige omstillinger. Statsbudsjettet bidrar også til å gjøre skatte- og avgiftssystemet mer sosialt ved at eiendomsskatten og elavgiften reduseres. Med budsjettet for 2019 har regjeringen redusert samlede skatter og avgifter med i underkant av 25 mrd. kr siden vi tiltrådte. En vanlig familie med to fulltidsinntekter har fått rundt 11 000 kr i redusert skatt. I budsjettet for 2019 reduseres selskapsskatten videre, til 22 pst. Norge har den høyeste satsen i Norden på selskapsskatt – til tross for at vi har redusert den år for år. Marginalskattesatsen på arbeidsinntekt blir også lavere for de aller fleste. Skattelettelsene er viktige for at det skal lønne seg å jobbe i Norge og å investere i Norge.

Jeg har merket meg at Arbeiderpartiet foreslår kraftige skatte- og avgiftsskjerpelser på norske arbeidsplasser. De vil gjøre det dyrere å jobbe og dyrere å skape flere jobber. For regjeringspartiene er det viktigste å skape mer, ikke at vi skal skatte mer.

Vi fortsetter den sterke satsingen på samferdsel – på veier, jernbane og kollektivtrafikk. Med budsjettet for 2019 vil bevilgningene til samferdsel ha økt med hele 75 pst. siden vi tiltrådte. Vedlikehold og bygging av ny vei og bane knytter Norge tettere sammen. Det gir en enklere hverdag både for folk flest og for næringslivet.

Vi skal gripe mulighetene som ligger i det norske folk. Derfor har regjeringen jobbet for et bedre skolesystem. Resultatene er tydelige. Rekordmange fullfører videregående nå, og rekordmange får læreplass. Men også for dem som allerede er i jobb, må vi ha tiltak. Vi må sørge for at ingen går ut på dato eller slutter i jobben på grunn av manglende kompetanse. Et viktig tiltak er derfor utvikling av etter- og videreutdanningstilbud for særlig utsatte bransjer.

Vårt velferdssamfunn bygger på at de som trenger hjelp, skal få hjelp. Derfor styrker vi sykehusene så de kan behandle flere pasienter. Vi sørger for penger til 1 500 flere og bedre heldøgns omsorgsplasser. Og vi gjennomfører eldreformen Leve hele livet, slik at vi kan ta tak i det som svikter i eldreomsorgen.

Trygghet handler også om landets forsvar. Forsvarsbudsjettet har hatt en reell vekst på 20 pst. siden 2013, og i dette budsjettet styrker regjeringen satsingen ytterligere. Vi øker budsjettet med 4 mrd. kr. Formålene i langtidsplanen for Forsvaret følges opp med en økning på 2,8 mrd. kr.

For å skape trygghet i hverdagen trengs det også et politi som har kraft til å forebygge bedre og bekjempe kriminelle handlinger og kriminelle miljøer. Vi satser på

flere politifolk og bedre utstyr, biler og helikoptre. Vi er i rute til å nå målet om to polititjenestemenn per 1 000 innbyggere på landsbasis i løpet av 2020. Økt politibemanning bidrar til økt trygghet i hele landet.

Dette er det femte statsbudsjettet denne regjeringen har lagt frem, og som det er blitt enighet om i Stortinget. I løpet av de fem årene har vi håndtert to store kriser – oljeprisfallet i 2014 og innvandringsbølgen i 2015 – og vi har gjennomført små og store endringer som betyr mye for den norske hverdagen. Jeg håper at vi også fremover klarer å ta tak i de store utfordringene som Norge møter, Stortinget og regjeringen i fellesskap.

Med statsbudsjettet for 2019 legger vi et godt grunnlag for omstilling til grønnere, smartere og mer nyskapende næringsliv, for flere i jobb, for et bærekraftig velferdssamfunn, for en bedre hverdag for deg, meg og alle som bor i dette landet.

Presidenten: Det vert replikkordskifte.

Rigmor Aasrud (A) [12:34:20]: Som finansministeren sa, er det det femte statsbudsjettet med henne som finansminister vi nå behandler i Stortinget, og vi går inn i det sjette året med en aktiv skatteuttpolitikk – en politikk som ikke kan vise til andre resultater enn større avstand mellom fattig og rik. Tall fra statsrådets eget departement og underliggende etater viser at de tusen rikeste har fått 1,3 mill. kr mindre i formuesskatt på disse årene. 1,3 mill. kr tilsvarer over tre årslønninger for en vanlig barnehagelærer. Jeg har derfor et enkelt spørsmål til finansministeren, og hun behøver ikke å bruke lange utredninger for å svare: Bidrar 1,3 mill. kr i skattelette for de tusen rikeste til større eller mindre forskjeller i Norge?

Statsråd Siv Jensen [12:35:18]: Det er summen av alle virkemidlene vi bruker i skatte- og avgiftspolitikken, som er viktig. Vi må også klare å ha flere tanker i hodet samtidig. Vi reduserer selskapsskatten fordi avstanden mellom Norge og land det er naturlig å sammenlikne oss med, er for stor. Vi reduserer formuesskatten rett og slett fordi den begynner å fremstå mer og mer som en særnorsk skatt som mange land har fjernet, rett og slett fordi den er forskjellsbehandlende for aktører som opererer i det samme markedet.

Vi har også vært opptatt av å redusere skatt på arbeidsinntekt fordi det betyr noe. Halvparten av lettelsene som denne regjeringen har gitt, har gått til dem med inntekter under 600 000 kr. Man må altså klare å gjøre flere ting samtidig i skattepolitikken.

Resultatene ser vi: Det går godt i Norge, det går godt i norsk økonomi, veksten tar seg opp, og ledigheten går ned. Det er det etterlatte inntrykket av denne regjeringens politikk gjennom flere år.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [12:36:25]: Finansminister Siv Jensen fra Fremskrittspartiet har blitt den finansministeren i norsk historie som drar inn mest penger på avgifter fra folk. Det har liksom blitt den store måten å dra inn penger på for Fremskrittspartiet. Hvordan skal man finansiere nye løfter? Jo, man innfører en ny avgift. Det er nå over 6 mrd. kr mer i årlige avgifter enn da Siv Jensen ble finansminister.

Det er en årlig tradisjon å finne på et eller annet avgiftshopp rett før jul, som plastposeavgift, flyseteavgift eller sukkeravgift på ikke-alkoholholdige drikkevarer. Vi trodde det var et høydepunkt i fjor med en avgift på 80 pst. – et bunnpunkt egentlig. I år klarer man altså å doble avgiftene for en del taxier. I år er det taxiavgiften, og det begrunnes av Siv Jensens våpendragere med at det handler om miljø. Men det er 461 498 varebiler i Norge som ikke får en slik avgiftsøkning, mens de 8 000 drosjebilene får. Kan vi regne med at de 461 000 varebilene får det samme avgiftshoppet neste år?

Statsråd Siv Jensen [12:37:30]: Det er en vesentlig forskjell på den skatte- og avgiftspolitikken denne regjeringen har gjennomført de siste årene, og de alternative budsjettene som Senterpartiet har lagt frem.

Denne regjeringen har redusert det samlede skatte- og avgiftstrykket med nesten 25 mrd. kr, mens Senterpartiet helt konsekvent i sine alternative budsjetter har skjerpet de samlede skattene. Det er et faktum. Slagsvold Vedum kan gjerne gjøre seg høy og mørk på vegne av enkelte avgifter, men det er summen av belastningen man påfører norsk næringsliv, som til syvende og sist betyr noe. Da tipper jeg at flertallet i norsk næringsliv er mer fornøyd med en regjering som er mer opptatt av konkurransekraft og konkurransedyktige skatter heller enn å gripe til det som er det enkleste våpenet for enkelte politikere på rød-grønn side, nemlig å skjerpe skattene når man ikke klarer å dekke inn innenfor eksisterende rammer.

Jeg har merket meg i denne debatten at flere kritiserer regjeringen for å ha brukt mye penger, men likevel klarer ikke ett eneste rød-grønt parti å prioritere innenfor rammen – de må skjerpe skattene med betydelige milliarder.

Kari Elisabeth Kaski (SV) [12:38:47]: Jeg snakket i mitt innlegg om 0,1 pst.-milliarden, de 4 300 rikeste menneskene i Norge som har fått 1,4 mrd. kr i skatteuttak fram til 2018. Dette er den gruppen regjeringen satser aller mest på. Når SV påpeker dette i dagens VG, svarer finansministeren at dette er sosialistisk misunnelse. Vel, vi kan jo spørre noen av dem som betaler prisen for 0,1 pst.-milliarden: de unge uføre som får økt skatt med dette budsjettforslaget, de som merker at velferden kuttes gjennom de såkalte effektiviseringskuttene –

10 mrd. kr i kutt til sykehus, fengsler og universiteter, noe regjeringen ikke aner konsekvensene av – de som merker kuttene i fri rettshjelp, i velferdsstasjoner for fiskere, i kriminalomsorgen, i stipendordningen for studenter. De som merker disse kuttene, er de også bare misunnelige?

Statsråd Siv Jensen [12:39:47]: Jeg har merket meg at SVs viktigste kampsak her i verden er å øke formuesskatten. Hvis man ser på statsbudsjettet som denne regjeringen har lagt frem, er det et grunnleggende omfordelende budsjett. På utgiftssiden bruker vi altså 1 350 mrd. kr, hvorav de store pengene i realiteten går til å omfordele og til å styrke velferden i vårt land. Jeg har sittet og hørt på debatten frem til nå, og jeg må si at egentlig forteller jo denne debatten hvor godt det går. Det er altså litt underlige perspektiver som kommer opp. Det høres ut som om hele skolesystemet vårt har gått ut på dato, og at helsevesenet har klappet sammen. Sannheten er at vi fortsetter hvert eneste år med å styrke den ene velferdsordningen etter den andre fordi vi grunnleggende sett er enige om at vi skal ha gode, brede skattefinansierte velferdsordninger. Det klarer vi, samtidig som vi ikke stikker sugerøret langt inn i lommene på folk og skjerper skattene innenfor det jeg hører opposisjonen si er et raust budsjett.

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [12:40:59]: Dette budsjettet betyr en historisk økning i barnetrygden. Dette er første gang på over 20 år at barnetrygden økes, noe Kristelig Folkeparti er veldig godt fornøyd med. Samtidig har ikke Kristelig Folkeparti ambisjoner om å stoppe der. Dette betyr én tusenlapp ekstra per barn og betyr spesielt mye for dem som har dårlig råd. Nå er det blitt en debatt om arbeidslinja, og at barnetrygden visstnok skal være med på å true arbeidslinja. Hva tenker statsråden om akkurat det, og hvilke ambisjoner har statsråden for barnetrygden videre?

Kristelig Folkeparti har pekt på en modell som går på skattlegging, som gjør at de som har mye, ikke merker barnetrygdøkningen på samme måte som de som har dårlig råd. Fremskrittspartiet selv viser vel til å skattlegge selve barnetrygden. Hvilke ambisjoner har regjeringen når det gjelder å øke barnetrygden videre?

Statsråd Siv Jensen [12:41:56]: Jeg tror Kristelig Folkeparti og regjeringspartiene kan være enige om en viktig ting, nemlig at valgfrihet for barnefamiliene betyr noe. Det er viktige fellesskap. Jeg hører at mange av opposisjonspartiene er opptatt av at fellesskapet er staten og den offentlige sektor. Jeg er uenig i det. Jeg mener fellesskapet er alle de små fellesskapene rundt middagsbordene over det ganske land, og vi må ha en

grunnleggende tillit til at familiene kan ta kloke valg med egne penger.

Det er riktig at man gjennom budsjettforliket har styrket barnetrygden. Jeg tror at jeg skal la være å svare på spørsmålet fra representanten Ropstad, og at vi gjør lurt i å ta de diskusjonene i sonderinger og eventuelle regjeringsforhandlinger fremover.

Per Espen Stoknes (MDG) [12:42:55]: Finansministeren har uttalt at hun legger fram et offensivt klimabudsjett. Dette offensive budsjettet kutter mindre enn en tredjedel av det som er nødvendig for at vi skal nå målene vi har satt oss, og forpliktelsene vi har påtatt oss. Klarer vi ikke å kutte nok, vil verden få flere fattige, flere dødsfall på grunn av hete, mer usikkerhet i matforsyningen og flere på flukt, som også vil inn i Norge. Et budsjett som ikke når målene, vil på norsk ikke kunne oppfattes som offensivt, så spørsmålet er:

Hva er kriteriene for å kalle et klimabudsjett «offensivt», utover at det er flere elbiler? Er det faktum at det i det hele tatt bevilges noen midler – altså flere enn null – til klimaet, tilstrekkelig for at finansministeren oppfatter noe som offensivt?

Statsråd Siv Jensen [12:43:48]: Jeg merket meg at representanten Stoknes i sitt hovedinnlegg brukte ordet «klimamagi». Jeg er nok redd for å måtte konstatere at det kun er ett parti i denne salen som virkelig utøver klimamagi, og det er Miljøpartiet De Grønne. Det er komplett usannsynlig at noe av dette ville vært realistisk og gjennomførbart innenfor det som er bærekraften for norsk økonomi og for den enkelte familie og husholdning.

Det er derimot viktig å ta i bruk klimavirkemidler som virker, og det har denne regjeringen gjort helt systematisk siden vi overtok i 2013. Vi har styrket klimabudsjettene hvert eneste år, vi har lagt vekt på tiltak og virkemidler som virker, og utslippene går nå ned. Det er vel et godt tegn, vil jeg mene. De vil fortsette å gå ned også hvis regjeringen får fortsette å ha sine hender på en realistisk klimapolitikk, fremfor den klimamagien som Miljøpartiet De Grønne forfekter.

Bjørnar Moxnes (R) [12:44:54]: I 2009 sa en politiker noe klokt, nemlig følgende:

«Vi går inn for en tannhelsereform hvor vi i første rekke får innført en takordning på egenandeler slik at mennesker med særlig dårlig økonomi skal ha bedre tannhelse enn de har i dag.»

Det kloke ble sagt av Siv Jensen. I dag er hun kjent som en politiker med litt selektiv hukommelse, så da var det greit å minne henne om dette sitatet. Jeg vil også minne henne om at Rødt, i sitt alternative budsjett, går inn for nettopp en tannhelsereform, med et tak på egen-

andelene på 2 000 kr og 40 pst. refusjon av utgifter over det.

Jeg vil gjerne spørre Siv Jensen, som var klok for ni år siden: Hva har hun å si til de velgerne som opp gjennom årene har stemt på henne i håp om billigere tannlege, men som i stedet har opplevd at tannhelse har blitt bare dyrere og dyrere mens hun har styrt landet?

Statsråd Siv Jensen [12:45:53]: Denne regjeringen har faktisk tatt mange grep i løpet av de siste fem årene for å bedre tannhelsetilbudet, særlig for dem som har et reelt behov for det. Jeg mener at vi ikke har noe å skamme oss over når det gjelder utviklingen innenfor tannhelseområdet. Vi har prioritert innsatsen mot dem som har de største behovene, enten fordi det har vært sykdomsrelatert, fordi man har svak økonomi, eller har behov for det av ulike årsaker. Jeg mener at det er en utvikling som går i riktig retning, og noe som regjeringen helt systematisk har fulgt opp i hvert eneste budsjett siden vi tiltrådte.

Presidenten: Replikkordskiftet er avslutta.

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [12:46:41]: En regjering skal måles på hvert budsjett som legges frem, hvert budsjettforlik og hvert budsjett, men man skal også se på helheten og det som har pågått over år. Det er derfor det er så viktig å se at regjeringen og det borgerlige flertallet på Stortinget konsekvent har prioritert ting som er viktig for bærekraftig velferd i Norge, og for å sikre norske arbeidsplasser og skape arbeidsplasser – f.eks. et massivt løft for forskningen, fra hvileskjær til nå stabilt over én prosent, en enorm satsing på samferdsel, en stor satsing på konkurransedyktige skatter og avgifter og satsing på kunnskap, ikke minst på yrkesfag, på fag-skolene og på faglært arbeidskraft.

Noen har påpekt at regjeringen har sittet en stund; den ble gjenvalgt ved stortingsvalget. Da er det viktig at vi er like opptatt av hva vi skal gjøre fremover, for vi ønsker ikke å styre landet, sitte i regjering eller lage budsjettforlik fordi vi har gjort mye bra tidligere, vi ønsker å fortsette videre.

På næringsområdet er det viktig at vi fortsatt er offensive når det gjelder å forenkle. Vi har forenklet for 10 mrd. kr for næringslivet. Det hjelper hver eneste virksomhet i Norge. Vi skal forenkle mer, få vekk byråkrati, modernisere, for 15 mrd. kr. Vi må ha en skatte- og avgiftspolitik som gjør at det er mulig ikke bare å holde arbeidsplasser i Norge, vi må ha en skatte- og avgiftspolitik som ikke straffer norske eiere og norsk eierskap. For Senterpartiet har nettopp et viktig poeng med norsk eierskap og langsiktig norsk privat eierskap, men da må skattene og avgiftene ned, ikke opp.

Vi må satse også på de områdene hvor Norge har spesielle fortrinn. Vi har en ganske full verktøykasse, men det hjelper ikke hvis vi ikke bruker den. Vi må ikke bare satse generelt på de overordnede tingene som skatter, avgifter og samferdsel, men også konkret, f.eks. på Norge som havnasjon og på norsk industri fordi det er bransjer som har fremtiden foran seg.

Vi skal også forenkle virkemiddeljungelen, sånn at det blir lettere for småbedrifter å finne frem, lettere å få støtte og lettere å korrigere markedssvikt. Så må vi være enda mer offensive enn tidligere når det gjelder handel og det å skaffe markedsadgang for norske varer, også for å sende et politisk signal fra bittelille Norge ut i den store verden om at fri, rettferdig og åpen verdenshandel er bra og en vinn-vinn-situasjon for alle.

Lederen for Rødt sa at vi mangler verken ressurser eller penger. Det er en god observasjon, for Norge er et veldig rikt land. Samtidig kan også vi havne i en situasjon hvor vi mangler ressurser og penger. Sannheten om Norge er at verdiene våre ligger ikke først og fremst i Nordsjøen, verdiene våre skapes gjennom arbeid, gjennom at vi går på jobb, og at vi på den måten bidrar inn i felleskassa. Når vi f.eks. skattlegger mer, er ikke det bare et spørsmål om den enkeltes personlige forbruk, men det er også et spørsmål om skattleggingen av arbeidsplassene.

Jeg har lagt merke til at det synes å være et kreativt gruppearbeid på venstresiden hvor man er veldig opp-tatt av å finne nye økenavn på alle som bidrar til verdiskaping i Norge, f.eks. har velferdsinnovatører blitt til velferdsprofitører. Hvis man har bygd opp en virksomhet gjennom et langt liv – kanskje arvet den fra sin far, som fikk den fra sin far, som igjen fikk den fra sin far, eller, i stadig større grad, fra sin mor, som fikk den fra sin mor – blir man plutselig en del av et dynasti. Hvis man er med på å skape verdier i Norge over tid, er man en baron. Jeg synes at før venstresiden lager et kreativt gruppearbeid for å finne nye økenavn på alle som bidrar, jobber eller skaper verdier i privat sektor, kunne de kanskje tenke på akkurat det at tre fjerdedeler av all verdiskaping i Norge kommer i og foregår i privat sektor.

Det er altså ikke sånn at vi ikke kommer til å mangle ressurser eller penger helt uavhengig av politikken som føres. Hvis vi fører en uforutsigbar eller dårlig politikk, hvis vi skatter mer, går det ut over både norsk langsiktig privat eierskap og norske arbeidsfolk.

Til slutt: Det er litt pussig at man hele tiden sier at denne regjeringen ikke har kommet med noen reformer. Jeg synes å huske at for et år siden var det snarere det motsatte som var problemet. Da var det kommune-reform, Nye Veier, jernbanereform, politireform, ny lærerutdanning (presidenten klubber), fritt behandlingsvalg, inkluderingsdugnad mv. som var problemet.

Presidenten: Tida er ute.

Det vert replikkordskifte.

Terje Aasland (A) [12:52:03]: Etter fem år med Høyre i Næringsdepartementet er det egentlig vanskelig å se hva Høyre har hatt av egne initiativ der. Alt som er gjennomført og har kommet ut av departementet til Stortinget, er egentlig pålagt av Stortinget – påtvunget en Høyre-statsråd – bortsett fra én ting, og det er viljen til å gjennomføre en forskriftsendring som direkte skulle medføre at norske sjøfolk ble satt i land, mens utenlandske arbeidstakere kunne gå om bord. Engasjementet handler altså ikke om sakene, men om å prøve å sette sjøfolk i land.

Næringsministeren har i ganske skarpe ordelag og med et sterkt engasjement forsvart forskriftsendringen og behovet for å sette disse sjøfolkene i land. Nå viser budsjettavtalen at en setter strek over forskriftsendringen. En skal ikke gjennomføre den. Mitt spørsmål til næringsministeren er: Støtter nå næringsministeren budsjettavtalen og forliket, eller er det fortsatt sånn at han argumenterer for å sette sjøfolk i land? Og uansett: Hva er endringen den siste måneden?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [12:53:10]: Svaret på spørsmålet er ja. Det ville vært helt pussig om ikke en statsråd som er avhengig av Stortingets flertall og til-liten der, skulle støtte det som hadde kommet frem i et budsjettforlik. Jeg må innrømme at det siste spørsmålet forsto jeg ikke helt, hva som er endringen den siste måneden. Endringen den siste måneden er jo at det har blitt flertall på Stortinget for å la Color Line fortsette som i dag.

Dette handlet aldri om å ha det enkle valget: å sette norske sjøfolk på bakken – på land – eller ikke. Dette handlet om behovet for forutsigbare rammevilkår for norsk maritim næring. Det vil man nå få. Det forutsetter at man har en konsekvent politikk gjennom flere år. Da er det verdt å minne om at noe av det som var vanskelig for den maritime næringen, var både krumspring og manglende lydhørhet fra den daværende rød-grønne regjeringen, hvor sjøfolk, sammen med rederiene, kom og fortalte hva de trengte. Det fikk de ikke før det ble regjeringsskifte i 2013.

Geir Pollestad (Sp) [12:54:23]: I fem år har regjeringa hatt kreativt gruppearbeid for å finna måtar å flytta norske arbeidsplassar ut av Noreg på. Det handlar om å selja seg ned i statlege selskap, det handlar om å finna på næringsfiendtlige avgifter, og det handla òg, inntil nyleg, om å bytta ut 700 norske sjøfolk med billegare utanlandsk arbeidskraft. Etter at regjeringa gjekk på eit tap i den saka og skipa til Color Line framleis skal vera i NOR-registeret, har det kome signal frå selskapet om at

dei har behov for tryggleik for rammevilkåra. Då er mitt spørsmål: Kva har statsråden tenkt å gjera for at eit norsk selskap, eit norsk reiarlag under norsk flagg, i større grad har det føreseieleg enn tilfellet er i dag?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [12:55:19]: Da Color Line gjennom et partssammensatt utvalg fikk flertallets støtte for å gjøre de endringene som vi foreslo å følge opp, var bekymringen til Color Line – dette er de bedre til å snakke om enn jeg – at det ville bli for store endringer i rammevilkårene. Som selvfølgelig alle er klar over: Når man har støtteordninger knyttet til hvor skip flagges hen, er det ikke politisk styrt om man flagger ut eller inn, direkte. I bunn og grunn er det gode nyheter her, for det er jo flere skip som flagger inn til Norge. Det er flere skip som flagger hjem.

Så var et av premissene for spørsmålet at regjeringen hadde gjort sitt ytterste for å få arbeidsplasser ut av landet. I så fall har vi gjort en fryktelig dårlig jobb, for det investeres jo. I norsk industri går investeringene opp. Arbeidsledigheten går ned. Ja, vi solgte ut SAS, som ikke lenger hadde noen meningsfull grunn til å være i statlig eierskap. Det som kommer til å jage arbeidsplasser ut, er jo EØS-politikken og skattepolitikken til Senterpartiet.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [12:56:35]: Eg beit meg merke i at statsråden meinte at det hadde vore ein raud-grøn dognad for å snakke ned dei som skaper verdier i landet. Spørsmålet kan vel egentlig vridast til det motsette: Når skal denne regjeringa begynne å bry seg om faktisk verdiskaping og mindre om dei aller rikaste og eigarane?

Gjennom dei fem åra som regjeringa har sete, har dei ikkje klart å finne nokon nye grøne arbeidsplassar. Det har vore skattekutt til dei rikaste utan målbar næringsseffekt. Det har vore meir ein omfordelingspolitikk, ikkje ein næringspolitikk. Vi har sett auka utslepp, og eiendom er framleis gunstigare å investere i enn ny industri og ny næring. Kva er eigentleg solskinshistoria til regjeringa? Kva er det han kan påpeike som viser at vi no er inne i eit grønt skifte?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [12:57:29]: Nå er det jo mindre gunstig å investere i eiendom enn tidligere, bl.a. på grunn av endringer i verdifastsettelsen i formuesskatten, og det er veldig klokt. Men spørsmålet er jo: Hvor er det disse arbeidsplassene kommer fra? For dette henger jo sammen. Reis f.eks. til hjertet av norske maritime næringer langs kysten, særlig på Sunnmøre. Hvem er det man møter da? Man møter ikke folk som er i avisen som kjendisrikinger i Norge. Man møter folk som har bygd opp bedrifter gjennom generasjoner. Og hva er det de forteller? Jo, de forteller at den særnorske formuesskatten ikke rammer et investeringsfond fra London

eller en eller annen riking som har pengene sine på Cayman Islands, nei, den rammer norske private, lokale eiere. Den rammer dem.

Så er spørsmål nr. 2: Hvor skal disse grønne arbeidsplassene komme fra? Hvor er det de kommer nå? Hvor er det de utvikler en elektrisk sjark? Hvor er det de utvikler elektriske løsninger for oppdrettsnæringen? Jo, i akkurat den samme klyngen. Så SV lever i den villfarelsen at man kan ha en fryktelig dårlig næringspolitikk, men en god grønn næringspolitikk, og det henger ikke sammen.

Steinar Reiten (KrF) [12:58:43]: I budsjettforliket med regjeringspartiene ble følgende anmodningsvedtak angående fullmaktsvedtaket om salg av statens eiendommer på Rausand tatt inn:

«Stortinget ber regjeringen om at forurensningen på statens grunn må håndteres i forbindelse med salget av statens eiendom på Rausand i Nesset kommune i Møre og Romsdal og at det legges til rette for at gruvesjakter og avfallsdeponier på områdene sikres samtidig.»

Dette dreier seg bl.a. om store mengder saltslagg fra aluminiumsindustrien som har ligget lagret ulovlig siden 2004, og mitt spørsmål til statsråden er om han kan gjøre nærmere greie for hvordan dette anmodningsvedtaket vil bli fulgt opp, når staten nå er inne i en prosess med å selge sine eiendommer der de gamle gruvene på Rausand ligger.

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [12:59:29]: Takk for spørsmålet. Jeg har ved flere anledninger fått se på situasjonen i Rausand, ikke minst takket være spørsmål og engasjement fra representanten Reiten. La meg bare være helt klar og tydelig på det: Det Stortinget har sagt, er også utgangspunktet når vi skal følge dette opp. Vi ønsker å ha en oppfølging og et eventuelt salg som både er ansvarlig, som rydder opp i det som har vært gamle synder, og som også selvfølgelig følger engasjementet som stortingsflertallet har hatt, ikke minst representanten Reiten.

Eva Kristin Hansen hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Jonas Gahr Støre (A) [13:00:23]: I Norge er vi på vårt beste når vi løser oppgavene sammen – når vi i fellesskap skaper verdier og arbeidsplasser i hele landet, og når vi i fellesskap fordeler rettferdig og sørger for at forskjellene er små. Nå, etter fem års styre med denne regjeringen, skaper vi for lite og deler for dårlig. Det er fremdeles for mange nordmenn som står utenfor arbeidsmarkedet, og veksten i produktivitet er lav. Vi er

ikke blitt mindre avhengige av olje- og gasssektoren, slik Erna Solberg bebudet før valget i 2013. Forskjellene øker, og samtidig som vi skaper for lite, deler vi altså for dårlig.

Arbeiderpartiet legger fram et alternativt budsjett som peker ut en annen retning – med sterkere fellesskap og mindre forskjeller. Det er et budsjett for å skape mer og dele bedre. For å skape mer må vi styrke, ikke svekke, den norske arbeidslivsmodellen. Et organisert arbeidsliv, med hele, faste stillinger og sterke, ansvarlige parter er avgjørende for omstilling og verdiskaping. Der høyre-regjeringen kutter i fagforeningsfradraget, øker vi det med 1 000 kroner i vårt budsjett. Vi foreslår en betydelig tiltakspakke mot arbeidslivskriminalitet – med økte bevilgninger til Arbeidstilsynet, Petroleumstilsynet og Økokrim. I stedet for å heie på det uorganiserte arbeidslivet, slik høyrepartiene gjorde i regjeringsplattformen, vil vi investere i det organiserte arbeidslivet. Det gir trygghet på jobb for den enkelte, og det gir et mer omstillingsdyktig og produktivt arbeidsliv.

Det er ikke de store olje- og gassinntektene, men resultatet av alles arbeid som sikrer velferdssamfunnet. Regjeringen snakker om arbeidslinjen som en forutsetning for å sikre velferden, men i praksis trekker politikken i feil retning. Også i dette budsjettet bevilges penger på en måte som gjør det mindre lønnsomt å jobbe – stikk i strid med hva arbeidslinjen forutsetter. Det er dårlig for integrering, bekjempelse av fattigdom og inntekter til fellesskapet.

I vårt budsjett investerer vi over 3,6 mrd. kr mer til utdanning og kompetansetiltak. Vi begynner tidlig, med sterkere fellesskapsløsninger for barn og ungdom: Flere barnehageplasser er bra for integrering, for framtidig læring og for foreldre som vil jobbe. 500 flere lærere i grunnskolen gir ekstra innsats tidlig, slik at alle barn lærer å lese, skrive og regne. Økt tilskudd til lærlingplasser og utstyr til yrkesfagene i skolen er bra for praksissterke elever og for arbeidslivet, som skriker etter dyktige fagarbeidere.

Vi satser betydelig på livslang læring – kompetanse for voksne – gjennom en arbeidslivets kunnskapsavtale, der vi bruker trepartssamarbeidet til et stort løft for kompetanse tett på arbeidslivet. Vi bevilger 100 mill. kr til et nasjonalt kompetansefond som gir arbeidsfolk rettigheter til å ta etter- og videreutdanning. I fjor lanserte vi bransjeprogrammer for kompetanseutvikling innen eldreomsorg og bygg og anlegg. Nå utvider vi det sammen for transportsektoren og for varehandelen, der vi som fellesskap bør ta ansvar for å hjelpe arbeidsfolk gjennom krevende omstillinger.

For å skape mer trenger vi en aktiv, ikke passiv, næringspolitikk. Mange land tar nå en mer aktiv rolle i næringsutviklingen i sitt land. Vi vil gjøre det samme –

ikke minst for å skape et næringsliv som leder an i utviklingen av grønn verdiskaping og nye, klimavennlige arbeidsplasser i Norge. Derfor foreslår vi et verdiskapingsprogram for havnæringene, bygd på norske fortrinn, norske naturressurser og verdensledende kompetanse. Derfor foreslår vi økte bevilgninger til miljøteknologiordningen og til klimavennlig skipsfart. Her kan Norge gjennom en mer aktiv næringspolitikk føre an internasjonalt. Derfor foreslår vi å doble bevilgningen til Bioøkonomiordningen i Innovasjon Norge – nye bærekraftige arbeidsplasser basert på fornybare ressurser fra jord, skog og hav.

For Arbeiderpartiet er EØS-avtalen en forutsetning for at vi kan skape mer og bedre. To tredeler av vår fastlandseksport går til våre nordiske og europeiske partnere. Knappt noe land er mer avhengig av det europeiske markedet enn Norge. Store deler av vårt næringsliv lever av eksport: leverandørindustrien, den kraftkrevende industrien, oppdrettsnæringen. Og fra disse næringene kommer store deler av inntektene vi bruker til å finansiere velferden.

Derfor: EØS-avtalen er og har vært god for norsk økonomi og samfunnsliv. Men avtalen er ikke perfekt. Ingen avtale er det. Høyre-regjeringen bruker handlingsrommet i avtalen lite og feil, bl.a. ved ikke å rydde opp der det er dårlig orden i arbeidslivet. Men la oss ikke glemme det klare hovedbildet: EØS-avtalen er en bærebjelke i vår utenrikspolitikk, sammen med NATO-medlemskapet. En politikk for økt verdiskaping og flere arbeidsplasser må derfor bygge på et sterkt forsvar for denne avtalen. Og i Arbeiderpartiet har EØS-avtalen en sterk forsvarer.

Skaper vi mer, har vi mer å dele. Bytter vi ut høyrepolitikken med store skattecutt, har vi et bedre grunnlag for å dele mer rettferdig enn vi gjør i dag. I vårt alternative budsjett bevilger vi 3,5 mrd. kr mer til kommunene neste år. Det er en investering i felles velferd – for økt trygghet i hverdagen til folk flest: flere ansatte i barnehagen, flere lærere i barneskolen, mer tid til de eldre i eldreomsorgen.

I stedet for privatiseringsreformer bruker vi mer penger på det som virkelig teller i folks hverdag, som å løse fastlegekrisen. Over halvparten av landets kommuner rapporterer nå om problemer med å rekruttere nok fastleger. Og mange av fastlegene, som gjør en heroisk jobb i dag, er overarbeidet og i konstant tidsnød. Vi bevilger derfor midler til 400 nye allmennleger i spesialisering.

Vi holder vårt sykehusløfte og bevilger over 1,6 mrd. kr mer enn regjeringen til våre felles sykehus, mer til medisiner, til bedre IKT-løsninger. Det gjør sykehusene bedre i stand til å gi alle helsetjenester i verdensklasse og motvirker privatisering på dette området. Det hindrer

økende forskjeller og en todeling av helsetjenesten, der dyre kreftmedisiner er noe man må betale for av egen lomme. Det ønsker ikke vi.

Vårt budsjett hever ambisjonene for vår største oppgave framover – en oppgave vi bare kan løse i fellesskap: klimakrisen. Hetebølger, tørke, flom, sykkloner og skogbranner viser allerede hvor utsatte vi er for endringer i klimaet. For oss i Arbeiderpartiet gjelder dette: Klima er ikke en enkeltsak, det er rammen rundt alle saker. Klima er ikke den viktigste saken for framtidige generasjoner, det er den viktigste saken for alle generasjoner – unge og gamle. Klima er ikke et spørsmål om å kutte utslipp ute eller hjemme, klima er et spørsmål om å kutte store utslipp både ute og hjemme.

Ingen av partiene i denne sal kan trygt si: Vi gjør nok. Vi er i mål. I hvert eneste av våre statsbudsjetter framover vil vi legge fram et eget utslippsbudsjett for klimagasser, vise om vi er i rute for å nå klimamålene våre. Og vi begynner i år. I budsjettet for 2019 tar vi noen nye skritt mot et klimavennlig samfunn. I sum bruker vi over 3 mrd. kr mer på klimatiltak enn høyreregjeringen legger opp til i sitt budsjett.

Det viktigste av nye forslag er et nytt CO₂-fond for næringstransporten. Mens næringslivet står for to tredeler av utslippene i transportsektoren, er det få incentiver på plass for et grønt skifte. Det ønsker vi å gjøre noe med nå. Vi ønsker at staten og næringslivet inngår et partnerskap for å få ned utslippene fra næringstransporten. Vi setter derfor av 700 mill. kr til et nytt CO₂-fond. Det nye fondet bør operere etter samme modell som NO_x-fondet, som har vært svært vellykket. Til gjengjeld må næringslivet stille opp med forpliktelser om betydelige utslippskutt i en juridisk bindende avtale.

Da vi la fram vårt alternative budsjett, oppfordret jeg de borgerlige partiene til å være med på dette forslaget. Vi blir ikke enige om skattenivå eller privatisering, men dette forslaget kunne vi blitt enige om. Jeg registrerer at høyrepartiene har brukt mer krefter på andre temaer, som abort og taxfree, enn på å få utslippene fra denne sektoren ned. Det er synd. Men det er også symptomatisk.

Vi deler uroen over at Norge blir hengende etter vedtatte klimamål. Vi møter dette ved å fremme en alternativ politikk som kunne tatt oss til målet. Det er vår metode. Derfor velger Arbeiderpartiet ikke å støtte det mistillitsforslaget som fremmes av Miljøpartiet De Grønne i dag.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Trond Helleland (H) [13:09:29]: Først vil jeg si at jeg er veldig glad for det varme forsvaret av EØS-avtalen og NATO-medlemskapet som representanten Gahr Støre hadde. Jeg tror det er viktig i en tid der det stormer litt

rundt i Europa, at store partier kan stå sammen om viktigheten av EØS-avtalen.

Men så sier Gahr Støre at en skal skape mer og dele bedre, og han listet i sitt innlegg opp mange milliarder i nye utgifter som han ønsket å gjennomføre. Problemet er bare at budsjettet til Arbeiderpartiet er det røde siden 2013. Det er dårlig nytt for norsk verdiskaping og nye arbeidsplasser. En ønsker å øke personskatten og trinnskatten med nesten 1 mrd. kr, øke formuesskatten med 4,7 mrd. kr, kutte tilskuddet til private barnehager med 85 mill. kr, fjerne fritt behandlingsvalg, fjerne ordninger med individuell pensjonssparing, eller kutte med nesten 1 mrd. kr, og også foreta en rekke kutt som ikke bidrar til verdiskaping.

Hva er det som gjør at Arbeiderpartiet fullstendig har forlatt linjen om ansvarlig budsjettering (presidenten klubber) og systematisk undergraver muligheten til (presidenten klubber igjen) å skape nye arbeidsplasser i Norge?

Jonas Gahr Støre (A) [13:10:39]: Takk for komplimenten om at det er et rødt budsjett. Det står i stil med vår partifarge, så det er jeg glad for at representanten har fått med seg. Det er et godt og rettferdig budsjett, som følger Arbeiderpartiets linje med å bruke de store pengene på de oppgavene som er viktigst i livet, i arbeidslivet og i næringslivet.

Folk med opp til 750 000 kr får lettelse med vårt opplegg. Det er de av oss med mest i inntekt og formue som bidrar noe mer. Med det utgangspunktet kan vi også gjøre noe Arbeiderpartiet alltid har stått for – investere. Vi kan investere mer i klimavennlig teknologi, vi kan investere mer i sykehusene våre, og vi kan investere mer i ungene våre i form av hva de får i barnehage, i skole, i opplæring. Vi tror at disse grepene på sikt er vesentlig bedre for å skape nye arbeidsplasser, et aktivt næringsliv og omstillingsdyktige bedrifter. Så sammenhengen mellom å skape og dele handler om at måten vi deler på, også har stor betydning for måten vi skaper på.

Hans Andreas Limi (FrP) [13:11:46]: Vi kan vel nå konstatere at Arbeiderpartiet med sitt alternative budsjett for neste år langt på vei oppfyller valgløftet fra 2017 om skatteøkninger på 15–20 mrd. kr.

Forutsigbarhet kan vi være enige om er viktig, spesielt for næringslivet. Da Stortinget behandlet skattereformen i 2016, ble det etablert enighet om to vesentlige endringer. Det ene var en reduksjon i selskapsskatten fordi nivået på den norske selskapsskatten var blitt veldig høyt. Så var det en reduksjon i formuesskatten på arbeidende kapital. I tillegg ble man enige om at man skulle se på en ytterligere reduksjon i selskapsskatten hvis endringer skjedde i andre land, og spesielt i våre naboland, altså i Norden. Nå har det skjedd, men Arbeider-

partiet vil ikke være med på en ytterligere reduksjon, og vil heller ikke være med på en tilrettelegging for norske bedrifter og norske bedriftseiere gjennom en økt reduksjon i formuesskatten på arbeidende kapital. Hva (presidenten klubber) er det som gjør at Arbeiderpartiet (presidenten klubber) har endret sitt syn på skatteregimet, og ikke lenger er opptatt av å skape (presidenten klubber igjen) før man kan dele?

Jonas Gahr Støre (A) [13:13:01]: Den siste observasjonen kom da det ble klubbet. Det er bra det ble klubbet, for det er helt feil. Arbeiderpartiet er for å skape, og vårt budsjett bidrar til det. Jeg vil advare mot at Norge nå blir en del av et race mot bunnen på selskapsskatten. Vi har hatt en stor, gjennomarbeidet og utredet skattereform, slik vi bør ha i Norge, og vi har satt selskapsskatten ned. Det begynte i vår regjering. Det ble landet på en enighet om 23 pst.

Jeg mener at om vi da bare ett til to år etter skal sette den ytterligere ned, sender det feil signal, og jeg har ikke sett det bevist i regjeringens papirer at den ene prosenten skal utløse nye investeringer – tvert imot. Så mener jeg det samme er tilfellet for det man gjør med formuesskatten. Vi kan gjennom våre ressurser bruke penger til å støtte omstilling innen næringslivet, innen teknologi, innen investeringer bedre enn de flate kuttene som går til folk med mest i dette landet. Det er en annen prioritering, en annen strategi, og det gir resultater for både vekst og omstilling i norsk næringsliv.

Petter Eide (SV) [13:14:11]: Representanten Jonas Gahr Støre har i det siste vært veldig opptatt av arbeidslinjen i mediene. Det er vi selvfølgelig veldig glade for. SV støtter hundre prosent at det å sikre folk arbeid er helt avgjørende for verdiskaping og også for å redusere fattigdom. Men han dro med seg at det var en del trusler mot den såkalte arbeidslinjen, bl.a. kontantstøtte og barnetrygd. Vi i SV ble ganske overrasket over at også barnetrygd blir framstilt som en trussel mot arbeidslinjen, m.a.o. at det å øke barnetrygden skulle få folk til å velge å være hjemme og passe barna sine selv. Det ble det framstilt i mediene at representanten Gahr Støre mente. Da er mitt spørsmål til ham: Er det noen dokumentasjon hos Arbeiderpartiet på at det å øke barnetrygden bidrar til at folk velger å være hjemme i stedet for å arbeide?

Jonas Gahr Støre (A) [13:15:08]: Nei, 80 kr måneden for ett barn tror jeg ikke har avgjørende påvirkning på akkurat det regnestykket. Men det som framkom i mediene denne uken, var at samlet sum av kontantoverføringer har noe å si. Hvis en familie med to som jobber, skulle tjene f.eks. over 530 000 kr, vil man miste en del av de behovsprøvde velferdsordningene som

denne regjeringen har gjennomført, og dermed kommer spørsmålet: Lønner det seg å jobbe? – Nei.

Så hvis den samlede summen av hva man får i kontantoverføringer, som jeg har opplevd i iallfall blant store partier i Norge har vært ganske enige om, kommer opp på et visst nivå, går incentivet til å arbeide ned. Det er klart at barnetrygden passer inn i det bildet. Vi er ikke imot barnetrygden, vi er for den. Det er en strategi å øke den ved å inflasjonsjustere. Vi kan være åpne for å diskutere det, men når det gjelder summen, må vi se på sammenhengen mellom den og andre kontantytelser og stille spørsmålet: Kan vi bruke de pengene bedre for å nå mål både for familiene og for samfunnet for øvrig?

Ketil Kjenseth (V) [13:16:16]: Aller først vil jeg gi en liten, rød rose til Gahr Støre for at han har begynt å snakke om klima og energi i mye større grad bare det siste året. I finansdebatten i fjor var ikke det tema i representantens innlegg. Det er veldig bra. Det siste året har også regjeringspartiene og Arbeiderpartiet blitt enige om EUs energipakke 3, som EU vedtok for snart ti år siden. Det var på tide at vi fikk vedtatt den i Norge, og at Arbeiderpartiet erkjenner at vi trenger utenlandskabler for å utveksle ren og fornybar energi.

Representanten var også i stor grad innom EØS-avtalens betydning for Norge, og Arbeiderpartiet er jo et stødig ja-til-EU-parti, så jeg er litt forundret over at Arbeiderpartiet ikke til fulle var med regjeringspartiene på klimastrategien og viktigheten av å samarbeide med EU. Men i Arbeiderpartiets budsjett er det et eget utslippsbudsjett, og hvilken informasjon er det Arbeiderpartiet vil ha ut av det? For de tallene er hentet fra regjeringas (presidenten klubber) eget forslag hvor det er sektorvise utslipp. Er det noe nytt (presidenten klubber igjen) en ønsker seg?

Jonas Gahr Støre (A) [13:17:26]: For det første har vi lagt fram et klimabudsjett – det har ikke denne regjeringen gjort – og vist år for år hvordan vi må nå målet mot 2030. Jeg er sikker på at det arbeidet, som jeg gjerne anerkjenner mine medarbeidere som har jobbet med det, for, har et grunnlag som er krevende, fordi regjeringen ikke har gjort den jobben de burde. Men vi har tatt inspirasjon fra byrådet i Oslo, som har klart å legge det fram for hovedstaden. Da bør vi også klare det for landet. Og vi har vist vei mot 2030. Jeg tror vi må få en bedre metode og arbeidsform for det i 2019, 2021 osv. Men det gir iallfall en indikasjon på at det er mulig å komme dit hvis vi bevilger pengene.

Jeg setter pris på at representanten hører Arbeiderpartiets stemme når det gjelder klima og energi. Det er jo viktig ettersom Venstres stemme forsvinner i den diskusjonen når de nå er i regjering. Men jeg tror at vi er nødt til å ha noen langsiktige mål og kunne dokumente-

re innsatsen vi skal komme med for å nå det målet, og jeg vil håpe at regjeringen tar den utfordringen at de i neste statsbudsjett også legger fram mye tydeligere klimabudsjett for å vise veien til de forpliktelsene vi har.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Presidenten vil gjøre Stortinget oppmerksom på at når det gjelder replikker, er det 1 minutt som gjelder, altså ikke 1 minutt og 20 sekunder eller 1 minutt og 30 sekunder. Det er 1 minutt på replikker.

Trond Helleland (H) [13:18:51]: Dette er en skikkelig blåmandag, i hvert fall i Drammen – vi tapte cupfinalen i går. Jeg får heller glede meg over at de fire ikke-sosialistiske partiene nok en gang har blitt enige om et offensivt statsbudsjett. Takk spesielt til Kristelig Folkeparti, som i år var det eneste partiet utenfor regjering som forhandlet med regjeringen. Så håper vi at det neste år blir enda enklere, i hvert fall i Stortinget.

En stor og generøs offentlig sektor krever høy verdiskaping i privat sektor. Det viktigste for Norge framover blir følgelig å skape flere jobber. Derfor heier Høyre på alle verdiskaperne i Norge, og vi prioriterer grep for å skape flere jobber.

Vi senker skattene så bedriftene kan investere i flere arbeidsplasser. Vi legger forholdene til rette for at det skal lønne seg å jobbe og skape nye jobber. Samferdselsbudsjettet er økt med 75 pst. siden 2013. Og vi har sett et taktskifte i forskningen, hvor vi for første gang er nær å nå målet om at 3 pst. av BNP skal gå til forskning og utvikling.

2019 ser ut til å bli tredje år på rad med størst jobbvekst i privat sektor. Det er bra. Pilene peker oppover i norsk økonomi. Ledigheten går ned, og veksten går opp. Vi har ikke sett lavere ledighet i Norge på ti år, og nedgangen er særlig stor i typiske distriktsfylker. Det viser at regjeringens politikk virker.

Vi må bruke de gode tidene godt. Sist gang vi hadde en oppgangskonjunktur, gikk jobbene til arbeidsinnvandrere. Denne gangen ønsker vi å bruke de gode tidene på å inkludere flere i arbeidsmarkedet. Derfor har regjeringen lansert en storstilt inkluderingsdugnad og utarbeidet en ny integreringsstrategi.

Vi skal gi folk en sjanse: nyankomne, mennesker med hull i cv-en, personer som av ulike årsaker ikke kan jobbe fulltid. Disse menneskene må inn i arbeidsmarkedet. De må høre at vi setter pris på deres innsats. De må føle at de bidrar. La det ikke være noen tvil: Høyre og regjeringen heier på alle som går på jobb. Vi verdsetter ethvert bidrag, for vi vet at arbeid er det som skaper velferd.

Man skal være forsiktig med å spå om framtiden. Likevel vet vi at en aldrende befolkning, klimaendringer, innvandring og synkende oljeinntekter vil by

på utfordringer. Velferdsstaten skal ikke være en døgnflue. Nettopp derfor må vi nå forberede velferdsstaten på framtidens utfordringer.

Vår oppgave er å sikre et bærekraftig velferdssamfunn. Å bevare det høye velferdsnivået gjøres ved å styrke velferdsstatens grunnmur. En godt utdannet befolkning med høy arbeidsdeltakelse er velferdsstatens grunnmur. Velferdsstaten gjøres bærekraftig av entreprenørene, av gründerne, av dem som skaper arbeidsplasser. Derfor er jeg glad for at vi har en arbeidsallianse på ikke-sosialistisk side. Budsjettet vi vedtar i dag, er et arbeidsbudsjett.

Der venstresiden kaller verdiskapere for profitører og baroner og forsøker å gjøre jobbskapingen vanskeligere, jobber ikke-sosialistisk side for at det skapes flere jobber i Norge. Det bidrar til å skape et mer bærekraftig velferdssamfunn. Det er vårt felles prosjekt, og dette budsjettet bidrar til å styrke bærekraften til det norske velferdssamfunnet for de kommende generasjoner.

På sosialistisk side finner vi en annen allianse. Denne alliansen kan gis mange navn. Skattealliansen er en mulighet. En allianse for privat verdiskaping er det i hvert fall ikke. Når vi leser sosialistpartienes alternative budsjetter, ser vi hva de prioriterer. Jobbvekst står i alle fall nederst på den listen. Dette er partier som har glemt Jens Stoltenbergs gamle læresetning om at en må skape før en kan dele.

Det er en felles enighet blant de sosialistiske partiene om at bedriftene skal skatte mer, ikke skape mer. Det er en felles enighet om at Nye Veier skal legges ned, til tross for at Nye Veier bygger vei som aldri før og sparer skattebetalingene for milliarder. Det er enighet om å si nei til jernbanereformen, selv om det vil gi et bedre jernbanetilbud til en lavere pengesum. Det viktigste de er enige om, er å gjøre det dyrere å skape jobber og å jobbe i Norge – ved å sette skattene opp. Resultatet av sosialistpartienes politikk er at velferden på sikt vil gå ned.

For sjette år på rad har vi blitt enige om et godt budsjett for Norge. Det er et ansvarlig budsjett og et bærekraftig budsjett. Det lover godt for et framtidig ikke-sosialistisk samarbeid. Vi satser på samferdsel. Vi satser på skole. Vi satser på jobbskaping. Ja, vi satser på å skape jobber – fordi jobber er det som gir et bærekraftig velferdssamfunn.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Ingrid Heggø (A) [13:23:45]: Høyre hevder stadig at kommuneøkonomien er ganske så romsleg no. I årets budsjett går regjeringa laus på kommunane sitt inntektsgrunnlag ved å senke det øvre taket på egedoms-skatten. Det burde vera ein tankekross for representanten at sjølv høgrestyrte kommunar i stadig aukande grad må ty til egedomsskatt for å få endane til å møtast.

Dei to siste åra har høgrestyrte kommunar funne det nødvendig å henta inn 155 mill. kr i eigedomsskatt – 155 mill. kr på to år. Eg trur ikkje at høgrepolitikarar i f.eks. Elverum har gjort dette for å plaga innbyggjarane sine, men for å få pengar nok til dei nødvendige tenesene. Kva trur representanten Helleland er grunnen?

Trond Helleland (H) [13:24:59]: Vi står selvsagt inne for den reduksjonen i muligheten til å kreve inn eiendomsskatt som budsjettet legger opp til. Jeg tror det er en riktig utvikling. Det kan ikke bli slik at det å kreve inn eiendomsskatt er en sovepute for manglende rasjonalisering, for effektivisering i kommunene osv. Selv har jeg sittet i bystyret i Drammen. Der var det litt slik da Arbeiderpartiet styrte, at man hadde eiendomsskatt i mellomvalgår, og så fjernet de den i valgår. Det var en god strategi. Men etter at Høyre overtok, har vi altså fjernet eiendomsskatten for godt og har klart å styre byen på en god måte uten den ekstraskatten på folks bolig. Jeg mener at en reduksjon i eiendomsskatten er bra, jeg mener det er viktig for kommunene også å være kreativ når det gjelder å finne andre måter å hente inn de inntektene på, eller å redusere kostnadene. Så jeg støtter nedgangen i eiendomsskatten, jeg tror det er en riktig utvikling.

Marit Arnstad (Sp) [13:26:14]: Ja, det ble en god cupfinale i går, og pokalen kom akkurat dit den skal være.

Men finansministeren svarte ikke på noe om taxiavgift, og representanten Helleland var i sitt innlegg opp-tatt av verdiskapere. Jeg fikk en henvendelse fra en dro-sjeeier i Meråker. Meråker er en kommune med 2 500 innbyggere. 90 pst. av hans kjøring er offentlig kjøring og anbudskjøring, og han kommer til å få ekstrakostnader på 650 000 kr fra 1. januar 2019. Nå har enkelte av Høyres talsmenn her sagt at dette er en slags grønn avgift. Det er å ødelegge troverdigheten til grønne avgifter å kalle det det. Kan ikke representanten Helleland ganske enkelt erkjenne at dette nok en gang handler om et kreativt forslag for å prøve å få i hop en vanskelig budsjettbalanse for regjeringen, nok et avgiftsfor-slag som skal klare å gjøre det?

Trond Helleland (H) [13:27:10]: Nei, representanten Helleland kan ikke det, fordi denne økningen i avgiften er rettet inn mot å få en mer grønn og bærekraftig taxinæring. Derfor skjønner jeg veldig godt at Senterpartiet har lett med lys og lykte i årets budsjett for å finne den avgiften de kan plage særlig finansministeren med det neste året. Men jeg tror ikke denne avgiften bærer. Dette er en endring i avgiften som bidrar til at en får en grønnere bilpark også i taxinæringen.

Karin Andersen (SV) [13:27:57]: Jeg har tatt med meg budsjettet, for jeg lurer veldig på om Helleland og regjeringen egentlig har lest hva som står i dens eget budsjett. Jeg hører innlegget fra Helleland, der han snakker om jobber og jobbskaping, han heier på alle gründere osv., og i budsjettet står det jammen at det er ett virkemiddel som i gjennomsnitt gir 5,6 prosentpoeng høyere vekst i verdiskaping sammenlignet med tilsvarende bedrifter og 6,1 prosentpoeng høyere vekst i antall ansatte, og det er de regionale midlene – de som regjeringen nå for femte år på rad har kuttet i og mer enn halvert. Disse gir arbeidsplasser og god inntjening i distriktene.

SV foreslår å øke disse, selvfølgelig fordi det skaper mange arbeidsplasser. Vi mener at vi skal heie mer på dem som skal skape disse arbeidsplassene, men hvis man tjener mye, bør man også være med og bidra mer til fellesskapet. Hva er grunnen til at Høyre mener at disse pengene rett og slett skal kuttes, og at det ikke er viktig?

Trond Helleland (H) [13:29:05]: Før jeg kom på Stortinget, jobbet jeg med regionalutvikling i fylkeskommunen. Jeg har permisjon derfra fortsatt. Det begynner å bli litt over 20 år siden, men det kunne vært interessant å gå tilbake. Det er kanskje litt mindre i kassa nå enn det var den gangen.

Det som var litt av utfordringen, var at når jeg skulle rundt i Buskerud og møte de ulike søkerne som ønsket å få tilskudd til gode tiltak, kjørte jeg på humpete og dårlige fylkesveier, og jeg kjørte på dårlig vedlikeholdte riksveier. Vi gjorde en veldig strategisk beslutning ved å si at den beste regionalutviklingen, den beste distriktspolitikken er å ha god infrastruktur. Vi har prioritert fylkesveiene, vi har prioritert samferdselsbudsjettet – det er økt med 75 pst. Det har vært en helt klar satsing. Da man sto i fakkeltog her ute for ca. ti år siden, var det for å få ny og bedre vei, det var ikke for å få mer i regionale utviklingsmidler.

Karin Andersen (SV) [13:30:07]: Jeg registrerer at Helleland orienterer seg ut fra sine egne erfaringer for 20 år siden. Det mener jeg er ganske lite framtidsrettet.

Når regjeringen i sitt eget budsjett sjøl skriver at dette fungerer bedre enn andre virkemidler til å skape arbeidsplasser og til å gi høyere inntjening i disse bedriftene enn andre, må det jo være fordi de ligger i distriktene at Høyre er imot dette. Jeg kan ikke forstå noe annet.

Det er klart at det er viktig med veg også i distrikte-ne, det er SV også enig i, derfor har vi prioritert gode bruksveger i distriktene framfor store både klima- og miljøvennlige og ulønnsomme veginvesteringer i sentrale strøk. Også der har SV en mye bedre prioritering enn det Høyre har for å skape arbeidsplasser og legge til

rette for dem som faktisk skaper arbeidsplassene og god fortjeneste.

Trond Helleland (H) [13:31:12]: Problemet til SV er at de gjerne vil ha mye på én pott, der man kan dele ut pengene, men de vil stramme skatteskruen skikkelig til for nettopp de samme folkene, som er gründere, som starter bedrifter, som kanskje etter hvert må betale formuesskatt, som skal betale selskapsskatt – der går SV i helt feil retning.

Hvis SV hadde konsentrert seg om det som var fundamentet for verdiskapingen, nemlig at man skal ha gode vilkår for å drive business her i landet, kan det hende jeg hadde lyttet til innleggene fra Karin Andersen når det gjelder de regionale utviklingsmidlene. Men det viktige er jo den statistikken vi nå ser, der arbeidsledigheten i Distrikts-Norge er lavere enn på over ti år, der det går så det suser i reiselivsnæringen, innen fisk, innen ulike gründervirksomheter. Det skyldes ikke de regionale utviklingsmidlene, det skyldes skatteregimet her i landet og den gode næringspolitikken regjeringen driver.

Presidenten: Replikordskiftet er da omme.

Hans Andreas Limi (FrP) [13:32:33]: Jeg vil i likhet med en del andre her i dag starte med å si takk – takke gode kolleger i regjeringspartiene, og ikke minst takke Kristelig Folkeparti, som i dag er med på et forlik om neste års statsbudsjett. I dag står vi sammen om et budsjett som blir bra for Norge.

Med forliket vi vedtar i dag, sikrer vi gode rammebetingelser for næringslivet, slik at vi kan fortsette å skape og styrke velferden. Vi begrenser kommunenes mulighet til å skrive ut eiendomsskatt, og vi får på plass et nasjonalt eldreombud.

Det er sjetten året på rad Fremskrittspartiet har hånden på rattet i den økonomiske politikken, og vårt politiske fotavtrykk er stort. Vi har redusert skattene med om lag 25 mrd. kr. Vi har økt samferdselsbudsjettet med 75 pst. siden vi tok over. Vi styrker satsingen på trygghet, på politi og forsvar. Vi øker pasientbehandlingen, og vi løfter eldreomsorgen.

Det går godt i norsk økonomi – flere kommer i jobb, sysselsettingen går nå opp, arbeidsledigheten går ned, og investeringene øker. Vi skaper mer, og vi skatter mindre. Sammen har de fire partiene på ikke-sosialistisk side funnet løsninger som er gode for landet.

Gjennom disse seks årene har Fremskrittspartiet vist seg om et stødig styringsparti. Men for oss har styring aldri vært et mål i seg selv. Vi liker å styre, men først og fremst styrer vi fordi vi vil forbedre, forandre og fornye. For Fremskrittspartiet er de politiske gjennomslagene alltid viktigst, i alt vi gjør. Vi styrer i visshet om at landet er best tjent med oss i regjering, og fordi vi er utål-

modige etter å levere enda mer i årene, og budsjettene, som kommer.

I dag vedtar vi klare begrensninger i kommunenes muligheter til å skattlegge folks hjem. Kampen mot den kommunale eiendomsskatten har vært og er en viktig sak for Fremskrittspartiet. Folks bolig skal være et hjem og ikke et skatteobjekt. Eiendomsskatten er grunnleggende usosial og rammer helt vilkårlig, uavhengig av inntekt, økonomiske ressurser og betalingssevne. At Arbeiderpartiet er en så sterk forkjemper for en slik skatt, er en gåte.

Fremskrittspartiet vil forby hele eiendomsskatten. Det som nå blir vedtatt, er første skritt på veien. Jeg lover at Fremskrittspartiet vil fortsette kampen mot eiendomsskatten i kommuner over det ganske land gjennom hele kommunevalgkampen i 2019.

Uansett hvilket problem opposisjonen skal løse, virker det som om svaret alltid er økte skatter, økte avgifter, flere forbud eller påbud. I Fremskrittspartiet tror vi at vi kan løse samfunnsutfordringene uten å redusere friheten til folk eller ta mer av pengene deres. Det er fundamentet i vårt politiske prosjekt.

Verdiskaping er nøkkelen til velferd. Vi må legge til rette for at folk våger å satse og ta risiko, og velger å investere i vekst og verdiskaping. Derfor er en av nyhetene som har gledet mest de siste ukene, meldingen fra Norsk Industri om at mange bedrifter nå velger å flagge virksomhet hjem igjen. Bedriftene begrunner satsingen her hjemme med høykompetent og effektiv arbeidskraft, god kvalitet i produksjonen og konkurransedyktige vilkår.

Fremskrittspartiet er stolt av den norske fagarbeideren, og utviklingen viser hvorfor vi trenger flere som går på jobb i kjeleadress. Satsingen på yrkesfag er veldig tydelig i dette budsjettet, med nesten 100 mill. kr til utdanning og kompetanseheving for fagarbeidere. Statistisk sentralbyrå anslår at vi kan trenge så mange som 70 000 flere fagarbeidere i 2035, og nå peker søkingen til yrkesfagene oppover, samtidig som flere får lærlingplass.

For Fremskrittspartiet er det selvsagt at et fagbrev skal være like respektert som en mastergrad, og at stadig flere unge ser mulighetene yrkesfag gir, lover godt for fremtiden.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Åsunn Lyngedal (A) [13:36:49]: I forrige uke kom det nye tall på hvor mye fersk fisk som eksporteres over Nord-Norges mest brukte tollstasjon. Tallet var 100 000 tonn. Det er fersk fisk for 6 mrd. kr.

Til Limis informasjon ligger Nord-Norges mest brukte tollstasjon på Bjørnfjell – det er den stasjonen som sogner til Lofoten, Vesterålen og Sør-Troms. Regjeringen har understreket at det er noen næringer vi skal

leve av i framtiden, og havbruk er en av dem. Men hva gjør regjeringen når volumet øker? Jo, de stenger grensestasjonen på Bjørnfjell om natten, slik at fisk som slaktes på Stokmarknes eller Senja etter kl. 18.00, ikke når fjellovergangen i tide. Konsekvensen er da at den faller i verdi med 1 til 1,50 kr i løpet av natten. Nordlaks har anslått sitt tap til 15–30 mill. kr. Vi har prioritert å holde det nattåpent. Vil Limi vurdere å bidra til økt verdiskaping gjennom å tilrettelegge for mer effektiv eksport?

Hans Andreas Limi (FrP) [13:37:57]: Jeg takker for et meget detaljert og lokalt spørsmål, men samtidig viktig. Uten å ta stilling til akkurat den grensestasjonen på Bjørnfjell vil jeg si at det er helt klart at generelt er Fremskrittspartiet veldig opptatt av å legge til rette for både havbruk og næringsutvikling, og selvfølgelig eksport. Det er en av grunnene til at vi satser så mye på å bygge god infrastruktur, som er viktig for å få alle varer som produseres – og spesielt ferskvare – fra produsent og ut i markedet og ut til kunden. Det gjelder ikke bare vei, men også på banesiden. Så det vi har bidratt med de siste årene – og det kan dokumenteres – har virket positivt for de aller fleste næringer i Norge, og det ser man også på den økonomiske utviklingen, som er positiv. Så kan ikke jeg si at jeg skal støtte deler av Arbeiderpartiets alternative budsjett, for jeg mener vi har et meget godt statsbudsjett, som nå er forliket mellom de fire ikke-sosialistiske partiene.

Emilie Enger Mehl (Sp) [13:39:23]: Flere ordførere i hele landet vil nå ikke skrive under på samarbeidskontrakter med politiet etter politireformen fordi de mener at tjenesten som blir levert, er for dårlig. Det vises til at politiet er lite tilstedeværende operativt i kommunene, og at tjenestene har blitt vesentlig dårligere etter politireformen. Det sier de til og med i Vinje i Telemark, som har fått et styrket politikontor, men likevel opplever dårligere tjenester.

Politiet selv viser til at ressursituasjonen er årsaken, og Politiets Fellesforbund varslet nylig om at statsbudsjettet for 2019 kommer til å føre til nedbemanning i tolv av tolv politidistrikt hvis det blir vedtatt. En av ordførerne viste til at risikoen for å bli tatt for promillekjøring nå er så å si null i kommunen, og vi vet at politiet henlegger 80 pst. av voldtektssakene, veldig mange av dem med kjent gjerningsmann. Kan Fremskrittspartiet leve med at politiet ikke har nok ressurser til å jobbe verken forebyggende eller til å etterforske både hverdagskriminalitet og alvorlig kriminalitet i mange av landets kommuner?

Hans Andreas Limi (FrP) [13:40:28]: Det lever ikke Fremskrittspartiet med, og heller ikke regjeringen. Nettopp derfor har man hatt en så betydelig styrking av

justissektoren og politiet de siste årene. Det er grunn til å minne om at politireformen ikke er ferdig. Strukturen er gjennomført, men selve kvalitetsdelen av politireformen skal ferdigstilles i 2020. Det er sikkert rom for forbedringer, men det vi har bidratt med de siste to årene, er å bevilge penger direkte til politidistriktene, altså ikke via POD, men direkte ut til distriktene, nettopp fordi man kan bruke pengene til å øke bemanningen, og også forbedre den rent operative funksjonen ute i hvert politidistrikt. Tallene taler egentlig for seg når man ser økningen i politidekning – antall (presidenten klubber) nyutdannede som får jobb i politiet osv. – så vi kan dokumentere at det er en riktig utvikling.

Presidenten: Da er tiden ute.

Audun Lysbakken (SV) [13:41:49]: Når en ser på måten regjeringen har rigget skattesystemet for de rike på, så kommer det nå fram en rekke interessante tall. Siden 2014 har de 0,1 pst. rikeste i landet – altså 4 300 personer, de superrike i Norge – fått 1,4 mrd. kr i skatteleste. Jeg sier det en gang til, for det er ganske heftige tall: 4 300 personer har alene fått ca. 1,4 mrd. kr i skatteleste. Før i tiden var det snakk om eldremilliarden i norsk politikk, nå har Fremskrittspartiet innført elitemilliarden istedenfor. Det er heftig for et parti som pleide å gå til valg med slagordet «for folk flest». Nå er Fremskrittspartiet blitt et parti for den økonomiske eliten. Er representanten Limi fornøyd med denne transformasjonen av sitt parti – fra folk-flest-parti til eliteparti?

Hans Andreas Limi (FrP) [13:42:48]: Nå tror jeg ikke vi skal overlate til representanten Lysbakken å definere transformasjonen av Fremskrittspartiet.

Vi har en skatte- og avgiftspolitik som kommer folk flest til gode. Det er nå engang slik, Lysbakken, at jeg blir ikke noe mindre fattig av at du blir mindre rik. Ting henger sammen. Det avgjørende er hvordan disse pengene som frigjøres, investeres til å skape arbeidsplasser, til å etablere bedrifter, nyskaping, gründerskap – som igjen betyr at man får flere over i arbeid, og at man øker det samlede skattegrunnlaget, som igjen går til fordeling av velferdsgoder. Så ting har en sammenheng. Det blir helt feil å overfokusere på noen relativt få rike. Man burde heller være opptatt av alle de andre der ute som er vilige til å investere penger og drive bedrifter og ta risiko, og der synes jeg SV svikter gang på gang.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [13:43:55]: I et replikkordskifte tidligere i dag anklaget representanten Bjørnstad fra Fremskrittspartiet Arbeiderpartiet for å ha en uforutsigbar avgiftspolitik, fordi deres alternative budsjett innebar avgiftsøkning på 40 000 kr for enkelte bilgrup-

per. Det er tydelig at alarmen gikk i Fremskrittspartiets stortingsgruppe da en så Arbeiderpartiets alternative budsjett, og at det var noen som tok opp kampen med dem om å ha den mest uforutsigbare avgiftspolitikken. I budsjettforliket ligger en avgiftsøkning for taxi, som ikke bare er over 40 000 kr, og som ikke er mer enn dobbelt så mye eller tre ganger så mye, men seks ganger så mye. Det gjelder dem som hver eneste dag kjører gamle, syke, skoleelever og funksjonshemmede. Hva er logikken i at de skal få en slik avgiftssmell over natta?

Hans Andreas Limi (FrP) [13:44:46]: Den er litt forunderlig, den påstanden som Senterpartiet her kommer med. Det er ikke slik at taxinæringen får en avgiftsøkning over natten. Det som skjer, er at den fordelen de har hatt når det gjelder redusert vektkomponent i engangsavgiften, blir borte. Men den slår ikke ut før man eventuelt bestiller og kjøper ny bil. Det er altså en endring i engangsavgiften. Vi prøver å motivere taxinæringen, som vi har gjort overfor de øvrige bilistene, til å velge mer effektive biler, kanskje biler som har lavere vekt, slik at vi får også en taxinæring og en taxipark som slipper ut mindre, i likhet med det vi har oppnådd når det gjelder den øvrige bilparken i Norge. Men dette slår inn først når man kjøper en ny taxibil.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Marit Arnstad (Sp) [13:46:06]: Senterpartiet har i mange sammenhenger påpekt den veldig sentraliserende politikken som denne regjeringen fører. Nå har vi opplevd fem år der distriktpolitiske virkemidler i budsjettene har systematisk blitt bygd ned og fjernet. Mye av sentraliseringen har vært strukturendringer som – hvis en vil at tjenester skal finnes nær folk, og hvis en vil ha bred folkevalgt styring i samfunnet – har ført oss i feil retning.

Mye av sentraliseringen er også budsjettbeslutninger i Stortinget, ved omlegging av inntektssystemer for kommunene, ved nedprioritering av samferdsel i distriktene og ved at viktige distriktpolitiske virkemidler er blitt systematisk redusert og tatt vekk.

Årets budsjettforlik endrer ikke på bildet av den mest sentraliserende regjeringen vi noen gang har hatt. Men nytt er det jeg vil kalle den stille sentraliseringen – det som regjeringen velger å outsource til etater og direktorater, som de ikke sjøl tar noe ansvar for, og som de ikke ønsker noen åpen politisk debatt om – rett og slett den sentraliseringen de prøver å holde unna Stortinget.

Vi fikk et eksempel på det i replikkordvekslingen akkurat nå. Det har altså kommet skarpe reaksjoner fra veldig mange lokalsamfunn på det som skjer i politiet, og mange kommuner nekter å underskrive samarbeidsavtaler med politiet nå, men det er en debatt vi helst

ikke skal føre. Det er en debatt stortingsflertallet helst vil holde unna Stortinget.

Det er også sentraliseringen av akuttberedskap som mange fylker opplever i dag. Regjeringen har valgt å la helseforetakene sjøl bestemme antallet ambulansesetninger og har ikke lagt noen ramme rundt beredskapen i form av en forpliktende responstid. Vi ser det i Nord-Norge, vi ser det i Trøndelag, vi ser det i Innlandet. Helseforetakene lager scenarioer der de endrer hele strukturen på ambulansetjenesten. Stasjoner i distriktene blir lagt ned, og omkretsen for de gjenværende ambulansene blir større.

Et annet tema for stille sentralisering er høyskoler og universiteter. Etter strukturreformen skal alle høyskoler og universiteter nå presses gjennom den samme kverna, men finansieringen er skjev og til ulempe for de høyskolene som slo seg sammen. Det problemet overlater regjeringen til institusjonene sjøl, og resultatet er nå at flere styrer ved nye universiteter sitter og drøfter rene nedlegginger av studiesteder.

Flere sider ved denne stille sentraliseringen kan nevnes: nedleggingen av passkontorer som politiet nå gjennomfører, nedleggingen av trafikkstasjoner i Biltilsynet, nedleggingen av skattekontorer og nedleggingen av statlige arbeidsplasser, f.eks. gjennom Helfo. Alle har én ting til felles: Det betyr enten at viktige statlige arbeidsplasser forsvinner i mange distrikt, eller det betyr at innbyggerne får lengre reiseveg for å få utført offentlige tjenester. Senterpartiet vil fortsette kampen mot denne typen forslag, men vi kjemper også for at denne typen debatter ikke skal gjemmes vekk og holdes unna folkevalgt debatt. Det er ikke styrene i foretak og institusjoner som skal avgjøre beredskap, utdannings-tilbud og velferd i dette landet.

Senterpartiet har i dette budsjettet påpekt den usosiale avgiftspolitikken som denne regjeringen står for. Det har blitt slik med denne regjeringen at en år etter år har brukt alskens improviserte avgiftsøkninger for å få saldert budsjettene sine. Til sammen er avgiftene økt med 6,6 mrd. kr under Høyre og Fremskrittspartiet.

I vårt alternative budsjett foreslår vi å redusere avgiftene med om lag 1 mrd. kr. Grunnen til det er for det første at de som skaper verdier i samfunnet vårt, ikke fortjener denne typen improviserte avgiftsøkninger fra ett år til et annet, enten det er snakk om taxisjåfører og drosjeeiere, næringsmiddelindustrien eller andre verdiskapere. De fortjener ikke å bli behandlet på denne måten. Den andre grunnen er sjølsagt at avgiftsøkninger er grunnleggende usosialt. Beskatning i et samfunn bør først og fremst skje gjennom et skattesystem der de som har mest, må bidra mest. Avgifter rammer dem som har lave inntekter, og næringslivet, svært hardt.

Å bruke avgifter på denne måten er også et problem i klimapolitikken. Det må jeg ærlig innrømme, særlig når jeg i dag hører representanter fra Høyre og Fremskrittspartiet påstå at denne taxiavgiften er en grønn avgift. Å bruke avgifter på denne måten ødelegger troverdigheten og legitimiteten til en god klimapolitikk. Skal klimatiltak få en fortjent oppslutning blant folk, må tiltakene være effektive og faktisk ha virkning. Folk kommer ikke til å la seg lure til å akseptere grønne skatter som i realiteten bare oppstår for å få saldert et statsbudsjett.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Mari Holm Lønseth (H) [13:51:22]: Distriktene i Norge lever ikke av regionale utviklingsmidler, de lever av lønnsomme jobber og av eksport. Senterpartiets budsjett truer veksten i distriktene og vil heller ikke legge til rette for varig verdiskaping.

For å skape flere jobber over hele landet må vi bygge mer vei, bevilge mer til forskning og redusere skattetrykket for folk og næringsliv. Kommuneøkonomien er styrket med Høyre i regjering, slik at man også legger til rette for mer verdiskaping lokalt. Resultatet av regjeringens politikk er den laveste ledigheten på ti år. Det er særlig i distriktsfylkene dette gjelder.

Senterpartiet på sin side har lyst til å øke skatten på norske arbeidsplasser, favorisere utenlandske bedrifts-eiere framfor norske og melde Norge ut av EØS, slik at norske bedrifter mister tilgangen til et marked med mer enn 500 millioner mennesker. Hvordan forventer Arnstad at det skal skapes et lønnsomt næringsliv i hele landet – hvis man ikke får solgt varene sine og man får økt skattetrykk?

Marit Arnstad (Sp) [13:52:29]: Det er utrolig mange driftige sjeler rundt omkring i Norge som skaper arbeidsplasser. Det å legge til rette for dem er en svært viktig oppgave. Det er mange måter å gjøre det på. Å innføre den typen sukkeravgift som Høyre var med på i fjor, og som rammet hele den næringsmiddelindustrien som ikke minst er viktig i den regionen som representanten Holm Lønseth og jeg kommer fra, er ikke vegen å gå.

Det å bidra til god samferdsel er en veg å gå. Senterpartiet foreslår i sitt alternative budsjett f.eks. å øke bevilgningene til fylkesvegene med 1 mrd. kr fordi det er et utrolig etterslep. Fylkesvegene utgjør tross alt tre fjerdedeler av vegnettet i landet vårt, og det er der trykket må legges inn når det gjelder å lage gode rammer for dem som skaper verdier i samfunnet vårt.

Ellers er jeg enig i at vi må få solgt varene våre, det er veldig viktig. Det kommer vi til å få gjort, uansett om det

er med Senterpartiets opplegg eller med Høyres opplegg.

Himanshu Gulati (FrP) [13:53:33]: Senterpartiet har i debatten i dag vært opptatt av forutsigbarhet i skatte- og avgiftspolitikken. Jeg skal gi dem honnør for å praktisere dette selv, for de har år etter år med høy forutsigbarhet foreslått i sine alternative budsjetter å øke skattene og avgiftene for det norske folk og for norsk næringsliv – mens Fremskrittspartiet og regjeringen hvert år har redusert det totale skatte- og avgiftstrykket, selv om enkelte avgifter har gått opp under forhandlingene. Men det totale skatte- og avgiftstrykket er senket med omtrent 25 mrd. kr.

Mitt spørsmål til representanten Arnstad er om hun kan fortelle meg hvor mye Senterpartiet har tenkt å øke skattene og avgiftene i sitt alternative budsjett for neste år.

Marit Arnstad (Sp) [13:54:14]: Vi har et samlet skatte- og avgiftsopplegg som vi mener er fornuftig, og som også bidrar til at de som har mest i samfunnet, er nødt til å bidra mest skattemessig.

Men det vi gjør – i motsetning til regjeringen – er at vi reduserer avgiftene, for avgifter er grunnleggende sosialt. Problemet med denne regjeringen er at den har finansiert sine skattelettelser med økte avgifter, mange av dem helt vilkårlige, lagt inn i budsjettet i en nattetime på slutten av budsjettforhandlingene og gjort gjeldende bare en halv måned etterpå, slik som den taxiavgiften som vi har diskutert her i dag, som kommer til å bidra til at én næringsdrivende i min nabokommune får 650 000 kr i økte kostnader bare fra 1. januar 2019. Det er i alle fall ikke forutsigbar næringspolitikk og skatte- og avgiftspolitik.

Lars Haltbrekken (SV) [13:55:14]: For snart 19 år siden gikk Senterpartiet av som regjeringsparti på en mil-jøsak. De ville ikke bygge sterkt forurensende gasskraftverk. I dag, to måneder etter at varsellampene blinket fra FNs klimapanel, og samme dag som FNs internasjonale klimaforhandling starter, fremmer Senterpartiet et forslag som gjør det billigere å forurense. Forurensning på billigsalg er nå Senterpartiets svar på klimakrisen, så «the times they are a-changin'».

I dag fremmer SV, Arbeiderpartiet og Miljøpartiet De Grønne et forslag om en egen avgift på palmeolje. Det vil hindre at norsk klimapolitikk fortsetter å bade i regnskogsødeleggelse og økte utslipp. I tillegg vil en slik avgift styrke satsingen på produksjon av biodrivstoff i Norge, basert på norske ressurser. Spørsmålet til representanten Arnstad er: Vil Senterpartiet stemme for avgiften på palmeolje?

Marit Arnstad (Sp) [13:56:20]: Jeg er svært opptatt av at vi i årene framover må få en kraftig og fornuftig klimapolitikk som også har legitimitet. Det å foreslå avgiftsøkninger som ikke har klimaeffekt, er å undergrave klimapolitikken. De avgiftsøkningene som denne regjeringen, med Høyre og Fremskrittspartiet i spissen, har foreslått, f.eks. innen transportsektoren, er avgifter som beviselig nesten ikke har klimaeffekt. Det mener jeg i det langsiktige løp blir et problem for legitimiteten til klimapolitikken, særlig når denne regjeringen samtidig ikke er villig til å satse på f.eks. et CO₂-fond for næringstransport og tungtransport. Der handler det ikke om å ta inn økte avgifter, men om å bruke avgiftsinntektene staten får, til å omstille en hel del av transportsektoren. Det ville ha vært viktig. Men denne måten å forsvare enhver liten avgiftsøkning på som et klimatiltak kommer til å skape problemer for legitimiteten i klimapolitikken. Det er en utfordring vi er nødt til å ta på alvor – sammen. Og så skal vi komme tilbake til også det som angår palmeolje, der vi langt på vei er enig med SV.

Ketil Kjenseth (V) [13:57:35]: Da kan representanten Arnstad gå videre med å forklare hvorfor avgiftslettelse virker for klimaet, for Senterpartiet foreslår altså å gi lettelse på 935 mill. kr når det gjelder diesel- og bensinavgifter. Da må hun nesten forklare hvilken effekt det har på klimaet.

Senterpartiet er nå det siste partiet som ikke er kommet seg ut av eksoståka. I 2006 ga de store avgiftslettelse på diesel, i 2009 ble avgiftslettelse på biodrivstoff utviklet, og det førte til et stort salg av dieseler, men også til at vi sluttet å produsere biodrivstoff i Norge. Dette stemmer ikke egentlig overens med det Senterpartiet jeg kjenner, som vil premiere biodrivstoffproduksjon og skogbaserte ressurser. Ingenting av dette går i hop, men først av alt: Kan representanten Arnstad forklare hvor bra avgiftslettelse på diesel på 1 mrd. kr er for klimaet?

Marit Arnstad (Sp) [13:58:36]: Senterpartiet foreslår en rekke avgiftslettelse i dette budsjettet. Grunnen til det er at vi synes den avgiftspolitikken som denne regjeringen står for, er grunnleggende usosial. Her foreslår man altså skattelette til dem som har mye fra før av, og så finansierer man det gjennom nye avgifter som rammer oss alle sammen, også dem som tjener lite og har lite. Det er grunnleggende usosialt.

Og til det at Venstre prøver å overbevise miljømessig om at de skal saldere både miljøprofilen sin og budsjettbehovet sitt med stadig nye avgifter: Det bør Venstre tenke grundig gjennom, for det vil i det lange løp redusere legitimiteten til klimapolitikken. Jeg tror ikke våre lettelse heller har noen særlig påvirkning på klimapolitikken; jeg tror de kraftfulle klimatiltakene ligger i en

positiv omstilling bl.a. gjennom CO₂-fondet som Venstre snakket så ivrig om før de kom i regjering, men som vi nå ikke ser snurten av etter at de kom i regjering.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Audun Lysbakken (SV) [13:59:56]: SV har levert et budsjettforslag for de mange – ikke for de få. Det er et forslag som prioriterer rettferdig fordeling og miljø.

Det vakreste med Norge er sterke fellesskap og små forskjeller. Det ble til fordi det så lenge ble ført en politikk i vårt land som nettopp var for de mange og ikke for de få på toppen, med et arbeidsliv hvor ingen skulle stå med lua i hånda, et skattesystem der de med de bredeste skuldre skulle bære den tyngste børen, og en velferdsstat som ikke bare skulle være et sikkerhetsnett når ting gikk galt, men en trampoline å ta sats på, så alles evner kunne tas i bruk og også vanlige folks drømmer kunne gå i oppfyllelse.

Alt dette er under press. Ulikhetene i makt og rikdom øker, løsarbeiderbyråene sprer seg i arbeidslivet, og de 10 pst. lavest lønnede har knapt hatt real-lønnsvekst det siste tiåret. Velferdsmodellen vår trues av inntoget til de kommersielle velferdsgigantene, de som ikke skal tjene folk, men tjene penger. Denne utviklingen forsterkes av en regjering som tenker mest på de få på toppen – og ikke på de mange. Og det ser vi godt i det budsjettforslaget vi behandler i dag. Riggingen av skattesystemet for de rike forsterkes. I år mottar altså de superrike – de 10 pst. med størst formue – rundt 40 pst. av alle personskatteuttene. Siden 2014 har den absolutte økonomiske eliten her til lands, de 0,1 pst. rikeste – 4 300 mennesker – fått omtrent 1,4 mrd. kr i skatteutt. Det er nesten ikke til å tro. Før var gjerne «eldremilliarden» det store ordet når man skulle diskutere budsjett i Stortinget. Fremskrittspartiet har innført «elitemilliarden» i stedet. Og vi vet alle hvem som betaler prisen for det: uføre, aleneforeldre, kronikere, fattige som er avhengige av bostøtte – listen er lang over alle gruppene i den andre enden av det norske samfunnet som har fått kutt av de borgerlige.

SV legger fram et budsjettforslag som tar landet i stikk motsatt retning. Skattesystemet rigges om sånn at det fungerer for de mange – med betydelig større skatteutt for vanlige arbeidsfolk enn det regjeringen kan skilte med. Samtidig skal de med store formuer, topp lønn, skyhøy arv og rådyr eiendom stramme livreimen og bidra mer. Inntektene investerer vi i et nødvendig løft for velferd og rettferdighet – i barnetrygd, i tannhelseform, i bedre sykehusøkonomi, lavere barnehagepris og gratis mat på ungdomsskolen. Og viktigst av alt: Vi investerer i klimakutt. Etter en sommer hvor Europa sto i brann, hvor norske avlinger tørket inn, burde klima vært denne høstens store tema. Men regjeringen er grepet av

handlingslammelse. Dette budsjettet viser at de borgerlige har kurs mot å bryte alle klimamål både i 2020 og på sikt. Og budsjettforliket med Kristelig Folkeparti er dessverre helt uten klimasatsing. Vi trenger en grønn politikk for de mange, ikke en grå for de få. Oljedirektørene kan ikke lenger få bestemme kursen for den økonomiske politikken her i landet.

Grunnen til at norske utslipp går litt ned, er at regjeringens klimapolitikk er dynket i palmeolje. Men klimapolitikken skal kutte utslipp i Norge, ikke kutte regnskog i Indonesia. Palmeoljen må ut av norske biler, og store klimainvesteringer må inn på det norske statsbudsjettet. Derfor foreslår SV en enorm økning i satsingen på miljø og klima: 9 mrd. kr i grønne investeringer og satsinger. Det er å ta ansvar for fremtiden.

Til slutt: På en dag som denne er det viktig å sende en tanke til dem som har det tøft i vårt samfunn. Det har i helgen kommet fram at en rekke av samfunnets støtter, flere av de rikeste i vårt land, har saksøkt Oslo kommune på grunn av bystyrets vedtak om eiendomsskatt. Det går nok et gisp av forståelse og omtanke gjennom folket. Da må det være godt – og de får det bevist ved budsjettbehandling i dag – at de i det minste har en regjering som har dyp omsorg og stor forståelse for hvor vanskelig det er å være rik i vårt land.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Stefan Heggelund (H) [14:04:48]: Spørsmålet er om SV lenger har noe troverdighet i klimapolitikken. Da en stor avis presenterte en velgerundersøkelse for litt siden, hadde mitt parti størst troverdighet der, ikke Sosialistisk Venstreparti, og det er kanskje ikke så rart. Da de satt i regjering, leverte de en klimamelding som ingen var fornøyd med, og borgerlig side måtte dra i riktig retning. Nå leverer de forslag om å kutte utslipp før 2020, men nesten alle forslagene de foreslår, skal implementeres i 2020, eller etterpå. Det er rett og slett ikke troverdig.

I det alternative budsjettet til SV for 2019 kutter de massivt i viktig forskning på hvordan vi kan få ned utslippene på norsk sokkel. Hvor er troverdigheten hvis man ikke vil forske på hvordan vi kan få ned utslippene på sokkelen vår?

Audun Lysbakken (SV) [14:05:46]: Først får jeg takke representanten Heggelund for at han også i denne debatten tar replikk på meg. Jeg begynner å føle meg litt mannsmarkert av representanten Heggelund, det er veldig trivelig. Jeg må minne om at statistikk kan leses på mange måter. Så lenge – jeg vil understreke så lenge – Høyre har flere velgere enn SV, vil det være en god del Høyre-velgere som sier de har høyest tro på Høyre i

klimapolitikken, men både det og fordelingen partiene imellom kan endre seg.

Som jeg sa i mitt innlegg: SV øker satsingen på miljø og klima i dette budsjettet med 9 mrd. kr. Det er liten tvil om at det er en avgrunnsdyp forskjell på klima- og miljøetsatsingen som representanten Heggelund legger fram, og den vi stemmer for i dag. Der inngår også store satsinger på forskning på det vi skal leve av i fremtiden.

Stefan Heggelund (H) [14:06:48]: Jeg synes det er hyggelig at representanten Lysbakken synes det er hyggelig at jeg ofte tar replikk på ham. Jeg gjør bare det jeg får beskjed om, så sånn er det. (Latter i salen.)

Jeg må si at hvis Lysbakken mener regjeringens budsjettforslag er en slags nedtur for klimaet, burde han se på de klimabudsjettene han leverte da han satt i regjering. Vi leverer mer på hvert eneste punkt enn det Sosialistisk Venstreparti klarte å få gjennomslag for i regjering. Så får vi ikke vite hvorfor de ikke vil forske på hvordan vi kan få utslippene på sokkelen ned. Det er jo greit, for da har man ikke noe svar på det.

Men i debatten i dag har vi hørt at en av SVs beste venner, Senterpartiet, i alle sine innlegg har reagert på den grønne avgiften for drosjenæringen, der man, hvis man skal kjøpe en ny drosjebil, en forurensende fossil-drosje, må betale samme engangsavgift som alle andre som kjøper forurensende fossilbiler. Gleder Lysbakken seg til eventuelle regjeringsforhandlinger en gang med Senterpartiet, og er han enig i at dette er en grønn avgift?

Audun Lysbakken (SV) [14:07:59]: Hvis en skal gå inn i historien – og regjeringspartiene vil jo veldig gjerne det, for idet de går inn i sitt sjette år ved makten, har de fortsatt en hang til å fortelle om hvor fryktelig det var under forrige regjering, og det viser at man har litt lite å skryte av selv – er det bare å minne om de store miljøseirene som kom under de rød-grønne årene: ikke bare Lofoten, Vesterålen og Senja, en rekke offensive klimatiltak, men også at utslippene gikk ned på andre måter enn under denne regjeringen, som gjør palmeoljedynkede tiltak som fører til regnskogskutt andre steder.

Ellers er SV og Senterpartiet ikke enige om taxiavgiften. Det er sikkert ingen overraskelse. Vi er derimot enige om at den liberaliseringen av taxinæringen som regjeringen har foreslått, er skadelig. Jeg er glad for at representanten spår regjeringsforhandlinger mellom SV og Senterpartiet. Jeg ser fram til det.

Jon Engen-Helgheim (FrP) [14:09:12]: Vi har fått høre et ganske forutsigbart innlegg fra representanten Lysbakken om økte forskjeller og økte ulikheter, og at man skal snakke for de svake i samfunnet. Det er i og for seg en rørende tanke vi alle kan være enig i, men når jeg

hører Lysbakken dra opp og angripe private helseleverandører som en årsak til økte forskjeller, detter jeg helt av. Private helseleverandører er med på å bidra til at flere blir behandlet, at flere kommer ut i arbeid og øker velferden, ikke det motsatte.

Men vi vet at den største drivfaktoren for økte forskjeller i Norge er innvandringen. SSB har nylig lagt ut tall som viser at så godt som all økning i fattigdom skjer blant innvandrere. Da savner jeg svar fra Lysbakken: Hva har de tenkt å gjøre med det, og er det sånn at Lysbakken fortsatt har Sverige som et forbilde når han ser på innvandrings- og integreringspolitikken?

Audun Lysbakken (SV) [14:10:17]: Jeg er helt enig i at mitt innlegg var forutsigbart, jeg setter egentlig min ære i det å holde veldig forutsigbare innlegg. Jeg snakker om rettferdig fordeling og miljø hver gang og kommer til å fortsette med det. Det er det jammen behov for, så lite opptatt denne regjeringen er av rettferdig fordeling og miljø.

Jeg kan ikke huske at jeg egentlig sa noe om private helseleverandører, men det er riktig at jeg mener kommersialisering av velferd og velferdsprofitt er et stort problem.

Ellers er det jo veldig forutsigbart – når vi snakker om forutsigbarhet – at Fremskrittspartiet vil gjøre enhver diskusjon om ulikhet til en diskusjon om innvandring. Det er underlig da at Fremskrittspartiet er så lite opptatt av f.eks. den diskusjonen som er veldig aktuell når det gjelder ulikhet nå, som handler om måten arbeidsinnvandringen slår ut på i arbeidslivet vårt, fordi denne regjeringen igjen og igjen velger en politikk på arbeidsgivernes premisser istedenfor arbeidstakernes premisser.

Ketil Kjenseth (V) [14:11:28]: Jeg forstår godt at SV må bruke 9 mrd. kr på klimatiltak etter en diesebilpolitikk som har skapt mye eksos, og som vi holder på å få ut av norsk luft. Representantens tidligere partileder, Kristin Halvorsen, sier i Dagsavisen i dag at det nok gikk litt for langt. Det er noe av det vi holder på å rydde opp i, i dag. Jeg kunne jo spurt om representanten Lysbakken er enig med sin tidligere finansminister og partileder i at man ga for store lettelser i diesebilavgiftene, og at vi sånn sett har en stor oppryddingsjobb, som vi holder på med.

Men jeg spurte Jonas Gahr Støre tidligere i dag om klimabudsjett, for det er jo et felles forslag fra Arbeiderpartiet, Rødt, Miljøpartiet De Grønne og SV. Hva er det klimabudsjettet skal gi, ut over det å lage et budsjett? Informasjonen står jo i regjeringas forslag, det er Miljødirektoratet som har levert tallene, og fra 2021 skal vi levere klimaregnskap til EU, så hva er det det klimabudsjettet skal gi oss?

Audun Lysbakken (SV) [14:12:33]: Klimabudsjettet skal gi oss et langt mer konkret verktøy for å få ned utslippene, sånn at det blir tydelig ikke bare hva slags konsekvenser statsbudsjettet har for landets økonomi, men hva slags konsekvenser det har for miljøet og for klimaet.

Det er mye rar historieskriving når det gjelder dette med diesel. Det var bred politisk støtte til en omlegging av avgiftssystemet den gangen, og målet var jo ikke mest mulig diesel, men minst mulig klimagassutslipp. Det var det som var omleggingen. Da den daværende regjeringen så at dette også hadde konsekvenser knyttet bl.a. til luftforurensing i byene, ble politikken lagt om.

Det er helt riktig at SV har 9 mrd. kr mer til miljø- og klimasatsing. Det er fordi det budsjettet Venstre har vært med på å levere, er så dårlig på klima og miljø, har kurs for å bryte klimamålene for 2020, har kurs for å bryte klimamålene for 2030, og Venstre samtidig nekter å ta initiativ til et klimaforlik i Stortinget. Da trenger vi virkelig 9 mrd. kr mer enn Venstre.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Terje Breivik (V) [14:13:58]: Me lever i ei tid der viktige liberale verdier er under press, og der internasjonalt samarbeid og samkvem kanskje er viktigere enn nokon gong, ei tid der både høgre- og venstrepopulistiske parti har gode kår for å forsterka oppfatninga av at nasjonalstaten igjen må vera seg sjølv nok. Med eit slikt bakteppe er det som representant for Venstre, det sosialliberale partiet i Noreg, veldig kjekt å kunna slå fast at me i dag kjem til å vedta eit budsjett som vil bidra til å ta vare på og forsterka noko av det beste med Noreg: fellesskap tufta på samhald og toleranse, med små forskjellar, med menneske som er så trygge på seg sjølve, eiga historie og eigen identitet, at me saman er i stand til å møte det ukjende, det usikre og mangfaldet med respekt og oppriktig vilje til å stilla opp for kvarandre og verda der ute, tufta på verdier me aldri må sjå som sjølvslagde, som alltid må hegnast om og forsterkast.

Fridom er ein sentral verdi i sosialliberalismen, men skal fridomen vera reell for alle, må ein òg vera fri frå naud, fattigdom og ulikskap – den sosiale dimensjonen som forklarar kvifor Venstre alltid vil kjempa for tidleg innsats, ein sterk offentleg skule og mot barnefattigdom, for slikt å sikra alle, uavhengig av bakgrunn og den sosiale statusen til foreldre og føresette, same utgangspunkt og nettopp små skilnader.

Då Venstre gjekk i regjeringsforhandlingar i fjor vinter, var målet å giera ei eventuell regjering me skulle vera ein del av, rausare, grønare og meir sosialliberal. Budsjettet regjeringa la fram tidlegare i haust, viste til fulle at Venstre, saman med gode regjeringskollegaer i Høgre og

Framstegspartiet, set handling bak orda. Ei allereie omfattande satsing på kamp mot barnefattigdom vart ytterlegare utvida og styrkt. Gratis kjernetid i barnehage vart utvida til å gjelda alle toåringar, i tillegg til tre-, fire- og femåringane frå før. Inntektsgrensa for såkalla låg-inntektsfamiljar vart heva slik at ytterlegare 6 500 barn vart omfatta av ordninga, og me auka bustøtta til barnefamiljar og andre store husstandar.

Trass i stor vekst i BNP – og heldigvis for det – prioriterer regjeringa å levera 1 pst. i bistandsstøtte, med ein auke på nesten 3 mrd. kr. Gjennom å forplikta oss til å ta imot 3 000 kvoteflyktingar tek rike, trygge Noreg større ansvar for menneske som er i den djupaste, verste nauda menneske kan koma i – frykt for eige og familien sitt liv.

Det er òg kjekt å kunna slå fast at budsjettavtalen regjeringspartia har forhandla fram med Kristeleg Folkeparti, har forsterka og utvida satsinga i neste års budsjett kva gjeld solidaritet, likeverd og sosiale tryggingnett – auka barnetrygd, ytterlegare satsing på helsestasjonar og skulehelsetenester, styrking av skulen, som er det viktigaste verktøyet me har for sosial utjamning og å gje alle like utgangspunkt, og ein bemanningsnorm i barnehagane og fleire varige, tilrettelagde arbeidsplassar. Og i djup respekt for den prosessen, debatten og vedtaket Kristeleg Folkeparti har gjort med tanke på å gå inn i reelle regjeringsforhandlingar, må eg vedgå at eg ser med forventning fram til dei forhandlingane som vonleg tek til tidleg på nyåret.

Røynslene dei siste fem åra me i dei fire partia har gjennom budsjettamarbeid og samarbeid i andre viktige saker, borgar for at eit eventuelt forpliktande regjeringsamarbeid vil forsterka politikken på heilt avgjerande felt og viktige verdiar ytterlegare – klima, næringspolitikk, landbrukspolitikk, distrikt, kamp mot fattigdom både heime og ute, internasjonal solidaritet og ikkje minst det å setja menneske framfor systemet, føra ein politikk som sikrar fellesskap der folk bur og arbeider, ikkje fellesskap som er synonymt med ein sterk altomfattande stat, og eit samfunn som legg større vekt på likeverd enn likskap, vel vitande om at behandlar ein alle likt, behandlar ein i realiteten alle ulikt, fordi me har ulike behov.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Espen Barth Eide (A) [14:18:51]: Det var nok mange som hadde et visst håp om at det skulle bli en litt tydeligere klimaprofil med Venstre i regjering, og ikke minst at dette kanskje ville være anledningen til å legge fram en tydelig redegjørelse for hvordan klimaeffekten av foreslåtte budsjetttiltak ville være. Det skjedde ikke, dessverre, men Arbeiderpartiet har lagt fram sitt eget forslag og gått igjennom, på grunnlag av Miljødirektoratets regnemetode, hvordan våre konkrete forslag,

som er redegjort for i budsjettet, også har klimabudsjett, og hvordan man kan nå 2030-målene.

Mitt spørsmål til representanten Breivik er: Kan han garantere at vi ved neste korsvei, altså ved neste budsjett, får et tilsvarende tydelig sektorvist klimautslippsbudsjett for statsbudsjettet? Etter vår mening er dette et budsjett som er minst like viktig som selve statsbudsjettet, også fordi det ikke kommer nye utslippsbudsjett, mens det derimot kommer nye statsbudsjett hvert år.

Terje Breivik (V) [14:19:52]: Fyrst har eg lyst å seia at det er fantastisk at opposisjonspartiet Arbeidarpartiet er såpass fornøgd med regjeringa si satsing på klima at dei no går i bresjen for å forsterka satsinga ytterlegare. Utgangspunktet i fellesskap er sånn sett utmerkt, med tanke på alt det denne regjeringa har gjort for å leggja grunnlaget for at Noreg skal vera eit av dei fremste landa i verda som viser veg for at me i fellesskap skal klara å få gjort noko med dei verste klimaendringane. Berre i dette budsjettet ligg det inne ein formidabel auke i kroner og øre – utan at eg skal plaga forsamlinga med det – for ytterlegare å forsterka ulike klimasatsingstiltak, på toppen av at me tek i bruk marknaden effektivt gjennom å setja ned skattar og avgifter på det me vil ha meir av, altså klimavenleg åtferd.

Så helsar eg velkomen innspel frå Arbeidarpartiet, som me sjølv sagt skal ta med oss i det vidare arbeidet.

Espen Barth Eide (A) [14:20:51]: Jeg tror det er mange overordnede mål vi er enige om, og det skal vi være glade for, for det er viktig at vi setter oss brede mål og forsøker å oppnå dem sammen, men det jeg er ute etter, er om man kan dokumentere helt konkret hva de enkelte vedtakene i budsjettet fører til av klimautslipp. Vi vet at vi ligger langt etter de målene vi har satt oss i Norge mot 2020. Det er høyst usikkert om vi når 2030-målene, og verden ligger langt etter. Jeg mener at dette med å skjønne hvordan vi kan disponere de få gjenværende utslippene vi fortsatt har igjen på kloden før vi må være klimanøytrale, nesten er viktigere enn hvordan vi fordeler kroner og ører i samfunnet. Er det ikke da bedre å ha et styringsinstrument hvor vi – i tillegg til å sette mål – sier «det tiltaket har den effekten»? Miljødirektoratet har foreslått en regnemetode som vi synes er god, men regjeringen har ikke gått inn for å konkretisere klimaeffekten av sine forslag i dette budsjettet. Vil de gjøre det ved neste korsvei?

Terje Breivik (V) [14:21:46]: Det viktigaste når det gjeld klima, er at me set i gang tiltak, anten det er å ta i bruk marknadskreftene, grønne skattar og avgifter, eller ulike tiltak som forsterkar alt det spennande som skjer av teknologiutvikling i norsk næringsliv, og bidreg til det. Som eg sa i stad, helsar eg, som representant for eit

regjeringsparti, velkommen innspel som kan vera vel verdt å vurdera. Det vert likevel heilt feil for meg å stå på talarstolen i Stortinget og lova noko på vegner av regjeringa i statsbudsjettet for neste år.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [14:22:31]: Når Senterpartiet i denne debatten gjentatte ganger stiller velbegrunnede spørsmål om den avgiftssmellen for taxinæringen som ligger i budsjettforliket, får vi svar tilbake om grønt skifte. Venstre sitter nå i regjering med initiativrett. Dette er et forslag som ikke er utredet, ikke er sendt på høring, ikke ligger inne i det forslaget som bl.a. Venstre var med på å fremme til statsbudsjett. Selv da budsjettavtalen kom med dette, ble det heller ikke der lagt fram som en seier for klimaet eller som et grønt skifte. En var musestille helt til taxinæringen kom og forklarte hva slags konkrete effekter dette har. Da drar en plutselig kortet om et grønt skifte. Men skal en få et grønt skifte, må en jo ha alternativ på plass. Taxinæringen viste til at for de drosjemodellene som får den største avgiftssmellen, som bl.a. blir brukt til å frakte rullestolbrukere, er det ikke gode alternativ, verken i by, der det er trange gater, og heller ikke på bygda, der en ikke har tilstrekkelig rekkevidde.

Hvorfor er det ikke fornuftig å bruke mer tid på utrede et spørsmål før en innfører det rett over natten?

Terje Breivik (V) [14:23:37]: Representanten Gjelsvik skal ha honnør for at han gjentek det same spørsmålet om igjen og om igjen. Dette er ikkje ei ny avgift på eksisterande bilar. Dette er ei avgift som fyrst slår ut den dagen taxinæringa kjøper seg ein ny bil. I så måte er det ikkje tvil om – og all erfaring tilseier dette – at tek ein marknadskreftene i bruk, òg i miljøet si teneste, fungerer det.

Eg har lyst å minna representanten Gjelsvik om at ein parallelt med at ein her fjernar eit avgiftsfritak som de facto verkar mot ei grøen satsing, altså vektavgifta for taxiar, òg har auka avskrivingsattsane i f.eks. tungtransporten og den typen ting, slik at ein får opp incitamentet for å skifta ut bilparken tidlegare.

Mona Fagerås (SV) [14:24:39]: Dersom vi satser på studentvelferd og heltidsstudenten, vil vi få friskere studenter, sa Iselin Nybø til Stavanger Aftenblad i august i fjor. Likevel har det tidligere så stolte skolepartiet Venstre, både som støtteparti for Høyre–Fremskrittsparti-regjeringa og nå med ansvarlig statsråd for forskning og høyere utdanning, kuttet nesten 1 mrd. kr i støtten til studentene. Tusenvis av studenter samlet seg sist torsdag og demonstrerte mot nye kutt i studiefinansieringen. Dette blir møtt ganske så arrogant fra statsråden. Jeg tror ikke 17 000 kr ekstra i lån hindrer en student i å ombestemme seg.

Er dette representativt for Venstres studentpolitikk, eller er det et eksempel på Venstres manglende gjennomslag i møte med Høyre og Framskrittspartiet når de skal hente inndekning til landets aller, aller rikeste?

Terje Breivik (V) [14:25:43]: Då har eg lyst å minna spørsmålsstillaren om at det fyrste Venstre gjorde då me kom i maktposisjon for fem år sidan, var å innfri det ynsket som dei raud-grøne partia hadde lovt studentane i nesten åtte år, nemleg å utvida studiestøtta til å gjelda i elleve månader. Det held me oppe og driv no og fasar inn steg for steg. Me er snart i mål med dette, som kanskje er det viktigaste tiltaket, parallelt med ei gedingen satsing på annan studentvelferd og ulike tiltak som gjer livet til òg heiltidsstudenten betydeleg betre.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Knut Arild Hareide (KrF) [14:26:39]: Eg har faktisk fått brev frå skatteetaten under denne debatten, kl. 13.24 dukka det opp eit brev. Eg opna det – eg hadde håpt det var ei melding om at Kristeleg Folkepartis budsjett var det beste. Det var nok meir profesjonelt enn som så, men eg synest det er ei god påminning om kor godt eit apparat me har, nettopp ein skatteetat som er heilt fremst teknologisk, som er framtidsretta. Så med blikket stivt retta mot finansministeren: Ho må ta med seg nettopp det tilbake. Uavhengig av dei diskusjonane me har her, har me eit veldig godt system.

Eg vil starte med ein takk til Høgre, Framstegspartiet og Venstre for einigheita om budsjettet for 2019. Som det har kome fram i media dei siste dagane: Denne einigheita gav ei historisk satsing på familiane, ei satsing som Kristeleg Folkeparti gleder seg over. Det var god stemning da Kristeleg Folkeparti vedtok dette budsjettet i stortingsgruppa si – ja det var nesten så me hadde lyst til å opne eit par flasker vin, sjølv sagt utan at det skjedde. Men me gleder oss saman med familiane fordi me for første gong sidan 1996 får ein auke i barnetrygda. No blir ho auka med 1 000 kr i året per barn. Dette vil styrkje valfridomen til familiane, og det vil redusere barnefattigdomen.

Kristeleg Folkeparti har òg fått auka løyvingane til fleire lærarar i skulen og til tilsette i barnehagane. Me har forhandla fram auka minstepensjon for einslege minstepensjonistar – med 4 000 kr i året – og me har sørgt for etableringa av eit uavhengig eldreombod, ei sak Kristeleg Folkeparti og Framstegspartiet har samarbeidd godt om. Minstepensjonistar er overrepresenterte i låginntektsgruppene våre og nyt ikkje godt av skattelettane som er i budsjettet til lønsmottakarar og pensjonistar elles. Derfor var det høgst nødvendig at me auka minstepensjonen. Me gjer det no for tredje gong. Me er òg glade for betydelege sigrar innan klima og ver-

diskaping. No fjernar me 350-kronersgrensa, som har gitt norske bedrifter ei kraftig konkurranseulempe i forhold til utlandet. Det er behov for ei berekraftig verdiskaping i heile landet. Dette har norsk næringsliv bedt om, og Kristeleg Folkeparti og regjeringspartia gir dei dette frå 1. januar 2020.

Kristeleg Folkeparti prioriterer familiane. Me sørgjer for at Noreg for første gong på over 20 år aukar barnetrygda. Å ha barn kostar. Auka barnetrygd kan f.eks. gjere det lettare å sende barna på kultur- og idrettsaktivitetar. Det kan bety mykje for den sosiale utviklinga til barna og for inkluderinga. Dessutan aukar me eingongsstønaden, dvs. foreldrepengane, for dei som har vore lite i arbeid, frå 63 000 kr til 83 000 kr. I minst sju av ti tilfelle der mor fekk eingongsstønad, lever familien under eller rundt fattigdomsgrensa. Likevel gir dagens foreldrepengordning minst til desse foreldra og mest til dei som har vore i arbeid, og som har meir frå før. Dette forsterkar forskjellane mellom familiane.

Eg er overraska over reaksjonane på dette. At Arbeidarpartiet er imot kontantstøtta, er som forventet. At Arbeidarpartiet er imot ein auke i barnetrygda, er meir overraskande – og òg eingongsstønaden, når me veit at i sju av ti tilfelle der mor fekk eingongsstønad, lever familien under fattigdomsgrensa. Gahr Støre seier til Aftenposten at når norske foreldre får auka barnetrygd, eingongsstønad og kontantstøtte, blir motivasjonen til å jobbe svekt. Eg meiner grunnivinga mot arbeidslinja når det gjeld både barnetrygda og eingongsstønaden, er veldig svak. Når norske foreldre vel desse ordningane, er det sjeldan pengane som freistar. Det er heller ikkje manglande arbeidsmotivasjon. Dei tar rett og slett det valet dei meiner er best for seg sjølv, for familien og for barna sine. Kontantstøtta gjer det riktig nok mogleg for fleire å ta eit slikt val. Med Arbeidarpartiets politikk vil det berre bli dei rikaste som får moglegheita til å få ein reell valfridom. Eg registrerer at Venstre er imot auken i eingongsstønaden, mens SV er for.

Eg trur me må ta på alvor dei fødselstala me ser no – utan at pengar er den einaste grunnen til fallande fødselstal.

Magne Rommetveit hadde her teke over presidentplassen.

Presidenten: Det vert replikkordskifte.

Ingrid Heggø (A) [14:31:57]: Kristeleg Folkeparti sitt alternative budsjett hadde ikkje dei store skattekuttane, og dei finansierte velferdssatsinga si på ein rettferdig måte, vil eg seia. No har Kristeleg Folkeparti for sjette året på rad svelgt kamelar ved å godta store skattekutt til dei aller rikaste. Ser vi på gjennomslaget i budsjettforliket i år, er det mange spor av både små og store ut-

giftsaukar, men få spor av Kristeleg Folkeparti sine prioriteringar og reformer. No skal ikkje eg skulda på representanten Hareide – tvert om – for klimaavgifter som verkar, og store skattelettar til dei rikaste, det kan vi vera einige om ikkje bør vera Kristeleg Folkeparti sitt vegval. Men korleis vil Kristeleg Folkeparti sikra berekrafta i velferdssatsinga framover?

Knut Arild Hareide (KrF) [14:32:54]: Eg takkar for spørsmålet.

Viss me ser på heilskapen i statsbudsjettet, utgjer selskapskatten ein av dei store reduksjonane i dette budsjettet. Det er ein skatt som går ned òg fordi andre land i Europa reelt sett har hatt ein nedgang i selskapskatten. Våre bedrifter konkurrerer med andre bedrifter, og da er det sånn at Kristeleg Folkeparti har støtta han. Òg når me under Bondevik II-regjeringa var med på skattelette, var det først og fremst der me kunne sikre ein nedgang i bedriftsskattlegginga for å skape arbeidsplassar.

Viss me òg ser på dei endringane som er gjorde i sjølve budsjettforliket her i Stortinget, er den endringa som er gjord på skattesida bl.a. at trinnskatten har gått ytterlegare opp. Det er dei som har ei inntekt på over 1 mill. kr som blir ramma av den aukinga, og det meiner Kristeleg Folkeparti har ein god profil, som me så absolutt støttar.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [14:34:02]: Jeg merker meg at det er mange i Kristelig Folkeparti om dagen som forbereder seg på å skulle kjøre svarte biler, mens representanten Hareide, til liks med de fleste av oss andre, fortsatt må kjøre taxi. Det kan sikkert både representanten Hareide og jeg leve godt med. Han kan få lov til å sitte på med meg i taxi hvis det skulle være behov for det ved lystelig høve.

Men det er ganske mange i landet som er avhengig av taxi hver eneste dag. Det er eldre, det er syke, det er skoleelever, det er funksjonshemmede. Ser ikke representanten at når en innfører en slik avgiftssmell for en del drosjemodeller over natten, uten at alternativer er tilstrekkelig på plass, blir det et problem med tanke på å sikre taxi overalt, alltid og med tanke på den sosiale profilen?

Knut Arild Hareide (KrF) [14:34:56]: Eg har nok tru på at me skal ha gode taxiar òg etter at denne ordninga er innført, frå 1. januar 2019. Så er det sånn at me gjer endringa òg for å gjere taxinæringa grønare. I Kristeleg Folkeparti sitt alternative budsjett var ikkje dette eit forslag me hadde med, men det var ei løysing som me fann saman med dei andre partia, som me skal forsvare.

Det er òg sånn at når representanten har etternamn Gjelsvik, veit han at i eit budsjett må ein finne både inn-

tektssider og utgiftssider for å få ein god balanse. Det har me òg gjort nettopp i dette budsjettet.

Freddy André Øvstegård (SV) [14:35:51]: Nå er det sånn at over 100 000 barn vokser opp i fattige familier i dette landet, og det er en av de verste konsekvensene av den økende ulikheten i makt og rikdom. Samtidig har barnetrygden stått stille siden 1996. Derfor er vi veldig glad for at Kristelig Folkeparti har fått forhandlet fram en økning i budsjettforliket.

Men økt barnetrygd kommer ikke fram til alle. Den kommer ikke fram til de nesten 50 000 barna som kanskje trenger den mest, nemlig barn i familier som mottar sosialhjelp. SV fremmer i dag et forslag om en lovendring som sørger for at barnetrygden kommer fram til alle, også til dem som trenger den mest. Forslaget får ingen budsjettkonsekvenser for statsbudsjettet, men likevel har Kristelig Folkeparti varslet at de vil stemme imot.

Kristelig Folkeparti prioriterte altså ikke dette i forhandlingene. Kristelig Folkeparti prioriterer det heller ikke i dag. Derfor vil jeg spørre representanten om familiene til disse 50 000 barna kan ha noen tillit til at Kristelig Folkeparti vil prioritere dette i det hele tatt.

Knut Arild Hareide (KrF) [14:36:55]: Nettopp det å auke barnetrygda er det strukturtiltaket som vil ha størst betydning for å gjere noko med barnefattigdomen i vårt eige land.

Det er riktig som representanten Øvstegård seier, at på grunn av kommunane sine moglegheiter til å regulere dette, når det ut til veldig mange, òg dei som treng det mest. I den kommunen me er i no, Oslo, veit me at der når det ut til fulle fordi denne kommunen ikkje ser barnetrygda opp mot sosiale ytingar, bl.a. Men i ein del kommunar skjer ikkje det.

Me er villige til å sjå på dette, men me meiner det er feil å gå inn for eit vedtak som vil ha budsjettkonsekvensar – ikkje nødvendigvis for statsbudsjettet, men det vil ha konsekvensar for kommunebudsjett landet rundt. Det må me ha respekt for. Men me er opptatte av problemstillinga, for me ser at det er ei reell problemstilling. Skal aukinga i barnetrygda kome dei til gode som treng det mest, er det noko me må sjå på – men ikkje med eit forslag som får direkte konsekvensar. Me må vite kva me gir, før me går inn for det.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Statsråd Monica Mæland [14:38:17]: Kommunene er grunnmuren i velferdssamfunnet og sørger for viktige velferdstjenester til alle innbyggere. Kommunene sørger for en god skole som gir mulighet til alle, de gir oss trygge helse- og omsorgstjenester i ulike faser av

livet, og de legger til rette for å skape vekst og sysselsetting i sine lokalsamfunn.

Før denne regjeringen tiltrådte i 2013, ble det snakket mye om at kommunene kom til å lide – ja, ordet «sulteføret» ble hyppig brukt. Men etter fem år i regjering har kommunene hatt sterk inntektsvekst, og de har oppnådd gode resultater. I 2017 fikk kommunesektoren et netto driftsresultat på 3,9 pst. av inntektene. Selv om resultatet i 2017 var litt svakere enn året før, er 2006 og 2016 de eneste årene på 2000-tallet hvor resultatene har vært bedre.

ROBEK er registeret over kommuner og fylkeskommuner som er i økonomisk ubalanse. Ved utgangen av 2017 var det registrert 28 kommuner i ROBEK, mens det ved utgangen av 2018 bare vil være 17 kommuner igjen i ROBEK. Det er det laveste antallet siden registeret ble opprettet i 2001. Hovedårsaken er flere år med god kommuneøkonomi. Det er også god grunn til å tro at antall ROBEK-kommuner vil bli ytterligere redusert i 2019.

Skremselspropagandaen er gjort til skamme, og regjeringen legger opp til fortsatt vekst i kommunesektorens inntekter i 2019. Etter budsjettforliket kan veksten i de frie inntektene anslås til om lag 2,4 mrd. kr. Dette innebærer en vekst på 0,6 pst. I tillegg kommer 325 mill. kr til ressurskrevende brukere, noe som ytterligere styrker kommuneopplegget.

I budsjettforliket er regjeringspartiene enige med Kristelig Folkeparti om å omdisponere 200 mill. kr av de frie inntektene til en øremerket styrking av lærernormen. Vi foreslår at hele veksten i de frie inntektene i 2019 gis til kommunene. Det gjør vi fordi det er kommunene som anslås å få økte demografiutgifter i 2019. Fylkeskommunene ventes faktisk å få reduserte demografiutgifter neste år, fordi det blir færre i aldersgruppen 16–18 år. Det betyr med andre ord økt handlingsrom for fylkeskommunene.

Opposisjonen foreslår å overføre mer penger til kommunene enn det regjeringen gjør, men regningen sendes til folk flest og til næringslivet. Og det er ikke nødvendigvis slik at alt blir bedre bare en bruker mer penger. Vi er blant de landene i verden som bruker mest penger på skole og helse, men det betyr dessverre ikke at vi har den aller beste skolen eller de aller beste sykehuse- ne. Kvalitet handler om mer enn penger. Og når regningen for opposisjonens overføringer sendes til folk flest og til næringslivet, blir det dyrere å jobbe og dyrere å skape flere jobber. Det er ikke en bærekraftig politikk. Da er det viktigere at vi bruker skattepolitikken for å realisere et bærekraftig velferdssamfunn, hvor flere kan bidra til statsbudsjettet i stedet for å leve av det.

Økte bevilgninger til kommunene er viktig, men jeg er også opptatt av at ressursene utnyttes på en god måte. Kommunene omstiller og effektiviserer for å frigjøre res-

surser. Det arbeidet må fortsette. Det er f.eks. slik at 0,5 pst. effektivisering i 2019 frigjør 1,2 mrd. kr i Kommune-Norge. Det er 1,2 mrd. kr som kan brukes til bedre undervisning, mer omsorg eller andre tjenester – utover det som er den inntektsveksten vi legger opp til.

Oppsummert gir kommuneopplegget for 2019 et godt handlingsrom for videre utbygging av et godt tjenestetilbud. Det handlingsrommet kan ytterligere økes ved en enda mer effektiv utnyttelse av tilgjengelige ressurser.

Presidenten: Det vert replikkordskifte.

Eirik Sivertsen (A) [14:42:26]: Jeg deler statsrådens oppfatning av den betydningen kommunene har for velferden og tjenestene til folk flest. Men statsråden går veldig langt i å ta på seg æren for den gode kommuneøkonomien, og hun vet like godt som meg at det ikke skyldes regjeringens opplegg, men ekstraordinære skatteinntekter – først og fremst knyttet til skattetilpasning som følge av en skattereform. Hvis en går inn i regjeringens egne tall og ser veksten i kommunenes inntekter for 2018 og 2019 i sammenheng, får man altså en negativ vekst i kommunenes frie inntekter. Det vil altså ikke gi mer velferd og bedre tjenester. Tvert imot vil det gi trangere kår og gjøre det vanskeligere å prioritere de viktige oppgavene som man står overfor i kommunene. Da blir spørsmålet: Hvorfor velger regjeringen et så stramt opplegg for kommunene, når man ser 2018 og 2019 i sammenheng?

Statsråd Monica Mæland [14:43:30]: Jeg mener at vi her leverer et veldig godt og solid kommuneopplegg, og historiebetraktningen til representanten Sivertsen er jeg selvsagt ikke enig i. Selv om det er slik at man har fått beholde ekstraordinære skatteinntekter, så er ikke det alene forklaring på de gode resultatene og det faktum at det er mange færre kommuner på ROBEK-listen enn det har vært noensinne.

Det er viktig å legge opp til et balansert kommuneopplegg. Det verste vi kan gjøre nå, når vi har kommet igjennom oljekrisen, er å bruke mer oljepenger enn det vi bør. Og det å legge opp til at næringslivet – som vi er avhengig av skaper sysselsetting og vekst i kommunene i hele landet – skal betale økte skatter og avgifter, slik Arbeiderpartiet legger opp til, mener jeg ikke er bærekraftig. Tvert imot: Vi må sørge for at kommunene fortsatt kan yte gode tjenester. Det gjør vi, og så må vi sørge for at vi har et næringsliv som har konkurransedyktige betingelser.

Eirik Sivertsen (A) [14:44:28]: Jeg er ikke enig med statsråden, som beskriver et opplegg for kommuneøkonomien, som i 2018 og 2019 – sett i sammenheng – fak-

tisk medfører en realnedgang i de frie inntektene. Og jeg tror heller ikke de 33 Høyre-styrte kommunene som har økt eiendomsskatten sin, opplever det. De har sett seg nødt til å gjøre det siden 2015, fram til 2017, ifølge en gjennomgang av tall fra SSB. De føler seg, tvert imot, tvunget til å kreve inn en skatt som de påstår at de er imot, men som de på grunn av regjeringens svake kommuneøkonomiopplegg må innføre likevel. Hva tenker statsråden om det?

Statsråd Monica Mæland [14:45:09]: Jeg aner ikke helt hvilke regnemeter representanten bruker. Det er altså lagt opp til en vekst i frie inntekter på 0,6 pst. neste år. I tillegg kommer 200 mill. kr som er øremerket til tidlig innsats, og 325 mill. kr, som er en styrking for ressurskrevende brukere. To pluss to er fortsatt fire, det er ikke minus fire. Her må man bare gå gjennom regnestykket, og da ser man at det legges opp til økt handlingsrom også neste år.

Det er riktig at en rekke kommuner har valgt – ikke måttet, men valgt – både å innføre og å øke eiendomsskatten. Det er også noe kommunene beslutter, det er noe kommunene har ansvaret for. Vi er alle tilhengere av det kommunale selvstyret så lenge vi er enig i beslutningene, men når vi er uenig, skal altså vi ta ansvaret for det. Slik er det ikke. Kommunene står fritt til å prioritere, og jeg har vist at det er et handlingsrom på 1,2 mrd. kr hvis man effektiviserer 0,5 pst. i kommunebudsjettene.

Heidi Greni (Sp) [14:46:27]: På komitéhøringen var, tror jeg, samtlige fylkeskommuners store bekymring mangelen på regionale utviklingsmidler. KS påpekte denne utviklingen, og mange av de andre høringsinstansene påpekte at det er umulig å ta rollen som regional utviklingsaktør uten at det finnes verktøy i verktøykassa. Nå skal fylkeskommunen få en større rolle når det gjelder regional utvikling, i forbindelse med nye oppgaver til fylkeskommunen. Samtidig ser vi at det er et nytt nedtrekk nok en gang. Det er en halvering sammenlignet med Stoltenberg IIs budsjettopplegg for 2014. Det er ikke verktøy igjen i verktøykassa. Min store bekymring er hvordan fylkeskommunen da skal ta på seg en styrket rolle som regional utviklingsaktør. Hva er regjeringens budsjettmessige tiltak for å styrke fylkeskommunen som regional utviklingsaktør? Senterpartiet har styrket den posten betydelig og i tillegg styrket samferdsel med 1,5 mrd. kr.

Statsråd Monica Mæland [14:47:39]: Jeg er opptatt av at vi styrker virkemidlene som vi vet treffer, og som virker best. Jeg har til gode å møte én eneste innbygger og én eneste bedrift som etterlyser de regionalpolitiske utviklingsmidlene. Men jeg har møtt fylkespolitikere som ønsker seg økte bevilgninger, og det er ikke så vel-

dig rart. Det denne regjeringen har gjort, er å øke posten til samferdsel, øke satsingen på fylkesveier. Det er viktig, særlig i distriktene. Vi har også økt satsingen på landsdekkende ordninger i Innovasjon Norge, SIVA og Forskningsrådet som bistår til utvikling og vekst i alle bedrifter i hele landet. Det har større måloppnåelse enn de regionale utviklingsmidlene har.

Karin Andersen (SV) [14:48:35]: Den sosiale boligpolitikken er kraftig svekket under denne regjeringen. Husbanken har fått reduserte midler. Unge med betalingsvne får ikke lenger startlån og mulighet til å bygge opp egenkapital, men må leie dyrt og kan ikke kjøpe.

Det verste er bostøtten. Vi bruker mindre i kroner og øre i neste års budsjett enn vi gjorde i 2009. Da kan man jo spørre seg: Har det blitt billigere å bo? Nei, det har det ikke. Har de som har liten inntekt, hatt økning i inntekten sin? Nei, det har de ikke. Det er to ting som skaper dette. Det ene er at nye uføre etter uførereformen ikke kommer inn under den ordningen regjeringen har foreslått. Det andre er at det er et stort etterslep fordi bostøtten ikke er blitt satt opp hvert år, slik regjeringen nå fortjenstfullt har foreslått herfra. Det er et stort gap. Hva er grunnen til at regjeringen mener at vi trenger en så mye svakere sosial boligpolitikk nå enn vi trengte før?

Statsråd Monica Mæland [14:49:47]: Jeg er helt uenig i representantens historiebetraktning. Husbanken skal være et supplement til det ordinære boligmarkedet. Husbankens rammer er tatt ned etter finanskrisen, men det var fordi rammene ble kraftig økt under finanskrisen. Det var altså et målrettet virkemiddel. Nå skal det være et supplement. Det er heller ikke riktig at unge ikke får startlån. Unge får startlån. Det er også gjort historiske utbetalinger av startlån i år, særlig til barnefamilier. Det er en ønsket politikk.

Når det gjelder bostøtten, har denne regjeringen endret innretningen slik at den nå kronejusteres. Det er viktig. I neste års budsjett styrkes bostøtten med 60 mill. kr for barnefamiliene. Det er viktig for å jobbe mot barnefattigdom.

Vi har også sagt at overgangsordningen for uføre i forbindelse med uførereformen blir permanent, slik at de slipper den usikkerheten de har kjent på, og minstepensjonister skal ikke miste bostøtten selv om de får økt pensjon.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Hadia Tajik (A) [14:51:03]: Arbeidarpartiet har laga eit alternativt budsjett for sterkare fellesskap og ikkje minst for eit organisert og seriøst arbeidsliv med fleire folk i jobb.

Eg har ikkje kunna unngå å leggja merke til at både arbeidsministeren, i aviser, og den finanspolitiske talsmannen til Høgre, i denne salen, har hevda at Arbeidarpartiet ikkje står for arbeidslinja. I dette ligg det berre ein slags påstand om at dei gjer det sjølve, men realiteten er at norsk økonomi opplever lysare tider, mens arbeidsløysa likevel ikkje er venta å gå ned. Ein tredjedel av dei som er i arbeidsfør alder, står utanfor jobb. Mange av dei har lyst, vilje og evne til å jobba, men får ikkje innpass i arbeidslivet. Dei siste fem åra, mens høgeregjeringa har hatt ansvar, har det vorte fire nye unge uføre kvar einaste arbeidsdag.

No må eg understreka at det ikkje er slik at høgeregjeringa fører til uførheit, men det dei har ansvar for, er den manglande innsatsen frå regjeringas side. Dei har ansvar for manglande nytenking frå regjeringas side. Det såg vi f.eks. i haust då den 25 år gamle Gun Marie vart omtalt i VG. Ho vart ganske tidleg erklært ufør, ho hamna på ein varig tilrettelagd arbeidsplass. Ho hadde eit veldig enkelt ønske, det var å få fullføra fagbrevet sitt og få jobba i det ordinære arbeidslivet. Svaret frå arbeidsministeren var å visa til at regjeringa hadde sett av pengar til varig tilrettelagde arbeidsplassar.

No er det Arbeidarpartiet si oppfatning at varig tilrettelagde arbeidsplassar er fint – men gie folk moglegheiter når folk har lyst, evne og vilje til å jobba og vera ein del av det ordinære arbeidslivet. Det er det som me kallar ei aktivitetsreform for unge uføre, det handlar om. Det handlar om historier som er hennar, om unge som vil i ordinært arbeid – at dei skal kunna få ein garanti om jobb heller enn å få ei varig uføreerklæring.

Me har lytta til fagfolk frå Frischsenteret og Fafo, og det anbefaler me også regjeringa å gjera – visa vilje til å tenkja nytt for å få fleire folk i jobb. Dette er arbeidslinja i praksis. Det er òg arbeidslinja å visa at me vil bruka lysare økonomiske tider til å få fleire i jobb, særleg dei som står langt utanfor arbeid. Det er noko av grunnen til at me har 2 000 fleire plassar på arbeidsmarknadstiltak når det gjeld både ordinære arbeidsmarknadstiltak og tiltak for dei som har nedsett funksjonsevne. Det er ikkje tid for kutt, det er tid for satsing.

Regjeringa har invitert til ein inkluderingsdugnad for å få fleire i jobb. Først ser det ut til at dei meiner dugnad i ordets mest bokstavelege forstand, altså at det stort sett er alle andre enn dei sjølve som skal vera med på å bidra og betala for det. Det er behov for at ein tek nokre store grep, òg økonomisk, i budsjetta.

Det same gjeld satsing på kompetanse. Me veit at det er nokon som risikerer å bli støytte ut av arbeidslivet på grunn av aukande kompetansekrav, og at andre kan oppleva at terskelen inn i arbeidslivet vert høgare. Me veit f.eks. at 800 000 vaksne nordmenn manglar grunnleggjande IKT-ferdigheiter, og me veit at omtrent alle

som er i jobb, med jamne mellomrom kan trengja meir kompetanse. Då handlar det om meir enn planar – det handlar om økonomiske musklar, det handlar om gjennomføringsevne, det handlar om trepartssamarbeid, det handlar om felles eigarskap frå partane i arbeidslivet og ein avtale om kompetansereform. Det føreslår Arbeidarpartiet.

Me set òg av 1,2 mrd. kr meir til kompetansehevan- de tiltak til vår eiga befolkning. Av dette har me sett av 100 mill. kr til eit eige kompetansefond som me ønskjer at partane i arbeidslivet skal vera med på å disponera og gjera prioritering for.

Arbeidslinja handlar for Arbeidarpartiet om å stilla krav til folk, men òg å stilla opp for folk, om å ha forventningar til den enkelte, men òg å gjera det som er nødvendig for å hjelpa, støtta og sørgja for at fleire kjem i arbeid – mens regjeringas politikk på dette området har vist seg å vera krav og kutt, men veldig lita støtte. Regjeringa har kombinert kutt i tiltak for å hjelpa folk i arbeid med ein massiv auke i kontantytningar. Me er urolege for at dette vil føra til at ein flytter endå fleire frå arbeid og over til stønad. Det er eit angrep på arbeidslinja. Det tek frå folk moglegheiter både i dag i form av manglande tilknytning til arbeid og òg på sikt fordi det har betydning for finansieringa av velferda vår. Me i Arbeidarpartiet vil ha sterkare fellesskap, då må me òg gje enkeltmenneska fleire moglegheiter.

Mudassar Kapur (H) [14:56:25]: I motsetning til hva man kan få inntrykk av når man sitter og hører på debatten, særlig fra venstresiden, går det faktisk ganske godt i Norge. Ledigheten er den laveste på ti år, særlig i distriktsfylkene. Det skapes flere jobber, 56 000 det siste året. Veksten er på vei opp, sysselsettingsandelen øker, færre står utenfor arbeidslivet, og vi får til ansvarlig pengebruk.

Omstillingen av norsk økonomi må fortsette, slik at vi får flere ben å stå på også i framtiden. Konkurranseskraften må styrkes ved at næringslivet blir grønnere, smartere og mer nyskapende. Vi legger til rette for at størstedelen av de nye arbeidsplassene kommer i private bedrifter. Derfor prioriterer regjeringen utbygging av vei og bane i hele landet. Forskning, innovasjon og kompetanse er områder vi satser videre på.

Sammenlignet med regjeringens budsjettopplegg vil budsjettkameratene på venstresiden gjøre det dyrere å jobbe og dyrere å skape arbeidsplasser. Det er bekymringsfullt, særlig i en tid da vi trenger flere i arbeid. Nå er ledigheten på vei ned, og som jeg nevnte tidligere, er det skapt 56 000 nye jobber siste året. Det er det vi må ha mer av.

Men det er også skyer i horisonten. Vi vet at fra 2021 vil pilene i olje- og gassbransjen peke nedover. Det er

funnet få nye felt de siste par årene, og vi risikerer en ny oljekrise. Da er vårt budskap til norske bedrifter: Vi skal legge til rette for at dere skal kunne skape nye jobber. Jeg vil advare mot en rød næringspolitisk cocktail hvor man øker skatten kraftig, er skeptisk til EØS, vil legge begrensninger på oppdrettsnæringen og fjerne leterefusjonsordningen for olje- og gassnæringen – med et MDG i spissen, som ønsker å legge ned olje- og gassnæringen og sende 200 000 mennesker i usikkerhet. Det vil ramme mange familier. Derfor er det ekstra overraskende å høre Arbeiderpartiet flere ganger si at MDG og Rødt er partier man gjerne vil snakke nærmere med. Dette vil være en oppskrift på å skape færre jobber i Norge.

Hvis de store tallene også skal ha en betydning for dem som har minst, må vi ha en målrettet politikk mot nettopp denne gruppen. Det er derfor denne regjeringen har sørget for at flere barn får gratis kjernetid i barnehage, at flere barn får aktivitetstilbud, at vi styrker områdesatsingene i de byene som har områder med store sosiale forskjeller, og fornyer satsingene som har vært der fra før.

Mange snakker om barnefattigdom, men det er ikke barna som er fattige, det er familien som er fattig. Familien er fattig fordi den ofte bare har én eller ingen inntekt, og har familien én inntekt, er det ofte fordi mannen er i arbeid. Det er nettopp derfor kunnskapspolitikken, inkluderingsdugnaden, sammen med ny integreringsstrategi sørger for at barn ikke faller ut av skolen, og at deres foreldre kan bli en del av arbeidslivet. Det er det som gjør at veien fra å være flyktning til skattebetalende samfunnsborger blir kortest mulig. Det er det som gjør at skolen kan være en arena for å utjevne sosiale forskjeller. Det er slik vi skaper et samfunn med muligheter for alle, og det er nettopp for slikt at vi lager statsbudsjett.

Sivert Bjørnstad (FrP) [15:00:58]: Det går godt i Norge. Arbeidsledigheten er lav, sysselsettingen øker, og veksten er god. Det er ikke først og fremst på grunn av vanvittig begavede politikere i denne salen, det er fordi vi har innbyggere som står opp hver morgen, tar på seg dressen eller kjeledressen, går på jobb og skaper de verdiene som vi er så heldige at vi kan få fordele her i dag.

Når man hører innlegg fra enkelte politikere på venstresiden i dag, skulle man tro at man lever i en helt annen virkelighet – en verden hvor statsbudsjettet bare har en utgiftsside, ikke en inntektsside, en verden hvor rammebetingelser for næringslivet ikke har noe å si for antall arbeidsplasser, en verden hvor alt kan løses ved å kaste mer offentlige penger etter alle utfordringer og problemer. En sånn verden etterspørres heldigvis ikke av velgerne i landet.

Arbeiderpartiet tapte valget i fjor fordi velgerne ønsket lavere skatter og avgifter, ikke skjerpede skatter og avgifter. Folk ønsker å beholde litt mer av egen inntekt, slik at handlingsrommet og valgfriheten til den enkelte familie øker. På tross av dette foreslår Arbeiderpartiet i sitt alternative statsbudsjett den kraftigste skatteskjerpelsen av alle budsjetter Arbeiderpartiet har lagt fram siden 2013. Det er feil medisin. Vi må skape mer, ikke skatte mer.

Regjeringen og flertallet fortsetter med budsjettet for neste år med det prosjektet vi satte i gang for drøye fem år siden: en politikk som gir en enklere og tryggere hverdag for folk og nærings- og arbeidsliv, som satser på de viktigste i livet vårt og på dem som trenger storsamfunnet mest.

I august i år begynte drøyt 60 000 spente elever i 1. klasse. At disse elevene kjøpt lærer lesing, regning og skrivning, er helt avgjørende for framtiden deres – for at de fullfører videregående opplæring, og at de blir en del av arbeidsmarkedet i framtiden. Gode lærere er nøkkelen til at elevene lærer mer. Elever og foreldre skal være trygge på at lærere er fagpersoner med solid kompetanse. Derfor har vi forbedret og forsterket lærerutdanningen. Om læreren har en bachelor eller master, betyr i seg selv ikke noe – det er bare ord. Det som betyr noe, er kompetansen og fordypningen læreren har, og det får læreren best med en femårig utdanning. Det er det fortsatt partier i denne salen som stritter imot.

Likeså er det partier i denne salen som foreslår å kutte kraftig i bevilgningene til etter- og videreutdanning av lærere, på tross av at vi vet hvor viktig læreren er for barns læring. Siden 2014 har rundt 20 000 lærere fått tilbud om etter- og videreutdanning, og denne høsten startet over 7 000 lærere på videreutdanning. Det er en god investering vi viderefører også i budsjettet for neste år, rett og slett fordi det fungerer bra.

For dagens stortingsflertall har det vært viktig å bygge landet. Det gjør hverdagen enklere for folk flest og for næringslivet. Vi bygger veier og jernbane i et tempo som aldri før. Med budsjettforslaget for 2019 har samferdselsbudsjettet økt med 75 pst. siden denne regjeringen overtok i 2013. Vei og bane har virkelig fått et økonomisk løft de siste årene, men vel så viktig som hvor mye vi bevilger, er hvordan vi bruker pengene. Nye Veier, som opposisjonen var imot, og jernbanereformen, som opposisjonen fortsatt stritter imot, har spart og kommer til å spare skattebetalerne for milliarder av kroner, som vi kan bruke på andre investeringer i stedet for på tungrodd byråkrati og ineffektive prosesser. Når veiene blir bedre og tryggere, øker det konkurransekraften til norske bedrifter, som i mange tilfeller opererer i et internasjonalt marked.

Det er mange politiske grep vi kan ta i denne salen for å styrke vår egen konkurransesituasjon. Det aller viktigste er det imidlertid ikke vi alene som er herre over, og det er tilgangen til et marked – at vi har noen å selge varene våre til. Jeg er glad for at finansministeren var så tydelig i sitt innlegg på viktigheten av fri handel og åpne markeder. Den største trusselen mot vår velstand i dag er at land lukker seg. Det er bare å se på historien for å se hva det kan gjøre med et samfunn. Sovjetunionen, Nord-Korea, Cuba, Venezuela – eksemplene er mange. Man kan godt mene at dagens avtaleverk ikke er perfekt – det er veldig få avtaler som er det. Men at vi faktisk har en avtale med vår nærmeste og viktigste handelspartner, er ikke noe vi må kaste på båten i en tid hvor vi trenger mer handel, ikke mindre, for å opprettholde vår velferd og velstand.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [15:06:10]: Vårt oppdrag som folkevalgte i det norske stortinget er å sette norske interesser først. Ja, hvem andre er det som skal gjøre det, om ikke vi sørger for nettopp det? Vi må sørge for å sette interessene til norske bedrifter i fokus, i konkurranse med utenlandske bedrifter, som bl.a. opplever helt urimelige subsidier mot norsk næringsliv. Vi skal stå opp for norske arbeidsfolk som opplever urimelig konkurranse fra utenlandske arbeidstakere. Vi skal stå opp for nasjonalt eierskap og kontroll som grunnlag for vår velstand og vår velferd både i dag og i framtiden. Vi skal lytte til våre forfedre, vi skal bruke det til å bygge klok politikk for framtiden, og vi skal utnytte nasjonalt handlingsrom.

Det er interessant å se beskrivelsen som regjeringen selv gir i sitt statsbudsjett, og som også ligger i den innstillingen vi har til behandling i dag. En beskriver at en de senere årene har hatt økt eksport, økte investeringer og bedret konkurransevne for norsk industri, og en viser til at det er nettopp endringen i kronekursen som har drevet veldig mye av den endringen og bedringen i konkurransevne. Ja, sittende regjering burde takke det norske folk, som ved to anledninger har vist svært stor klokskap og forutsigbarhet gjennom å si nei til norsk medlemskap i EU, gjennom å sørge for at vi fortsatt har vår egen valuta, at vi kan styre over vår egen pengepolitikk og ikke være underkastet utviklingen i andre land på det området.

I stedet for å takke legger dessverre dagens regjering opp til ytterligere overstyring av Norge fra EUs side. Vi har sett det det siste året gjennom at vitale deler av norsk energipolitikk, regulering av energi, skal legges under EUs energibyrå. Vi har sett det gjennom at EU skal overstyre norsk jernbanepolitikk, at det er utlendinger som skal kjøre norske tog, og at utbyttet forsvinner ut av landet. Vi har sett det tidligere også, gjennom at det er

EU som skal overstyre det norske finanstilsynet, og det foreligger forslag om at det skal gå videre.

Senterpartiet står for en annen utvikling, en annen kurs, der det er norske politikere som skal styre samfunnsutviklingen og sørge for at vi tar tilbake kontroll til det norske storting.

Senterpartiet har en tydelig prioritering av norske interesser og norske arbeidsplasser. Vi ønsker å legge til rette for større aktivitet i hele Norge, gjennom målrettede tiltak, bl.a. bedre avskrivningsordninger for bedrifter, redusert verdsetting for driftsmidler i formuesskatten og økte sjømannsfradrag, fiskerfradrag og jordbruksfradrag. Og vi har en klar og tydelig avgiftspolitik, som ligger på et lavere nivå enn det som er regjeringens politikk – 1 mrd. kr under.

Det er forstemmende at det nok en gang kommer forslag om avgiftsøkninger i budsjettavtalen. Tidligere har en sett at norsk innenlands lufttransport har fått kraftige avgiftsskjerpelser, at reiselivet har fått kraftige avgiftsskjerpelser, og at næringsmiddelindustrien har fått en kraftig avgiftsskjerpelse. I år er det altså taxinæringen som får svi. Dette er ikke en politikk som er forutsigbar, og den er heller ikke næringsvennlig. Derfor er det behov for en ny kurs.

I budsjettet for neste år ser en at konsekvensen av den nye ordningen for utenlandske arbeidstakere som ble vedtatt i revidert nasjonalbudsjett, er en subsidiering av utenlandske arbeidstakere med over 100 mill. kr. Utenlandske arbeidstakere skal altså, i motsetning til norske arbeidstakere, få lov til å velge hva slags skatteordning de skal være underlagt, og så kan de selv velge den som er mest gunstig for dem selv. Dette er ikke å legge til rette for norske arbeidsfolk. I noen av de yrkene som opplever mest press i dag – som allerede har opplevd at en har fått kutt i pendlerfradrag, folk som bor på brakke, har fått økt skatt, en har også fått økt skatt for sjøfolk – er det altså nå en ytterligere subsidiering av utenlandske arbeidstakere i dette budsjettforslaget, ut fra provenyberegningene. Det er Senterpartiet imot. Vi vil ha en politikk for norske arbeidstakere, norske bedrifter, og vi vil se hele Norge.

Freddy André Øvstegård (SV) [15:11:29]: Noe av det beste med Norge er små forskjeller og sterke fellesskap. Vi har bygget dette landet for de mange, ikke bare for de få. Vanlige folk har organisert seg for å sikre seg en rettferdig del av den verdiskapingen vi gjør sammen, vi har kjempet fram helse, kunnskap og trygghet for alle gjennom velferdssamfunnet. De små forskjellene har gitt oss stor tillit mellom folk og gjort veien kort fra rørlaggersønnens dør til advokatdatterens dør. Det er noe av det vakreste med Norge.

Men dette sterke fellesskapet er truet. Forskjellene i makt og rikdom øker. Høyre regjeringen rigger den økonomiske politikken for de få, på de manges bekostning. Det kuttes i alt fra barnetillegget for uføre via pleiepengeordningen til økte egenandeler i helsevesenet – usosiale kutt som rammer dem med minst og de syke hardt. Samtidig arrangerer altså regjeringen skattefest for den økonomiske eliten med skattelett til dem som tjener over 10 mill. kr, som er 100 ganger større enn dem til de lavtlønte. Resultatet av denne omvendte Robin Hood-fordelelingspolitikken er at vi under regjeringen Solberg har fått 108 nye milliardærer, samtidig som vi har fått over 100 000 barn som vokser opp i fattige familier.

Den økende barnefattigdommen er kanskje den verste konsekvensen av de voksende forskjellene mellom folk – 100 000 barn som får dårligere muligheter i sin oppvekst enn andre barn, barn som står igjen på rommet når vennene deres drar på fotball eller dans, fordi foreldrene ikke har råd. I Norge anno 2018 vokser ett av ti barn opp i fattigdom. Men Norge anno 2018 er ikke fattigere som samfunn enn det har vært før – tvert imot. Vi har rikdom nok i dette landet til å sørge for en trygg og god oppvekst for alle barn. Derfor er det så blodig urettferdig, derfor handler det om fordeling. De store pengene går til dem med allerede store lommebøker i stedet for å gå til de små.

Høyre regjeringen ser ikke på barnefattigdom som et fordelingsproblem engang. Derfor føres det en så usosial økonomisk politikk, og derfor er regjeringens såkalte innsats mot barnefattigdom så mislykket. Barnefattigdommen har økt fra 8,6 pst. i 2013 til over 10 pst. nå. I regjeringens forslag til statsbudsjett er det foreslåtte skatteuttaket fire ganger større enn den såkalte innsatsen mot barnefattigdom. I tillegg er regjeringens politikk mot barnefattigdom preget av behovsprøving og særordninger. Familier med dårlig råd må søke, de må komme og be – be om redusert pris i barnehagen, be om gratis ferietiltak og dokumentere hvor fattige de er. Mange vil overhodet ikke gjøre det, de bruker ikke sånne ordninger. Det kan fort virke både stigmatiserende og som fattigdomsfeller.

Derfor kjemper SV heller for de universelle løsningsordningene, ordningene for alle, der barn på tvers av bakgrunn kan møtes, og der ingen må be. Derfor har SV kjempet hardt – nær sagt alene – for å øke barnetrygden den siste tiden og fått satt barnetrygden på dagsordenen som en viktig løsning. Den har stått stille i 20 år. Derfor er vi veldig glade for at den lange kampen endelig har ført fram, og at Kristelig Folkeparti har forhandlet fram en økning i budsjettforliket.

Men dessverre har Kjell Ingolf Ropstad glemt å gjøre dette i riktig rekkefølge, for nesten 50 000 barn – kanskje de som trenger det mest – blir holdt utenfor denne

økningen og barnetrygden generelt. Det er de 50 000 barna som vokser opp i familier som mottar sosialhjelp i kommuner som regner barnetrygd som inntekt. Pengene kommer altså ikke fram til dem som kanskje trenger det aller mest. Bare i mitt hjemfylke, Østfold, tar kommunene 53 mill. kr fra de fattigste familiene på denne måten.

Derfor fremmer SV et forslag i dag om å endre loven for å slå helt tydelig fast at barnetrygd ikke skal regnes som inntekt ved utmåling av sosialhjelp, på samme måte som det står i loven f.eks. at barnas sommerjobber ikke skal regnes som inntekt ved utmåling. Vi må få til en kraftig økning i barnetrygden, og vi må sørge for at den kommer fram til alle, også dem som trenger den mest. Det er bare sånn vi kan skape et samfunn for de mange og ikke bare for de få.

Ingrid Heggø (A) [15:16:34]: Arbeidarpartiet vil at Noreg framleis skal ha eit av dei beste offentlege velferdstilboda i verda, som gjev tryggleik for alle og sikrar alle like moglegheiter. Difor er arbeid til alle jobb nummer éin. Målet vårt er trygge og faste jobbar, sterkare fellesskap og små skilnader mellom folk. Dette følgjer vi opp i det alternative budsjettet vårt – med ein omfordelende skattepolitikk, med tiltak for dei som treng det mest, og tiltak for å skapa meir, så kaka vert større.

Auka støtte til barnefamiliane er Arbeidarpartiet positive til, men det er viktig å bruka pengane slik at dei treffer best mogleg for å redusera barnefattigdom. For eksempel vil føreslegne aukar i barnetrygd kunna verta samordna for dei som får sosialstønad. Det gjer at 50 000 av dei som har absolutt minst frå før, kanskje ikkje får ta del i denne auken. Difor brukar Arbeidarpartiet dei same midlane på lågare barnehageprisar, skulemat, støtte til fritidsaktivitetar for born og utvida gratis tannbehandling for ungdom.

NHO Vestlandet og Rogaland peika på dette med minkande tillit som ei av hovudutfordringane i Noreg i dag på eit møte vi hadde i førre veke. Små skilnader og høg tillit høyrer saman. Aukar forskjellane, fell tilliten. Dei 1 000 rikaste har fått 1,3 mrd. kr i formuesskattekutt. Halvparten av befolkninga har ikkje fått eit raudt øre i formuesskattekutt. Er det rettferdig? Nei. Aukar det skilnadene? Ja.

Politikken til regjeringa svekkjer fellesskapet og aukar forskjellane, noko som gjer at tilliten fell. Framleis er det over 100 000 arbeidslause, og fleire får ikkje åtgang til arbeidslivet. Det er alvorleg for den enkelte, for familiane og for samfunnet. Den viktigaste økonomiske skiljelinja i Noreg går nettopp mellom dei som har ein jobb, og dei som ikkje har ein jobb. For å skapa framtidretta arbeidsplassar i heile landet må ein generell og nøytral

næringspolitikk erstattast av ein aktiv og målretta næringspolitikk, slik Arbeidarpartiet gjer også i dette alternative budsjettet.

Men sjølv om det verkar som om Kristeleg Folkeparti har skjegla til Arbeidarpartiets budsjett då dei forhandla, var utgangspunktet altfor feil. Det vart skuffande få tiltak for å få folk i arbeid, og skatteprofilen burde absolutt ha vore mykje meir omfordelende.

1,5-gradersrapporten til FN's klimapanel kom med eit alvorleg varsku om at verda må handla raskare og meir kraftfullt for å unngå katastrofale endringar. Dei globale utsleppa må nær vera halverte i 2030. Difor meiner Arbeidarpartiet at klimapolitikken må vera ramma i all vår politikk. Difor vil vi styrkja Enova, for å bidra til grøn omstilling i industri og maritim sektor og byggja ut ladeinfrastruktur i distrikta. Difor vil vi etablera eit CO₂-fond for næringstransport. Difor vil vi styrkja arbeidet med førebygging av flaum og skred.

Høg deltaking i arbeidslivet og eit rettferdig og omfordelende skattesystem er med på å oppretthalda inntektene til fellesskapet. Samtidig minskar det forskjellane mellom folk, og det styrkjer fellesskapet. Dei som er einige i at dette er det viktigaste i politikken, bør ikkje stemma på nokon av regjeringspartia, men på parti som faktisk fører ein politikk som byggjer opp under dei store oppgåvene: arbeid til alle, å styrkja fellesskapa og å stansa klimaendringane.

Elin Rodum Agdestein (H) [15:20:59]: Vi kan glede oss over at det går godt i norsk økonomi. Vi er inne i en oppgangskonjunktur preget av økonomisk vekst, til dels svært lav arbeidsledighet over hele landet og en markant økning i sysselsettingen. Det er optimisme og tro på framtiden i bedriftene: høyt investeringsnivå og høy etterspørsel etter arbeidskraft i mange sektorer. I deler av landet, som i enkelte distriktskommuner i Trøndelag, har ledigheten i høst faktisk vært helt nede i 1 pst. og lavere.

Det er også svært gledelig at andelen av befolkningen som er i jobb, stiger etter flere år med motsatt tendens, for de største forskjellene er mellom dem som er i jobb, og dem som står utenfor.

Veksten i fastlandsøkonomien ser ut til å bli større enn trendveksten. Det er en gledelig utvikling som vi må understøtte og forsterke framover, for på sikt er vekstevnen i fastlandsøkonomien avgjørende for velferdsutviklingen i Norge.

Når pilene så tydelig peker i riktig retning, er det viktig at vi viderefører den politikken som virker. Vi må bruke de gode tidene godt – til å sikre bærekraft for velferden og et tryggere Norge og til å forberede oss på de utfordringene vi vet vi har foran oss, for omstillingen er ikke over. Vi kom styrket ut av oljeprisfallet, men krisen

ga oss en alvorlig påminnelse om hvor sårbare vi er med en oljedrevet økonomi, og hvor viktig det er å sikre omstillingskraften, slik at norsk økonomi kan få flere ben å stå på.

Først og fremst betyr det at vi vil trenge flere jobber i private bedrifter, flere jobber som bidrar til statsbudsjettet, ikke som lever av statsbudsjettet. Å skape arbeidsplasser gjennom offentlig pengebruk, slik Arbeiderpartiet vil, kan fungere i en krisesituasjon, som under oljeprissjokket, når målet er holde sysselsettingen oppe. Men det er ikke bærekraftig i lengden, og det er heller ikke rett medisin i en høykonjunktur som nå.

Med en økonomi i vekst er det viktig å føre en ansvarlig økonomisk politikk og gi mindre gass i pengepolitikken. Vi må hindre opphetning av norsk økonomi, skjerme kronekursen og forebygge uønsket renteøkning. Det er viktig av hensyn til husholdningenes økonomi, men det er framfor alt viktig for å sikre de eksportrettede næringenes konkurransevne. Derfor har budsjettet en nøktern bruk av oljepenger – på linje med veksten i fastlandsøkonomien – som dermed har en nøytral virkning på den økonomiske aktiviteten.

Betydningen av disse tiltakene forsterkes av at OECD nå melder om usikkerhet knyttet til utviklingen hos våre handelspartnere: følgene av brexit, økte tendenser til proteksjonisme og risiko for uro i finansmarkedene. Økte tollbarrierer og handelshindre vil gi utfordringer for Norge med vår åpne økonomi.

Et godt budsjett handler om å bruke pengene riktig og prioritere, gjøre investeringer nå som øker verdiskapingen på sikt. Derfor er det positivt at budsjettenigheten med Kristelig Folkeparti sikrer at vi kan fortsette å redusere skattebyrden for norske bedrifter og norske eierskap. For at det fortsatt skal lønne seg å investere i norske arbeidsplasser, reduserer vi selskapsskatten ytterligere, samtidig som skatten på arbeidende kapital i bedriftene reduseres.

Våre aller viktigste investeringer, derimot, er i kunnskap, kompetanse, forskning og innovasjon. Når vi bruker nesten 10 mrd. kr på næringsrettet forskning og innovasjon og stimulerer til å ta i bruk energi- og klimavennlig teknologi, er det fordi vi har tro på at dette både er god næringspolitikk og god klimapolitikk.

Vi fortsetter å investere i nye og mer effektive samferdselsløsninger for å knytte landsdelene tettere sammen. Ikke minst vil jeg si at det er positivt at ramme til bredbånd i distriktene er økt.

Jeg vil også trekke fram det positive i at barnefamiliens økonomi blir styrket gjennom budsjettforliket med Kristelig Folkeparti, at valgfriheten øker, og at minstepensjonistenes økonomi bedres.

Vi er inne i en veldig spennende periode i norsk politikk. Budsjettforhandlingene har fremmet de proses-

sene som er i gang, preget som de har vært av en god tone og vilje til å lykkes, noe som igjen har gjort gode kompromisser mulig. Budsjettforliket med Kristelig Folkeparti staker ut en kurs som svarer på utfordringene i norsk økonomi, fremmer omstilling og bidrar til fortsatt vekst og flere jobber.

Vi bruker de gode tidene godt, og vi trygger Norge for framtiden.

Jan Steinar Engeli Johansen (FrP) [15:25:48]: Nok en gang får innbyggere og næringsliv i dette landet et budsjett som vil gjøre hverdagen enklere og enda bedre. For Fremskrittspartiet og våre velgere viderefører vi det som har vært viktigst, og som også i framtiden vil være viktigst: muligheten til å kunne lykkes, muligheten til å kunne velge og muligheten til å kunne skape og beholde mer av vår egen inntekt.

I neste års budsjett har Fremskrittspartiet fått gjennomslag for det som er det første skrittet i å redusere kommunenes mulighet til å skattlegge folks hjem. Det er et tydelig signal til folk flest om at Fremskrittspartiet står på deres side i kampen for å si at et hjem er et hjem, ikke et skatteobjekt. Men kanskje aller viktigst er signalet vi gir til norske kommuner og lokalpolitikere: En bolig er bygd for å bo i, ikke for å være et sted lokalpolitikere kan hente penger de ikke har rett på.

Vi stiller krav til folk flest om at de ikke skal bruke mer enn de har råd til. Akkurat det samme kravet gjelder også for politikere. Norske kommuner som ønsker større inntekter, må legge til rette for at flere bedrifter vil etablere seg i kommunen, og sørge for gode tjenester, som gjør at de får flere innbyggere. Man kan ikke snike til seg folks hjem bit for bit.

La meg være klokkeklar på Fremskrittspartiets mål: Eiendomsskatten skal ned, skritt for skritt, helt til den er fjernet for godt.

I tillegg til å begynne arbeidet med å fjerne eiendomsskatten fortsetter regjeringen sitt arbeid med å sikre mer til samferdsel, ikke bare fordi gode veier er kult – de er jo for så vidt det også – men også fordi satsing på samferdsel er en helt nødvendig investering for å la folk kunne bo der de vil. Det gjelder selvfølgelig der folk bor tett, men kanskje aller viktigst der avstandene er større, hvor folk ikke har noe annet valg enn å måtte bruke bil.

Møre og Romsdal, hvor jeg kommer fra, er ett av våre mange produktive fylker, og vi sørger hvert eneste år for at innbyggere over hele landet – og over hele verden – får ta del i det vi skaper. Vi lever av fisk, vi lever av olje, vi produserer skip, vi produserer møbler, vi produserer aluminium. Ja, til og med julekuler greier vi å produsere i konkurranse med Kina – selvfølgelig fordi vi er flinke, innovative og tar i bruk ny teknologi, men først og fremst fordi vi har en regjering som tar på alvor at vi må

få produktene ut til markedet, både hjemme og ute i verden, ved å satse på noe av det som er det viktigste vi kan satse på, nemlig vei.

Fisk i alle varianter, som selges over hele verden, kommer fra oss. Norges mest spiste pizza produseres i Møre og Romsdal. Det gjør også noe av den beste spekematen man kan få. Verdens reneste oppdrettslaks, som også er råvaren for det som er kåret til verdens beste laks – for så vidt også den dyreste – kommer fra Møre og Romsdal. Jord, luft og vann går hånd i hånd med kreativitet og innovasjon, og det blir til produkter vi selger til hele Norge og hele verden – og transporten dit går i stor grad på vei.

Så takk til regjeringen for at den sørger for en nødvendig utbedring av vår eksportvei, E136, fra Sunnmøre og Romsdalen, som knytter Møre og Romsdal sammen med E6 og resten av landet, og for den nødvendige opprustningen av rv. 70, fra Kristiansund og Nordmøre, som vi er godt i gang med, og som aldri ble noe annet enn prat fra de rød-grønne.

Med dette budsjettet går også startskuddet for milliardssatsingen mellom Møre og Romsdal og Trøndelag med E39 Betna–Stormyra, en hovedfartsåre som har vært så smal at den ikke engang har hatt midtstripe – en vei som ble omtalt i åtte rød-grønne år, men som aldri fant veien til et statsbudsjett.

Vi produserer av det naturen gir oss, men vi er også avhengige av gode veier – ikke bare i Møre og Romsdal, men over hele landet. Den beste regionale utviklingen vi kan ha, er å sørge for gode og trygge veier. Og den største satsingen på vei noensinne er det denne regjeringen som har stått for. Ingen annen regjering har satsset så mye for å gjøre det mulig å bo og leve ute i distriktene som akkurat denne regjeringen. Det kan jeg si, for jeg kommer fra distriktet.

Når næringslivet fortsetter å satse på distrikter som Møre og Romsdal, gjør de det fordi de har tro på fremtiden, fordi de har tro på dem som bor der, og fordi de har tro på at landet skal få beholde regjeringen og regjeringens politikk for å satse på flere gode og trygge veier, som er en forutsetning for å kunne skape verdier og arbeidsplasser i bygd og by i mange, mange år framover.

Sandra Borch (Sp) [15:30:52]: Jeg skal snakke om Nord-Norge. I Senterpartiets alternative statsbudsjett for 2019 gjør vi en rekke grep for å styrke en av Norges viktigste landsdeler for både folk og næringsliv.

Forsvaret er viktig for Norge og Nord-Norge. Senterpartiet gir derfor i sitt alternative budsjett betydelig mer til Forsvaret enn dagens regjering gjør, og er det partiet som bevilger desidert mest penger til forsvar. 1,3 mrd. kr mer prioriterer Senterpartiet i sitt alternative statsbudsjett. Det sikrer minst ni helikoptre på Bardufoss,

2. bataljon på Skjold, investeringer i stridsvogner, Forsvarets musikkorps i Harstad og en styrking av Heimevernet. Regjeringen, med støtte fra Arbeiderpartiet, inn gikk for ett år siden et forsvarsforlik som satte både 2. bataljon og helikoptrene på Bardufoss i fare nok en gang. Nå håper jeg vi får en tydelig politikk som er med på å sikre Bardufoss og Skjold. Det er ingen tvil om at denne høsten er helt avgjørende for satsingen på Forsvaret i nord.

Dette er tydeligvis en regjering som ikke bryr seg særlig om våre tre nordligste fylker. Det har vi bl.a. sett i den meget arrogante holdningen til motstanden mot tvangssammenslåingen av Troms og Finnmark. I tillegg viser regjeringen ingen vilje til å satse på de nordnorske fylkeskommunene verken når det gjelder næringsutvikling eller satsing på fylkesveier.

Kriteriene for fordeling av tilskudd ble endret i 2015 for fylkeskommunene og i 2017 for kommunene. Endringen førte til store omfordelinger som særlig rammet distriktet og mindre og mellomstore kommuner. Det har særlig gått ut over de nordnorske fylkeskommunene og kommunene. Med Senterpartiets budsjett øker vi eksempelvis regionale utviklingsmidler for de nordnorske fylkene med 163 mill. kr, og vi har en økning for fylkesveier med 283 mill. kr.

I Nord-Norge er flyene vår buss og jernbane. Det vil si at kortbanenettet og flytilbudet er helt avgjørende for folk. Det handler om at avstandene i nord er store, og at folk er avhengig av fly både i jobbsammenheng og ikke minst for å fly til og fra nødvendige helsetilbud. For å redde kortbanenettet og flytilbudet over hele Norge foreslår Senterpartiet i sitt statsbudsjett å fjerne flypassasjeravgiften for alle fly på kortbanenettet og redusere billettprisene på innenlands flyturer. Det er i dag helt absurd at en helgetur til New York er billigere enn f.eks. en flytur internt i Finnmark.

Senterpartiet kjemper for at folk skal kunne leve gode liv over hele Norge. Da må vi selvsagt også kunne komme oss fram over hele Norge. I det langstrakte landet vårt er det avgjørende viktig at vi tar vare på kortbanenettet og ikke svekker flytilbudet. Høyre og Fremskrittspartiets flypassasjeravgift vil få store konsekvenser dersom regjeringen ikke lytter til advarslene mot denne sentraliseringspolitikken. Folk over hele Norge forteller meg hvor viktig flytilbudet er for dem og arbeidsplassene deres. Det er allerede skåret ned på flyrutene i bl.a. Lofoten og Vesterålen. Dersom regjeringen holder fast på flypassasjeravgiften for flyene i kortbanenettet, vil de langsiktige konsekvensene bli tap av arbeidsplasser og fraflytting over store deler av Norge.

Senterpartiet foreslår også å øke bevilgningene for flyrutene som får statlig støtte, med 20 mill. kr. Gjennom bl.a. historisk høye økninger i drivstoffavgift og

elavgift og kutt i pendlerfradrag har Høyre og Fremskrittspartiet gjort livet dyrere og vanskeligere for dem som bor utenfor Ring 3. Senterpartiet vil ta hele Norge i bruk og gjøre det billigere og enklere å bo utenfor de største byene i Norge. Derfor øker vi bevilgningene til kortbanenettet, sånn at vi kan senke billettprisene og bedre rutetilbudet.

Senterpartiet satser på Nord-Norge og ønsker spredt bosetting i hele Norge. Derfor ønsker vi å legge til rette for at man skal kunne bo der man vil, og ha de samme mulighetene. Vi foreslår derfor også å øke det særskilte fradraget for Troms og Finnmark til 20 000 kr og gjeninnføre Finnmarks- og Svalbardtillegget på 2 400 kr i barnetrygden.

Nord-Norge er mulighetenes landsdel. For å utnytte det trenger vi partier som satser på Nord-Norge, og derfor er jeg veldig stolt over at Senterpartiet gjør og viser det i sitt alternative statsbudsjett.

Åsunn Lyngedal (A) [15:36:02]: Arbeiderpartiets forslag til budsjett har et klart mål med sin innretning: å skape sterkere fellesskap i hele landet – fordi like muligheter er viktig for at alle skal kunne skape seg et godt liv, og fordi en god mulighet til skolegang og god helse gir mange mulighet til et godt liv og det å delta i arbeidslivet.

Lenge før vi fant olje i Norge, hadde vi råd til sykelønn, vi hadde opprettet Statens lånekasse for utdanning, vi hadde alders- og uførepensjon. Det har vi hatt råd til fordi vi har hatt høy deltakelse i arbeidslivet. Mange har bidratt til å skape vår velstand. Sterke fellesskap gir god produktivitet i næringslivet, skal vi tro OECD. De understreker at små forskjeller gir økt produktivitet i næringslivet.

I Norge i dag lever ett av ti barn i familier som har vedvarende dårlig økonomi. De kan få et bedre grunnlag for læring i skolen ved at Arbeiderpartiet sikrer et skolemåltid i vårt forslag til budsjett for neste år. Dessverre får vi ikke flertall for det for 2019, så det blir spennende å se hvilket land i Europa som blir det siste til å innføre skolemat. Blir det Norge, blir det Danmark eller blir det Albania? Vi prioriterer bl.a. skolemat foran en økning i barnetrygden på 83 kr i måneden. Vi mener at det å gjøre noe med skolemat er mer målrettet.

Vi bruker også 400 mill. mer til bedre tannhelse særlig rettet inn mot de unge. Vi øker ikke barnehageprisen med den femtilappen som regjeringen og forliket gjør.

Et felles helsevesen med et likeverdig tilbud i hele landet, der du får det samme gode tilbudet uavhengig av lommeboka di, er viktig. Derfor bruker vi 1 600 mill. kr mer på pasientbehandling i spesialisthelsetjenesten enn det budsjettforliket gjør. Vi satser på fastlegene, fordi mange får sin viktigste helsehjelp der.

Vi sikrer en kommuneøkonomi som skal hindre det forliket med regjeringen gir: den dårligste rammen til kommunene siden Solberg var kommunalminister i 2005. Vår eldreomsorg og den meste av velferden vår skapes ute i kommunene, og de må ha forsvarlige rammer.

Vi vil legge til rette for en god utvikling i næringslivet. Vi vet at næringslivet gir tilbakemeldinger om at riktig kompetanse er viktig, og vi satser 3,6 mrd. mer i vårt alternative budsjett på å bygge kompetanse for framtiden. Stadig færre får kompetanseheving i jobben sin gjennom etter- og videreutdanning samtidig som de endringene som er i samfunnet, går raskere. Derfor satser Arbeiderpartiet på 3 000 nye studieplasser. Regjeringen foreslo null nye studieplasser i 2019, og gjennom forliket fikk vi 195, de fleste av dem på private høyskoler. Arbeiderpartiet ønsker 3 000 nye studieplasser. Vi finansierer også 2 000 flere tiltaksplasser for ledige og arbeidstakere med behov for særskilt tilrettelegging. Vi lager et fond for kompetanseheving i næringslivet. Vi satser på yrkesfag og fagskoler. I mitt fylke, Nordland, er det stort behov for kompetanse i næringslivet, og også for lærere, sykepleiere og helsefagarbeidere. Mange av dem som er i disse yrkene, som regel kvinner, drømmer om hel stilling og fast jobb. Vi prioriterer penger til det også i vårt sentrale budsjett og jobber for heltid – som vi prioriterer det i de kommunene som vi styrer.

For å styrke fellesskapet må vi tak i det folk flest er opptatt av, og gjøre noe med de utfordringene de ser. Derfor gjør Arbeiderpartiet mer for å begrense endringene i klimaet i sitt budsjett og satser 3 mrd. kr mer. Blant annet skal vi forske på og utvikle de teknologiene som kan spare oss for utslipp i framtiden. Det er viktig å komme i gang med et CO₂-fond for næringslivet som kan sørge for at vi tar i bruk ny teknologi også utenfor kvotepliktig sektor. Varebiler og tungtransport trenger et teknologiløft for raskere å bli utslippsfrie. Det er god klimapolitikk, og det er god næringspolitikk.

Så hører jeg at høyrepartiene gjentar i denne debatten at det skal bli dyrere å jobbe med Arbeiderpartiets budsjett. Det stemmer ikke i det hele tatt. Alle som tjener mindre enn 750 000 kr, vil få lavere skatt med Arbeiderpartiets alternativ. Vi omfordeler i større grad enn regjeringen gjør.

Vetle Wang Soleim (H) [15:41:21]: Regjeringens forslag til statsbudsjett for 2019 er et budsjett godt tilpasset norsk økonomi og den omstillingen vi nå er i gang med. De årene vi har lagt bak oss, har vist oss hvor sårbare vi er for svingninger i oljeprisen. Samtidig har regjeringens politikk sammen med partene i arbeidslivet og moderate lønnsoppgjør ført til at vi nå ser oppgang i økonomien og nedgang i arbeidsledigheten.

Det har vært interessant å stå i debatten omkring arbeidsledighet i Norge. Da ledigheten var høy, var det høylytt kritikk å få fra venstresiden, med Arbeiderpartiet i spissen. Nå som ledigheten går ned, er dette langt fra regjeringens fortjeneste. Jeg er som nevnt enig i at moderate oppgjør mellom partene har vært viktig, men det må også være lov å påpeke at den kraftige satsingen denne regjeringen har gjennomført, har hatt en stor betydning. For den veksten vi ser nå, skjer ikke bare fordi fallet i oljerelaterte næringer begynner å dekkes opp av nye ansettelser, men det er en trend i alle deler av landet og i alle næringer. Vi ser altså ikke dette bare på Sør- og Vestlandet, der olje- og gassnæringen dominerer mest, også i innlandsfylker og i Nord-Norge ser vi den samme trenden. Det er bra.

Jeg mener at vår viktigste oppgave som politikere er å ikke stå i veien for dem som ønsker å skape noe, gjøre det lettest mulig for dem som vil starte en bedrift, lage ordninger som støtter opp under dem som er villige til å ta risiko, og sørge for at papirmølla er så liten som mulig. Her har venstresiden i denne salen mye å lære. Det å ta bedriftenes penger og sende dem til Oslo for så å fordele dem ut igjen til det man her finner for godt, det er å stå i veien. Det å forby alle private aktører som ønsker å bidra i velferdssamfunnet, det er å stå i veien for nye løsninger og innovasjon. Det å legge ned Nye Veier er ikke bare å stå i veien, det er til og med å stå i veien for at nye veier faktisk blir bygd. Videre: å øke byråkratiet, fjerne handelstilgangen til Europa, gjøre det dyrere å eie og drifte maskiner eller å ha kjetting på lager, det er å stå i veien.

Det er ett parti i dag som legger seg på en linje som verken har vært varslet før valget eller omtalt som en politikk de skulle føre, og det er Arbeiderpartiet. Arbeiderpartiet har tvert om i dette budsjettet gått inn for å gjøre noe de ikke har snakket om de siste årene, og som i alle fall er i strid med det som kan leses på deres nettsider, og det er å øke formuesskatten på det nivået de nå foreslår. Det er helt riktig som det sies, at det totale skattenivået ikke økes forbi 2013 med Arbeiderpartiets opplegg. De har kun økt skattene og avgiftene med 10–11 av de 25 mrd. kr som denne regjeringen har kuttet med neste års budsjett. Men når det gjelder formuesskatt, skatten på norskeide bedrifter, der øker de, ved å innføre et nytt trinn for all formue over 5 mill. kr og reversere forslaget vårt om å fortsette å kutte skatten på arbeidende kapital. Da blir det verre å være bedriftseier i Norge – med mindre du er utlending, selvsagt.

Langs hele kysten har skipsverftene stått med en kjempeutfordring etter oljeprisfallet for noen år siden. Man har måttet omstille seg til nye markeder for å opprettholde arbeidsplassene sine. Lokale bedriftseiere har blødd ut nesten all egenkapital. De har omstrukturert og slått sammen selskap, hatt gjeldsforhandlinger for å

overleve. I stedet for å selge selskapet og livsverket, istedenfor å flytte eierskapet til utlandet og slippe formuesskatt, istedenfor å si opp ansatte eller fjerne den lokale tilhørigheten, velger de å gjøre alt de kan for fortsatt å være i Norge. Og hva er så takken fra Arbeiderpartiet? Jo, takken er at du må betale mer.

Når den fremste tillitsvalgte i bedriften Brunvoll i Molde står og sier at formuesskatten er skadelig for bedriften, for hans egen arbeidsplass og kollegaenes arbeidsplasser, viser det hva formuesskatten egentlig handler om. Dette handler om norskeide, lokaleide bedrifter med bedriftseiere som ønsker å bidra til det lokale fotballaget, støtte skoleturer og ansette folk med hull i cv-en, fordi de føler tilhørighet. En utenlandsk eier vil antageligvis ikke alltid føle det samme, vil kanskje ikke alltid føle like sterkt ekstra ansvar for å ansette de ungdommene i bygda som kanskje ikke helt passer inn i det vanlige skoleløpet.

Når vi senker skatten på norske arbeidsplasser, er det fordi vi mener at det faktisk er bedre at vanlige folk og bedrifter beholder mer av sine egne penger framfor at vi skal samle dem inn og dele dem ut igjen herfra. Det er gjennom å skape arbeidsplasser at man gjennom skatten finansierer vårt velferdssamfunn, og det skal vi hegne om.

Roy Steffensen (FrP) [15:46:32]: Finansministeren snakket i finanštalen 8. oktober om at sola skinner. Men i Stavanger kunne vi oppleve ganske kjapt at det fortsatt ligger en tåkesky av valgkampretorikk fra Youngstorget, for Arbeiderpartiet var kjapt ute i lokalavisen og sa at for næringslivet i Rogaland er det mørke skyer og langt fra sol. Før helgen kunne sjeføkonom Kyrre Knudsen i SR-Bank rapportere om enorm jobbvækst i Rogaland, med 14 000 nye jobber siden 2017 og en ledighet som i november var på 2,4 pst., den laveste siden 2010. Det forventes ytterligere 5 000 nye jobber neste år. De mørke skyene i Rogaland må være over Arbeiderpartiets valgkamplokaler, for det er god grunn til å glede seg over utviklingen både i Rogaland og i landet ellers, noe som viser at politikken vi fører, er riktig: å satse på både infrastruktur og reduserte skatter for næringslivet.

Men det finnes fortsatt utfordringer. NHO opplyser om at seks av ti bedrifter vil trenge flere fagarbeidere i framtiden, og at de allerede i dag mister tilsagn om anbud på grunn av manglende kompetanse. SSB anslår at vi vil trenge nesten 100 000 nye fagarbeidere de neste 20 årene. Da har vi to alternativer: enten å importere arbeidskraften eller å utdanne den selv. Vi vil utdanne den selv. Derfor er yrkesfagløftet så viktig. Siden 2013 har vi brukt nesten 700 mill. kr på yrkesfagene. Vi har økt lærlingtilskuddet med totalt 21 000 kr per kontrakt, og vi

har stilt krav om bruk av lærlinger i det offentlige og ved offentlige anbud.

Resultatene er at vi nå ser en rekordøkning i antall søkere til yrkesfag, fraværet reduseres, frafallet synker, og det ser ut til at det for tredje år på rad blir flere lærlinger, og at vi igjen knuser rekorden fra 2017. Vi vil fortsette med å satse på yrkesfag i året som kommer, for vi trenger ikke bare folk som jobber i dress, men også folk som jobber i kjeledress.

Fremskrittspartiet vil styrke de praksisrettede yrkesfagene og legge til rette for at flere yrkesgrupper kan undervise i skolen. Vi trenger folk som har hatt en hammer i hånden i tusenvis av arbeidstimer, eller som har mekket bil i år etter år for å gi elevene enda bedre undervisning i faget de har valgt.

Uansett hvilket problem opposisjonen skal løse, er svaret alltid økte skatter og avgifter og mer stat. Fremskrittspartiet vet at vi kan løse samfunnsutfordringer uten å redusere friheten eller ta mer av folks penger. Det er selve fundamentet i vårt politiske prosjekt, men vi registrerer at samtlige av dagens opposisjonspartier øker skatter og avgifter.

I budsjettet for 2019 bevilges det mye til investeringer i infrastruktur, forskning og kunnskap. Det vil redusere næringslivets transportkostnader, øke innovasjon og nyskaping og heve kompetansen i befolkningen. Dette er investeringer for fortsatt vekst og velstand. Gode rammevilkår for næringslivet, kutt i skjemaveldet og en god utdannings- og forskningssektor er grunnsteinene i velferdssamfunnet og en forutsetning for å trygge arbeidsplasser og verdiskaping.

Skatt har vært et tema i debatten i dag. Jeg vil bare minne om at i 2019 vil en gjennomsnittlig barnefamilie betale 11 000 kr mindre i skatt enn om vi hadde videreført det rød-grønne skatteregimet fra 2013. Til sammen har gjennomsnittsfamilien fått redusert sin skatt med flere titusen kroner på disse fem årene. Fremskrittspartiet vil fortsette å jobbe for mindre skatter for folk flest i året som kommer, fordi vi mener det styrker den private velferden at familier får beholde mer av sine egne penger og selv får bestemme hva de skal brukes på.

La meg få avslutte med å si at Fremskrittspartiet har tro på at oljesektoren vil fortsette å gi oss store inntekter i mange tiår framover. Likevel er framtiden usikker. Det kommer til å bli mindre penger å fordele for oss politikere. Å sponse elsykler til middelklassen, som de rød-grønne i Oslo har gjort, er et eksempel på hva politikere må slutte med. Vi kan ikke lenger forvente å kunne bruke hundretalls millioner – for ikke å si milliarder – på symbolsaker, offentlig forbruk og ineffektive strukturer. Vi må øke verdiskapingen. Da må vi bedre rammevilkårene for de reelle verdiskaperne. Vi må senke skatter og avgifter. Vi må fortsette den historiske satsingen på sam-

ferdseil. Vi må gi incentiver til verdiskapende investeringer innen forskning og næringsliv. Det har denne regjeringen jobbet med i fem år, og det skal vi fortsette med, med det budsjettet som i dag blir vedtatt.

Eirik Sivertsen (A) [15:51:26]: Kommunene er bærebjelken i folkestyret og velferdssamfunnet. De fleste innbyggerne i Norge bruker kommunale og fylkeskommunale velferdstjenester hver eneste dag. Barn går i barnehage og skole, ungdom tar videregående opplæring, nybakte foreldre er på helsestasjonen og får råd og veiledning, eldre som trenger en sykehjemsplass, får det, eller de mottar omsorg i hjemmet. Dessverre er situasjonen i dag at for ofte møter ungdom stengte dører hos skolehelsetjenesten. Det er for mange kommuner som må rekruttere ufaglærte lærere, og for mange eldre sitter ensomme i hverdagen. Vi trenger fortsatt flere barnehager, vi trenger nye skoler, og vi trenger tidsriktige sykehjem. Derfor har Arbeiderpartiet styrket kommuneøkonomien og ønsket å satse på skolene, en tryggere eldreomsorg og gode helsetjenester for alle foran å prioritere store skattecutt til dem som har mest fra før.

Påstanden som i dag har blitt framsatt her om at kommuneøkonomien er bedre enn noen gang, og at det gis inntrykk av at dette er regjeringens fortjeneste, er et bilde som mildt sagt er mulig å korrigere. Det er riktig at det er mange kommuner som har gått med overskudd, eller som ikke har fått brukt opp pengene de siste årene fordi de har fått ekstraordinære engangsinntekter, bl.a. som følge av skattemessige tilpasninger til skattereformen. Det gir gode økonomiske resultater. Det gleder vi oss over, men det skyldes ikke regjeringen, for dette var ikke inntekter som regjeringen var i stand til å forutse. Og her er vi ved kjernen av problemet: De folkevalgte i kommunene som har ansvaret for velferdstjenestene, om det er barnehage, å rekruttere lærere eller å få brøytet veiene, kan ikke planlegge for aktivitet med penger man ikke vet kommer.

Hvis vi legger regjeringens budsjettforslag til grunn, statsbudsjettet 2019, legger regjeringen opp til en svært lav vekst i kommunesektorens frie inntekter, en realvekst på kun 0,7 pst. ifølge regjeringens egne tall. Det er for lite når kommunene har store uløste oppgaver innenfor sentrale velferdsområder. Jeg hørte statsråd Mæland på talerstolen tidligere i dag, som skrøt voldsomt av hvor godt og balansert opplegget for kommunesektoren er. Det er jeg uenig i. I replikkordskiftet utfordret jeg statsråden på hvordan en realnedgang i frie inntekter, når man ser 2018 og 2019 i sammenheng, kan være så bra for sektoren og de uløste oppgavene man står overfor ute i kommunene. Da fikk jeg beskjed om at det regnestykket måtte jeg gå gjennom en gang til. Det har jeg gjort, og det står fortsatt det samme. På spørsmål

nr. 34 fra Arbeiderpartiets fraksjon, som lyder: «Hva er, gitt regjeringens forslag til statsbudsjett for 2019, gjennomsnittlig årlig oppgavekorrigert realvekst i henholdsvis kommunesektoren og kommunenes og fylkeskommunenes frie inntekter i perioden 2018–2019?» svarer statsråden – jeg skal ikke lese hele svaret, men essensen er:

Samlet vekst i frie inntekter i kommunesektoren er anslått til minus 0,2 pst. i gjennomsnitt i disse årene.

Det er ikke en styrking av kommuneøkonomien. Det er en nedgang ifølge regjeringens egne tall.

I Arbeiderpartiet har vi større ambisjoner enn regjeringen for bedre kvalitet i velferden, i omsorgen og i skoletilbudet ute i kommunene. Derfor har vi prioritert og mener det er påkrevd med en kraftig økning i veksten i kommunenes og fylkeskommunenes inntekter. Vi har derfor i vårt alternative budsjett satt av 3,5 mrd. kr utover regjeringens forslag.

Med vårt opplegg ville vi ha styrket fellesskapet, vi ville ha gitt kommunene mulighet til å satse på flere barnehageplasser, til å styrke kvaliteten i barnehagen, sørget for flere lærere og tidlig innsats i skolen, styrket eldreomsorgen eller satset på forebyggende helsearbeid blant barn og unge, hvis det er det som er behovet i kommunen. Med vårt opplegg ville fylkeskommunene kunne fornyet og rustet opp fylkesveinettet, gitt et bedre tilbud innenfor kollektivtransporten, styrket videregående opplæring med vekt på yrkesfagene eller fylt rollen som regional utviklingsaktør på en bedre måte. For oss er det en prioritering å styrke fellesskapet framfor skatteuttak til dem som har mest fra før, fordi vi mener at fellesskapet er viktigst.

Aleksander Stokkebø (H) [15:56:19]: Veksten i Norge er god og optimismen sterk. Ledigheten går ned og har ikke vært lavere på ti år. Flere kommer i jobb, både i antall og andel av befolkningen, og det skapes nye jobber. Bare i Rogaland har vi siden i fjor skapt over 14 000 nye, og bedriftene i stavangerregionen omsetter nå for nesten like mye som hele fjorårets statsbudsjett.

Samtidig som framgangen er god, skal vi ikke ta noe for gitt. Vi må jobbe hver dag for å skape flere jobber, for det er det det handler om: jobber som legger grunnlaget for et trygt og bærekraftig velferdssamfunn, jobber som gir oss muligheten til å skape et varmere samfunn med muligheter for alle. Vi trenger flere jobber som bidrar til statsbudsjettet framfor til å leve av det, derfor satser regjeringen og Kristelig Folkeparti på gründere, verdiskaping og inkludering i arbeidslivet. Vi senker den særnorske straffeskatten på norsk eierskap, formuesskatten, og vi satser på kunnskap, samferdsel og innovasjon.

I denne debatten har opposisjonen lovet å bruke mer penger på det meste, men altfor sjelden nevner de hvor pengene kommer fra. Så la oss tørre å si det høyt: Selv om mange næringer er viktige, er oljen den største. NRK-serien Lykkeland tar oss med på det norske oljeeventyret og velstandsveksten, og den bør være en påminner for oss alle.

Regjeringen er opptatt av forutsigbarhet for næringsen, men også av å stille strenge klimakrav til den. AP-kameratene MDG, Rødt og SV går på sin side inn for å kaste den på dør. Når de samtidig lover mer penger til det meste, gir det grunn til bekymring. Forslaget om å løse alle landets problemer med å sende bedriftene en skattesmell på flere titalls milliarder vil i hvert fall ikke skape flere jobber. Sånn kan vi ikke styre et land, regnestykket går ikke opp. Heldigvis holder vi trygg kurs med Erna Solberg som statsminister.

Samtidig som vi skal ha forutsigbarhet for næringslivet, må vi ta ansvar for klimaet. Det er bra at produksjonen av norsk olje og gass er blant den reneste i verden. Enda bedre er det at vår naturgass utkonkurrerer skitten kullkraft og kutter store utslipp i Europa. Bare i Storbritannia bidro vi i 2016 til å redusere utslippene med 25 mill. tonn CO₂, mer enn halvparten av de samlede norske utslippene. Utslippene i Norge går også ned. Samtidig kan vi ikke være selvtilfredse og fornøyde med det. Vi skal få ned utslippene langt mer, både fra produksjonen og ved å bruke pengene vi tjener, klokt, på fornybar energi og ny teknologi. Det er derfor regjeringen legger fram et offensivt budsjett for klima. Vi har i vår periode doblet satsingen på klimateknologi, bl.a. gjennom Enova. Vi forsker mer, vi styrker Innovasjon Norge, og vi har opprettet fornybarfondet Nysnø. Derfor er det også veldig bra for klimaet når mange av selskapene tar ansvar. Ny teknologi og digitalisering reduserer karbonavtrykket fra norsk sokkel kraftig, og penger og kompetanse fra oljen brukes til å investere i nye næringer. Som eksempel har Equinor nå spennende satsinger på gang innen sol og offshore vind.

Regjeringen skal spille på lag for å bygge bro til en mer fornybar framtid og flere grønne jobber. Vi ligger bedre an enn noen gang til å nå klimamålene. Det landet trenger, er ikke mer symbolpolitikk, men ansvarlig styring for bedre og tryggere jobber og bedre klima. Det får vi med Erna Solberg som statsminister.

Tone Wilhelmsen Trøen hadde her gjeninn tatt presidentplassen.

Espen Barth Eide (A) [16:00:46]: Jeg skal også si noen ord om ansvarlig styring, men ved ansvarlig styring i det 21. århundret kan man ikke la være å ta inn over seg at vi vet svært mye om hvor dårlig det kommer

til å bli på jorden om vi ikke tar klimaet på langt større alvor.

Forrige taler, representanten Stokkebø, sa at vi ikke skulle være selvtilfredse. Det mener jeg er klokt, for det er ingen grunn til å være det når vi også vet ut fra statsbudsjettet at vi ligger langt bak de målene som Stortinget sammen – alle partier unntatt Fremskrittspartiet – satte seg for 2020, noe vi altså ikke kommer til å klare slik det ser ut nå. Det er nesten utenkelig at vi klarer det.

Vi vet altså at jorden allerede er varmet opp minst 1 grad på grunn av menneskelig aktivitet. Vi er på god vei mot 1,5 grader, og den nye rapporten fra FNs klimapanel, som så mange talere har påpekt kom samme dag som statsbudsjettet ble lagt fram, viser at det allerede da kommer til å skje svært alvorlige ting med menneskenes livsgrunnlag. Sannsynligvis vil vi få veldig store mengder flyktninger, vi vil undergrave grunnlaget for matproduksjon mange steder på jorden osv. To grader er enda verre. Vi vet altså mye om hvor dette bærer.

Vi vet også mer og mer om hvordan vi kan unngå det. Derfor er det så viktig at vi setter oss veldig tydelige og etterprøvbare mål, og at vi tenker gjennom enhver beslutning også i lys av hva det betyr for klima- og utslippsbudsjettet.

Vi hadde forventet at det i dette budsjettet fra regjeringen kom en oversikt over klimautslippene og hvilke konsekvenser tiltakene som framlegges i statsbudsjettet, vil ha for utslipp framover. I mangel av det har Arbeiderpartiet laget sitt eget klimautslippsbudsjett, som viser at det går an å nå våre egne målsettinger innen 2030. Det er basert på Miljødirektoratets regnemåte, og vi knytter det til de konkrete forslagene vi legger fram. Vi håper sterkt at regjeringen ved neste korsvei, altså ved neste budsjett, vil gjøre det samme og legge fram et utslippsbudsjett hvor vi kan dokumentere hvordan konkrete tiltak knyttes til konkrete kutt i utslipp.

I dag diskuterer vi statsbudsjettet, og det er et ganske stort statsbudsjett i internasjonal målestokk per capita. Vi snakker om inntekter og utgifter og hvor mye vi skal disponere – som vi skal, og som seg hør og bør. De fleste som har vært med på slikt en del ganger før, vet jo at det man ikke får gjennomslag for i år, kan man kanskje få gjennomslag for neste år fordi det kommer nye statsbudsjett. Slik er det ikke med karbonbudsjettet, eller utslippsbudsjettet. Vi vet nøyaktig hvor mye vi har igjen. Om vi skal stoppe oppvarmingen på 2 grader, har vi fra førindustriell tid til vi blir karbonnøytrale mulighet til å slippe ut til sammen 2 900 gigatonn i verden. Vi har allerede sluppet ut 2 100 gigatonn. Det betyr at det er 800 gigatonn igjen. Med dagens forbruk er det 20 år, for det er 40 gigatonn i året på verdensbasis. 20 år – og så er det slutt. Det er altså for 2-prosentmålet. Men hvis vi skal ta inn over oss 1,5-gradersmålet, må tallet reduseres

til et sted mellom 150 og 400. Forskerne diskuterer hvor mye det er, men det er altså mange færre år.

Derfor tror jeg det er helt essensielt at vi fra og med nå og i alle budsjetter fram til vi har en klimanøytral klode, har to like viktige budsjetter: ett budsjett basert på finansielle disposisjoner, altså hvordan vi bruker pengene, og ett budsjett for hvordan vi bruker de gjenværende utslippene. For hvert tonn utslipp vi bruker nå, tar vi et tonn fra kommende generasjoner.

Dette høres dramatisk ut, men det er altså de generasjonene som lever i dag, som bestemmer om kloden skal være bærekraftig om 50 til 100 år, og om de neste generasjonene får en sjanse, eller om vi skal lage en helt ubeboelig klode. Min oppfordring vil være at vi kan bli enige om at vi skal innføre et prinsipp om slik utslippsbudsjettering, og at vi innser at vi har et særlig ansvar, for det er vel nesten ingen land i verden som har tjent så mye per innbygger på å bidra til verdens CO₂-utslipp. Da har vi et særlig ansvar for å gå foran og sette oss klare mål for hvor mye vi skal kutte her hjemme. Vi skal delta i forpliktende internasjonalt samarbeid, men vi skal ikke kjøpe oss fri fra å ta de kuttene vi kan ta her hjemme, og til det trenger vi altså et slikt budsjett.

Når vi da, som representanten Gahr Støre gjorde rede for, ikke støtter mistillitsforslaget fra Miljøpartiet De Grønne, er det ikke fordi vi ikke deler deres bekymring for alvoret i situasjonen, men fordi vi mener det er et galt virkemiddel i dagens situasjon. Vi vil heller jobbe med regjeringen for å tenke ut måter å løse dette på gjennom et utslippsbudsjett.

Margunn Ebbesen (H) [16:06:14]: Med Høyre i regjering bygger vi framtidens velferdssamfunn. Sysselsettingen går opp, og det skapes jobber. Bare det siste året er det skapt 56 000 nye jobber, 26 000 flere enn hva Arbeiderpartiet mente de ville skape per år om de vant valget i fjor. I nord har vi kanskje et enda bedre bilde enn i landet for øvrig, for vi slapp «billigere» fra perioden rundt oljeprisfallet.

Reiselivet har fire år på rad satt rekorder, oppdrettsnæringen har aldri gått bedre, og industriinvesteringene er de høyeste siden før finanskrisen. Nordland og Nord-Norge leverer uten tvil det viktigste for Norge: verdiskaping, som gir grunnlag for fortsatt gode velferdstjenester. Og når vi også har en regjering som sier ja til å ta ressursene i bruk, er grunnlaget for ytterligere vekst lagt.

Det er nå fantastisk å reise gjennom Nordland og se hva som har skjedd de siste årene. Vi har en regjering som satser på samferdselsbygging, og som satser sterkt i Nord-Norge, og det vises godt i landsdelen. Nå nærmer E6 Helgeland fra Saltfjellet i nord til Majavatn i sør seg en ferdigstillelse. På søndag skal Hålogalandsbrua offisielt

åpnes av statsministeren. Hålogalandsveien er neste store veiprojekt. Regjeringen har i gjeldende Nasjonal transportplan sagt ja til å bygge to nye flyplasser – begge ligger i Nordland. Høyre i regjering knytter landsdelen tettere sammen, og vi sørger for trygg og rask transport av varer og mennesker.

Reiselivsnæringen i nord er også i positiv vekst, selv om det er interne forskjeller. Det bygges opp aktiviteter og tilbud som gir grunnlag for helårig aktivitet med et bredt utvalg av opplevelser, mat og overnattingstilbud. Bare i Vågan jobbes det med planer for bygging av større eller mindre overnattingstilbud med en vekst på ca. 1 500 senger.

Det nye oljevern- og miljøsenderet som regjeringen har bevilget penger til i Lofoten, er godt i gang og vil ha sin offisielle åpning neste mandag. I Vesterålen skjer det mye spennende ny aktivitet rundt Andøya Space Center. Dit har regjeringen bevilget ansvarlig lån til det videre arbeidet og planlegging av oppskytingsbase for småsatellitter. Dette vil kunne gi flere hundre nye arbeidsplasser på Andøya og i Vesterålen. Det gjøres investeringer for flere hundre millioner i nye båter og nye oppdrettsanlegg innenfor fiskeri og oppdrett. Dette gjøres av bedriftseiere som har tro på fremtiden. Det siste jeg tror disse og andre bedriftseiere ønsker, er Arbeiderpartiet og venstresidens lovnader om store skatteøkninger, eller den siste skremmende utviklingen i nord – et Arbeiderparti som sier nei til tradisjonelt havbruk, eller nei til kunnskapsinnhenting.

Da Norge satte rekord i eksport av sjømat i 2017 med nesten 95 mrd. kr, kom mye av denne sjømaten fra nordnorsk aktivitet. Dette er en aktivitet som vi vil se gode tall for framover, siden regjeringen ønsker å legge til rette for bærekraftig vekst i havbruksnæringen. Men da må ikke et annet politisk flertall få mulighet til å rokke ved kanskje den viktigste faktoren for at næringslivet i nord skal lykkes, nemlig EØS-avtalen. 83 pst. av eksporten i 2017 fra Nordland gikk til EØS-området.

Regjeringen og statsministerens engasjement for rene hav er viktig også for aktiviteten i nord, da det meste av aktiviteten her foregår i og av havet. Det som skjer av marin forsøpling på globalt nivå, vises i nord. Derfor er det også viktig at regjeringen har økt innsatsen mot marin forsøpling til 400 mill. kr i 2019. Disse pengene skal gå til avfallshåndtering i utviklingsland, slik at avfallet ikke finner veien til havet og går med strømmene nordover og forsøpler våre matfat. For nye muligheter i nord er det også viktig at regjeringen i dette budsjettet foreslår 10 mill. kr for kartlegging av mineralforekomster.

Svak befolkningsutvikling er imidlertid Nordlands største utfordring. Så utfordringen er ikke mangel på muligheter, men mangel på mennesker til å fylle de ledi-

ge jobbene vi har, enten det er på fiskebruket, i oppdrettsanlegget eller som lærer, sykepleier eller ingeniør. Da behøver fylket framtidsoptimister som snakker opp landsdelen vår, og som viser alle de mulighetene som finnes.

Willfred Nordlund (Sp) [16:11:01]: Senterpartiet er glad for at det på mange områder går godt i norsk økonomi for tiden. Dessverre bruker ikke regjeringen Norges unike økonomiske handlingsrom til å se hele Norge, men tvert om til å føre en politikk som bidrar til å øke de sosiale og geografiske forskjellene. Regjeringens forslag til statsbudsjett for 2019 viderefører en budsjettpolitikk som går i feil retning når det gjelder å dele på samfunns-goder og ta hele Norge i bruk.

Senterpartiets alternative budsjett bidrar til mer rettferdig fordeling mellom ulike grupper og ikke minst mellom ulike deler av landet. Senterpartiet mener at norske kommuner tilbyr gode tjenester til sine innbyggere, og det er ikke grunn til å hevde at dagens kommuner er for små. Det er ikke bred tilslutning i Stortinget for behovet for en videreføring av kommunereformen. Senterpartiet legger til grunn at eventuelle sammenslåinger utelukkende skal baseres på frivillighet og bestemmes lokalt, slik stortingsflertallet har gitt sin tilslutning til 7. desember i 2017.

Jeg siterer:

«Budsjettet som vi legger frem i dag, setter kommunene i stand til å fortsette å styrke viktige velferdstjenester og samtidig redusere eiendomsskatten.»

Dette sa Siv Jensen 8. oktober.

Problemet er at dette stemmer ikke når vi begynner å se nærmere på enkeltkommuner og enkeltfylker. Folk lever i alle kommunene og lokalsamfunnene, hvor de har sine barnehager, sin skole og sine helsetjenester. Tallene for enkeltkommunene er noe helt annet enn for landet samlet. Kommunene får faktisk redusert sitt økonomiske handlingsrom med flere hundre millioner kroner i 2019 som følge av at 300 mill. kr skal gå til fradrag til tiltak i Helse- og omsorgsdepartementet, 200 mill. kr skal gå til opptrappingsplanen for rusfeltet, 100 mill. kr går til opptrapping av rehabilitering, 200 mill. kr til tidlig innsats i skolen, 200 mill. kr fra rammen til øremerking etter budsjettavtalen, og kommunene mister altså 400 mill. kr i eiendomsskatt ved redusert nivå og 180 mill. kr som virkemidler av endring av maskinskatten i 2017.

Så har vi den alvorlige utfordringen at merkostnaden til demografi og pensjon i norske kommuner er beregnet å øke til 1,7 mrd. kr. Da skjønner vi at 2,6 mrd. kr i rammen av frie inntekter ikke går i hop – beltet går ikke rundt hele budsjettet.

Dette er altså langt strammere enn det som regjeringen lovet i kommuneproposisjonen. Jeg var som kjent tidlig ute med å skyte ned regjeringens forslag, for det opplegget var kjent gjennom kommuneproposisjonen. Med budsjettavtalen har det altså blitt enda dårligere enn det jeg varslet veldig tidlig. Regjeringen legger opp til å øke forskjellene geografisk og sosialt med sitt forslag, siden det ikke gir like muligheter til alle kommunene for å levere tjenester til innbyggerne. Regjeringen vil altså ikke utjevne. Det er det motsatte av hva Senterpartiet legger opp til i sitt alternative forslag.

Jeg kjenner mange kommunepolitikere rundt omkring i landet. Det som er riktig på et overordnet nivå, kjenner de seg ikke igjen i. Selv veldrevne kommuner som er godt over gjennomsnittet befolkningsmessig, funderer på hvordan de skal få til alle ønskene som regjeringen har, samtidig som de skal klare å utvikle de tjenestene de allerede leverer.

La meg ta Nordland som et eksempel. Der fikk 14 kommuner mer enn det som er anslått pris- og kostnadsvekst, to står på stedet hvil, og resten får ikke dekket kostnadsveksten, selv ikke om vi tar hensyn til effektivisering. For noen kommuner kan endringer være rett og rimelig, men for mange av de 28 kommunene som taper på forslaget, og som fortsetter å gjøre det etter budsjettforliket, er det sånn at man må redusere tjenestetilbudet til folk. Det vil ikke gi grunnlag for at flere skal bosette seg i landsdelen og ta i bruk alle de mulighetene. Dette gjelder særlig når man skal oppfylle alle de gode intensjonene som regjeringens medlemmer ønsker å finansiere gjennom rammen til norske kommuner og fylker, som de ikke fikk gjennomslag for å få egne penger til av finansministeren.

Det er relativt bred tilslutning til rammefinansieringen gjennom frie inntekter til norske kommuner i denne salen. Det skal sørge for lokal tilpasning og effektive og smarte løsninger tilpasset hverdagen der ute – ikke på et makronivå i departementet eller i kommunikasjonsavdelingen til regjeringen.

Senterpartiet anerkjenner de utfordringene og vanskelige avgjørelsene som mange lokalpolitikere fra alle partier må ta i disse dager, når neste års budsjett for kommunene skal lages. Vi leverer faktisk derfor på det vi varslet i kommuneproposisjonen, og mer til – 3,9 mrd. kr i rammen til norske kommuner og fylker vil gi grunnlaget for likeverdige tjenester og gode kommunale tiltak til innbyggerne, uavhengig av bosted i hele landet.

Gjennom budsjettet skal vi altså hindre økte forskjeller i Norge, både mellom fattig og rik og mellom bygd og by. Det er det som bygger dette landet.

Terje Aasland (A) [16:16:20]: Arbeiderpartiet adresserer de store utfordringene i sitt alternative statsbudsjett. Det handler om arbeid, om å styrke fellesskapet og ikke minst om å stanse klimaendringene. Økt verdiskaping og flere i jobb er den aller viktigste jobben. Vi satser derfor på havet som en av mulighetene for framtidens verdiskaping. Vi satser langt mer på industrien, mer på jordbrukets evne til å produsere trygg mat, vi satser mer på oppstartsbedrifter, mer på teknologi og teknologiutvikling, vi satser mer på digitalisering, vi vil ha et landslag på viktige teknologiområder som kunstig intelligens og autonome systemer, et landslag med kraft til å løfte de mange små og mellomstore bedriftene i en stadig mer digitalisert hverdag.

Vi styrker næringslivet gjennom en betydelig satsing på klima og framtiden, med et CO₂-fond for næringstransporten. Vi styrker Enova, som igjen kan forsterke sitt arbeid inn mot industrien. Vi er tydelig på at vi vil prioritere karbonfangst og -lagring, og vi satser betydelig mer på miljøteknologi. Vi satser mer på fellesskapet, fordi vi tror trygge mennesker våger mer, og vi tror gode velferdsordninger som fellesskolen, barnehage og trygghet for helse er med på å gjøre menneskene mer effektive og produktive. Arbeiderpartiets alternative statsbudsjett er en klar prioritering av å bruke de mange mulighetene, legge til rette for flere trygge jobber og ikke minst økt verdiskaping.

Mye er heldigvis bra i Norge, men selvtilfredsheten kan fordekke utfordringer. I fjor vår var NHO ute med en klar advarsel: Vi bygger vei og bolig, men ikke framtidrettede arbeidsplasser, sa Øystein Dørum den gangen, og pekte da på at investeringsnivået i bedriftene må betydelig opp. I år er det LOs sjefsøkonom, Roger Bjørnstad, som er ute og advarer mot at vi er sårbare, og at ressursene plasseres i eiendom og lavproduktive arbeidsplasser. Jeg tror det er verdifullt å lytte til disse advarslerne. Det bør bekymre at Norge faller ned til 16. plass i kåringen av verdens mest konkurransedyktige land – syv plasser bak Sverige.

Det bør også bekymre regjeringen at forskjellene i Norge øker. Det rammer også næringslivet. Vi må sikre økt verdiskaping og flere arbeidsplasser utenfor olje- og gasssektoren i tiden som kommer. Norge er mulighetsnes land. Vi er høyt utdannet, vi har en kompetent arbeidskraft, vi har lavt konfliktnivå, vi er kapitalsterke, og vi er beriket med store naturressurser. Men dessverre, mulighetene utnyttes ikke godt nok. Det er blitt slik at skatteuttak til dem som har aller mest, er blitt svaret uansett hva spørsmålet er, og det hjelper ikke i næringspolitikken. Vi har sett det nå i fem år.

Da jeg hørte innlegget til næringsministeren tidligere i dag, var det en sammenhengende glorifisering av egen innsats. «Hvor er Torbjørn? Har du sett'n?», skrev

næringsavisen E24 i oktober i høst. Men det var vanskelig å få øye på hvilke ambisjoner og hva slags politisk prosjekt denne næringsministeren har. Vi er flere som lurer på det. Stortinget tar initiativet og instruerer regjeringen. Eksemplene på det er mange: industrimeldingen, bioøkonomistrategien og meldingen om handelsnæringen, som ble lagt fram sist fredag, og som igjen inneholder noen og tredve tiltak, hvor de aller fleste allerede er pålagt av Stortinget. Ja, jeg kommer ikke på et eneste eget initiativ fra Høyre fra Næringsdepartementets side.

Regjeringen snakker mye om havet, men budsjettet var grått og framstår som et stort gjesp, skrev Fiskeribladet Fiskaren. Bare for å minne om noen av våre havsatsinger: Vi satser på et eget verdiskapingsprogram for havet, og vi styrker maritim sektor. Derfor satser vi mer på grønn skipsfart, autonome og digitale løsninger. Vi vil ha mer kunnskap om kysten og fjordene for å sikre bærekraftig næringsutvikling. Vi vil sikre at fisken kommer på land, så den kan bearbeides og skape merverdier. Næringspolitikken handler om næringslivets framtidsmuligheter. Vi sier klart ja, og regjeringen sier i beste fall tja.

Til slutt: Uansett, det viktigste er trygge mennesker og trygge arbeidstakere. Det forstår ikke regjeringen. Derfor har regjeringen brukt krefter på å gå imot kraftfulle tiltak mot sosial dumping, stopp i midlertidige ansettelse, bedre løsninger for innleieproblematikken og ikke minst viktige reguleringer av arbeidslivet til fordel for arbeidstakere og helt vanlige folk. Vi kan også nevne Color Line-saken og sjøfolkene.

Skal vi lykkes, må mulighetene utnyttes bedre. Høyre regjeringens manglende initiativ i næringspolitikken gir ikke økt verdiskaping og økt trygghet for helt vanlige folk. Det gir kun økte forskjeller.

Kent Gudmundsen (H) [16:21:12]: Når vi i dag diskuterer statsbudsjettet, kan det være fristende å snakke mest om tall. Men det er mennesker vi skal leve av i framtiden. Det er vi og våre barn som utgjør den største verdien samfunnet har. Derfor har vi siden regjeringsskiftet i 2013 fått på plass en rekke tiltak, hvor vi har gått fra sen innsats under de rød-grønne til tidlig innsats i skolen. Vi har løftet kvaliteten i barnehagene, og vi satser historisk på lærerne og yrkesfagene. Vi ser at elevene lærer mer, og at barna våre blir møtt av flere dyktige lærere.

Til tross for at det fra venstresiden hevdes at satsing på barnehager og dyktige lærer er viktig, kutter Arbeiderpartiet 85 mill. kr til halvparten av landets barnehager, og SV kutter 500 mill. kr til kompetansepåfyll til landets lærere. Heldigvis styrer de ikke landets kunnskapspolitik, for mye går nå rett vei i norske skoler og

barnehager. Elevene lærer mer, er mer til stede, og flere fullfører videregående opplæring.

I PISA-undersøkelsen fra 2015 skårer norske elever for første gang betydelig bedre enn OECD-snippet i både lesing, naturfag og matematikk. I TIMSS 2015 gjør norske elever på 5. trinn det svært bra i matematikk. Våre barn skårer betydelig høyere enn jevnaldrende i andre nordiske land. Vi er blant de beste i Europa. Dette lover godt og viser at vi er på rett vei.

Vi har nå innført en plikt til at skolene skal gi intensivopplæring til elever i 1.–4. trinn som strever med lesing, skriving og regning, slik at ingen elever skal slutte å rekke opp hånden. Vårt mål er klart: Ingen barn skal gå ut av skolen uten å kunne lese, skrive og regne skikkelig. Satsing på lærere står her sentralt for å løfte skolen, for nå er målet at alle lærerne skal ha fordypning. Da er vi nødt til å strekke oss og satse videre på videreutdanningsløftet, som vi har kommet i gang med. Siden 2014 har så mange som 27 000 lærere fått et tilbud om videreutdanning, og de som har tatt videreutdanning, mener selv at de har blitt bedre til å undervise, og at elevene lærer mer.

Vi må også tørre å satse på de lærerne som strekker seg, og som søker flere utfordringer. Vår satsing på lærerspesialistordningen bidrar til at engasjerte og dyktige faglærere kan utvikle seg videre i skolen og fortsette å bidra i klasserommet, og ikke at de finner karriereveier utenfor skolen eller i administrasjonen. I 2019 får vi derfor en dobling – til 1 200 lærere – som kan bli lærerspesialister. Vi skal nemlig strekke oss langt for å gi ungdom i Norge de beste mulighetene.

Når vi satser 8 mill. kr på flere doktorgrader, er det bl.a. for at flere lærere i skolen skal få mulighet til å ta doktorgrad. Sånn bidrar vi til å bringe forskningskunnskap og praksis ute på skolene nærmere hverandre. Det finnes flere gode eksempler, men innsatsen starter ikke først i skolen. Derfor er det svært viktig å sikre en god oppvekst og høy kvalitet i barnehagene.

Det er gledelig at stadig flere barn går i barnehage og tar del i et faglig godt og lærende fellesskap. Særlig positiv er den store økningen vi ser blant de minoritetsspråklige. Dette bidrar i sterkere grad til god integrering i samfunnet.

Gjennom en rekke budsjetter har vi de siste årene fått innført ordninger som gir gratis kjernetid eller redusert betaling for barn fra lavinntektsfamilier. I 2019 heves inntektsgrensen ytterligere, sånn at 6 500 flere barn får rett til gratis kjernetid, og nå utvides dette til å gjelde også for toåringer. Det vil bidra til økt barnehagebruk for familier med lav inntekt, og gi bedre integrering og språkopplæring for minoritetsspråklige barn.

God integrering og god utdanning legger grunnlaget for den enkelte og for samfunnet. Men skal vi lykkes

med å få flere bein å stå på i norsk økonomi, må vi også styrke forskningen og levere i toppklasse når det gjelder høyere utdanning. Derfor har det vært viktig å styrke undervisningskvaliteten i høyere utdanning – nå med 25 mill. kr gjennom nasjonal arena for kvalitet i høyere utdanning, som sammen med en rekke andre viktige kvalitetsgrep bidrar til bedre høyere utdanning.

Den reviderte langtidsplanen for forskning og høyere utdanning følges opp med om lag 1,2 mrd. kr, og de foreslåtte bevilgningene til forskning og utvikling i statsbudsjettet er anslått å øke med 1,4 mrd. kr. Med statsbudsjettet for 2019 har vi siden regjeringsskiftet økt forskningsinnsatsen med 10,7 mrd. kr. Vi passerte nylig en rekord da 2 pst. av BNP gikk til FoU i Norge, takket være sterk innsats fra næringslivet, og nylig passerte vi også målsettingen om 2 pst. returandel på EU-forskningsmidler. Dette er en gledelig utvikling og viser at vi også innen høyere utdanning er på rett vei. Hvem som styrer kunnskapspolitikken i dette landet, betyr noe.

Ingvild Kjerkol (A) [16:26:23]: Et statsbudsjett i Norge må ha som hovedmål å sikre god helse og livskvalitet til alle. Sterke fellesskap er den beste forsikringen for å få det til. Men fortsatt er det sånn at hvor du bor, dine foreldres utdanningsnivå og den familieøkonomien du vokser opp i, er avgjørende for helsen din og for hvor lenge du får være frisk og leve.

I Norge øker forskjellen mellom dem med god og dem med dårlig helse. Det tåler ikke Arbeiderpartiet. Økte forskjeller må bekjempes med politikk. Arbeiderpartiet vil derfor ha bred folkehelsesatsing, med skolemat til ungene. Vi vil redde fastlegeordningen, gi kvalitet i eldreomsorgen og stoppe den kroniske underfinansieringen av våre felles sykehus.

Alle har ansvar for egen helse, men som fellesskap og folk har vi ansvar for alles helse. Hver dag sitter tusenvis av barn på norske skoler uten mat i magen. Det er en realitet. Norge er et av få land i Europa som ikke tilbyr skolemat som måltid i løpet av dagen. Sammen med tunge fagmiljøer finner vi bare gode argumenter for å innføre et enkelt skolemåltid til alle, mens Høyre setter god ernæring opp mot god læring. Forstå det den som kan.

Fastlegeordningen er selve grunnmuren i vår felles helsetjeneste. Ordningen ble innført av Arbeiderpartiet og gir alle innbyggerne i Norge sin egen lege gjennom livet. Fastlegene ser den enkelte, gir behandling og råd og er koblingen videre til spesialisert behandling eller stønader. Men fastlegeordningen er i krise. Halvparten av kommunene sliter med å rekruttere fastleger. Regjeringens svar er å vente og se. Arbeiderpartiet mener at det allerede i neste års budsjett er behov for strakstiltak for

å sikre fastlegeordningen og få rekruttert flere fastleger, sånn at de legene som er der, kan få kuttet lengden på sine pasientlister. Derfor vil vi ha 400 nye stillinger for allmennleger i spesialisering og i tillegg en økning på 100 flere turnusstillinger enn det regjeringen foreslår – sammen med flertallet – for å kunne øke antallet kvalifiserte leger.

Hvis en blir syk, skal en stole på at fellesskapet stiller opp. Derfor ønsker Arbeiderpartiet å bruke 1,65 mrd. kr mer til sykehusene våre enn flertallet. Antallet pasienter som trenger god behandling i våre sykehus, øker, mens bevilgningene ikke gjør det. Det vil føre til en todelt helsetjeneste, der lommeboka kan avgjøre hvem som får best helse. Nye bygg, nye medisiner, flere ansatte, innovativ teknologi, digitale løsninger og ikke minst IKT-systemer som snakker sammen, trengs. Venter vi for lenge med dette, vil folk flest rammes. Det ser dessverre ut som om høyrepartiene fortsatt prioriterer milliarder til de aller rikeste, og lar forskjellene i helse øke.

Riksrevisjonen la nettopp fram sin rapport om tilgjengelighet og kvalitet i eldreomsorgen. Kvaliteten varierer for mye fra kommune til kommune. Det etterlyses både bedre mål og sterkere virkemiddel fra staten. Ingenting av dette har regjeringen en plan for. Deres eldrereform, som knapt kan kalles en reform, var en inspirasjonskatalog kommunene imellom.

Hvis fellesskapet ikke stiller opp, vil vel en del kunne betale for seg selv. Det virker som om høyrepartiene mener det er grei skuring – det bekymrer dem ikke lenger. Men det betyr at mange vil falle utenfor. Det bekymrer Arbeiderpartiet. Derfor investerer vi i forebygging for ungene, skolemat til alle, fastlegeordningen, kvalitet i eldreomsorgen og i våre offentlige sykehus – i vår felles helsetjeneste.

Jon Engen-Helgheim (FrP) [16:31:07]: Under finansdebatten er stort sett temaet hva vi skal bruke mer penger på. Det er en rekke gode formål som de forskjellige partiene ønsker å bruke penger på, og intensjonene er gjerne gode, men resultatet er ofte ikke like bra. Overbudspolitikken gjør at det går store summer til massevis av tiltak som ikke fungerer. Jeg vil nå snakke litt om hvordan vi kan ta vare på et varmt og trygt samfunn samtidig som vi sparer penger på det.

Hvert år bruker vi rundt 20 mrd. kr bare på bosetting og opplæring av innvandrere. Det er store summer, men det gir ikke noe godt bilde av den totale pengebruken. Det er en lang rekke direkte og indirekte kostnader som kommer på toppen av dette. Brochmann-utvalget har beregnet at hver ikke-vestlig innvandrер koster staten i snitt 8 mill. kr.

Siden 2012 har det kommet 121 000 ikke-vestlige innvandrere til Norge. Dette er like mange innbyggere

som det i dag befinner seg i Drammen, Harstad og Haugesund til sammen. Dersom man ganger 121 000 med 8 millioner, får man en kostnad på rundt 1 000 mrd. kr. Det er altså noen av de kostnadene som staten har pådratt seg bare siden 2012. Det kommer til å bli svært krevende å håndtere disse kostnadene. Heldigvis har den sittende regjering satt bremsene på for fullt, og ankomsttallene er sterkt fallende.

Noe av det viktigste som har skjedd i norsk politikk de siste årene, er at Fremskrittspartiet har fått betydelig gjennomslag i innvandringspolitikken. Tiltak vi tidligere har foreslått og blitt utskjelt for i årevis, blir nå gjennomført. Men selvsagt er det mye igjen som må gjøres for å trygge landets framtidige økonomi og det samfunnet vi har bygget opp.

Tiltakene som vi har gjennomført, har gitt de laveste asyltallene på flere tiår. Familieinnvandringen er også sterkt redusert. En streng politikk fungerer. Det fjerner incentivene til å legge ut på lange, farlige reiser rundt halve kloden helt uten grunn. Streng innvandringspolitikk bidrar til å spare liv.

I 2019 skal Norge ta imot 3 000 kvoteflyktninger. Det er langt flere enn det Fremskrittspartiet egentlig ønsker. Likevel er det de totale ankomsttallene som teller. I 2018 ligger det an til at vi får de laveste ankomsttallene på asyl- og kvoteflyktninger og familiegjennforening av disse siden 2006. Slik sett er dette nok et eksempel på at god Fremskrittsparti-politikk virker.

Ved å stramme inn på asylinnvandringen åpner det seg muligheter for å hjelpe flere av dem som trenger det, langt mer. Det går enorme summer til integreringstiltak hvert år uten at de har gitt store resultater. Lykkes vi ikke med integreringen, vil det koste oss enda dyrere i framtiden, både samfunnsmessig og økonomisk. Det er innvandringen til Norge som fører til økte forskjeller. Nylig la SSB fram tall som viser at økningen i fattigdom i Norge hovedsakelig skjer blant innvandrere. For å få slutt på dette må vi fortsette å legge om politikken.

I 2013 skjedde det et lite gjennombrudd i norsk sosialpolitikk. I Drammen var det store problemer med økte sosialhjelpsutbetalinger, og uansett hvor mange millioner som ble satt inn for å løse problemene, ble det bare verre. Unge innvandrere var overrepresentert på sosialhjelpsutbetalingene. Til slutt ble det satt opp en plakat i trappen hos Nav, hvor det sto følgende: Dersom du er mellom 18 og 24 år og trenger sosialstønad, må du møte opp på Kirkens Bymisjon og delta i deres arbeid. Med den ene plakaten klarte vi på ett døgn å halvere antall sosialhjelpsmottakere i Drammen. De som hadde mulighet til å gjøre andre ting, men trengte et lite puff i ryggen, fant seg noe annet å gjøre. De som ikke hadde noe annet å gå til, fikk arbeidstrening, gode rutiner og følte at de var til nytte. Dette er politikk Fremskrittspar-

tiet alltid har snakket om, men vi har blitt beskyldt for å være iskalde og hjerterå. Sannheten er at dette var den beste hjelpen vi kunne gi, og det var gratis. Alle kommuner er nå pålagt å stille aktivitetsplikt til sosialhjelpsmottakere.

Regjeringen har nå lagt fram en integreringsstrategi som vil stille strengere krav både til hver enkelt innvandrers og til kommunene. Vi vil bort fra å telle antall timer undervisning og heller stille krav til oppnådd kompetanse. Vi vil bort fra ukritisk å pøse ut penger på forskjellige formål uten å forvente resultater tilbake. Å stille krav er å respektere folk, og uten å stille krav vil vi heller ikke lykkes med integreringsarbeidet.

Martin Henriksen (A) [16:36:17]: Utdanning er for alle avgjørende for å møte samfunnsutfordringene vi står overfor. Utdanning er avgjørende for å få flere i arbeid og færre på trygd, for å møte digitalisering og automatisering med politikk som gir folk muligheter, for å løse klimakrisen og for å utjevne forskjeller mellom folk. Derfor er barnehage, skole og utdanning vinnerne i Arbeiderpartiets alternative budsjett. Arbeiderpartiet vil ha trygge elever som lærer mer, elever som får kvalifiserte lærere, oppfølging når de trenger det, og mat i magen.

Budsjett handler om prioriteringer. Mens regjeringa kutter i formuesskatten, foreslår Arbeiderpartiet å gi skolemat til alle elever. Det gir bedre læring, bedre helse og mindre forskjeller. Arbeiderpartiet vil bruke de store pengene der det betyr mest.

Mat er bare en liten del av det som skal til for å gi alle elever samme mulighet til å lykkes. Derfor starter Arbeiderpartiets prioritering av tidlig innsats i barnehagen. Vi sier klart nei til regjeringas usosiale økning i barnehageprisen, samtidig som vi legger til rette for økt kvalitet. Det viktigste for økt kvalitet er flere kvalifiserte voksne. Der regjeringa foreslår en minimal vekst i andelen barnehagelærere, vil vi at halvparten av de ansatte i barnehagen skal være lærere. Til sammen vil Arbeiderpartiet styrke barnehagene med 580 mill. kr mer enn regjeringa.

Arbeiderpartiet vil ha en reform for tidlig innsats i skolen for å sikre at alle elever raskt får den oppfølgingen de trenger. Vi vil gi kommunene mulighet til å ansette 500 flere lærere i 2019, særlig i 1.–4. klasse. Vi vil sikre en god innføring av lese-, skrive- og regneargament ved å opprette innsatsteam med spesialpedagoger og andre fagfolk som vil gi et sterkere lag rundt elevene.

Høyere utdanning er viktig for å løse samfunnsutfordringene. I 2019 har Arbeiderpartiet foreslått tidenes studentbudsjett med over 1,1 mrd. kr mer til å bedre tilbudet for studentene. Søkertallene til høyere utdanning er rekordhøye, men mange under 30 år står likevel uten-

for studier eller arbeid. Arbeiderpartiet vil derfor opprette 3 000 nye studieplasser for å gi hver enkelt en sjanse til å studere, men også for å satse på utdanninger som er strategisk viktige for norsk arbeidsliv, som IKT, teknologi, realfag, lærerutdanning og helse- og sosialfagene.

Vi vil at flere skal studere, at flere skal få oppfølging og kvalitet, sånn at flere fullfører studiene, og at studentøkonomien bedres. Det vil vi gjøre uten å straffe studentene ved å stramme inn stipendet. Vi foreslår å stoppe regjeringas stipendkutt, bygge flere studentboliger, tolv måneders studiestøtte til studenter med barn, 3 000 studieplasser, flere fagskoleplasser, mentorordning og et bedre psykisk helse-tilbud. Dersom Norge skal være en kunnskapsbasert økonomi og vinne på kompetanse framfor pris, må vi sette flere i stand til å studere og deretter gi dem tid til å studere og kvalitet mens de er i studiene.

På samme måte må vi verdsette den kompetansen landets fagarbeidere står for. Arbeiderpartiet vil ha flere stolte fagarbeidere. Dersom utdanningene skal bli mer relevante og flere få læreplass, mener Arbeiderpartiet vi må få på plass et langt mer forpliktende samarbeid mellom arbeidsliv, fylkeskommuner og staten. Vi foreslår at staten må bidra med en yrkesfagmilliard i stortingsperioden til moderne og oppdatert utstyr, høyere lærlingtilskudd og mer praksis i undervisningen. Sånn sikrer vi at vi har de fagarbeiderne vi trenger i framtida.

Til slutt: Vi må sette oss i stand til å lære hele livet. Da trengs det en ekstraordinær innsats for å bygge nødvendig kompetanse i hele bredden av befolkningen, der staten tar en betydelig del av ansvaret. Arbeiderpartiet vil innføre et kompetansefond som en start på det store rammeverket som må komme på plass. Til sammen vil vi bruke over en milliard på kompetansereform og kompetanseheving i arbeidslivet neste år, for vårt prinsipp er at hver enkelt ikke skal bli overlatt til seg selv, men at vi løser utfordringene i fellesskap, og at alle får en rett til nødvendig etter- og videreutdanning.

Ingalill Olsen (A) [16:41:21]: Arbeiderpartiets alternative statsbudsjett bygger på tanken om et sterkere fellesskap, også i transportsektoren. Vi vet at landet er langt, men vår holdning er at hele landet skal tas i bruk. Klimaendringene skaper nye utfordringer for trygg og sikker ferdsel. Utslippene må ned, og fossilfrie transportløsninger må prioriteres, både i lufta, på veien, på jernbanen og på sjøen. Vår holdning er at transportsektoren skal bidra på dette området, og det positive er at en stor del av næringen er i gang. Vi ser det på elbiler og elbusser. Det jobbes med hydrogen. Avinor har skaffet seg det første elflyet, og maritim sektor har utviklet batteripakker til elferger og andre kystskip. Den første elektriske sjarken fisker i Troms.

For å få ned utslippene må biltrafikken i storbyene ned. Arbeiderpartiet vil øke den statlige andelen til store kollektivprosjekt i storbyene våre til 70 pst. og ha en større, sammenhengende utbygging av gang- og sykkelveier samt gi mulighet til å være med i ordningen med byvekstavtaler.

Som et ledd i klimaendringene ser vi stadig store flom- og rasskader. Det må iverksettes tiltak som forebygger dette, og Arbeiderpartiet har satt av 400 mill. kr mer enn i regjeringens budsjett til rassikring – 200 mill. kr til riksveier og 200 mill. kr til fylkesveier.

Flyplasser er nødvendig for at Norge skal henge sammen, og i Nord-Norge utgjør fly en stor del av den offentlige kommunikasjonen. Arbeiderpartiet registrerer at høyre regjeringen vil overflytte FOT-rutene til fylkeskommunene, med fare for oppsplitting, fragmentering og ikke minst mangel på fullfinansiering fra statlig hold. Arbeiderpartiet bevilger støtte til følgende ikke-statlige flyplasser: Notodden med 9 mill. kr, Stord med 3 mill. kr og Ørland med 3 mill. kr. – totalt 15 mill. kr.

Utbygging av bredbånd er ikke prioritert fra regjeringens side. Derimot satser de på at markedet skal ordne opp og bygge ut over hele landet. Sånn fungerer dessverre ikke markedet, de bygger ut der det er kommersielt lønnsomt og flest kunder. For å sørge for bredbånd over hele landet setter Arbeiderpartiet av over 400 mill. kr i vårt budsjett og følger opp satsingen fra 2018, som også var på en halv milliard. Det trengs. Det fikk vi erfare fredag den 30. november, da fiberen datt ut i Øst-Finnmark og alt lå nede, også nødnettet, i over fem timer.

Jernbaneutbyggingen er en viktig del av kollektivtilbudet og avgjørende for å nå nullvekstmålet knyttet til klimagassutslippene. Kollektivtrafikken må styrkes hvis biltrafikken skal reduseres og jernbanen skal være et reelt alternativ. Reisetid, komfort, regularitet og fleksibilitet er avgjørende for å endre folks reisevaner, sånn at de velger mer miljøvennlig. Arbeiderpartiet er imot konkurranseutsetting av jernbanen og viser til det siste eksemplet, hvor britiske Go-Ahead kunne vinne anbudet om Sørlandsbanen til tross for at de visstnok skåret lavere på tolv av femten kvalitetsindikatorer. Arbeiderpartiet styrker jernbanebudsjettet med nærmere 500 mill. kr for 2019. Vi sier videre nei til EUs jernbaneløsning. Vi registrerer at NSB er omstrukturert og splittet opp i en mengde nye selskaper – men med godt betalte direktører. Arbeiderpartiet er imot denne oppsplittingen og ansvarspulveriseringen.

Hva skulle vi gjort uten havet? Det spør vi om nordpå, og svaret er: Skulle vi båret båtene? Havet er vårt nasjonale skattkammer, innen fiskeri, havbruk, skipsfart og annen maritim næring, petroleum og fornybar energi. Disse ressursene utgjør et stort potensial for framtidig

verdiskaping og nye lønnsomme arbeidsplasser langs hele kysten. Vi som havnasjon må satse på våre naturlige fortrinn og videreutvikle disse. Derfor er det både oppsiktsvekkende og trist å se at høyreregjeringen i så stor grad nedprioriterer kysten og infrastrukturbygging langs kysten. Det bygges nesten ikke fiskerihavner. Og som om ikke budsjettet for kysten var svakt nok, ble det dessverre enda mer svekket etter budsjettforliket med Kristelig Folkeparti.

Heidi Nordby Lunde (H) [16:46:36]: I januar 2014, tre måneder etter at jeg begynte å møte i Stortinget, fikk jeg en utbetalingsmelding fra Nav. Først trodde jeg det var en feilutbetaling, og var et lite øyeblikk bekymret for et oppslag i VG, for det er jo ikke slik at all PR er god PR. Men da jeg sjekket, viste det seg at det var feriepenge på dagpengene jeg hadde fått i den perioden jeg var permittert i 2013. Når arbeidspåre får feriepenge for de dagene vi har vært arbeidsledige, til tross for at vi har full lønn i ny jobb, da treffer ikke velferdsstaten dem som trenger den mest. Likevel kalles det usosialt når denne regjeringen endrer på ytelse som ikke er bærekraftige over tid. Svært mange i denne sal er mer enn villige til å utvide eksisterende eller foreslå nye velferdsordninger, til tross for at hele tre perspektivmeldinger slår fast at velferdsstaten ikke er bærekraftig slik den er innrettet i dag.

Eksempelvis utvidet Arbeiderpartiet, SV og Senterpartiet dagpengeordningen og uthulet denne, gjennom både å svekke arbeidstilknytningen, redusere karenstid for folk som har sagt opp selv, og innføre feriepenge fra første år. Dette svekker arbeidslinjen. For at dagpenge skal virke etter hensikten, må ordningen spisses mot dem som er nærmest knyttet til arbeidsmarkedet. I år flytter vi opptjeningsperioden for minsteinntekt og beregningsgrunnlag nærmere søknadstidspunktet for å bidra til dette. Når velferdsordninger uthules, uthules også velferdsstaten, og det gjør den mindre bærekraftig.

Som tidligere permittert undrer jeg over den velviljen opposisjonen har til å sette vanlige arbeidsfolk på dagpenge med 62,4 pst. av inntekten over lengre tid, så arbeidsgiver skal ha fri tilgang på arbeidskraft gjennom permitteringsordningen. Ikke bare reduseres arbeidsfolks inntekt, men dette spiser også av dagpengerettighetene. Skulle ikke bedriften normalisere driften, og arbeidstakerne miste jobben, har arbeidstakeren tatt hele risikoen. At dette skal være mer sosialt enn å normalisere permitteringstiden slik at ledige hender heller får ny jobb, er et mysterium. Enda underligere blir det når opposisjonen etterlyser lange permitteringer og flere tiltaksplasser for arbeidsledige, samtidig som vi har regioner som har mangel på arbeidskraft.

Regjeringens skatte- og næringspolitikk legger grunnlaget for å skape de arbeidsplassene folk skal inkluderes inn i. Bedrifter og eiere kan enten få beholde mer av overskuddet, og skape arbeidsplasser, eller betale mer skatt fordi Arbeiderpartiet heller vil satse på tiltaksplasser. Det siste er en politikk som skaper spiraler ut av arbeidslivet. En aktiv inkluderingspolitikk handler om å skape positive spiraler inn i arbeidslivet. Det kan f.eks. gjøres når midlertidige ansettelser blir et steg inn i fast jobb, uten at flere blir værende i midlertidighet, slik vi har sett etter 2015.

Det er ikke bare for å sikre bærekraften i velferdsstaten at Høyre snakker om arbeidslinjen og arbeidsretting av ytelse. Arbeid er mer enn bare en jobb å gå til. Det gir mer økonomisk frihet, er inkludering og et fellesskap utover hjem og familie. Det er viktig for samfunnet at alle bidrar, men aller viktigst for den enkelte selv. Og regjeringen stiller ikke bare krav, vi stiller også opp. Sammen med partene i arbeidslivet har myndighetene blitt enige om en nasjonal kompetansestrategi, og det er satt ned et kompetansepolitisk råd som skal følge opp denne strategien. Regjeringens kompetansereform, der ingen skal gå ut på dato, er allerede i full gang.

Når regjeringen tar konsekvensen av det tre perspektivmeldinger har synliggjort, og gjør moderate endringer for å kalibrere velferdsordninger, kommer beskyldningene om smålige kutt. Tiden vil selvsagt vise om det var usosialt å endre litt i dag for å bevare en solid velferdsstat i morgen. For det kan ikke være slik at alle ytelse skal være fredet uansett hvilke utslag de gir. De som ikke vil gjøre endringer, forutsetter at nesten alle norske ytelse er perfekt kalibrert, treffer målgruppen med presisjon, ikke har noen uforutsette virkninger og virker hundre prosent etter hensikten. Slik er det naturligvis ikke.

Heldigvis vet mange av oss at velferd er mer enn summen av statsbudsjettet. Det er også summen av de frivillige fellesskapene, som få snakker om her i salen når de kun snakker om ett fellesskap. En aktiv inkluderingspolitikk omfatter en diskusjon om velferdsstatens mange innretninger, for de fleste av oss vil i løpet av livet ha behov for å lene oss på den tryggheten velferdsstaten skal gi oss. Da er det viktig at den ikke gir etter, men faktisk støtter oss når vi trenger det mest. At regjeringen fortsatt satser på arbeid, aktivitet og omstilling, sikrer nettopp dette, også for framtiden.

Åshild Bruun-Gundersen (FrP) [16:51:29]: Fremskrittspartiet er partiet som har tro på enkeltmennesket, som tror på at enkeltmennesker er bedre i stand til å bestemme over sin egen hverdag enn det enhver politiker er til å bestemme for dem. Valgfrihet er et av de vakreste ordene jeg vet om, og jeg gleder meg til Frem-

skrittspartiet kan gi mer valgfrihet til våre barn, ungdom og eldre ute i kommunene.

Er det én ting vi vet, er det at Arbeiderpartiet har startet kampen mot valgfrihet, og det er det innbyggerne våre som vil tape på. Arbeiderpartiet har varslet at de om de får mer makt, vil gjennomføre en storstilt kommunalisering i Kommune-Norge. Alle private aktører som jobber for eller i kommunene, skal bort, og hvem må ta regningen for et utdatert Arbeiderparti-prinsipp som kommunalt monopol? Private barnehager som har sikret full barnehagedekning og valgfrihet for alle landets foreldre, skal kjøpes opp og drives i kommunal regi. Private barnehager fortjener ros, ikke et Arbeiderparti som sparker beina under dem.

Private velferdstilbydere i eldreomsorgen skal presses ut av markedet, og fritt brukervalg skal sikkert avskaffes. La meg minne Stortinget og det norske folk om én ting: Det å tro at offentlige tilbydere alltid er gode, er i beste fall naivt. I 2011 valgte Arbeidstilsynet å anmelde Arbeiderparti-bastionen Trondheim kommune for hele 26 100 brudd på arbeidsmiljøloven. Kommunen som hadde vært et utstillingsvindu for rød-grønne partier, ble politianmeldt for rekordstore lovbrudd innen hjemmetjenesten, sykehjem og eldreboliger. Det var altså ikke gitt at en kommune alltid leverer de beste tjenestene for verken brukere eller ansatte.

Hvis kvalitet i eldreomsorgen er viktigst, hvorfor skal man da henge seg opp i hvem som leverer tjenestene? Alle som ikke klarer å levere kvalitet, bør fases ut, uansett om tilbyderen er offentlig eller privat. Våre innbyggere fortjener valgfrihet. Våre innbyggere fortjener å få lov til å bestemme selv hvem som skal gi dem tjenester når de har behov for det. Konkurransen fungerer nemlig i alle sektorer.

I barnehagesektoren har Fremskrittspartiet sikret like gode rammebetingelser for både offentlige og private aktører. Resultatet er at ingen annen sektor har mer fornøyde brukere. Folk er fornøyd med barnehagen sin. Kvalitetskravene er like. Foreldrebetalingen er lik. For skattebetalerne koster en barnehageplass akkurat det samme uansett om leverandøren er privat eller offentlig, men for foreldrene, som nå kan velge mellom ulike barnehager, betyr dette en enklere hverdag. Man kan velge barnehager som har lange åpningstider, som har mat, som har dyr, som har kultur, eller barnehager hvor man liker å reise på båtture. Man har et hav av valgmuligheter, og det setter foreldrene i dette landet pris på.

Realiteten er faktisk at fritt brukervalg og en stat som tar regningen, fører til at køene går ned og brukerne blir mer fornøyd. Våre eldre fortjener å bli tatt på alvor og bli hørt. De fortjener å ha frihet til å velge selv og en trygghet for at de som får et tilbud, får det tilbudet de har behov for.

Det budsjettet som skal vedtas, viderefører et viktig politikkområde for Fremskrittspartiet, og jeg vil trekke fram at de eldre er vinnere i årets budsjett. Vi har prosjekter med statlig finansiert eldreomsorg, som har vært en stor suksess. I Lillesand kommune i mitt hjemfylke er samtlige så fornøyd med dette prosjektet at de ønsker å videreføre det. Alle ansatte, rådmenn, kommunalsjefer, brukere, pårørende – absolutt alle – skryter av dette prosjektet, og det er enighet blant alle politiske partier om at dette er noe man skal jobbe videre med.

Det er nemlig sånn at eldreomsorgen har stor variasjon i Kommune-Norge. Vi i Fremskrittspartiet synes det er synd at det er kommunens økonomi som i dag avgjør om man får et godt tilbud når man blir eldre, eller ikke. Derfor viderefører vi forsøket med statlig finansiering av eldreomsorgen i seks nye kommuner. Vi har allerede fått signal om at Arendal kommune enstemmig har vedtatt i bystyret å bli med i ordningen. Det spenner altså fra SV til Arbeiderpartiet og Senterpartiet, og det bør også partiene på Stortinget merke seg.

Fremskrittspartiet har fått gjennomslag for et eldreombud, og det er viktig for oss, for de eldre har ikke nødvendigvis sterke pårørende som klarer å tale deres sak. Det har vært viktig for oss å få på plass et ombud som kan håndtere enkeltsaker, som tar våre eldre på alvor. Jeg er glad for at kommunene støtter opp om Fremskrittspartiets eldrepolitikk, og at det er nettopp de eldre som er vinnere av årets budsjett.

Martin Kolberg (A) [16:56:29]: Det er jo slik at vi her i Stortinget ved en senere anledning skal drøfte de forskjellige departementenes budsjetter, og Forsvarsdepartementets og Utenriksdepartementets budsjett kommer jo i så måte til behandling i et senere møte i Stortinget. Men det er noen aspekter ved det budsjettet som jeg mener allikevel hører hjemme i denne mer generelle debatten knyttet til årets statsbudsjett, og som jeg vil plassere her i denne debatten.

Det ene aspektet som det er grunn til å feste mye oppmerksomhet ved, mener jeg og Arbeiderpartiets fraksjon i utenriks- og forsvarskomiteen, er at det etter vårt syn er en beklagelig vedvarende nedprioritering av Hæren. Det framgår saklig og tydelig av budsjettet som er lagt fram. Avgjørende veivalg for Hæren er blitt skjøvet ut i stadig nye utredninger. Det er beklagelig. Viktige investeringer er også blitt utsatt igjen og igjen, og blir utsatt igjen i dette budsjettet. I Forsvaret er det betydelig bekymring knyttet til dette, for Forsvaret ser helt tydelig at det er en skjevfordeling av prioritering og innsats mellom de forskjellige våpengrenene, og Hæren er nå kommet i en etter hvert vanskelig situasjon. De sier selv til oss at de mener det er en kritisk situasjon. Med dekning i dette går det an å si – selv om det selvfølgelig er en

litt skarp formulering, men jeg velger den allikevel – at regjeringen stritter imot Stortingets vedtak om å styrke landmakten.

I Arbeiderpartiet har vi høyere ambisjoner for Hæren. Vi vil ikke kutte i Hæren i indre Troms, men bevilger nødvendige midler til egne hærhelikoptre for Bardufoss for å starte investeringen i nye stridsvogner og for å få fart på Hærens oppbygging i Finnmark. Som jeg sa, kommer vi til å komme grundigere tilbake til dette, men det var nødvendig med en presisering av akkurat dette viktige poenget også i denne debatten.

Det er et annet viktig aspekt ved dette – og det er gjennomgående for hele regjeringens politikk; det merker vi i hele debatten denne dagen – og det er privatiseringsiveren. Nå er det et viktig aspekt ved dette som angår Forsvaret, og det er at regjeringen har under sterk utvikling – og det er bare så vidt nevnt i budsjettet, men er en stor sak i Forsvaret – en privatisering av Forsvarets verksteder. Jeg vil bare gjøre Stortinget oppmerksom på at fagetatene er helt imot dette. Ledelsen i Luftforsvaret og ledelsen i Hæren er helt imot dette. De advarer meget sterkt mot det. Men allikevel vil regjeringen gjennom budsjettet de legger til grunn – de har bare en liten passasje der som det gjelder å være oppmerksom på – få en fullmakt til å gjennomføre dette. Og det gjør de av ideologiske grunner.

Privatisering er jo en stor utfordring for samfunnet i sin alminnelighet. Det er helt klart, for det er mange oppgaver som vi vil løse bedre i fellesskap. Men her handler det om forsvarsevnen. Her handler det om verksteder som har høy kvalitet og sterk kompetanse på å håndtere ting. Et eksempel er det vi fikk kunnskap om da våre tropper var i Litauen sammen med tyske tropper, hvor de norske troppene selvfølgelig hadde med seg sitt vedlikeholdsmannskap, som kunne tjenestegjøre i felten, mens de tyske, som hadde private, måtte stoppe når timetallet var ute.

Dette er altså også et beredskapsspørsmål, men allikevel legges det til grunn i budsjettet at det skal gjennomføres, av ideologiske grunner. Men man kan jo ikke vente annet, for det er det som er styrende for denne regjeringens politikk på alle felter innenfor alle samfunnssektorer.

Det siste jeg vil nevne kort, og det er en vanskelig debatt, er 2-prosenten. Det er en krevende debatt. Den er krevende for alle. Men det er det å si at i det som ligger i budsjettet som Stortinget nå inviteres til å vedta fra regjeringens og flertallets side, går altså andelen ned i forhold til brutto nasjonalprodukt. Det er det ingen tvil om. Fra Arbeiderpartiets side går den faktisk opp. Det er et reelt kutt på 90 mill. kr i Forsvarets budsjett i regjeringens opplegg. Det er et brudd på den linjen som Høyre har hatt overfor Forsvaret, og etter at jeg kom med i den-

ne komiteen, har jeg fått mye kunnskap om hva de mener i Forsvaret, og de synes det er veldig rart at Høyre står for dette.

Tor André Johnsen (FrP) [17:01:50]: Siden Fremskrittspartiet kom i regjering for litt over fem år siden, har samferdselsbudsjettet økt med nesten 75 pst. Samferdsel har vært, og er fortsatt, en klar budsjettvinner – også i 2019.

En av de største suksessene innen norsk samferdsel og offentlig pengebruk er faktisk etableringen av Nye Veier. De viser stadig til nye, gode resultater, og Nye Veier er godt i gang med utbyggingen av en nesten 550 km lang portefølje – noe vi ser tydelig på både E18 og E6. Kostnadene kuttes med ca. 20 pst., noe som vil gi hele 30 mrd. kr i besparelse for skattebetalerne.

Det bygges mer motorvei enn noen gang. Dette gir både redusert reisetid, økt trafikksikkerhet, økt kapasitet og positiv samfunnsnytte.

Vi registrerer med glede at biltrafikken fortsatt er i god vekst i Norge samtidig med at utslippene fra nybilparken går vesentlig ned. Takket være regjeringens endringer i bilavgiftene har Norge nå verdens mest miljøvennlige nybilpark. Utslippene er allerede langt under målene i klimaforliket. I oktober var de på bare 63 gram, omtrent halvparten av hva som er vanlig i mange EU-land. Hele 66 pst. av nybilsalget var elbiler eller hybridbiler.

Bilen er vårt mest fleksible transportmiddel, og bilen er en nødvendighet skal vi fortsatt ha spredt bosetting i landet. Det er derfor viktig at vi fortsetter arbeidet med å bygge ut et nettverk av høyhastighets, firefelts motorveier, som binder landsdelene sammen, reduserer transportkostnadene, øker trafikksikkerheten og skaper effektive bo- og arbeidsmarkedsregioner.

Men like viktig som å bygge nytt, er det å ta vare på den infrastrukturen og de veiene vi allerede har. Det er et betydelig vedlikeholdsetterslep i samferdselssektoren. Etter at etterslepet hadde økt under tidligere regjeringer, har vi nå redusert vedlikeholdsetterslepet hvert eneste år etter at vi kom i regjering. Vi fortsetter reduksjonen også i 2019.

Vi ser at Nye Veier fungerer, vi ser at Nye Veier er en suksess. De er offensive, innovative, effektive og bygger raskere, billigere og bedre, og vi ser at dette også smitter positivt over på Statens vegvesen. Konkurransen og dynamikken mellom disse to statlige aktørene fungerer. Følgelig er det underlig at enkelte partier ønsker å kutte i Nye Veier og til og med legge ned Nye Veier.

Jeg tenker spesielt på SV, som vil stoppe utbyggingen som Nye Veier er i gang med. Det er ikke bra, verken for trafikksikkerheten, fremkommeligheten, veksten, sysselsettingen eller utviklingen i samfunnet. I tillegg

skal bilistene utsettes for et nytt avgiftssjokk. Dette vil først og fremst ramme mennesker med dårlig råd og vanlige inntekter, som i et land med spredt bosetting har lang reisevei til og fra jobb og fritidsaktiviteter. Det er berettiget å spørre om SV har forstått konsekvensen av sin politikk. Om Nye Veier stoppes, stoppes også flere viktige utbygginger på E6 og E18 som allerede er i gang. Konsekvensen vil være halvferdige veier rundt omkring i landet og åpne sår etter store naturinngrep knyttet til uavsluttede prosjekter. Og hva med det juridiske? Jeg ser for meg at det fort kan bli en tap-tap-situasjon – at man både må betale for halvferdige prosjekter og i tillegg yte erstatning til entreprenører som ikke får fullført prosjektene.

Dagens regjering satser ikke bare på vei, vi satser også på jernbane. Jernbanebudsjettet for 2019 er på 25 mrd. kr, og det er en økning på 2 mrd. kr fra året før. Det er en økning i antall passasjerer på toget samtidig som det er flere avganger. Vi gjennomfører en kontinuerlig oppgradering av togmateriellet og skifter ut til nytt og bedre materiell.

Men det er ikke bare på veisiden vi sparer milliarder. Det gjør vi også innen jernbanen. Jernbanereformen vil kunne føre til reduserte kostnader og bedre tilbud til de reisende. Følgelig må jeg bare si det er underlig at det fra venstresiden er så stor motstand mot jernbanereformen. Det kan virke som om motstanden baserer seg på manglende innsikt i hva reformen egentlig innebærer, for det er ikke snakk om en massiv privatisering og at vi selger jernbanen til utlandet – Kina, som jeg ser noen har signalisert. Nei, det er staten, det offentlige, som gjennom forskjellige statlige selskap skal ha ansvaret for styring og drift – så å si alt. Skinnene som togene skal kjøre på, skal eies av staten. Entur, som har ansvaret for billettsalget, eies av staten. Drift og vedlikehold skal utføres av Mantena, som også er et statlig selskap.

Det eneste det blir konkurranse om – ikke privatisering, men sunn og god konkurranse hvor også NSB kan være med og konkurrere på lik linje med hvilket som helst annet selskap – er hvem som skal kjøre togene. Der blir det konkurranse, og der ser vi allerede positive endringer på Sørlandsbanen, hvor det offentlige vil spare flere hundre millioner kroner årlig som følge av konkurranse. Og NSB halverte nesten sitt tilbud i forhold til det staten i dag betaler NSB for samme banestrekning.

Jan Böhler (A) [17:07:08]: Å sørge for sikkerheten til innbyggerne våre er den grunnleggende oppgaven for storting og regjering. De to største truslene mot sikkerheten vår i fredstid er terror og organisert kriminalitet i form av kriminelle gjenger og nettverk. Terror har vi heldigvis hatt stor oppmerksomhet på i en god del år her på Stortinget, men når det gjelder organisert krimi-

nalitet og kriminelle gjenger, har det mer vært sporadisk fokus på det, avhengig av hendelser og av medieoppmerksomhet.

Politiets arbeid har vært preget av det samme; det har vært for sporadisk. Til nå har vi hatt to–tre større innsatser mot kriminelle gjenger, hvis vi ser helt tilbake til 1990-tallet. Den største og mest langvarige var gjengprosjektet fra 2006 til 2011, som særlig ga resultater overfor B-gjengen. Problemet er at når politiet ikke er like tett på hele tiden mellom satsingene, holder gjengmiljøene på på samme måte og får muligheten til å bygge seg opp. Situasjonen er nå urovekkende fordi de eldre gjengene, som kalles Young Guns og B-gjengen, har fått mer spillerom, mens oppmerksomheten har vært rettet mot det nye, yngre gjengmiljøet i Oslo sør, særlig konsentrert i Holmlia-området. Vi ser også at det bygger seg opp unge kriminelle gjengmiljøer i hovedstadsområdet – fem til sju steder, sier politiet – som har liten impuls-kontroll, og som utløser mange voldshandlinger.

Jeg mener vi må lære av innsatsen mot gjengene og lære av den utviklingen vi har sett også i de senere år, og passe på at man ikke skrur av og på, at politiet må jobbe kontinuerlig, og at vi i den innsatsen som nå pågår, må sørge for at det er det som skjer: Man må være tett på disse miljøene på stabil basis og tett nok på dem til å finne ut hvordan de kan dømmes, hvor pengene blir av, hvordan hvitvaskingen foregår, hvordan kommunikasjonen er, osv.

Det er grunn til bekymring når politiet melder i oppslag i VG forrige uke at man ikke hadde nok etterforskningskapasitet til å følge opp det som kalles prioriterte objekter i disse gjengmiljøene, altså gjengledere, bakmenn som er nøkkelpersoner for at de holder det gående, bygger seg opp, og som har kontakter til internasjonale kriminelle nettverk i utlandet, og som må tas ut for at gjengene skal stoppes. Disse er også kriminelle forbilder for unge rekrutter. Det gir et veldig dårlig signal når disse i årevis er på frifot i nærmiljøene, og man vet at de står bak og til og med er tatt for kriminelle gjerninger uten ennå å ha blitt dømt for det.

Når politiet sier at de ikke har etterforskningskapasitet nok til å få gått etter disse hovedpersonene, er det grunn til bekymring. Det er klart det er vanskeligere å etterforske dem, for de gjør lite selv, de får andre, særlig ungdommer, til å utføre handlingene for seg, men desto mer må vi sette ressurser inn på å avdekke det de holder på med. Derfor har Arbeiderpartiet i sitt alternative statsbudsjett foreslått 69 mill. kr mer til å styrke etterforskningen i politiet i forhold til det regjeringen har lagt opp til, og totalt 410 mill. kr mer til politiet, noe som selvsagt også vil gi mer handlingsrom totalt til å bekjempe de kriminelle gjengene.

En ting i denne utviklingen som vi bør merke oss særlig og må ta på største alvor, er at disse bakmennene, disse gjengene, rekrutterer stadig yngre medlemmer. Nå ser vi at de får ungdommer ned i 12–13-årsalderen til å utføre grov kriminalitet. Når disse unge kommer opp i 15–16–17-årsalderen, kan de allerede ha et langt gjeng-kriminelt rulleblad.

Vi har som hovedregel i Norge, og skal fortsatt ha det, at det er ungdomsoppfølging – ungdomsstraff – som gjelder for dem under 18 år. Men vi må også sørge for, som både politiet og forlikrådet understreker, å ha reelle sanksjoner når de ikke forholder seg til de formene for ungdomsoppfølging og ungdomsstraff. Det er dessverre noen få ungdommer i disse miljøene som ikke gjør det, og som fortsetter med gjentatte voldelige og svært farlige handlinger. Da er det viktig at vi har disse ungdomsplassene i kriminalomsorgen tilgjengelige, så man kan ta hånd om dem som ikke lar seg korrigere på andre måter. Den forrige regjeringen planla 14 plasser for ungdom i kriminalomsorgen. De ligger utenfor fengsel, er skjermet og er ideelle å bruke overfor dem. Nå er det opprettet åtte plasser. Vi har nå avsatt 10 mill. kr i vårt alternative budsjett for å kunne opprette flere plasser for ungdom i disse gruppene innenfor kriminalomsorgen.

Statsråd Jan Tore Sanner [17:12:32]: Pilene peker i riktig retning. Den økonomiske veksten er solid samtidig som klimagassutslippene går ned. Bedriftene investerer mer og stadig flere kommer i jobb.

Det siste året er det skapt 56 000 nye jobber – tre fjerdedeler i privat sektor. Ledigheten er nå den laveste på ti år, og ledigheten er lavest i mange distriktsfylker.

Dette er selvsagt viktig for den enkelte og familiene, men det er også viktig for oss som samfunn. Når flere er i jobb, er det flere som bidrar. Målet er å skape et bærekraftig velferdssamfunn. Det handler om både den økonomiske og den sosiale bærekraften. De valgene vi tar, må bidra til at de som kommer etter oss, får et minst like godt utgangspunkt.

Det er derfor viktig at vi bruker de gode tidene slik at vi legger grunnlag for en fortsatt positiv utvikling. Derfor senker vi skattene, slik at bedriftene kan investere i nye jobber og vekst, derfor fortsetter vi den sterke veksten i investeringene i vei og bane, og derfor fortsetter vi et systematisk løft for barnehage, skole, høyere utdanning og forskning.

Dette står i sterk kontrast til de rød-grønne, som vil gjøre det dyrere å jobbe og dyrere å investere i nye arbeidsplasser. Og det står i sterk kontrast til SV, som nå senker ambisjonene for skolen ved at man vil kutte 500 mill. kr i videreutdanning for lærerne.

Jeg tror vi har et felles ønske om å bevare et samfunn med små forskjeller, et samfunn preget av tillit og sam-

hold. Dette krever en aktiv og langsiktig politikk for at flere kan bidra og færre blir stående utenfor.

Det viktigste grunnlaget legges i barnehage og skole. Derfor prioriterer regjeringen gratis kjernetid og fortsatt kvalitetsløft i barnehagen, tidlig innsats, flere lærere og fortsatt storsatsing på videreutdanning, og derfor fortsetter vi yrkesfagløftet.

Samtidig gjennomfører vi

- en inkluderingsdugnad som skal hjelpe flere med hull i cv-en inn i jobb
- en kompetansereform som skal bidra til at ingen går ut på dato i arbeidslivet
- integreringsløft som skal bidra til at flere kommer ut i jobb og inn i samfunnet

Innvandrere må delta i små og store fellesskap i det norske samfunnet, og det viktigste er at flere kommer i jobb. Dette er avgjørende for å sikre et bærekraftig velferdssamfunn med tillit og samhold.

Regjeringen har lagt frem en ny strategi for integreringspolitikken. Hovedgrepet er å bygge kunnskapsveien inn i arbeids- og samfunnsliv. I budsjettet for 2019 utvider vi tilbudet med gratis kjernetid i barnehagen, som vil gi mange minoritetsspråklige barn en bedre mulighet til å lære norsk og bli integrert.

Vi dobler bevilgningen til grunnopplæring for innvandrerungdom i videregående skole, for å gi flere en mulighet til å gjennomføre. Vi styrker arbeidsrettede tiltak for kvinner, og vi åpner for samarbeid med sosiale entreprenører. Vi utvider forsøkene med modulstrukturert opplæring, og vi øker støtten til grunnleggende opplæring.

Venstresiden har et åpenbart behov for å fremstille seg selv som både varmere og med et sterkere sosialt engasjement. Det preges også finansdebatten av. Jeg ser ingen grunn til å trekke andre partiers motiv i tvil, men vi kan ha ulike strategier for å nå disse målene. Vi er opptatt av at vi må skape før vi kan dele. Vi må bygge et fundament for velferdssamfunnet vårt. Vi er opptatt av å løfte dem som ble hengende etter i barnehage og skole, og bygge et sterkere lag rundt barna i barnehagen og i skolen og gjennomføre en inkluderingsdugnad som gjør at vi bidrar til at flere kommer inn i jobb, og ikke minst gjennomføre et integreringsløft som gjør at vi bygger kunnskapsveien inn i arbeids- og samfunnsliv for flere innvandrere.

Svein Harberg hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten: Det åpnes for replikkordskifte.

Torstein Tvedt Solberg (A) [17:17:39]: I dag kom det en ny Fafo-rapport som ser på det voksende digitale klasseskillet i norsk skole. Fafo har i rapporten sett på

de digitale forutsetningene 10.-klassinger har før matteeksamenen. Rapporten peker dessverre på at det er stor ulikhet i tilgangen til digitale verktøy, både hjemme hos elevene og på skolen. Dette gir også utslag på resultatene.

Jeg er bekymret over å se at vi har et så stort digitalt klaseskille, og ikke minst at dette gir utslag i så store forskjeller mellom kommuner. Noen gjør det veldig bra – Bærum kommune er et eksempel på det – mens andre henger mer etter.

Arbeiderpartiet har etterspurt en helhetlig digital plan for skolen, der en ser på behovet for både infrastruktur og utvikling av digitale læremidler.

Er funnene i denne Fafo-rapporten noe som også bekymrer statsråden, og hva vil regjeringen gjøre for å motvirke det digitale klaseskillet i skolen?

Statsråd Jan Tore Sanner [17:18:44]: Representanten Tvedt Solberg tar opp et veldig viktig spørsmål. Vi må sørge for at vi ikke får et slikt digitalt klaseskille. Heldigvis er Norge i den situasjonen at de aller fleste har tilgang til digitale verktøy, men vi vet også at det er noen som ikke har det. Derfor blir skolen så viktig.

Med de nye læreplanene og fagfornyelsen jobber vi med både digital dømmekraft og digital skaperkraft. Vi må sørge for at elevene ikke bare bruker, men også er med på å skape ny teknologi. Vi har fått på plass den teknologiske skolesekken, som bidrar til at vi både gir lærere et kompetanseløft og bidrar med utstyr. Ikke minst bidrar vi nå med ressurser til å utvikle flere læringsressurser.

Vi har en digitaliseringsstrategi som vi jobber etter, men jeg tror vi må erkjenne at det fortsatt er for store forskjeller, og at vi har en jobb å gjøre for å løfte alle skoler.

Torstein Tvedt Solberg (A) [17:19:49]: Jeg kjenner til de midlene som regjeringen har satt av – de er viktige – men det er ganske små summer, som på ingen som helst måte strekker til når en ser det enorme behovet som er, ikke minst med tanke på hvor mange kommuner det er, hvor mange klasserom det er, og hvor mange elever det er som trenger denne mer digitale undervisningen.

Det som bekymrer meg med det økende digitale klaseskillet, er at det er stor forskjell mellom forskjellige kommuner, og det er der vi i Arbeiderpartiet har pekt på at det vil være og er et behov for en større, nasjonal tilnærming til dette. Senest i fjor hadde en samlet utdannings- og forskningskomité en merknad som etterlyste at regjeringen i større grad skulle få på plass en utvikling av digitale læremidler. Nå ser en også i Fafo-rapporten fra i dag at det er store skiller mellom ulike kommuner og ulike skoler.

Mitt spørsmål er derfor: Ser ikke statsråden også at det er behov for et litt mer overordnet, nasjonalt grep om dette, og at hvis en lar det være opp til hver enkelt kommune, vil dette klaseskillet bare fortsette å vokse?

Statsråd Jan Tore Sanner [17:20:52]: Jeg mener at vi trenger begge deler. Vi trenger kommuner og skoleeiere som tar et aktivt ansvar for både utstyr og kompetanseheving. Vi trenger også å fortsette arbeidet med den nasjonale strategien, hvor det ikke handler om ett tiltak, men hvor det handler om kombinasjonen av ulike tiltak. Det hjelper ikke å ha utstyr i klasserommet dersom læreren ikke kan bruke det. Derfor er digitalisering også en viktig del av både etter- og videreutdanningen og lærerutdanningene, og det er viktig at vi fortsetter arbeidet med å jobbe frem kompetanseheving og samarbeider med kommunene om utstyr.

Vi er nå inne i en periode hvor vi fornyer alle fagene, og hvor det også vil bli behov for nye læringsressurser. Det gir også en unik mulighet til å se de digitale læringsressursene i sammenheng med fagfornyelsen.

Marit Knutsdatter Strand (Sp) [17:22:06]: En samlet barnehagesektor, med både kommunale og private barnehager, er unisont enige om at bemanningsnormen i barnehagene fortsatt er underfinansiert. Regjeringens virkelighetsoppfatning, slik den er uttrykt i budsjettproposisjonen, står i sterk kontrast til barnehage-sektorens samlede protester. Her argumenterer regjeringen for at bemanningsnormen allerede er finansiert, og at de ekstra midlene som ble lagt inn i RNB, egentlig er overflødige. Men da vi fikk presentert budsjettforliket, var regjeringspartiene tydeligvis overbevist og aksepterte 160 mill. kr ekstra.

Senterpartiet har foreslått 400 mill. kr for å fullfinansiere bemanningsnormen, slik at innføringen ikke skal føre til kutt i andre tiltak i barnehage og skole. Så hva er årsaken til at regjeringen nå ser det samme behovet, og kan statsråden redegjøre for ekstra midler til bemanning i barnehagene når de mener det ikke er behov for det?

Statsråd Jan Tore Sanner [17:23:10]: Statsråden mener det samme som da han la frem statsbudsjettet, jeg mener det samme som i fjor, og jeg mener det samme som den rød-grønne regjeringen mente i 2012 og 2013. Vi har holdt fast ved de samme prinsippene for overføring av nye oppgaver til kommunene. De prinsippene er lagt til grunn også for bemanningsnormen.

Jeg registrerer selvsagt diskusjonen, og i budsjettforliket med Kristelig Folkeparti har man blitt enige om å øke midlene noe til neste år. Hvilken modell man skal legge seg på, er noe vi i første omgang skal diskutere med Kristelig Folkeparti, men det er særlig knyttet til de små

barnehagene og de private barnehagene, hvor finansieringen ligger litt etter de kommunale. Der kan det være et behov, og vi diskuterer nå nye modeller for å sørge for at midlene som kommer i budsjettet, blir fordelt på en god måte.

Karin Andersen (SV) [17:24:25]: Først må jeg minne statsråden om at det aldri før har vært så mange ufaglærte lærere i skolen som etter at denne regjeringen overtok, og at SV ikke ser noe poeng i å etterutdanne velkvalifiserte lærere. De som ønsker det, skal selvfølgelig få det, men vi velger å bruke disse pengene til å fullfinansiere både lærernormen og normen for antall ansatte i barnehagene, mat til ungene, leksehjelp, flere lærere – altså alt det som lærerorganisasjonene og foreldrene vil. Det er en god satsing fra vår side.

Da er det et spørsmål om ikke statsråden ser at de grepene som regjeringen har tatt, har ført til at det nå er rekord i antallet ufaglærte lærere i norsk skole, og at det blir verre når regjeringen har tatt det grepet som de har tatt, med å avskilte velkvalifiserte lærere.

Statsråd Jan Tore Sanner [17:25:27]: For det første er det ingen som blir avskiltet. For det andre blir det ikke flere faglærte lærere i skolen ved å kutte dramatisk i videreutdanningen for lærere. Dette er et av de sentrale skillene mellom Sosialistisk Venstreparti og sentrum–høyre. Vi prioriterer høye ambisjoner for skolen, for lærerne og for elevene.

De grepene vi har tatt i skolepolitikken, virker. Vi ser at elevene lærer mer, de er mer til stede på skolen, flere fullfører, og flere består. Vi har i samarbeid med Kristelig Folkeparti bidratt til at det blir flere lærere, og vi satser på etter- og videreutdanning. Lærerne som har vært på etter- og videreutdanning, melder tilbake at de blir mer engasjerte og bedre som lærere, og at elevene lærer mer.

Jeg skal ikke legge meg opp i SVs retningsvalg, men jeg konstaterer at SV senker ambisjonene for skolene og lærerne – det kommer ikke sentrum–høyre til å gjøre.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Svein Roald Hansen (A) [17:26:43]: Det kan ikke gjentas for ofte: Norge er på sitt beste når vi løser oppgavene og utfordringene sammen, fordi det gir bedre løsninger for folk flest, og fordi det skaper et fellesskap som er sterkere. Men skal vi lykkes, må politikken – og spesielt den økonomiske politikken – bygge opp under fellesskapet. Politikken må bidra til et samfunn hvor forskjellene mellom folk er små og folks muligheter er store. Det er hva Arbeiderpartiets budsjettforslag gjør.

Norsk økonomi er over tilbakeslaget oljeprisfallet ga. Det er bra. Det som har hjulpet oss mest over kneika, er en svak krone, godt for eksportindustrien, en used-

vanlig lav rente og nøkterne og ansvarlige lønnsoppgjør. Takk til partene i arbeidslivet!

Sysselsettingen øker igjen, men ledigheten er fortsatt høy. Og den økonomiske veksten er skjør, sårbar for ting vi ikke har styring med: uroen i Midtøsten, en lunefull amerikansk president, brexit. Dette er forhold som kan gi nye tilbakeslag i verdensøkonomien og dermed svekke vår egen vekstevne. Norsk eksportorientert økonomi er blant de mest åpne i verden og dermed sårbar for det som skjer rundt oss.

Det er flott å være glad i landet vårt og ha ivaretagelse av norske interesser som ideologisk rettesnor, men vi bør også være ganske glad i våre naboland, de som kjøper våre varer og tjenester og derved bidrar til arbeidsplasser og verdiskaping hjemme. Derfor er Norge et av de landene som er mest avhengig av at handel kan skje innenfor trygge multilaterale rammer, slik som WTO, og handelsavtaler som EØS.

Finansministeren var i sitt innlegg bekymret for at antiglobaliseringen og proteksjonismen skal bre om seg. Jeg deler den bekymringen og håper finansministeren gjentar dette på Fremskrittspartiets neste sentralstyremøte. For nå har fremtredende FrP-ere kastet seg på denne nasjonalpopulistiske bølgen og snakker om å reforhandle vår aller viktigste handelsavtale. Internasjonale forpliktende avtaler betegnes som «å flytte beslutninger unna folk» og som «udemokratiske». Vel, Dagens Næringsliv forteller i dag om bedriften Mapei i Nord-Odal, hvor de italienske eierne ikke hadde investert hvis vi ikke hadde hatt EØS-avtalen. Er ikke det nær folk?

Fortsatt håper enkelte at brexit skal vise oss et eksempel på det som kalles en bedre avtale med EU – hva nå «bedre» skal bestå i. Da kan man ikke følge særlig godt med i debatten i Storbritannia. Med unntak av fiskerne, som håper de skal slippe å dele kvotene med naboene, er det ingen næringer i Storbritannia som ser nye muligheter i brexit. Også i det britiske landbruket er bekymringen stor, eksporttettet som det er. Det er bare snakk om skadebegrensning når britene forlater det indre marked og i framtiden må handle på grunnlag av en handelsavtale.

Hvis vi skal ha som prinsipp at alt som angår oss, skal bestemmes her i salen, hvordan skal vi da løse våre store, felles utfordringer? Klimakrisen har vært et av de sentrale temaene i denne debatten – med rette. Tror noen at vi løser den hver for oss? Parisavtalen, som vi har sluttet oss til, er også en avtale som forplikter oss til handling. Hvor nær folk ble den vedtatt? Hvor demokratisk var den prosessen? Men det er bred oppslutning om den her i salen likevel – heldigvis.

Internasjonalt forpliktende samarbeid er selvsagt ikke uten utfordringer, men det er den eneste måten vi i

felleskap kan løse våre felles utfordringer på. Ikke minst en eksistensiell utfordring, som oppgaven å begrense oppvarmingen av kloden egentlig er. Er det ikke krevende nok at vi har en president som snakker om «America first», om ikke også alle andre skal følge i det sporet?

Presidenten: De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Stein Erik Lauvås (A) [17:31:13]: Det er ikke mye liv, lyst og engasjement å spore hos regjeringspartiene. Det de starter med å skyte av, er at de klarte å holde tidsfristene i de siste forhandlingene. Fra Fremskrittspartiets side er det saken om et eldreombud som blir trukket fram. Man skulle jo trodd at Fremskrittspartiet etter hele fem år i regjering hadde høyere ambisjoner enn å få i stand et eldreombud, i hvert fall om man skal vurdere Fremskrittspartiet ut fra uttalelser og krav fra før de kom inn i regjering.

Arbeiderpartiet tar helse og omsorg på alvor. Vi viser det veldig tydelig i vårt budsjettforslag. Vi prioriterer en sterk kommuneøkonomi. Vi øker den økonomiske innsatsen overfor Kommune-Norge med 3,5 mrd. kr mer enn hva regjeringen foreslo. Det er ikke småpenger, men vi gjør det fordi vi ser at det er nødvendig, og at det er riktig å gjøre det. De aller fleste velferdstjenestene som mottas av innbyggerne, utføres av kommunene, og skal de ha muligheter til å gjøre det på ordentlig vis, må rammevilkårene gjøre det mulig.

Regjeringens forslag gjør det dessverre veldig vanskelig for kommunene å utvikle kvalitet i tjenestene når de får et så dårlig utgangspunkt som de faktisk gjør. Ja, utgangspunktet er så dårlig at det er regjeringen selv som må ta det store ansvaret for at kommunene ser seg tvunget til å innføre eiendomsskatt, en skatt som stort sett ingen i kommunene ønsker å ta inn, men som finansminister Siv Jensen og regjeringen tvinger fram. Høyre regjeringen kan jo bare spørre sine egne ordførere som enten har innført, videreført eller til og med økt eiendomsskatten i sine kommuner de siste fire årene – det er en del av dem. De sier rett ut at uten eiendomsskatt ville det blitt stillstand i kommunen. Det er ingen god attest.

For Østfolds del ville Arbeiderpartiet med sitt budsjettforslag tilført kommunene om lag 180 mill. kr mer i 2019 enn regjeringen. Om vi våger å se på budsjettforslagene for de siste fem årene samlet, ser vi at det blir store penger Østfold-kommunene har gått glipp av. Det er ingen tvil om den saken.

Det er ikke bare Østfold-kommunene som ville fått vesentlig mer å rutte med til eldreomsorg, helse og skole. Vi kan ta et annet eksempel fra et annet fylke: Elverum ville fått over 10 mill. kr mer til gode formål, og jeg

tror Høyre-ordføreren og kommunestyret i Elverum ville vært glade for å få en slik sum.

Jeg hører finansministeren sier at de er enig i at vi skal løse oppgavene i fellesskap. Det blir tomme ord når vi ser hva de faktisk gjør i sitt viktigste dokument. Der står ikke ord og handling lenger sammen. Regjeringen satser ikke på å bygge fellesskapet. Det er regjeringens budsjettforslag nok et bevis på.

Heidi Greni (Sp) [17:34:25]: Regjeringens forslag til statsbudsjett gir trangere rammer neste år, både for kommuner og for fylkeskommuner. Det sies at kommunenes frie inntekter øker med 2,6 mrd. kr, men når bundne utgifter trekkes fra, blir det ikke noe igjen. Flere eldre som trenger kommunale tjenester, renteøkning, nye kutt i overføringen til ressurskrevende tjenester, nye krav til skoler og barnehager, reduserte inntekter gjennom eiendomsskatt – dette er pålegg fra regjeringen som gir en svært trang kommuneøkonomi neste år.

Kristelig Folkeparti har som i tidligere år inngått budsjettavtale med regjeringspartiene. Det er dessverre ikke blitt en avtale som endrer stort på de trange rammene kommunene må forholde seg til. Unntaket er reversering av kuttforslaget når det gjelder ressurskrevende brukere, og økt kompensasjon for innføring av ny lærernorm i grunnskolen. Jeg hadde forventet mer – ut fra de sterke signalene fra Kristelig Folkepartis ledende politikere. Partiet vil samarbeide med den sittende regjering for å styrke velferden, ble det sagt. Resultatet Kristelig Folkeparti kan vise til, står ikke i forhold til ambisjonene vi ble forespeilet.

Senterpartiets forslag til budsjett er tilpasset de utgiftsbehovene kommunene og fylkeskommunene har. Vi styrker kommunerammen med 2,4 mrd. kr og fylkeskommunerammen med 1,5 mrd. kr. I fylkenes ramme inngår 1 mrd. kr til opprusting av fylkesveinettet, et spleiselag mellom staten og fylkeskommunene som er helt nødvendig for å redusere vedlikeholdsetterslepet.

Kommunalkomiteens budsjettføring er en viktig del av budsjettprosessen. En gjenganger de siste fem årene har vært advarsler mot regjeringens kutt i bevilgninger til distrikts- og regionalpolitikken. Bevilgningene til regionale utviklingsmidler er mer enn halvert de siste fem årene, sett i forhold til budsjettframlegget for 2014 fra den rød-grønne regjeringen. For 2019 kuttet det 223 mill. kr. Nedprioritering av bevilgninger til fylkeskommunenes næringsutviklingsarbeid står i skarp kontrast til den samme regjeringens påstand om at de vil styrke fylkeskommunen som regional utviklingsaktør. Når jeg reiser rundt i Distrikts-Norge og besøker relativt nyetablerte bedrifter, peker de alle på hvor viktig regionale utviklingsmidler har vært for at de i det hele tatt kunne komme i gang. Det samme gjelder reetablering

etter nedlegging av hjørnesteinsbedrifter, som f.eks. i Lierne. Det ligger ingen styrking av næringsutvikling i distriktene i budsjettavtalen. At Kristelig Folkeparti – som en av pådriverne til nye oppgaver til fylkene – ikke har prioritert dette, er skuffende. Større ansvar for regional utvikling kombinert med tom verktøykasse – nei, det henger ikke sammen. Det påpekte alle som var innom temaet på høringen om nye oppgaver til fylkene.

Budsjettvirkninger for mitt eget fylke, Trøndelag, viser med stor tydelighet hva Senterpartiets budsjett ville betydd. Kommunene i Trøndelag ville fått 178 mill. kr mer, fylkeskommunen 117 mill. kr mer.

Steinar Reiten (KrF) [17:37:48]: For en ukes tid siden leste jeg et intervju med et lykkelig ungt ektepar som fikk mitt aldrende Kristelig Folkeparti-hjerte til å banke litt fortere. Lykken besto i at de endelig kunne puste lettet ut og konstatere at arbeidsplassene deres var sikret, sånn at de kunne gå julen i møte sammen med den lille datteren sin uten frykt for å stå uten jobb og inntekt om noen måneder.

Grunnen til at arbeidsplassene til Therese, Per Magne og 700 andre sjøfolk ikke kommer i spill, er budsjettforliket som ble inngått mellom Kristelig Folkeparti og regjeringspartiene den 20. november. Der ble det bl.a. oppnådd enighet om å skrinlegge den varslede endringen i fartsområdeforskriften for utenriksferger og styrke refusjonsordningen for sjøfolk med 35 mill. kr. Dermed gis det ikke anledning for Color Line til å flagge Kiel-fergen over i Norsk Internasjonalt Skipsregister.

Dette gir en vinn-vinn-situasjon. Rederiet Color Line kan fortsatt nyte godt av en raus og god refusjonsordning som sikrer selskapet statlige overføringer på 100 mill. kr per år, så lenge selskapet drifter Kiel-fergen under norsk flagg og med norsk mannskap. De ansatte om bord har fortsatt et solid stillingsvern gjennom bestemmelsen om at NOR-registrerte skip skal bemannes av norske sjøfolk.

I intervjuet med Therese og Per Magne i Dagsavisen ga de to uttrykk for at budsjettforliket mellom Kristelig Folkeparti og regjeringspartiene er en seier for demokratiet. Det er jeg helt enig i. Vi i Kristelig Folkeparti har det siste året hatt en tett og god dialog med regjeringen om denne saken. I forbindelse med behandlingen av revidert nasjonalbudsjett i vår ba vi om en redegjørelse om hvorvidt en endring av fartsområdeforskriften var nødvendig for å sikre konkurransekraften til Color Line. Den rapporten har vi nå fått, og regjeringspartiene har akseptert Kristelig Folkepartis argumentasjon for at endringen ikke bør gjennomføres.

Derimot er jeg ikke enig med lederen i Stortingets næringskomité, Geir Pollestad, som i VG den 22. november prøver å framstille dette som et smertelig

nederlag for regjeringen. I motsetning til representanten Pollestad har jeg deltatt i dialogen med regjeringspartiene i denne saken, og jeg vil berømme både næringsministeren og Fremskrittspartiets fraksjonsleder i næringskomiteen, Morten Ørsal Johansen, for godt samarbeid, slik at vi nå har landet saken på en god måte, både for det berørte rederiet og for deres ansatte.

De øvrige opposisjonspartiene har ført en høylytt og tidvis stygg retorikk i denne saken. Blant annet ble det i forbindelse med behandlingen av statsbudsjettet for et år siden brukt ord og vendinger fra denne talerstolen, rettet mot representanter i salen, som var av en slik karakter at stortingspresidenten valgte å bruke klubben mot upassende ordbruk.

Vi i Kristelig Folkeparti har derimot valgt saklighet og dialog som vår arbeidsmetode. Dermed har vi greid å lande saken på en måte som gjør at et enstemmig storting nå går inn for en løsning som sikrer 700 norske arbeidsplasser. Det er ikke et nederlag for noen. Det er en stor seier for demokratiet.

Lars Haltbrekken (SV) [17:40:57]: Aldri har bakteppet for de internasjonale klimaforhandlingene som startet i dag, vært mørkere. Vi risikerer å få en verden som ikke er til å kjenne igjen, om vi ikke tar advarslene fra FN's klimapanel på alvor.

Men samtidig som bakteppet er dystert, har heller aldri mulighetene for utslippskutt vært større. Det gir håp. Rundt om i verden ser vi at fornybar energi blir stadig mer lønnsomt. Fortsetter utviklingen som i dag, vil fornybare energiprosjekter som sol og vind konkurrere ut de fossile energiformene som gass, kullkraft og olje.

Endringene vi må gjennom, er store. Ifølge verdens ledende klimaforskere må vi gjennom endringer vi ikke har sett maken til i vår historie. Det betyr at skal vi klare dette, må hvert eneste statsbudsjett være et miljøbudsjett, og vi må nå de miljømålene vi setter oss.

Det gjør ikke denne regjeringen. De styrer bevisst mot å bryte målet om norske utslippskutt innen 2020. I over fem år har Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti styrt klimapolitikken i statsbudsjettene. I over fem år har vi vært vitne til et flertall som ikke har tatt klimatrusselen på alvor og gitt oss de utslippskuttene vi trenger. De kuttene de skryter av at de har gjennomført, har de sørget for å dynke i palmeolje, regnskogsødeleggelse og økte utslipp andre plasser på kloden.

Det er på tide med et opphørssalg i klimapolitikken – alt skal bort. Alle utslipp fra fossil energibruk må bort om vi skal unngå de katastrofale klimaendringene. Det er dette som har vært rettesnoren for oss i SV når vi har laget vårt budsjett. Ingen utslipp er fredet. Tiden for å gjøre det billigere å forurense er forbi. Vi sørger i vårt for-

slag for å gi folk en enklere miljøhverdag, en miljøhverdag der miljøvalgene tas på autopilot fordi det lønner seg. Syklister, elbilister, gående, de som tar buss, trikk og tog tjener på SVs budsjett.

Der regjeringen gir skatteuttak til de rikeste, gir SV et miljøbudsjett til de mange.

Masud Gharakhani (A) [17:44:09]: Spiller det noen rolle hvem som styrer landet? Spiller det noen rolle for kvaliteten i eldreomsorgen og hverdagen til hverdagsheltene, de som jobber i pleie og omsorg, hvem som faktisk styrer? Spiller det noen rolle for de ansatte i barnehagen og skolen, de som skal sørge for at barna våre får den beste starten på livet? Spiller det noen rolle for småbarnsforeldres hverdagsøkonomi hvem som styrer? Spiller det noen rolle for dem som er bekymret for jobben sin, hvem som styrer? Spiller det noen rolle for hverdagen for vanlige arbeidsfolk hvem som styrer? Spiller det noen rolle for dem som er bekymret for sentralisering, hvem som styrer?

For mitt fylke, Buskerud, er det 172 millioner grunner for at det faktisk spiller en stor rolle hvem som styrer landet – 172 mill. kr mer med Arbeiderpartiet for å skape sterke fellesskap: flere ansatte i barnehage og skole, flere ansatte i eldreomsorgen, at folk kan leve det gode liv både i byen og på bygda, et statsbudsjett som gjør det mulig å bygge Norges mest moderne sykehus i Drammen uten å kutte i tilbud og tjenester til vanlige folk, et statsbudsjett som tar kampen mot fattigdom på alvor. Det betyr nei til kontantytelser som hemmer integrering og arbeidslinjen, ja til arbeidsmarkedstiltak og et integreringsløft som får folk i arbeid, ja til et organisert arbeidsliv der arbeidsfolk har makt, og ja til skolemåltid og fritidstilbud for alle uavhengig av størrelsen på kontoen til mor og far.

Skal vi bo i et av verdens beste land, med et sterkt velferdssamfunn og sterke fellesskap både i byen og på bygda, må vi ta likestilling på alvor. Det er et land der vi verdsetter arbeidslinjen og tar vanlige folks arbeidsliv på alvor, et land med små forskjeller, et land som bygger lag og ikke elite, et land som fordeler rettferdig, har verdiskaping og bygger framtidens arbeidsplasser – ikke et land som gir enorme skatteuttak til eliten og de aller, aller rikeste.

Hvordan et storting forvalter fellesskapets ressurser, avgjør om lykkelandet Norge også gjelder for framtidige generasjoner, om vi også i framtiden vil ha det sosialdemokratiske fellesskapet mange land ser til.

Mens den kollektive høyresiden er til for de 1 pst. rikeste i landet, er Arbeiderpartiet til for arbeidsfolk, for vanlige folk som vil bygge laget og ikke eliten.

Sveinung Stensland (H) [17:46:50]: Trygghet for hjelp når en trenger det, er en bærebjelke i velferdssam-

funnet. Det er et offentlig ansvar å sikre gode helse- og omsorgstjenester til alle når behovet oppstår. En økende og aldrende befolkning samt stadig større muligheter innen medisinsk behandling gjør det mer viktig enn noen gang å tilpasse seg fremtidens befolknings- og sykdomsbilde.

Vårt budsjett vil redusere ventetidene for pasientene ytterligere, kapasiteten vil øke, og kvaliteten blir styrket. Vi bevilger mer til raskere behandling og forebygging. Pasientene og deres behov må settes i sentrum for utvikling og endring av helsetjenesten. Det er behov for å styrke og modernisere helse- og omsorgstjenestene i kommunene og sikre en bedre samordning av det totale helsetilbudet. Omsorg for eldre og pleietrengende må bygges videre ut for å gi alle dem som trenger det, et tilbud med kvalitet og aktivitet.

Vi vil ta i bruk alle gode krefter for å sikre pasientene helsetjenester med høy kvalitet, mer valgfrihet og større mangfold i tilbudet. Et godt eksempel er pakkeforløp, som har blitt tatt godt imot. De skal sikre at folk ikke går seg vill i systemet, men at de vet hva som er neste skritt, og at de får god behandling raskere. Vi vil ha flere pakkeforløp innen flere områder.

Det er ikke mer penger post for post som sikrer helsevesenet inn i fremtiden, det er en helhetlig politikk som ser systemet i sammenheng og setter pasienten i sentrum. Systemet har mange forsvarere, men vi er ikke valgt for å forsvare systemet, vi er valgt for å forvalte det og aller helst også forbedre det.

Alt kan ikke ordnes med mer penger. Med begrensede personalressurser og stigende antall innbyggere og pasienter er det for passivt. Vi må finne nye og bedre løsninger som gjør at våre samlede ressurser virker best mulig sammen. For å nå målene våre, er en velfungerende fastlegeordning grunnleggende. Jeg har store forventninger til regjeringens videre arbeid med dette, i godt samarbeid med partene, Legeforeningen og KS. Skal vi lykkes, må flere leger ha lyst til å jobbe innen primærhelsetjenesten, flere må ville bli fastlege. Ser en på utviklingen, vil vi uten å gjøre endringer i måten det arbeides på, slippe opp for ressurser – både ansatte og penger. Bedre samordning, folkehelse, forebygging og ikke minst bedre vaksinedekning er viktige faktorer for å lykkes, og ikke minst: For å bevare det beste i pasientenes helsetjeneste må vi være villige til å forandre noe av det bestående.

Petter Eide (SV) [17:49:36]: Jeg er engasjert i justisbudsjettet, og det budsjettet skal sikre trygghet, lov og orden. Det skal både dømme og straffe – det skal være penger til det – og rettsstaten skal bygges gjennom dette budsjettet.

Aller mest bekymret er jeg for at justisbudsjettet ikke er innrettet slik at regjeringen greier å omstille politiet til det nye kriminalitetsbildet i Norge. Den tradisjonelle kriminaliteten i Norge går ned, altså kriminalitet knyttet til vold i det åpne rom, vinningskriminalitet og narkotikakriminalitet. Det er et bilde vi ser i hele Vest-Europa, og det gjelder alle grupper, også innvandringsmiljøer. Faktisk går ungdomskriminaliteten også ned, hvis vi ser det i et tiårsperspektiv.

Men i saker der i hovedsak kvinner er ofre, ser vi en voldsom økning i anmeldelser. I saker hvor i hovedsak kvinner er ofre, som voldtekt, familievold og menneskehandel, ser vi også at systemet svikter. På området familievold har politiet en oppklaringsprosent på bare 33, og på området voldtekt blir 80 pst. av sakene henlagt. På tross av stadig økte bevilgninger til politiet, flere politifolk og et driftsbudsjett til politiet på nærmere 18 mrd. kr greier ikke politiet å prioritere disse sakene på en ordentlig måte. På tross av en tydelig beskjed fra Riksadvokaten om at slike saker skal gis forrang foran andre saker – altså foran et innbrudd eller å løpe etter ungdom som har hasj i lomma – greier ikke politiet å omprioritere disse sakene.

Vi har derfor kommet til at det er på tide å gjøre noen grep for å detaljstyre politiet for å sikre at de tusenvis av kvinner i Norge som utsettes for vold i nære relasjoner, får den oppfølgingen fra politiet som de trenger. Vi har derfor i vårt budsjett lagt opp til et opplegg hvor vi i langt sterkere og mer detaljert grad ønsker å øremerke midler til dette området, slik at når politiet får tilført midler, får de ikke lov til å bruke de pengene på noe annet enn etterforskning av voldtekt, familievold, bl.a. Vi vil ha egne grupper i hvert politidistrikt som er øremerket for dette arbeidet, og vi har til og med bedt justisministeren – det har vi gjort i merknaden – om å se om det går an å bruke type måltall som styringsverktøy for å dytte politiressurser mer i den retningen.

Vi står her overfor en av Justis-Norges aller, aller største utfordringer, og vi i SV mener at Stortinget må ta et tydeligere ansvar og faktisk gå inn og styre politiet mer i dette arbeidet.

Karin Andersen (SV) [17:52:51]: SV er det partiet som prioriterer velferden vår høyest av alle. Vi prioriterer den så høyt at vi foreslår at kommunesektoren skal få over 6 mrd. kr mer til neste år enn det regjeringen har foreslått. Det foreslår vi fordi vi ønsker høy kvalitet i skole, i omsorg, i barnehage og kulturtilbud, og at kommunene skal være gode lokaliseringskommuner for næringslivet. Det gir også rom for å bruke faglig skjønn og ha tillit til de ansatte og valgfrihet for innbyggerne.

Jeg har tatt med meg Riksrevisjonens siste rapport om eldreomsorgen i kommunene hit, og den bør flere

lese før de fortsetter å skryte så fælt av hvor god kommunøkonomien er. Den viser at det er store problemer, og et av problemene er rekruttering. Da lurer jeg på hvordan man har tenkt å sørge for det i framtiden hvis man ikke har økonomi til hele stillinger, eller hvis takken for å ha utdannet seg og stått i denne jobben er å bli slått knockout i anbudsrunder der kommersielle vinner fordi de underbetaler, og fordi en betaler mindre i pensjon. Det er ikke god bruk av skattebetalernes penger at deler av skattepengene våre skal gå til profitt i kommersielle selskaper istedenfor å lønne de ansatte som Riksrevisjonen igjen påpeker vi har problemer med å rekruttere – det er vanskelig nok som det er i dag.

SV prioriterer fordeling. På kommunesektoren vil jeg minne om at regjeringen i løpet av de fem årene har kuttet over 1 mrd. kr i støtte til kommunene til de mest ressurskrevende tjenestene. Og hvem er det det går ut over? Jo, det er noen av de aller sykeste, men det er også noen av de eldre og noen av de funksjonshemmede som hadde trengt hjelp, men som ikke får det fordi kommunene ikke har råd.

Vi har diskutert barnetrygden. SV ønsker å heve barnetrygden. Men hvis vi ikke tetter den muligheten som kommunene har til å redusere sosialhjelpen tilsvarende det barnetrygden er, får ikke de fattigste barnefamilieene noen glede av økt barnetrygd. Og det må være et tankekors for flere enn SV at barnetrygden er behovsprøvd bare for fattigdom – at alle andre skal få den. Vi har bedt Finansdepartementet om å regne ut hvor mye det er vi tar fra disse familiene, og igjen har Siv Jensen svart oss at det er 410 mill. kr i året. Er det noen som lurer på hvorfor de blir fattige? Det er nødvendig å rette opp dette, og det er nødvendig å rette opp bostøtta, som denne regjeringen har sørget for at det er 50 000 færre som får nå enn det var for fem år siden. Boligprisene har økt, og inntektene har gått ned. Dette er usosialt.

Kristin Ørmen Johnsen (H) [17:56:18]: Regjeringens langsiktige mål er et bærekraftig velferdssamfunn og et trygt Norge. Dette budsjettet styrker velferden i kommunene og det sosiale sikkerhetsnettet for dem som trenger det aller mest. Dette er grunnet en solid økonomi og et næringsliv som tør å satse. Da får vi råd til gode velferdsordninger. Jeg må minne om at verdier må skapes før de kan brukes og deles.

Alle har rett til en god oppvekst. Barn som vokser opp i lavinntektsfamilier, skal ha muligheten til frihet og til å skape sin framtid. De skal få god omsorg, bo trygt og kunne etablere stabile vennskap i oppveksten. Men nye tall fra Statistisk sentralbyrå viser at barnefattigdom er økende, særlig i storbyer. Over 50 pst. av barn som lever i lavinntektsfamilier, er barn med foreldre som har innvandrerbakgrunn. Et av de viktigste tiltakene for at

færre barn vokser opp i vedvarende lavinntektsfamilier, er at foreldrene kommer i arbeid. Vi kan aldri komme utenom det. Flere fattige familier er en direkte konsekvens av økende innvandring fra land hvor mange ikke har formell utdanning når de kommer. Blant flyktningene vet vi at det kun er 51 pst. som har grunnskoleutdanning. Da må vi ikke bli overrasket over at det tar tid før flyktninger kommer i arbeid, og at de har en anstrengt økonomisk situasjon. Brochmann 2-utvalget beskriver det slik:

«Økt økonomisk ulikhet er trolig en uunngåelig konsekvens av økt flyktninginnvandring, selv med satsing på utdanning og arbeidsrettede tiltak.»

Det er derfor nødvendig å starte en ny integreringsstrategi, og det gjør denne regjeringen. Jeg har store forventninger til at den skal virke, slik at flere kommer i arbeid.

Denne regjeringen har prioritert tiltak for barn fra familier med vedvarende lav inntekt. Vi har innført gratis kjernetid i barnehager. I min hjemkommune, Drammen, som har Høyre-ordfører, er det innført gratis skolefritidsordning og leksehjelp i noen bydeler med stort innslag av lavinntektsfamilier. Drammen var en av de første byene som innførte gratis kjernetid. Det er slik at der Arbeiderpartiet alltid tenker mer penger, tenker vi: Kan vi bruke pengene smartere? Kan vi investere dem lurer? Vi har nemlig også undertegnet fritidserklæringen. Dette er et samarbeid hvor man skal tilby en fritidsaktivitet til alle barn og unge, uavhengig av foreldrenes sosiale og økonomiske situasjon. Det er et samarbeid med kommunene og frivilligheten.

Else-May Botten (A) [17:59:35]: Klimakrisen er menneskehetens felles utfordring. Samme dag som statsråd Siv Jensen la fram budsjettet for Stortinget, kom FN's klimapanel med naturens inkassovarsel til verdens ledere: Det trengs handling nå.

Arbeiderpartiet tar utfordringen, og vi har levert et klima- og miljøbudsjett som har mer enn 3 mrd. kr mer i potten enn regjeringens budsjett. Vi har laget et klimabudsjett for perioden 2021–2030. Klimaet er ikke en enkeltsak. Klimaet er rammen for alle saker. Klimaet er ikke den viktigste saken for framtidige generasjoner. Klimaet er den viktigste saken for alle generasjoner, unge som gamle, nå og for framtiden – fordi utfordringen er stor. Arbeiderbevegelsen tar dette på stort alvor. Sharan Burrow, som er generalsekretær i fagbevegelsens internasjonale organisasjon, sa:

«There are no jobs on a dead planet.»

Det tror jeg vi skal ta litt inn over oss, for det blir ikke mye igjen å drive med her hvis vi ikke har koll på akkurat denne utfordringen.

I Arbeiderpartiet ser vi at Norge kan bidra til å få ned utslippene ved å bygge opp en framtidig industri. Å finne løsninger på teknologiske oppgaver og få ned utslippene er viktig, men det er også store muligheter for å gjøre det innenfor område etter område. Forskning og innovasjon er viktig – samarbeid i hele verdikjeden og på tvers av ulike næringer – for å finne de beste løsningene innenfor klima framover. Det spennende prosjektet som ligger i budsjettet nå, gjelder karbonfangst og -lagring, som vi har jobbet for å få på plass. Det er viktig å opprettholde framdriften der, og det er viktig å få på plass en investeringsbeslutning så fort som mulig.

Det er også sånn at næringslivet ber om å få på plass et CO₂-fond. Vi er utålmodige med at det må skje forhandlinger mellom regjeringen og næringslivet på det området. Det å få ned utslippene i transportsektoren er utrolig viktig. Jeg mener også at det er viktig at regjeringen tar med seg beskjednen om at man faktisk må stole på at næringslivet kan håndtere dette godt selv, og ikke nødvendigvis sende oppdraget til Enova, men at næringslivet selv kan forplikte seg til å gjøre den jobben.

Sirkulærøkonomi er utrolig viktig. EU ligger langt foran i forhold til målsettingene våre, men det er et område som vi kan skape mange nye arbeidsplasser på her i Norge. Derfor er det viktig både å få på plass penger i virkemiddelapparatet og å rigge fra lineærøkonomi til sirkulærøkonomi.

Å få mer gods over på kjøll er viktig. Da må vi også fornye nærskipfarten. Jeg tenker at klimaforhandlingene blir viktige, og jeg håper regjeringen er offensiv i Katowice.

Olemic Thommessen (H) [18:02:57]: Å lykkes i integreringspolitikken er en av de viktigste oppgavene vi står overfor i årene som kommer.

Et overordnet mål for det norske samfunnet må være at alle som bor her, uavhengig av opprinnelse, må ha det best mulige utgangspunktet for å trives og for å yte det beste av seg selv inn i de fellesskap de er en del av gjennom livet. For det er de samfunn som effektivt tar sine menneskelige ressurser i bruk som helt sikkert blir morgendagens vinnere.

Det har vært mye bra i integreringspolitikken i vårt land, men statistikkene gir oss likevel et tydelig budskap om at vi har langt igjen. Det er derfor svært positivt at regjeringen har lagt frem en konkret og målrettet integreringsstrategi som allerede på viktige punkter er tatt opp i årets budsjettforslag.

Av strategiens fire hovedsatsingsområder er muligheten til arbeid en nøkkel. Arbeid gir selvrespekt og viser de mulighetene vårt samfunn kan tilby. Arbeid gir den beste inngangen til hverdagsintegreringen, til språkkunnskapen – ja, kort og godt den beste veien inn i

det norske samfunnet. Målet er derfor å finne den korteste veien fra å være flyktning til å være i jobb.

Dels handler veien til jobb om arbeidsgivere som ser mulighetene, og dels handler det om at våre nye landsmenn og -kvinner lærer seg norsk, finner anvendelse for den kompetansen de har med seg, og erverver ny kompetanse for det norske arbeidslivet.

Årets budsjettforslag inneholder flere målrettede poster for dette. 10 mill. kr til styrking av Kompetansepluss-programmet er ett eksempel, 3,5 mill. kr til samarbeidsprosjektet Ringer i Vannet 2 er et annet. Her skal Nav bistå bedriftene med å finne frem til arbeidskraft ut fra bedriftenes behov.

Videre foreslås det å styrke tilskuddene til mentor- og traineeordningene med 5 mill. kr for at flere skal få innpass i bedriftene og få en jobb som er bedre tilpasset egen kompetanse. 25,2 mill. kr ekstra til styrking av Navs rekrutteringsbistand ligger også i samme løypa.

Postene er flere, men de jeg har pekt på, treffer på forskjellige måter det som synes å være et viktig forbedringspotensial i integreringspolitikken, nemlig i hvilken grad vi makter å utnytte den kompetansen innvandrerne selv allerede har. Her ligger det en kunnskapsressurs som vi må bli dyktigere til å utnytte i fremtiden. Det vil tjene det norske samfunnet – og, ikke minst, det vil tjene dem det angår.

Tuva Moflag (A) [18:06:13]: Et av de fremste symbolene vi har på velstandsutviklingen i Norge, er at vi lever så mye lenger enn vi gjorde før. De barna som ble født i etterkrigstiden, fredsbarna, har nå for lengst begynt å bli pensjonister, og om 20 år vil det være dobbelt så mange eldre i Norge som det er i dag. Det er først og fremst et gode for oss alle sammen, men samtidig fødes det færre barn i Norge.

I dag er det sånn at én av seks som tar videregående opplæring, må velge helsefag for at vi skal klare å løse oppgavene i samfunnet. I fremtiden er det én av tre, hvis vi fortsetter på samme måte som i dag. Derfor er vi nødt til å løse oppgavene våre på en litt annen måte i fremtiden enn vi har gjort fram til nå.

Et av de grepene vi må gjøre, er at eldre må bo lengst mulig hjemme, både fordi de vil bo hjemme, og fordi vi ikke klarer å ha like mange sykehjemsplasser som vi har hatt i tiden fram til nå. Men her er det en viktig balansegang som vi må følge nøye med på. Man skal bo lengst mulig hjemme, men samtidig ikke for lenge. Man skal være sikker på at man får sykehjemsplass den dagen man trenger det, og at man ikke er avhengig av at noen må dø for at man selv skal få plass. Når man blir gammel, har man behov for trygghet, god helsehjelp og en verdig eldreomsorg. Det må vi sørge for at alle får.

Vi må satse på sykehjemsplasser også i tiden som kommer, men vi må også bygge ut hele omsorgstrappen. Derfor må vi satse på de eldre. Da tenkte jeg at jeg skulle avslutte mitt innlegg med tre nøtter til de eldre, etter som vi har gått inn i desember og nærmer oss jul:

Den første nøtten fra meg er bolig. Vi må ha hensiktsmessige boliger som de eldre kan bo i. Det betyr at vi må bygge nytt, men vi må også tilpasse den boligmassen vi har, f.eks. ved å satse på heistilskudd.

Den andre nøtten er trening og å motvirke funksjonsfall. For hva gjør vi når Eldres helse kanskje begynner å svikte litt, f.eks. hvis man ikke lenger klarer å sette seg ned på do? Jo, da gir vi dem en doseteforhøyer. Men for å sette det litt på spissen: Det de kanskje trenger, er litt trening for at de skal kunne klare å bøye knærne. Vi må ikke dytte dem utfor stupet – vi må hjelpe dem til å kunne bo hjemme så lenge som mulig. Da må vi satse på de eldre.

Det tredje er den røde tråden i Arbeiderpartiets alternative budsjett, det er sterkere fellesskap. Det handler om trygghet, det handler om å ha noen å dele måltider sammen med, og det handler om å motvirke ensomhet. Det forslaget fikk Arbeiderpartiet flertall for i vår, og det er vi veldig stolte av.

Kristian Tonning Riise (H) [18:09:24]: Denne finansdebatten markerer den sjette borgerlige budsjettavtalen på rad mellom disse partiene, og den har en gjenkjennelig profil. Vi bruker de gode tidene til å investere i fremtiden, få flere i jobb og bygge et bærekraftig velferdssamfunn. Det gjør vi ved å prioritere de store pengene til kunnskap, samferdsel, innovasjon og skatletter. Det er det som skaper vekst.

Alt tyder på at denne politikken har vært vellykket. Vi har nå den laveste ledigheten på tiår, og siden valgkampen har også sysselsettingsandelen økt jevnt og trutt, til tross for økt innvandring og en aldrende befolkning. Samtidig fortsetter økonomien å vokse, og bare det siste året ble det skapt 56 000 nye jobber, ifølge tall fra SSB. Da er det verdt å bemerke at Arbeiderpartiet før valget lanserte en ambisjon om 300 000 nye jobber på ti år, altså 30 000 nye jobber i året. Vi trenger et taktskifte, var mantraet da denne ambisjonen ble lansert. Når man da vet at fasiten i fjor var 56 000 nye jobber, tror jeg vi trygt kan slå fast at 30 000 ville ha vært et taktskifte i feil retning.

Det er også verdt å merke seg hvordan argumenter kan endre seg veldig mye på kort tid. I midten av oktober sa representanten Gahr Støre til NTB at barnetrygden er «et åpenbart grep» man kunne diskutere for å bekjempe barnefattigdommen. Han la riktig nok til at Arbeiderpartiet i utgangspunktet prioriterte andre satsinger, men det var like fullt et åpenbart grep han gjerne

ville forhandle om. I går var imidlertid tonen en annen. Da kunne den samme Gahr Støre meddele til NTB at økningen i barnetrygd representerte en utvikling der «arbeidslinjen står for fall». Da kan en undres over hva som har skjedd i mellomtiden.

Men skal vi ta dette på alvor, er det 83 kr i måneden per barn som avgjør om arbeidslinjen står for fall eller ikke, ifølge Arbeiderpartiet. Dette kommer fra det samme partiet som ikke var så bekymret for arbeidslinjen da de argumenterte sterkt mot aktivitetsplikt for sosialhjelpsmottakere eller våre grep i utførereformen. Det er ikke spesielt troverdig.

Men det positive med dette ordskiftet er at det har bidratt til å tydeliggjøre en skillelinje mellom de borgerlige partiene og Arbeiderpartiet, mellom dem som ser på valgfrihet for familien som en mulighet, og dem som ser det som en trussel. Det kan kanskje også være en lettelssens refleksjon, forhåpentligvis for både røde, gule og blå i Kristelig Folkeparti.

Bengt Fasteraune (Sp) [18:12:39]: For å skape vekst og utvikling er det viktig at vi klarer å få på plass en infrastruktur som binder hele dette landet sammen, og som har gode, hensiktsmessige løsninger lokalt. Senterpartiet har som mål å gi Norge en sikker, effektiv og miljøvennlig infrastruktur. Vi har i 2018 fremmet et forslag om å få på plass et eget vedlikeholdsprogram for fylkesvegnettet, og vi vil i vårt budsjett øke bevilgningene til fylkeskommunene med 1 mrd. kr samt øke bevilgningen til rassikring på fylkesveger med 100 mill. kr.

For å oppnå Stortingets ambisjon om en helhetlig utbygging av riksvegnettet er det viktig at pågående prosjekter blir slutført. Et eksempel på det er E6 gjennom Gudbrandsdalen. Senterpartiet mener at departementet snarest mulig bør iverksette en detaljprosjektering og byggestart på Ringeby–Otta i Gudbrandsdalen. Vi har avsatt 40 mill. kr til oppstart av dette prosjektet.

De mange trailerne som frakter gods på norske veier, er en fare for trafikksikkerheten og fører til stor vegslitasje og økte klimagassutslipp. Flere store godstransportører har varslet kutt i godstrafikk på bane. Det vil være strategisk svært viktig med en kraftig satsing på godstrafikken. Regulariteten må økes, særlig på de lange transportstrekningene mellom landsdelene. Senterpartiet vil styrke satsingen på jernbanenettet med 270 mill. kr i neste års statsbudsjett, slik at vi kommer i gang med de prosjektene som er varslet i NTP.

Gjennom jernbanepakke IV ønsker regjeringen å legge flere av våre jernbanestrekninger ut på anbud i det europeiske markedet. Jernbanepakken har kun ett mål, og det er at jernbanedriften for fremtiden skal være anbudsutsatt. Hittil har denne åpningen medført opprettelse av en rekke selskap og et direktorat. Byråkrati og

dårlige lønns- og arbeidsvilkår er prisen for et åpnere marked. Vi kan altså ikke sammenligne oss med store jernbanenasjoner som Tyskland, Frankrike og England. Vår løsning er en kraftsamling om jernbanen og ikke oppsplitting og ansvarsfraskrivelse.

Samferdselsdepartementet har bedt Jernbanedirektoratet utrede totimersfrekvens Oslo–Trondheim. Vi mener at godstransport og totimersfrekvens må ses under ett. Dovrebanen er den jernbanestrekningen hvor mest gods blir fraktet. Kapasitetsøkende tiltak med lange kryssningsspor må prioriteres. Togstrekningen mellom Hamar og Lillehammer er den strekningen i landet som har dårligst kapasitet og punktlighet. Beskjeden togpassasjerene fra Hamar får, er: stopp for å vente på kryssende tog.

I NTP slår Stortinget fast at intercity skal bygges ut med dobbeltspor til Lillehammer innen 2034. I årets statsbudsjett står det ikke noe om videre planlegging til Lillehammer. Dette må ses i sammenheng med pågående vegutbygging og utbygging for gods.

Det er også høyst oppsiktsvekkende at regjeringen heller ikke i 2019 setter i gang elektrifisering av Trønderbanen og Meråkerbanen. Vi har i vårt budsjett satt av 150 mill. kr til dette arbeidet.

Tom-Christer Nilsen (H) [18:15:58]: Det kan være fristende å replisere til siste taler at i tillegg til det han nevnte må ha skjedd i forbindelse med jernbanereformen, er flere hundre stillinger innenfor jernbanebyråkratiet blitt effektivisert, slik at vi heller kan fokusere på å kjøre tog.

For det andre har det at vi har hatt anbud på Sørlandsbanen, gitt så store innsparinger at det er grunn til å sette spørsmålsteget ved hele driftskonseptet som har vært hittil. Det betyr flere tog, flere reisende og mindre utslipp – og lavere kostnader også. Det er slett ikke noe dårlig kinderegg i det hele tatt.

For en som kommer fra min del av landet, er det godt å se at det går bedre i Norge. Etter en relativt tøff tid der vest går arbeidsledigheten ned, sysselsettingen går opp, og vi ser stadig oftere gravemaskiner på Bergensbanen, på Bybanen og på veiene i mitt fylke – eller på de veiene som ikke er der ennå. For et industritunt fylke er også reduksjonen i maskinskatt en utgift til inntekts- og investeringservervelse. Det synes jeg bl.a. Senterpartiet bør huske på når de snakket sterkt om investeringene i Fastlands-Norge tidligere i dag.

Likevel ropes det på en ny kurs, men hvilken kurs er det egentlig? Det mest påfallende med de alternativer vi diskuterer her i dag, er hvordan de spriker, og hvor dramatisk de spriker. La meg ta noen eksempler.

Senterpartiet vil øke riksveibevilgningene, som nettopp ble presentert. SV vil redusere dem med

4,8 mrd. kr. Arbeiderpartiet vil ikke endre noe. Slik sett har dermed Arbeiderpartiet sluttet seg til den delen av NTP. Spriket er altså på 5 mrd. kr.

Barnetrygden: Senterpartiet og SV vil øke. Arbeiderpartiet vil ikke fordi de tror at tilskuddet vil man ikke få avkortning i, uansett hvor mye man jobber. Det vil føre til at færre jobber. Spriket er på 1,5 mrd. kr.

Når det gjelder skatter og avgifter, er det liksom to helt parallelle verdener. Det er fra Senterpartiets og Arbeiderpartiets økninger på litt over 5 mrd. kr til SVs 21 mrd. kr. Spriket er på 16 mrd. kr.

Når det gjelder bilavgifter, er det også litt forskjellige verdener. Senterpartiet vil redusere med nær 1 mrd. kr. SV vil øke med 6,3 mrd. kr, og Arbeiderpartiet vil ta hybridbilene, men ikke fossilbilene, med 1,9 mrd. kr. Spriket er på 7 mrd. kr – og et ganske fundamentalt virkelighetsbilde. Senterpartiet mener vi kan tåle høyere utslipp fra bilparken, Arbeiderpartiet mener vi kan tåle det vi har i dag fra fossilbilene, men ikke fra hybridbilene, og SV mener det må betydelig ned, og kostnadene for familiene opp. Riktignok gir SV dem litt ekstra barnetrygd til å kunne kjøre like mye.

Innen byvekst kommer også spriket fram. Senterpartiet er fornøyd med dagens budsjett. Arbeiderpartiet gir litt mer og SV enda mer. Spriket er på ca. 1,5 mrd. kr.

På disse områdene ser vi at opposisjonen ligger på begge sider av regjeringen, litt mer på den ene siden og litt mindre på den andre siden – til sammen full forvirring. Det er ikke et enhetlig eller tydelig alternativ til dagens regjering. Faktisk ser det nesten ut som om regjeringen ligger i sentrum av opposisjonen til tider. Slik sett er det ikke noe realistisk i dette.

Arne Nævra (SV) [18:19:18]: Det var fristende nå å ta en replikk til siste taler. Det skal jeg la ligge til et eventuelt senere kveldsinnlegg.

Hvilke transportløsninger vi velger her i landet, er veldig viktige for to ting. Det ene er selvfølgelig klimaspørsmålet, og det andre er bosetting og næringsutvikling i dette spesielle, langstrakte og krokete landet som vi bor i. I dette innlegget skal jeg snakke om det første.

Når transportsektoren står for omtrent en tredel av klimagassutslippene, og hvis vi vil ta klimautfordringene på alvor, må vi rett og slett få utslippene fra dette ned.

Hva er så de største kildene innen transport? Alle som følger med i mediebildet, vet det, og alle i transportkomiteen vet det. Og regjeringen vet det. Og statsråden vet det. – Det er fossilbiler, det er flytrafikk, og det er skipstrafikk.

Hva må gjøres for å få utslippene ned? Igjen: Regjeringen vet det, og Stortinget vet det. Men hva vil regjeringen og stortingsflertallet gjøre med det? Jeg tror alle

skjønner temmelig godt hvor jeg vil hen: De gjør skremmende lite med det.

Når regjeringen blir konfrontert med at ingen store grep blir tatt, svarer de ansvarlige statsrådene og statsministeren alle miljøorganisasjonene og miljøpartiene med å ramse opp alle de mindre tiltakene som blir satt inn. Det kan bli en lang rekke, det, men det holder rett og slett ikke. Det holder ikke – verken for å nå klimaforlikets mål for 2020 eller for å se kommende generasjoner i øynene med god nok samvittighet.

Den farligste tankegangen som regjeringen – og dessverre alle de største partiene – lider av, er tanken på at prognosene skal bestemme. Fordi biltrafikken vokser, må vi ha flere og bredere veier. Fordi flytrafikken vokser, må vi ha større flyplasser og flere rullebaner. Nei, det er ikke det vi skal. Det er trist å se at flertallet alltid svarer sånn. Norge og den øvrige verden skriker etter modige politikere som løfter blikket og tar grep – bort fra prognosens tyranni.

Vi må dreie bevilgningene fra motorveier til jernbane og andre kollektive løsninger. Noe annet valg har vi ikke. Vi vil at det er jernbanen som skal binde Norge sammen, ikke firefelts motorveier og fly.

SV vil ta et skikkelig løft for jernbanen og bevilger nærmere 2 mrd. kr mer til jernbanen i sitt alternative budsjett.

Men det vil aldri gå jernbaner over alt. Da er det der det er spredt bosetting, viktig for dem som har bil, og som er avhengig av bil, at det blir innfaset mange flere ladestasjoner. Jeg tror også vi må ha insentiver for nullutslippsbiler enda noen år. Noe annet valg har vi heller ikke der, hvis vi skal klare å nå målene våre.

Jeg vil si at det er dette som kalles prioriteringer, med en ønsket retning i et budsjett – hvis vi skal oppfylle klimaforpliktelsene våre.

Liv Kari Eskeland (H) [18:22:40]: Ein simulator som fortel kva for ein operasjon som er den beste for pasienten, simulering for å sjå korleis kreft spreier seg gjennom kroppen, eller avansert strømmingsteknologi for å måla blodstraumar rundt hjarta, har minst ein ting til felles, nemleg at desse medisinske framstega er utvikla med basis i petroleumsteknologi og forskning innan området. Dei overordna måla for forskning og næringsutvikling innan petroleumssektoren er å bidra til auka verdiskaping, sysselsetjing, tryggleik og kompetanse. Dette er viktig for å sikra effektiv og berekraftig utnytting av norske naturressursar.

Men me må òg syta for å få mest mogleg ut av den infrastrukturen som allereie er etablert utanfor kysten vår, der me har investert milliardar, henta opp ressursar for endå fleire milliardar og sytt for gode og trygge arbeidsplassar og velferd i dei siste tiåra. Å bidra til forskning og

utvikling av ytterlegare CO₂-kutt på sokkelen bidreg til å få ned klimagassutsleppa. Så vil nokon hevda at det å driva med petroleumsnæring i seg sjølv er øydeleggjande for miljøet, men verda treng energi, og me er enno ikkje i nærleiken av å ha nok energi frå fornybare kjelder i den energimiksen som verda treng.

Men me er på rett veg, og stadig meir av energien kjem frå fornybare kjelder. For når no flytande havvind seglar opp og kan verta spanande moglegheiter for norske kompetansemiljø, er dette ei vidareføring av utprøvd teknologi frå petroleumsnæringa. Når me etablerer oppdrett til havs, nyttar me den same teknologien, og difor er det sterkt bekymringsfullt når enkelte parti går inn for å kutta i forskingsmidlar til petroleumsnæringa. Me risikerer å gå glipp av meir effektive og miljøvenlege metodar for å utvikla næringa vår. Me går glipp av «crossover»-teknologiar som har gjeve oss knoppskyting til svært mange nye næringsveggar, eksempelvis innan medisin, romforskning og fornybar energi, og me vil mista fortrinna våre som eit av dei landa i verda som har best kompetanse på petroleumsteknologi.

Me skal ha petroleumsnæringa med oss i mange tiår enno, og då må me syta for at me utviklar og styrkjer kompetansen vår. Me må syta for at det produktet me leverer, består testen med å vera blant verdas beste og reinaste så lenge me er avhengige av petroleum.

Freddy André Øvstegård (SV) [18:25:31]: Noe av det viktigste et statsbudsjett skal gjøre, er å ta pulsen på tiden vi lever i, identifisere noen viktige og aktuelle utfordringer og foreslå løsninger til det beste for alle i landet.

Selv om ingen hittil har nevnt det i debatten, håper jeg virkelig at alle her i denne salen er enig i at seksuell trakassering er et alvorlig samfunnsproblem. Tusenvis av kvinner over hele verden har satt ord på det vi så lenge har visst, nemlig at seksuell trakassering begrenser kvinners frihet og muligheter helt grunnleggende.

Alle de som har stått fram med sine historier, fortjener å bli hørt og bli tatt på alvor, også i politikken. Når nesten halvparten av alle kvinner over 17 år sier at de har blitt utsatt for uønsket og ubehagelig seksuell oppmerksomhet, er seksuell trakassering et samfunnsproblem som må løses gjennom politiske tiltak nettopp på samfunnsnivå.

Seksuell trakassering handler om manglende likestilling, det handler om maktskjevhet mellom kvinner og menn, og det handler om usikkerhet i arbeidslivet. Derfor var det en viss forventning om at statsbudsjettet som ble lagt fram ganske nøyaktig ett år etter metookampanjens start, kom til å bære noe preg av det – at regjeringen i statsbudsjettet hadde satt av penger til det viktige arbeidet mot seksuell trakassering. Ja, til og med

regjeringspartiet Venstre gikk i VG i august ut med brask og bram og krevde «#metoo-millioner», som de kalte det.

Jeg tror nok de fleste av oss tenkte at det betydde at pengene allerede var på plass, ettersom et regjeringsparti gikk ut på den måten, men nei, det var visst motsatt. Det var vel heller et siste desperat forsøk i forhandlingene, for da statsbudsjettet ble lagt fram, var det uten såkalte metoo-millioner. Tvert imot er det realkutt i budsjettet til Likestillings- og diskrimineringsombudet og Diskrimineringsnemnda, to av de viktigste frontkjemperne mot seksuell trakassering. Det henger ikke på greip.

Likestillingsministeren svarte på kritikken ved å si at vi ikke kan bevilge oss til holdningsendringer. Vi har sannelig en likestillingsminister med liten tro på likestillingspolitikk, for er det noe vi vet etter alle de store seirene for likestilling vi har oppnådd i dette landet, er det nettopp at politikk for likestilling fungerer.

Det hadde vært naturlig å adressere seksuell trakassering i årets viktigste politiske dokument, men regjeringen har tydeligvis allerede nå glemt det som skjedde i vår. Derfor foreslår SV i sitt alternative budsjett en kraftpakke med øremerket økning til kampen mot seksuell trakassering, på 44 mill. kr. Vi kan ikke skape et samfunn for de mange hvis halvparten av befolkningen systematisk blir holdt tilbake gjennom trakassering.

Åsmund Aukrust (A) [18:28:39]: Samme dag som Siv Jensen la fram budsjettet, kom FN med sin 1,5-gradersrapport. Den viste to ting: For det første viste den forskjellen mellom å nå 1,5 og 2 grader, og så viste den hvor langt unna vi er å nå klimamålene. Verden har bare få år på seg dersom vi skal løse det som er vår tids aller største utfordring.

Det var store kontraster mellom framleggelsen av FN-rapporten og Siv Jensens framleggelse av statsbudsjettet her i denne salen. Dette er virkelig ikke et statsbudsjett som tar innover seg hvor alvorlig klimatrusselen er. I framtiden må klima være rammen rundt all vår politikk. En finansminister som legger fram et statsbudsjett hvor pluss og minus ikke går opp, gjør ikke jobben sin. Det samme må gjelde i CO₂-regnskapet. Klimaregnskapet må være like viktig som det økonomiske regnskapet. Derfor har Arbeiderpartiet – i motsetning til regjeringen – laget et klimabudsjett som viser hvordan utslippene faktisk skal gå ned. Det er utrolig at regjeringen, med hele sitt apparat, ikke klarer å gjøre det samme.

Dette er det første statsbudsjettet Venstre har vært med på å lage fra starten av. Jeg hadde faktisk troen på at en klimaminister fra Venstre skulle gi en bedre klimaprofil. Man skulle tro at de skulle få noe igjen for å

bryte sitt valgløfte og gå inn i en regjering som juniorpartner for Fremskrittspartiet. Det er vanskelig å se hva som er Venstres fotavtrykk i klima- og miljøpolitikken. Jeg tror ikke at statsråd Ola Elvestuen har fått til noe som ikke tidligere statsråd Tine Sundtoft hadde fått til. I forliket er det bare blitt smuler til klimapolitikken. De er så små at de ikke engang har fått en egen overskrift på budsjettenigheten.

Arbeiderpartiet vil det annerledes. Vi har laget vårt klimabudsjett, og vi har kraftfulle satsinger i budsjettet for å omstille Norge. Det er å løse klimakrisen samtidig som det er å investere i fremtiden.

Til slutt vil jeg gi ros for én ting i forliket. Det er at vi i dag fatter et vedtak som skal få palmeolje ut av biodrivstoff. Men det er uforståelig at stortingsflertallet gir seg selv et helt år på å få det til, i alle fall med den historien vi vet at denne saken har. Selv de forslagene som Ola Elvestuen selv har vært forslagsstiller for, klarer han ikke å gjennomføre. Arbeiderpartiet kommer til å være en vaktbikkje for at vedtaket nå skal bli gjennomført. Vi godtar ikke lenger at norsk klimapolitikk skal bade i palmeolje.

Alt i alt er dette budsjettet en tapt mulighet for klimapolitikken. Det er synd, i alle fall siden det er flertall for et langt mer ambisiøst klimabudsjett enn det som i dag blir vedtatt. Dessverre har stortingsflertallet latt Fremskrittspartiet og Siv Jensen være dem som sitter igjen med det avgjørende ordet. Det blir det dessverre ikke mye klimapolitikk av. Men vi i Arbeiderpartiet gir oss ikke, og allerede på nyåret får Stortinget mulighet til å stemme for de 37 forslagene som Arbeiderpartiet og SV har lagt fram sammen.

Morten Wold hadde her overtatt presidentplassen.

Jon Gunnæs (V) [18:31:59]: Framtiden er elektrisk, og det er fantastisk for en elektroingenør å si disse ordene.

Innenfor transportsektoren er det forsket. Det er gjort politiske beslutninger, målsettinger er satt, markeder er skapt, og Norge har den rene råvaren: vann- og vindkraft. Vi kan levere energi ved hjelp av batteri eller hydrogen. Heldigvis har ingen tuklet med – for å si det slik, om det er et parlamentarisk uttrykk, vet jeg ikke – i hvert fall har ingen gjort noe med avgiftene for elbilen, som er helt nødvendige for å opprettholde markedet og gjøre det interessant, samtidig som det er et meget bra miljøtiltak.

Videre har vi ferjedriften, som nå holder på å ta helt av når det gjelder det å gå over på elektriske løsninger. Det er 70 ferjer som nå er bestilt, og som vil gå på batteri istedenfor på dagens diesel. Så er det hurtigbåtene. Hurtigbåtene har kanskje vært verstingen med tanke på ut-

slipp av klimagasser, og nå kan det se ut som om det er flere norske verft som er med i kampen om å levere rene hurtigbåter. Det har man klart ved hjelp av fylkeskommunene og staten, med klimasatsingsordninger og med støtte fra Enova for å frambringe ny teknologi, som kan være revolusjonerende, ikke bare i Norge, men kanskje i hele verden. Det er ikke bare et grønt skifte; det er grønn vekst.

Når det så gjelder togsatsingen i Norge, har Venstre vært med og bidratt til at det er store satsinger innenfor NTP-en. Det er bare litt over et år siden vi vedtok den, så ja, vi er utålmodige, men vi er helt sikre på at de ambisjonene som ligger i NTP-en, bringer togsatsingen videre. Det viktigste av alt er at det er flere passasjerer som benytter seg av tog.

Så er det dette med fly. Fly står ikke for de store utslippene i prosent, men vi skjønner alle sammen når vi flyr, at det er en klimaversting. Og når det nå er ambisjoner fra fabrikkene, fra produsentene Boeing og Airbus, og lovnader, nesten, om at fremtiden også der er elektrisk, så flyr vi høyt, vi elektroingeniører.

Petter Eide (SV) [18:35:08]: Det er godt å høre i denne finansdebatten representanter fra spesielt regjeringspartiene som forteller om hvor godt det går i Norge. Og det gjør det – jeg skal være enig i at vi har det fantastisk bra i Norge i forhold til hvordan man har det i mange andre land. Men da kunne jeg kanskje ønske at vi hadde brukt det handlingsrommet vi har, økonomisk, til å tette hullene for noen av dem som det ikke går så godt for.

Det skal ikke så veldig mange meter motorvei til for å løse det problemet som jeg skal snakke om nå.

SVs mål med justispolitikken er at man skal sikre lik rett og lik tilgang til rettsvesenet. Det skal altså ikke være størrelsen på lommeboka som avgjør om en får rettssikkerhet her i landet. Derfor vil vi styrke et system hvor vi gir fri rettshjelp som tilbys av advokater, til dem som har dårlig råd, slik at de kan få dekket sine regninger av det offentlige. Vi vil også styrke og gi mer økonomisk støtte til organisasjoner som gir rettshjelpstiltak eller -råd. Det skal være et rettssystem for de mange og ikke for de få. Denne regjeringen har ikke greid å oppfylle disse målsettingene. I en tid med økende forskjeller og økende fattigdom, spesielt blant utsatte grupper, presterer regjeringen å redusere bevilgningen til fri rettshjelp som tilbys av advokater. Både i det reviderte budsjettet rett før sommeren og i dette budsjettet er det kuttet drastisk i disse tiltakene.

Regjeringen mener altså at det er mindre bruk for ordningen med fri rettshjelp. Sakens kjerne er at inntekstgrensen som bestemmer hvem som kvalifiserer til fri rettshjelp, har stått stille i nesten ti år. Samtidig blir

lønninger og trygd justert opp etter inflasjon og økte levekostnader. Det gjør at stadig flere som tidligere kvalifiserte til fri rettshjelp, nå kommer over inntektsgrensen. På den måten vil færre og færre få fri rettshjelp. En av gruppene som i praksis mister retten til fri rettshjelp, er unge uføre som i dag mottar minstepensjon. Grunnbeløpet for minstepensjon er i dag 247 000 kr. Det er kun 1 000 kr over inntektsgrensen for fri rettshjelp på 246 000 kr. Tjener man altså 1 000 kr mer – og da definitivt er fattig – mister man retten til fri rettshjelp.

Vi opplever at regjeringen her gradvis struper denne ordningen for en gruppe som har lite penger, og som hele ordningen egentlig er ment å dekke. Denne strupingen svekker rettssikkerheten for folk med lav inntekt. På godt norsk er dette ganske dårlig gjort overfor denne gruppen av folk, og det er veldig smålig – jeg vil nesten kalle det en hån – mot dem som er aller fattigst, og i vårt budsjett gjør vi hva vi kan for å rydde opp i dette.

Nina Sandberg (A) [18:38:26]: Siden 2014 har regjeringen spart inn over 900 mill. kr på å kutte i støtteordninger til studentene. Det største innhogget siden da kommer i årets budsjettforslag, der regjeringen kutter stipendandelen med 256 mill. kr. Budsjettforliket retter dessverre ikke opp i dette. Denne såkalte konverteringsordningen kommer til å påføre studenter som ikke fullfører hele grader, betydelig mer lån enn før. Ordningen straffer dem som enten ikke fullfører en grad, eller som bytter retning underveis i studiene. Den er et disincitiv for å få til mer etter- og videreutdanning, og det er knapt nok en nøkkel til livslang læring og tverrfaglighet.

Det er også i beste fall tvilsomt om det kommer til å føre til bedre gjennomføring. Statsråden har ikke kunnet vise til noe forskningsbelegg for at stipendkutt bedrer progresjonen. Det er ikke rart at sektoren er i opprør. Norsk studentorganisasjon har samlet 26 425 underskrifter imot – det er flere enn i hele min hjemkommune. 46 organisasjoner og institusjoner stiller seg bak – alle studentorganisasjonene, mange fagorganisasjoner og i tillegg Universitets- og høyskolerådet, Akademikerne, Unio og NTL, for å nevne noen. Fra lesesalene til rektorkontorene ber man altså om at regjeringen snur i tide og bevarer stipendet.

Arbeiderpartiet er klart imot dette forslaget, og vi tilbakefører hele kuttet i vårt alternative statsbudsjett. Vi bruker ikke studentene som salderingspost, vi kommer ikke til å heve terskelen for å studere, og vi ønsker ikke en mindre fleksibel og mer usikker studiestøtte som legger ytterligere press på å ramme de mest sårbare studentene. Ja, flere bør fullføre en grad, men nei, de som har opphold i eller avvik fra normal progresjon, skal ikke straffes.

Arbeiderpartiet satser i stedet på en politikk som fungerer – mer til etter- og videreutdanning, mer til studiekvalitet og oppfølging – fordi vi tar utfordringene i studiehverdagen på alvor. Vi vet at studentene er forskjellige, men de ønsker å lykkes. Vi vil skape en god høyere utdanning for alle, vi ser på god studiefinansiering som en bærebjelke for prinsippet om lik rett til utdanning, og vi oppfordrer regjeringen til å holde fingrene unna stipendet.

Frida Melvær (H) [18:41:05]: Denne hausten har eg fått anledning til å besøkje mange av fengsla i landet vårt. Det å få informasjon både om det som går bra, og om det som er utfordrande, er alltid nyttig, og eg opplever oppriktig at Noreg har ei kriminalomsorg som vi på mange område kan vere stolte av, med fagleg dyktige og dedikerte tilsette. Det er godt å registrere at mykje går rett veg i kriminalomsorga.

Avtala med Nederland hausta mykje kritikk frå opposisjonen si side, men i dag ser vi resultatet. Fengselskøen, som var på over 1 200 i 2013, er i dag i realiteten vekke. Kapasitetsutnyttinga har gått frå nær 97 pst. i 2013 til 88 pst. i dag. Forsøk med delt eller tilpassa arbeidsdag for innsette har gjeve gode resultat og auka aktiviteten i prosjektfengsla – ei erfaring vi tok med oss frå Norgerhaven. Talet på fengselsdøgn med aktivitet har auka frå 77 pst. under dei raud-grøne til over 81 pst. i 2017. Eg registrerer òg at kriminalomsorga har gjennomført ein markant auke i kartlegginga av domfelte, noko som har danna grunnlag for eit meir målretta og strukturert tilbakeføringsarbeid.

Det er likevel nok av utfordringar å ta tak i. Behovet for vedlikehald og modernisering av fengselsbygg er stort. Utfordringar med rus og psykisk helse har òg vore eit viktig tema dei siste åra. Det har vorte løyvd 950 mill. kr til vedlikehald av fengsla våre dei siste fem åra. I 1. kvartal 2019 vil eit nytt kvinnefengsel med 30 plassar stå klart i Evje, og i 2020 vil det nye fengselet i Agder med 300 moderne soningsplassar på høgt sikringsnivå vere innflyttingsklart.

Eg er glad for at regjeringa gjennom fleire budsjett har fokusert på og lagt til rette for eit meir rehabiliterande tilbod til dei innsette. Helsetilbodet i fengsla har vorte styrkt, både gjennom tiltak i fengsla og ved å styrkje kommune- og spesialisthelsetenesta generelt. Helsetilbodet er prioritert òg i budsjettet for 2019 gjennom etableringa av ei ny nasjonal forsterka fellesskapsavdeling ved Ila fengsel, eit pilotprosjekt med ein ny modell for avrusing ved Bjørgvin fengsel og eit landsdekkjande behandlingstilbod til personar som er dømde for seksuelle overgrep.

I budsjettforliket mellom Høgre, Framstegspartiet, Venstre og Kristeleg Folkeparti er det lagt inn ytterlegare

10 friske millionar for å styrkje bemanninga og innhaldet i kriminalomsorga og til tryggingstiltak for tilsette og innsette. Når vi vel å leggje ned 250 fengselsplassar på lågt tryggningsnivå, må det sjåast i samheng med at det no står over 500 soningsplassar tomme. Vi meiner det er meir rett å bruke nær 50 mill. kr på å styrkje det helsefaglege innhaldet i soninga enn å bruke 40 mill. kr på å finansiere soningsplassar som ikkje er i bruk.

Nina Sandberg (A) [18:44:22]: Nå skal det handle om vikingskip.

Vikingskipene er av uvurderlig betydning. De er en del av vår nasjonale forhistorie, uerstattelige fortidsminner og verdensarv. Derfor er vi i Arbeiderpartiet sterkt kritiske til at regjeringen med vitende og vilje ikke prioriterer å redde vikingskipene på Bygdøy, som er truet av akutt ødeleggelse. Vi hadde oppriktig håpet at skipene skulle sikres gjennom budsjettforliket. Det skjedde beklageligvis ikke – og det trass i at det er allment kjent at vikingskipene står i fare for å kollapse.

Saken har forståelig nok vekket både nasjonal og internasjonalt oppmerksomhet. Flere medieoppslag har vist at det er avdekket urovekkende skader på både Gokstadskipet og Osebergskipet. Rektor ved Universitetet i Oslo har understreket at samlingen skades for hver dag som går, og at midler til sikring er nødvendig for å stanse alvorlig ødeleggelse. Direktøren på Kulturhistorisk museum betegner situasjonen som veldig dramatisk og er med rette bekymret for at de som avgjør statsbudsjettet, ikke forstår at store krefter truer med å bryte ned samlingen.

Ekstra graverende var det at ansvarlig statsråd skyldte på at regjeringen ikke hadde fått informasjon i tide til å få skipene inn på statsbudsjettet. Kommunikasjonsdirektøren i Statsbygg har med rette avvist statsrådets framstilling av saken. Som hun sa: Alle aktører har levert i tide. I sommer sendte Universitetet i Oslo endatil et bekymringsbrev til statsråden. Regjeringen visste, men handlet ikke. Så den som ikke leverer i denne saken, er regjeringen.

Arbeiderpartiet forstår alvoret. Vi har satt av midler i vårt alternative budsjett til en akutt redningspakke for sikring av skipene og det alunkonserverte materialet i tråd med ønskene fra museet og Universitetet i Oslo. Vi håper også at regjeringen nå vil prioritere å redde vikingskipene snarest. Videre vil vi be regjeringen sørge for at vikingskipene sikres for ettertiden og kommer under behandling av Kunnskapsdepartementets budsjett, og vi fremmer forslag om at regjeringen kommer tilbake til Stortinget med en plan for hvordan den samlede vikingskiparven, inkludert gjenstander, kan sikres og bevares for ettertiden.

Øystein Langholm Hansen (A) [18:46:55]: Regjeringen foreslår å fjerne fordelene for drosjer i vektkomponenten i engangsavgiften. Det går Arbeiderpartiet imot, men dessverre er vi i mindretall. Neste års statsbudsjett gir dermed en dramatisk og uventet kostnadsøkning for en næring med mange arbeidsplasser, som allerede sliter med lønnsomheten.

Alle vet at drosjen har en viktig rolle i det kollektive reisetilbudet. Drosjen bidrar til at samfunnet vårt fungerer, at gamle og syke får et transporttilbud, at bevegelsehemmede barn kommer seg på skolen, og at pasienter kommer seg til lege. Drosjebilene finnes over hele landet, og i seg selv er det en trygghetsfaktor og en samfunnsmessig beredskap som vi ikke må undervurdere.

Høyre, med støtte fra Fremskrittspartiet, har det siste året angrepet drosjenæringen helt systematisk og målrettet, og vi er mange som vet hvorfor. For i regjeringsplattformen står det svart på hvitt at de vil «åpne for økt bruk av delingsøkonomi i persontransporten». Det er ønsket om å berede grunnen for selskaper som f.eks. Uber som gjør at regjeringen gjør vilkårene for den tradisjonelle drosjenæringen mye dårligere.

Stortingsrepresentant Peter Frølich fra Høyre gikk ut i Bergensavisen den 9. mai og frontet å fjerne kravet om taksameter og krav om å være tilknyttet en taksentral, som «er med på å gjøre prisene altfor høye». Den 19. oktober skriver Høyres Erik Skutle i Bergens Tiden:

«Taxiprisene i Norge er blant de aller høyeste i verden, og de siste årene har de økt betydelig mer enn prisen på andre varer og tjenester.»

Videre advarer han sjåfører i drosjenæringen mot de griske drosjeeierne og anklager drosjeeierne for å gjøre det dyrt å ta drosje.

Høyre gjør sitt ytterste for å framstille drosjetilbudet som dyrt og dårlig. Blir det mer lønnsomt å kjøre drosje med regjeringens avgiftsøkning på 41 mill. kr, eller blir det billigere for kunden? Neppe. Men det blir eldre biler. Det betyr dårligere biler, og det betyr nok dessverre også mer utslipp, for det finnes ikke alternative nullutslippsbiler i denne kjøretøyklassen.

Arbeiderpartiet advarer det norske folk mot disse stadige angrepene, og vi vil – dessverre – få anledning til å debattere dette når regjeringen legger fram forslag til endringer i drosjenæringen neste år.

Marit Knutsdatter Strand (Sp) [18:50:01]: Senterpartiet jobber for verdiskaping og tjenester nær folk i hele landet. Vi vil ha et mer levende folkestyre, bedre forvaltning og fordeling. Makta og midlene skal være så nær folk som mulig, nemlig i fylkene og kommunene.

Regjeringspartiene påstår at det blir dyrere å jobbe med opposisjonspartienes forslag til statsbudsjett. Til

det vil jeg svare at med regjeringspartienes forslag blir det dyrere å leve og benytte tjenester Norge rundt. Heldigvis fikk vi stoppet «dødsgebyret», så det blir ikke dyrere å dø.

Regjeringspartiene sier at vi må «lage kaka større» for å ha mer å fordele. Til det vil jeg svare at det på ingen måte handler om at kommune- og fylkesgrensene blir utvidet. Fordelingen i samfunnet blir heller ikke mer sosial med mindre eiendomsskatt når regjeringen tar inn så mye, mye mer i avgifter. Kommunene får ikke mer å rutte med når regjeringen struper inntektene deres. Sammenslåing av fylker med tvang og alt en slik omorganisering koster, viser seg tydeligere og tydeligere i fylker som Hedmark og Oppland, uten at regjeringen har tatt høyde for det.

I generaldebatten snakket mange om tillit. Jeg skulle ønske jeg kjente igjen tilliten i finansinnstillingen og i debatten her i dag. En skatte- og avgiftspolitik som vekker tillit, med troverdig og holdbar retorikk, er vanskelig å finne. Det hjelper fint lite med ekstra overføringer til sykehus og lærere når effektiviseringskutt gjør at bunnlinjen blir den samme. Kvalitetsreformer som handler mer om struktur enn om innhold, gir f.eks. for universitets- og høyskoler nå nedlegging av mindre campuser.

For å få en reell satsing i hele landet legger Senterpartiet inn 150 mill. kr til universitet og høyskoler, 50 mill. kr til fagskoler og 35 mill. kr til regional forskning. Dette blir det aktivitet av i hele landet. Digitalisering sikrer vi med flere IKT-studieplasser. Leger sikrer vi med flere medisinstudieplasser, for å nevne noe. Fagarbeidere er de som skal bygge framtidens Norge, og vi vil styrke yrkesfagene – reelt – med en yrkesfagpakke på 300 mill. kr. Med det skal vi sikre at vi kan ta hele landet i bruk, med verdiskaping og tjenester nær folk.

Runar Sjøstad (A) [18:52:54]: Klimaendringene fører til mer nedbør, kraftigere nedbør og ekstremvær. Vi må derfor være forberedt på hyppigere flom og skred. NVE har en viktig oppgave i å kartlegge risiko og forebygge og begrense skader som følge av flom og skred som en konsekvens av bl.a. klimaendringer. Det er viktig at NVE Anlegg har medarbeidere med rett erfaring og kompetanse til å rådgi kommuner og entreprenører og til å bistå i planlegging. Mange kommuner har ikke utført faresonekartlegging, og kan dra nytte av NVE i arealplanlegging som skal sikre mot risiko knyttet til skred og flom i vassdrag.

NVE leverte i desember 2016 en rapport som slo fast at dagens bevilgningsnivå gjør at mange sikringsprosjekter ikke kan gjennomføres. Videre viser NVE til at økte bevilgninger ville kunne føre til reduserte kostnader for samfunnet ved flom- og skredhendelser, både direkte kostnader til reparasjon av bygninger og infra-

struktur og følgekostnader av brudd i infrastruktur. I tillegg til dette vet vi at mange som lever og bor i flom- og rasutsatte områder, føler stor grad av usikkerhet og frykt.

All erfaring viser at det er klokere og billigere å forebygge enn å reparere skader i ettertid, noe som blir bekreftet og godt dokumentert i den svenske offentlige utredningen SOU 2007:60. Utredningen viser at kostnadene ved å forebygge skader på vei og broer på grunn av skred, ras, nedbrytning og oversvømmelse blir anslått til om lag fire ganger lavere enn kostnadene ved å reparere. Behovet for økte bevilgninger og virkningene av disse er godt dokumentert. Derfor ønsker Arbeiderpartiet å øke bevilgningene til klimatilpasning og flomdemping med 150 mill. kr utover regjeringens forslag. Tilskuddene går til tiltak mot klimaendringer og ekstremvær, flom og skred, kartlegging, forebygging, sikring, utstyr og kunnskap.

Vi må gjøre det lettere for vannet å finne veien ned i jorda med grønne, åpne områder, la trær forsinke vannet og ha et ledningsnett som tar unna nedbøren. Mer nedbør og ekstremvær fører til økt press på vann- og avløpssektoren, hvor det allerede er et stort etterslep på vedlikehold og oppussing. Arbeiderpartiet foreslår derfor 40 mill. kr utover regjeringens forslag til klimatiltak og klimatilpasning i kommunene.

Skredsikring av riks- og fylkesveier er en av Arbeiderpartiets hovedprioriteringer i NTP for perioden 2018–2029. Arbeiderpartiet foreslår derfor 300 mill. kr mer til skredsikring av riks- og fylkesveier. Vi ser at det er stor avstand mellom regjeringens budsjett og det reelle behovet, derfor ønsker vi å øke dette med nær 500 mill. kr.

Aase Simonsen (H) [18:56:08]: Av alle utfordringer vi står overfor, er klimaendringene en av de virkelig store, som krever både nasjonal og internasjonal innsats. Jeg er derfor svært glad for at regjeringspartiene, sammen med Kristelig Folkeparti, har lagt fram et budsjett som tar nettopp det innover seg.

Folk flest lever godt her i landet, og det går godt i Norge. Vi ser at bedriftene investerer igjen, og flere mennesker kommer i arbeid. I tillegg opplever vi en nedgang i klimagassutslippene, samtidig som veksten går opp. Det kommer ikke av seg selv, det har vært og er en bevisst satsing på miljø- og klimatiltak fra denne regjeringen.

Mer enn noen gang ser vi at for å få avverget klimaendringer som vil føre til økt flom flere steder i verden, som vil føre til mer tørke, med ødelagte avlinger og matmangel, for nevne noe, må vi bidra med våre ressurser til å utvikle teknologi som på sikt kan erstatte skadelige utslipp fra kullkraftanlegg og fra biler og fly, i det hele tatt fra utslippskilder som er skadelige for jorda og for oss som bor her.

Alvoret i dette kom nok en gang over oss da vi fikk IPCC-rapporten i høst, som synliggjorde konsekvensene av og forskjellene ved å bremse oppvarmingen på jorda med halvannen eller to grader. Nettopp derfor er det så umåtelig viktig å fortsette økningen i støtten til Enova, til å gjøre dem i stand til å gå inn i de virkelig store prosjektene i samarbeid med næringslivet selv for å utvikle løsninger som bidrar til lavere og renere utslipp.

Jeg kjenner ennå på gleden og stoltheten over at Hydro i min hjemkommune, Karmøy, fikk 1,5 mrd. kr i støtte til en pilot for å produsere verdens mest energivennlige aluminium. Det kunne Enova gjøre takket være den økte støtten den gang fra de samme partiene som enes om budsjettet i dag. Det monner. Dette er tiltak som vil kunne endre aluminiumproduksjonen i hele verden om det lykkes. Dette er rett vei å gå.

Miljøutfordringer med forsøpling både til lands og ikke minst i havet er også en utfordring som krever internasjonalt samarbeid. Her øker vi budsjettene for å forebygge og rydde opp i Norge, og vi øker også forskningsinnsatsen. I tillegg styrker vi klima- og miljøtiltak innen marin forsøpling, grønn skipsfart og havdialoger m.m. over bistandsbudsjettet med rundt 0,5 mrd. kr.

Vi forsterker det grønne skiftet og tilpasser oss et framtidig arbeidsliv ved å satse tungt på forskning og innovasjon. Vårt budsjett tar innover seg at vi skal bevare vår velferd også for kommende generasjoner.

Silje Hjemdal (FrP) [18:59:18]: Eldre skal ha en trygg og verdig alderdom. Det er en hjertesak for meg og Fremskrittspartiet, og det var det også i valgkampen 2017.

Som tidligere lokalpolitiker er man veldig spent på hvordan hverdagen på Stortinget blir. Det man jobber for hver dag, er at Fremskrittspartiet skal få best og mest mulig gjennomslag for sine saker. Når jeg nå stiller i min andre budsjettdebatt her i denne sal, gjør jeg det med stolthet. Med Fremskrittspartiet i regjering legger vi til rette for økt trygghet, kvalitet og kapasitet i tjenestebudet til landets eldre.

Nå utvides forsøket med statlig finansiering både i tid og med antall kommuner. Formålet med forsøket er å se om statlig finansiering av omsorgstjenestene gir økt likebehandling på tvers av kommunegrensene og en riktige behovsdekning.

Kommunene som deltar i forsøket, melder tilbake om gode erfaringer og trekker fram økt brukermidvirkning, hyppigere og bedre vedtak og bedre samhandling i kommunen. Rådmenn og administrasjon, som var skeptisk til deltakelse i prosjektet, har i dag en helt annen virkelighetsbeskrivelse, altså er Fremskrittspartiets kampsak gjennom mange år en suksess.

Jeg synes det er trist at min egen hjemby, Bergen, stemte ned forslaget da jeg og Fremskrittspartiet fremmet det i bystyret i sin tid, spesielt kanskje når en ser til nabokommunen Os hvilken suksess statlig finansiering har vært nettopp der. Dette føyer seg imidlertid bare inn i rekken av gode forslag og initiativ som Arbeiderpartiet har stemt ned, og som kunne gjort hverdagen for våre eldre og pleietrengende enklere. Jeg håper mange kommuner nå vil søke i den runden som kommer.

Fremskrittspartiet har lagt til rette for hele 13 100 heldøgns omsorgsplasser siden 2014. I budsjettet for neste år foreslår vi flere og bedre heldøgns omsorgsplasser. Dette gjør vi samtidig som vi har redusert skatter og avgifter, og det er for folk flest.

Til forskjell fra da de rød-grønne styrte landet, tar staten nå halve regningen. I tillegg gjør momskompensasjonen at staten påtar seg inntil 70 pst. av kostnadene for å bygge eller renovere heldøgns omsorgsplasser. Incentivene til kommunepolitikere for å bygge flere og bedre sykehjemsplasser til våre eldre har aldri vært bedre.

Avslutningsvis vil jeg si at det er utrolig kjekt å stå på denne talerstolen når en sak en har fremmet gjentatte ganger lokalt, som har blitt stemt ned, blir en realitet nasjonalt – og det er eldreombud. Jeg synes at i dag er det de eldre som innkasserer kanskje en av de største seierne.

Solfrid Lerbrekk (SV) [19:02:16]: Eit trygt arbeidsliv er ein føresetnad for eit samfunn som det er plass til alle i, men eg ser meg òg nøydd til å minna regjeringa om at ei trygt arbeidsliv må passa som hand i hanske med eit sikkerheitsnett som kan ta vare på alle dei som av ulike grunnar treng sjukeløn, pleiepengar eller dagpengar ein og annan gong i løpet av livet. Det er nettopp dette poenget som i alle år har fått gangetabellen til å gå opp. Det er eit trygt arbeidsliv i saman med eit vel fungerande sikkerheitsnett og gode trygdeordningar som har gjort at Noreg har vorte kåra til verdas mest produktive land i fleire år, og at me har klart å inkludera så godt som me har gjort.

Det er heilt openbert ikkje forståing for dette på høgre sida av bordet, og det mest utrullege er at deira einaste svar er skattelettar til dei rikaste, for det skal på heilt magisk vis skapa fleire jobbar. Dette gøymer dei bak argumentet om at velferdsstaten må verta meir berekraftig. Me ser no at dette ikkje verkar. Arbeidsløysa går ned i ganske sakte fart, men det ser verkeleg ikkje ut som ein vekst i økonomien eller ein så stor nedgang i arbeidsløysa at eg hadde kjøpt det for 25 mrd. kr. For det er det som er realiteten, fellesskapet har betalt 25 mrd. kr i diverse velferdskutt for ein liten nedgang i arbeidsløysa. Det er veldig mange studentar, uføre, pensjonistar og låginntektsfamiliar som verkeleg får svi for denne politikken.

For at me skal ha eit samfunn der alle vert tekne vare på, eit samfunn for dei mange og ikkje berre for dei heldige, må me bruka pengane på ein smartare måte enn å gje skattelettar til dei rikaste innanfor Ring 3, dei rikingane som tydelegvis ikkje har betre å finna på enn eit søksmål mot kommunen sin for nokre skarve tusenlappar – dei tusenlappane som med SVs fordelingspolitikk verkeleg har vist inkludering av høg klasse.

Jan Steinar Engeli Johansen (FrP) [19:05:02]: Handel er en grunnstein for verdiskapingen, og Fremskrittspartiet vil ha lavest mulig skatter og avgifter og en friest mulig handel nettopp for å legge til rette for norsk handelsnæring. Vår ambisjon er å få skatter og avgifter enda mer ned, og etter å ha hørt Senterpartiet i salen her i dag, kan man få inntrykk av at også Senterpartiet ønsker å redusere skatter og avgifter for folk flest, og at norsk næringsliv betyr noe også for Senterpartiet.

Nordmenn handlet i 2017 for 23,7 mrd. kr i Sverige. Dette er penger som helst skulle vært lagt igjen i norske butikker. Fagrapporter på området viser til det høye norske avgiftsnivået og høy norsk toll på import av matvarer som gjør at grensehandelen i Sverige trolig vil øke også de neste årene. Størst er prisforskjellen på tobakk og alkohol, men også på melk, ost og egg. Tobakk er hele 46 pst. billigere i Sverige enn i Norge og er sammen med alkohol ofte det som gjør at folk tar turen over svenskegrensen.

Senterpartiet har ved flere anledninger bekymret seg for grensehandelen, men velger likevel i sitt alternative statsbudsjett å øke avgiftene på tobakk og alkohol med over 400 mill. kr. Jeg tror ganske mange sitter med et spørsmål om Senterpartiet faktisk mener at dette er et håndslag for næringslivet, for norske arbeidsplasser og mot grensehandel. Det gjør ikke jeg. Det gjør heller ikke næringslivet, som med Senterpartiets forslag ville risikert å se enda flere kunder kjøre mot svenskegrensen.

Skal vi sikre flest mulig arbeidsplasser i Norge, må vi gjøre vårt næringsliv konkurranseskraftig. Da er det ikke økning av skatter og avgifter som er riktig virkemiddel. Noen tror kanskje at flere vil fristes til å investere i nye norske arbeidsplasser hvis skatter og avgifter økes kraftig. Men i den grad norsk næringsliv og grensehandel er noe som opptar Senterpartiet, må det være i retorikk, for det er i hvert fall ikke i praktisk politikk. Folk flest, arbeidstakere og norsk næringsliv skal være glad for at det ikke er Senterpartiet som sammen med sine rød-grønne kamerater styrer landet.

Terje Halleland (FrP) [19:07:36]: Klima og miljø er det mange som snakker om, og det har jeg tenkt å følge litt opp. Av de tiltakene som jeg og Fremskrittspartiet gjerne vil framheve, er bl.a. utfasingen av palmeolje i biodrivstoff. Der gjør regjeringen nå en veldig god jobb,

og av og til er det godt å ha en hjelpende hånd fra Stortinget.

Marin forsøpling er blitt et av de største miljøproblemene som verden i dag står overfor. Hovedproblemet befinner seg der plasten renner ut i havet, og de store mengdene er utenfor Norges grenser. Da må vi også sette inn ressursene der, og jeg er veldig glad for den satsingen som vi gjør nå, hvor 400 mill. kr av bistandsbudsjettet går til forebygging av utslipp og avfallshåndtering i de berørte landene. Dette er noe Fremskrittspartiet har kjempet for, og jeg anser det som en klar Fremskrittsparti-seier. Fremskrittspartiet er opptatt av resultater, og det å bruke bistandspenger på noe så konkret som å rydde opp i havene våre er et godt eksempel på målrettet og resultatorientert miljøpolitikk.

Klima bekymrer mange, meg selv inkludert. Men jeg må innrømme at mange ganger bekymrer jeg meg like mye over ønsket om symboler i stedet for resultater. Regjeringen har en stor satsing på klima. Det høres ut som om vi ikke gjør noen ting, og noen fremmer sågar mistillit på grunn av manglende klimasatsing, men sannheten er nok at en skal lete litt før en finner land som satser på samme nivå.

Hvor står vi i dag? Jo, i dag er det Parisavtalen som er førende, og en ny avtale mellom Norge og EU vil bli førende framover. Denne avtalen skal Norge forhandle i 2019. Forskjellen på Parisavtalen og tidligere avtaler er at dette gjelder alle land, fattige som rike. BNP, eller brutto nasjonalprodukt, skal legges til grunn – altså vil rike land måtte kutte mer enn fattige. Det betyr igjen at om vi ser på Europa, forventer Norge å få krav på kutt rundt 40 pst., mens f.eks. et land som Romania får et krav om kutt på 22 pst., og Bulgaria får ikke krav om kutt i det hele tatt. En trenger ikke reise til verken Bulgaria eller Romania for å forstå at om målet er redusert utslipp til en mest mulig effektiv pris, må en legge inn mekanismer som gjør at også utslipp i Romania og Bulgaria blir redusert. 40 pst. kutt i Norge er dyrt, og det er lite effektivt. 40 pst. i Bulgaria gir store kutt til mindre kostnader. Det er ikke billigere for Norge, det gjør gjerne litt mindre vondt, men det gir store utslippsreduksjoner.

Da må en få lov til å spørre om hva som er målsettingen. Når Arbeiderpartiet skal ta alle utslippene hjemme, helt uavhengig av pris eller resultat, kan en ikke bruke opptil 19 mrd. kr mer enn nødvendig de neste ti årene (presidenten klubber). Det er med på å undergrave hele Parisavtalen.

Presidenten: Tiden er ute.

Ingrid Heggø (A) [19:10:58]: Fleire regjeringsrepresentantar tek til orde for at kommunane har romslege kår no, og at politiet er svært styrkt under regjeringa Solberg. At politiet sjølve ute i distrikta seier at dei må

nedbemanna, at dei har saker som vert liggjande, vert nesten framstilt som «fake news», og ein lukkar øyra. Finansministeren sa at ein nærmar seg to politifolk per tusen i heile landet – eg gjentek: i heile landet. Det held nok ikkje i faktasjekken. Politidistrikta slit, og det er berre Oslo og Finnmark som har over to. Dei andre fylka ligg langt under det målet, i Vest rundt 1,5.

Eg vil litt innom eigedomsskatt, den einaste skatten som kommunane sjølve bestemmer over. Eg spurde representanten Helleland om kva representanten meinte var årsaka til at Høgre-styrte kommunar hadde auka eigedomsskatten med 155 mill. kr på to år. Eg trur ikkje det er for å plaga innbyggjarane, men for at ein vil ha betre tenester. Svaret kom ikkje. Difor spør eg igjen: Meiner regjeringa at Høgre-styrte kommunar innførte og auka eigedomsskatt for 155 mill. kr for å plaga innbyggjarane, eller er dei samde med meg i at det er for å betra tenestene?

Då er det vel på tide å innrømme at det eigentleg ikkje er så veldig romsleg kommuneøkonomi likevel. Men regjeringa har dei siste åra vorte redda av skatteomlegging og i år av Havbruksfondet, slik at inntektene til kommunane har vorte høgare – heldige der.

Opposisjonen snakkar varmt om felles mål her i dag, sterkare fellesskap og mindre skilnader, men kva kjenneteiknar regjeringspartia? Det er ikkje mykje entusiasme og glød i den lyspæra, iallfall. For eksempel drog representanten Asheim i sitt innlegg fram satsingar frå forliket og knapt noko frå budsjettet til eiga regjering. Så er det eldreombod, som er Framstegspartiets store siger i budsjettet, men det kosta jo to flasker vin.

Eit forslag i dag eg må tilstå eg har stor sympati for, er å seia at kommunane ikkje kan trekkja frå barnetrygd i sosialtrygdsatsane. Men det som skjer ved eit slikt tiltak, er faktisk at ein berre senkar satsane. Det er nettopp difor Arbeidarpartiet går inn for og ynskjer ei meir målretta satsing til dei som har minst frå før. Satsane er forskjellige frå kommune til kommune, ut frå at utgiftene og behova er forskjellige frå stad til stad, og situasjonen er forskjellig også for alle barnefamiliane.

Kirsti Leirtrø (A) [19:14:04]: Høyres Henrik Asheim sier at de med dette budsjettet sikrer landet for framtiden og velferdssamfunnets bærekraft. Det er andre ord for å øke forskjellene mellom folk og kutte i velferdsordninger. For oss i Arbeiderpartiet er det viktigste et sterkt fellesskap, hvor vi tar vare på dem som trenger det, når de trenger det, og at de som har mest, bidrar mest.

Videre sier han at det viktigste i Norge er å ha en jobb å gå til. For oss i Arbeiderpartiet er det ikke nok å ha en jobb å gå til. Det er like viktig å ha en lønn å leve av. Derfor er kampen mot sosial dumping og mot mer mid-

lertidighet og ufrivillig deltid prioritert hos oss. Det er de ansatte som bidrar til verdiskaping og innovasjon. Derfor er gode lønns- og arbeidsvilkår og godt arbeidsmiljø avgjørende. Vi vil at vi skal stille opp for hverandre når én blir syk eller bedriften din går konkurs, at de ansatte får fornyet sin kompetanse, og at distriktet får en likeverdig infrastruktur.

For Arbeiderpartiet er det skuffende å se at regjeringens budsjettforslag ikke tar tak i de store utfordringene vi står overfor. Vi er alvorlig bekymret over økende sosial dumping, samtidig som flere bedrifter i distriktet er bekymret over manglende rekruttering og kompetanse. Svaret er ikke økt konkurranse med utenlandske bedrifter, mer midlertidighet og reduserte fagforeningsfradrag. Det er ikke ett enkelt tiltak som virker, men summen av flere, i tett samarbeid med aktørene i arbeidslivet. Når politiet mistenker at det er slavekontrakter i Båtsfjord, eller når vi hører om utenlandske lastebilsjåfører som bor og sover i bilen, med en lønn på under 30 kr i timen, må vi handle.

Det er bra at næringsministeren erkjenner at her er det ikke gjort nok. Men dessverre ser vi at også neste års statsbudsjett vil være et budsjett for mindre fellesskap og større sosiale forskjeller.

Ketil Kjenseth (V) [19:16:36]: Jeg må få lov til å si at jeg er veldig mye mer fornøyd med debatten i dag enn den for et år siden. En årsak er selvfølgelig at Arbeiderpartiet snakket veldig lite om klima og miljø i debatten i fjor, og har snakket veldig mye om det i år. Det synes jeg er gledelig. Det betyr at klima, energi og miljø tydeligvis er viktigere enn noen gang. Det har dette året i praksis også vist oss.

Jeg er leder i energi- og miljøkomiteen. Jeg tror alle komiteens medlemmer har vært på talerstolen og snakket om energi og klima. I veldig mange innlegg hører jeg det. Det er jeg veldig glad for, for vi står foran noen store utfordringer. For Venstres del har vi jo håpet å komme i denne situasjonen – at flere enn vi og Miljøpartiet De Grønne skal bruke mye tid på å prate om dette, og også legge mye innsats i å gjøre tiltak.

Vi har vært igjennom et år der vi har forhandlet både om utenlandskabler og om renere energi i hele Europa, men også om målsettinger fram mot 2030. Vi skal kutte 40 pst., og vi skal gjøre det i samarbeid med landene rundt oss, våre naboland. Det er de nordiske landene som er de mest offensive, som setter inn flest tiltak, og som er flinkest i klassen til å kutte utslipp. I Norge peker vi på at elbilsatsingen er vellykket – og det er mange land rundt oss som også peker på det – men det gjenstår en stor oppgave med å skifte ut bilparken framover. Så vi må holde tempoet oppe, både skifte ut biler og skifte ut drivstoff. En av diskusjonene de siste årene har vært om

innblanding av biodrivstoff vil fungere. Nå vet vi at det fungerer, for det kuttet utslipp med 10 pst i 2017.

Det er riktig at vi må få palmeoljen ut, og vi må få annet biodrivstoff inn på tanken. I forrige uke kom en gledelig melding fra Biozin i Åmli, som har med Preem på laget, og som vil investere 3,5 mrd. kr i framtidsrettet klimapolitikk: å blande inn mer biodrivstoff produsert på kortreist, norsk trevirke.

Vi er på vei. I disse dager åpner klimaforhandlingene i Katowice. Vi skal få til en regelhåndbok, så det internasjonale arbeidet er også utrolig viktig. Vi har satt av 2018 til å gjøre noen viktige avtaler, som å få på plass en regelhåndbok. Vi får antakelig også på plass en avtale med EU om å knytte oss til deres utslippsmål fram til 2030. Klimarisikoutvalget skal legge fram sin rapport i desember. Gitt at alt dette kommer på plass, er det mulig å øke ambisjonene skrittvis. Jeg hører at andre partier nå ønsker seg det.

Jeg skal også minne om at vi har vedtatt en klimalov i Norge. Avtalen med EU innebærer at vi skal rapportere. Så det å snakke så veldig mye om dette i forbindelse med budsjettet – i hvert fall må vi begynne å rapportere, både til oss selv og til EU. Der vil vi vise fram tiltakene. Det er viktig at vi i 2019 forbereder oss på det.

Mari Holm Lønseth (H) [19:19:56]: De fleste av oss får ikke de fleste tjenestene våre fra staten. Vi får helse-tjenester, skole og eldreomsorg fra kommunene, og skal kommunene ha mulighet til å gi gode tjenester til folk og legge til rette for å skape enda flere jobber, trenger vi en god kommuneøkonomi. Det er årsaken til at Høyre i regjering har sørget for en betydelig styrking av kommuneøkonomien. Også for 2019 får vi en vekst i kommunens frie inntekter på 2,6 mrd. kr. Vi har rekordfå ROBEK-kommuner, og vi antar at det vil være enda færre neste år. Det viser at det går godt i Kommune-Norge, og at de har gode forutsetninger for å gi gode tjenester til folk.

Når Arbeiderpartiet kanskje har innsett at skremslene om hvordan det skulle gå med kommuneøkonomien hvis Høyre kom i regjering, er blitt gjort til skamme av regjeringen, virker det som om de prøver å finne på noen alternative historiefortellinger for å svartmale situasjonen. For eksempel valgte representanten Sivertsen i replikkordskiftet med statsråd Monica Mæland å kritisere regjeringen for at skatteanslaget går opp, noe som fører til at den prosentvise veksten i kommunesektorens frie inntekter for 2019 går noe ned sammenlignet med anslaget vi fikk i mai i år. Jeg hadde ikke sett for meg at Arbeiderpartiet skulle kritisere regjeringen for at skatteinntektene går opp og flere kommer i jobb.

Uavhengig av hvordan Arbeiderpartiet velger å vri og vende på den historien de prøver å fortelle, er det

uansett riktig at regjeringen velger å gi hele 2,6 mrd. kr i vekst i frie inntekter til kommunene for 2019, noe som gjør at kommunene fortsatt har godt rom for å gi gode tjenester til folk. Det er heller ikke flaks, slik representanten Heggø fra Arbeiderpartiet prøver å framstille det som, det handler om en bevisst prioritering av å styrke dem som skal gi tjenester til folk.

Uavhengig av det synes jeg at hele denne debatten avslører hvordan Arbeiderpartiet og de andre partiene på venstresiden ser fullstendig bort fra at verdier faktisk må skapes før de kan fordeles – for uansett hva spørsmålet er, er løsningen at det offentlige skal bruke mer penger, og at folk, bedrifter og gründere skal betale mer skatt enn i dag. Venstresidens politikk vil gjøre norsk næringsliv dårligere rustet i møte med den internasjonale konkurransen, og det vil ikke være bærekraftig på sikt. Vi må heller legge til rette for å skape mer. Det gjør vi ved å bygge mer vei, satse på forskning og innovasjon og la folk og bedrifter beholde litt mer av egne penger. Det arbeidet er regjeringen allerede godt i gang med.

Tellef Inge Mørland (A) [19:23:01]: 3 mrd. kr er Arbeiderpartiets styrking av sykehusene for 2019. Det trengs. På Agder fikk styret ved Sørlandet sykehus tidligere i år beskjed om at det måtte spares 200–300 mill. kr i årene framover. Mens regjeringen og Kristelig Folkepartis forslag til budsjett for sykehusene stort sett ble spist opp av det som på fint kalles den demografiske utviklingen, ville Arbeiderpartiets forslag gitt reelle muligheter til å satse på å gi oss raskere og bedre hjelp når helsa svikter.

I november fikk styret ved Sørlandet sykehus beskjed om at køene til første konsultasjon og antall fristbrudd hadde økt. «2 000 flere i sykehuskø på to år», var overskriften i Fædrelandsvennen. «Køene øker og vi klarer ikke å ta unna», uttalte fagdirektøren ved sykehuset.

I 2015 ble nyfødtavdelingen ved sykehuset i Arendal lagt ned. Disse pasientene skal nå sendes til Kristiansand. Dessverre er det en god del fødsler der man på forhånd ikke vet at det kommer til å bli en risikofødsel. Hitil har barneavdelingen hjulpet til med å stabilisere disse syke nyfødte før de sendes til Kristiansand. Nå må det kuttes ved sykehuset i Arendal, og det er varslet at barneavdelingen skal ta en del av disse kuttene. Da kan det bli enda mindre ressurser til å følge opp de nyfødte som har fått en krevende start på livet sitt, og deres mødre. Er det slik vi vil ha det?

Fra nyttår innføres det pakkeforløp innen psykisk helsevern. Nå i disse førjulstider er pakker noe en ser fram til. Noen er sikkert blitt lurt i barndommen til å åpne pakker med fint papir rundt, men som har vist seg å være tomme. Slik er det dessverre også med disse pakke-kene. Tanken om egen forløpskoordinator, bedre indivi-

duell oppfølging og tettere samarbeid med kommunen er god, men da må det følge ressurser med. God, helhetlig oppfølging er Arbeiderpartiet for. Men i høst har jeg hatt fortvilte brukere og fagfolk på mitt kontor som forteller at de vil så gjerne, men de får ikke de ressursene som skulle fulgt med innføringen av pakkeforløpene. Dette er situasjonen i dagens Helse-Norge.

Selvsagt er veldig mye bra i helsevesenet vårt. Men hadde vi vært i mål, hadde det jo ikke vært noen grunn til at vi skulle debattere dette her i kveld. Skal vi komme nærmere mål, mener Arbeiderpartiet at de store pengene må brukes til å løse de store oppgavene. Vi har innrettet vårt budsjett etter det. Dessverre sørger regjeringspartiene og Kristelig Folkeparti for at vi ikke får den satsingen vi hadde trengt for å løse de utfordringene vårt felles helsevesen står overfor framover.

Hårek Elvenes (H) [19:26:00]: Stadig flere er i jobb. Den registrerte ledigheten er under den gjennomsnittlige ledigheten for de siste 20 årene, og arbeidsledigheten har ikke vært så lav på ti år. Regjeringens politikk virker. Oppgangen er bred, og bedriftene investerer mer – både i og utenfor oljesektoren. Med fasiten i hånden kan man si at Arbeiderpartiets slagord «for lite, for sent» ble et innholdsløst slagord, og partiet har jo selv parkert sitt eget slagord.

Jeg merker meg at representanten Kaski, og for så vidt representanter fra Arbeiderpartiet, stadig er innom disse rikingene. Hva hadde SV hatt å hakke på hvis det ikke hadde vært for disse rikingene? Mange av dem har startet med to tomme never, har pantsatt hus, etablert bedrifter, skaffet arbeidsplasser, skattet av bedriftenes resultat og skattet av utbyttet, og de ansatte har skattet av sin lønn. Det er slike foretaksomme personer kongeriket trenger flere av, og ikke flere skattehungrige sosialister.

Representanten Kolberg var innom Forsvaret og Hæren i sitt innlegg. Hæren lever ikke et liv isolert fra det øvrige Forsvaret. Stortingets oppgave er å skru sammen et forsvar som fellesoperativt er det beste. Derfor må Hæren ses i sammenheng med de andre forsvarsgrene. Kolbergs påstand om at Hæren er nærmest stemoderlig behandlet, har ingen rot i virkeligheten. Det kjøpes inn nytt artilleri til Hæren, det kjøpes inn utstyr for elektronisk krigføring, det kjøpes inn nye lastevogner, og det kjøpes inn kampluftvern. Jeg tør minne om at det i langtidsplanen for Forsvaret er satt av 25 mrd. kr til materiellinvesteringer i Hæren innen 2025.

Representanten Kolberg var innom 2-prosentmålet. Regjeringens politikk er på stø kurs mot 2-prosentmålet. Andelen målt i forhold til brutto nasjonalprodukt er økende, til tross for en liten «dip» nå i 2019. Re-

gjeringen har brukt 8 mrd. kr mer på Forsvaret i sin langtidsplan enn den rød-grønne regjeringen la til grunn.

Til slutt: Hvis man gjør seg høy og mørk og vil noe langt mer enn regjeringen når det gjelder 2-prosentmålet, bør man legge mer enn vel 300 mill. kr til et forsvarsbudsjett som er på 59 mrd. kr. Det gir liksom ikke utslag på desimalen i brøken etter kommaet.

Mona Fagerås (SV) [19:29:17]: Kunnskapsminister Jan Tore Sanner brukte deler av sitt innlegg på å fortelle at han hadde lest SVs alternative statsbudsjett. Det synes jeg er et godt tegn, og det er vel ikke helt fritt for at han er nødt til å ta denne stemmen fra nord på alvor.

Men dessverre er dette bare et desperat forsøk på å vri oppmerksomheten bort fra sin egen mislykkede skolepolitikk. Læreren er den viktigste enkeltfaktoren for elevens utvikling i skolen. Til tross for tverrpolitisk enighet om viktigheten av kvalifiserte lærere har lærermangelen økt dramatisk – dramatisk – de senere årene. Antallet ansatte som er tilsatt i lærerstillinger, og som underviser i skolen uten godkjent lærerutdanning, har økt med 40 pst. under den borgerlige regjeringen.

Konsekvensen er at barn og unge i 1,5 millioner skoletimer blir undervist av personer som ikke er utdannet lærer. Og ikke bare det, men hele 7,6 pst. av disse, som tilsvarer 5 461 personer, kommer rett fra videregående skole. Å samtidig avskilte 33 000 erfarne lærere ved å gi kompetansekravene for undervisning tilbakevirkende kraft, slik denne regjeringen har gjort, er ikke bare en skandale, men en hån mot hele lærerstanden.

Prislappen på å videreutdanne disse 33 000 dyktige lærerne med mange års kompetanse – hele Norges superlærer Håvard Tjora er én av dem – er en meningsløs bruk av ressurser til kompetanseheving som SV vil ha slutt på. I vårt budsjett legger vi til grunn at de avskilte lærerne fortsatt er kvalifisert til jobb i skolen uten å bli påtvunget dyr videreutdanning.

Regjeringens symbolpolitikk fører dessuten til at motiverte elever med høy snittkarakter ikke får lov til å begynne på lærerutdanningen. Siden opptakskravet i matematikk ble innført, har norsk skole gått glipp av 1 800 lærere. Utviklingen går i feil retning uten at regjeringen tar affære. Sosialistisk Venstreparti har derfor i vårt alternative budsjett foreslått å bevilge 210 mill. kr til en nasjonal satsing for å rekruttere og beholde flere lærere.

Nils T. Bjørke hadde her teke over presidentplassen.

Gisle Meininger Saudland (FrP) [19:32:33]: Dette budsjettet tar Norge i grunnleggende riktig retning, og jeg er glad for at et stortingsflertall kommer til å støtte det.

Etter å ha hørt debatten i dag får man nærmest inntrykk av fra opposisjonen at velferdsstaten er i ferd med å kollapse, men realiteten er faktisk at skole, sykehus, politi og eldreomsorg styrkes år etter år. Vi har mangedoblet budsjettinnsatsen mot marin forsøpling, som er viktig for Fremskrittspartiet. Der tenker vi lokalt, med frivillige lag og foreninger og strenge nasjonale regler, men ikke minst har Fremskrittspartiet tidligere også fått gjennomslag for at en større andel av bistandsbudsjettet skal brukes til å bekjempe marin forsøpling. For i likhet med klimautfordringene er denne utfordringen global.

Også på det punktet er Norge på riktig vei. Utslippen går ned, innsatsen går opp, og det uten å pine innbyggerne med venstresidens klimaavgifter. Vi bruker bl.a. norsk gass til å erstatte europeisk kull, og det er bra både for statsbudsjettet og for klimaet. Men den store vinneren i år, som tidligere år, er allikevel vei og samferdsel. Jeg tror alle her inne kjenner tallene: om lag en dobling i NTP, økning hvert eneste år, lavere bompengandelen og mer effektiv veiutbygging. Med fare for å ta hardt i tror jeg til og med at stortingsrepresentanter fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet drømmer om Fremskrittspartiets samferdselspolitikk når de legger seg om natta, og det er det all grunn til.

Videre reduseres skatter og avgifter, bl.a. eiendomsskatten. En vanlig familie har fått en skattelette på 11 000 kr siden 2013. Man skal ha ganske god råd for at 11 000 kr ikke har mye å si. Mange synes det er morsomt å bryte ned skatteletten til hva man får i skattelette i løpet av en måned, eller en uke eller kanskje i løpet av en dag, for med vilje å prøve å gjøre den komisk liten, og si at den utgjør bare en Snickers om dagen, eller hva det måtte være. Men forskjellen er at man ikke får skatteletten kun én gang, kun én dag. Man får den hver dag, 365 dager i året, gjennom hele livet. Så egentlig burde man gange den opp i en livstidssyklus, i hvert fall i et arbeidslivsperspektiv, og hvis man står 30 år i arbeidslivet og ganger det med 11 000, får man 330 000 i skattelette, og da har vi ikke engang tatt med framtidig skattelette. Så jeg gleder meg til å stå på denne talerstolen når vi bikker 1 million, og kunne si at det er det vi har gitt i skattelette til en vanlig familie.

Uansett er det sånn at dette budsjettet tar Norge på riktig vei, og det tror jeg de fleste er enig i.

Hans Fredrik Grøvan (KrF) [19:35:53]: Kristelig Folkeparti er tilfreds med at vi har fått til en budsjetttenighet med regjeringspartiene også i år, som igjen har styrket innsatsen for barn i barnehage og grunnskole. Å bedre kvaliteten i barnehagen er en investering i barns opplevelse av å bli sett og tatt vare på. Barna får møte voksne som har tid og kan tilrettelegge gode tilbud som ivaretar alle sider ved barnet. Å bevilge vel 260 mill. kr

til bemanningsnormen er et viktig bidrag i arbeidet med å fylle normen i barnehagen med et innhold.

Også neste fase av opptrappingsplanen mot en lærernorm som kan gi den enkelte lærer mer tid til å se og følge opp den enkelte både faglig og sosialt, er en viktig og stor satsing på barna. Gjennom mange år har lærere og foreldre etterspurt mer ressurser til å gjøre den jobben de er ansatt for å utføre. For mange lærere har valgt å slutte i læreryrket fordi de opplevde at oppgavene ble for mange i forhold til de ressurser de hadde tilgjengelig. Når grunnskolen nå starter opp i august 2019, skal det være tildelt ressurser til alle landets skoler i tråd med lærernormen om 15 elever per lærer fra 1. til 4. trinn og 20 elever fra 5. til 10. trinn. Forholdene er lagt til rette for at skolen skal kunne gi mer tilpasset opplæring på en bedre måte enn tidligere, og flere får den faglige og sosiale hjelpen hver enkelt har behov for for å kunne oppleve mestring i hverdagen. Men dette handler ikke bare om at den enkelte elev blir bedre ivaretatt. Det dreier seg i like stor grad om å skape et sosialt fellesskap som legger bedre til rette for inkludering og å hindre utenforskap.

Så erkjenner vi at det fortsatt trengs mange flere lærere i årene framover for at hver enkelt elev skal kunne møte kvalifiserte lærere. Det er derfor klare behov for flere nye tiltak for å sikre bedre rekruttering til læreryrket, spesielt gjelder det for 1. til 4. trinn. Innføring av en ny mentorordning i neste års statsbudsjett for de nyutdannede lærerne er et viktig tiltak som det er grunn til å tro gjør overgangen mellom utdanning og praksis lettere. Vi har all grunn til å tro at dette vil gjøre at flere blir værende i læreryrket. Sammen med innføring av selve normen og økonomiske stimuli for fullføring av utdanningen er dette tiltak som fører til forbedring av rekrutteringen til yrket de neste årene. Men fortsatt vil det være behov for flere og nye tiltak, som også regjeringen har sagt ja til å jobbe videre med og sette i verk.

Sammen med den første hevingen av barnetrygden siden midt på 1990-tallet og sammen med satsing på barn og barnefamilier har vi fått et budsjett som klart peker på at vi satser på barn og familier i det samarbeidet som vi nå har lagt opp til i budsjettet mellom Kristelig Folkeparti og regjeringspartiene. Det er et viktig skritt i riktig retning.

Astrid Nøklebye Heiberg (H) [19:39:05]: Rimeligvis er velferdssamfunnets bærekraft et gjennomgangstema i finansdebatten. Utfordringen er at bærekraften trenger flere mennesker i arbeid. Regjeringen har derfor satt i gang en inkluderingsdugnad som skal sikre at flere mennesker kommer inn i arbeidslivet. Det er et gode for den enkelte og for samfunnet. Det er en viktig prioritering for en regjering som tror på verdien av det enkelte menneskes bidrag til eget liv og til fellesskapet.

Derfor har man et stort fokus på dem som faller utenfor, særlig de unge.

Som kjent gir et stort fokus et ganske diffust bilde, i hvert fall et bilde som er lite skarpt. La oss derfor ha et skarpere fokus og også ta med den eldre delen av befolkningen, nemlig oss gamle. Vi er blitt et problem, for vi er blitt så gamle og så mange. «Bølge» og «tsunami» er ikke løfterike ord.

Men vi er blitt så mange rett og slett fordi vi lever lenger, og det gir egentlig litt andre perspektiver. Og ikke bare lever vi lenger, vi er levedyktige også. En del av bærekraftsløsningen er å ha et skarpt fokus på hvordan de som vil fortsette i arbeid så lenge de har noe å bidra med, kan få lov til det.

Jeg er derfor glad for at partene i arbeidslivet og regjeringen kom i mål med en avtale om en ny pensjonsordning for offentlig sektor. Det nye pensjonssystemet sikrer den enkelte økte valgmuligheter, og det gir fordeler hvis man står lenger i arbeid. Fra 2020 skal alle år frem til man fyller 75 år, telle med i pensjonsopptjeningen for dem som er født i 1963 og senere. Som man skjønner, er det ikke min egen sak jeg snakker om.

Regjeringens arbeidslivspolitikker inkluderer flere mennesker i arbeidslivet. I samarbeid med partene skal vi gi flere eldre muligheter til å fortsette i arbeid som de opplever meningsfylt. Med statsbudsjettet for 2019 bygger vi videre på et bærekraftig velferdssamfunn.

Geir Jørgen Bekkevold (KrF) [19:41:21]: Når Grunnloven § 2 slår fast at Norge har en kristen og humanistisk kulturarv, at vårt verdigrunnlag fortsatt skal bygge på denne, og § 16 omtaler Den norske kirke som en lovforankret folkekirke, ligger det en særlig forpliktelse på staten til å understøtte denne som sådan.

Som folkekirke representerer Den norske kirke en samfunnsinstitusjon som går utover rollen som trossamfunn. Med mange hundre års historie som samlingspunkt og samfunnslim i by og bygd har folkekirken spilt en viktig rolle i menneskers liv gjennom generasjoner, og gjør det fortsatt, både i sorg og i glede.

Kirkebyggene og kirkelig arbeid er innvevd i lokal-samfunn over hele landet. Kirken er til stede med kvalifisert personell i beredskap ved kriser og dødsfall. Kirkelig personell utøver sjelesorg og omsorgsarbeid i møte med ulike behov og målgrupper. Trosopplæring, som tidligere var ivaretatt av skoleverket, ivaretas nå av Den norske kirke. Kirken er også en kulturinstitusjon og en kulturarena i bygder og byer, med kirkebygget som viktig identitetsmarkør.

For Kristelig Folkeparti er Kirken og andre trossamfunn helt avgjørende bidragsyttere til et velfungerende sivilsamfunn. Derfor er vi svært glade for at vi fikk reversert regjeringens kutt både til Den norske kirke og til an-

dre trossamfunn. Kristelig Folkeparti fikk ikke bare reversert kuttet i bevilgningen til Den norske kirke på 56 mill. kr, som ville betydd kutt i prestestillinger, men vi økte bevilgningen til 70 mill. kr, slik at Kirken kan få fortsette å utvide sitt viktige diakonale og samfunnsbyggende virke over hele landet vårt.

En viktig del av folkekirkens kulturarv er den materielle arven som vi har i kirkebyggene. Mange av disse gamle, vakre, historiefortellende byggene er preget av et betydelig vedlikeholdsbehov. Derfor har Kristelig Folkeparti gjennom budsjettforhandlingene fått på plass 10 mill. kr som skal gå til å utarbeide et bevaringsprogram for steinkirkene, som er spesielt utsatt. Kristelig Folkeparti har også sikret 10 mill. kr til klimasikring av utsatte kirkebygg.

I et samfunn som er i stadig forandring, trenger vi solid forankring. Kirken og vår kristne kulturarv utgjør et svært viktig forankringspunkt for folk i hele vårt langstrakte land. Derfor vil Kristelig Folkeparti fortsatt jobbe for at politikken anerkjenner og understøtter den samfunnsbyggende rollen som kirker og menigheter har for menneskers hverdagsliv.

Tore Hagebakken (A) [19:44:35]: Først til de tre siste talerne:

Astrid Nøklebye Heiberg snakket om eldre som en svært viktig ressurs. Jeg er så til de grader enig, og at vi skal tilrettelegge maksimalt for at flere eldre skal kunne jobbe, er topp.

Geir Jørgen Bekkevold er også en klok politiker som det virkelig er verdt å lytte til. Jeg skulle for øvrig ønsket at flere hadde lyttet til ham for en stund siden. Vi støtter opp om styrkingen som Kristelig Folkeparti heldigvis har fått til når det gjelder Kirken.

Men så var det representanten Gisle Meininger Saudland, fra Fremskrittspartiet, som kom før de to andre. Han pratet om at dette var et budsjett i riktig retning. Da falt jeg av. Da vil jeg bruke Oppland og Hedmark som eksempel – for framtida kalt Innlandet, ikke sånn helt ønsket og med vilje, men vi trives godt i lag og er ganske like på mange vis. Men i hvert fall: Vi ville fått 270 mill. kr mer til kommunesektoren i Innlandet, hvorav nesten 200 mill. kr til primærkommunene. Så ville det vært 80 mill. kr mer til Sykehuset Innlandet, som har en meget anstrengt økonomi. Det handler ikke bare om at regjeringa sultefører sykehusene, men det har også noe å gjøre med at vi har en struktur som vi er nødt til å få gjort noe med, av både faglige og økonomiske hensyn.

Dette er til sammen 350 mill. kr som vi mister, i forhold til hva vi ville fått med Arbeiderpartiets alternative budsjett. Sjøl på mine hjemtrakter, der boniteten er på sitt beste, er det regnet for relativt mye penger. Hvis vi

også legger til det vi har til skredsikring, til fastlegeordningen, som er i krise, og ikke minst hvis vi ser på hva vi har til bredbåndsutbygging, som er fem ganger så mye som regjeringa har, og begynner å summere dette, vil jeg nok tro at vi kanskje bikker 400 mill. kr. Når man får dette over år, taper vi fryktelig mye penger i Innlandet. Jeg må si det med ett ord: ergerlig.

70 pst. av velgerne i Innlandet vil ha rød-grønt styre – men vi bestemmer dessverre ikke over resten av landet, bare Innlandet – så vi har gode prognoser. Jeg håper at vi kan bidra til at den nåværende regjeringa får seg en skikkelig styver ved kommunevalget neste høst.

Guro Angell Gimse (H) [19:47:35]: Det har skjedd veldig mye med samfunnets syn på vold mot kvinner de siste 20 årene. Dette er ikke lenger familiens problem alene; det er et samfunnsproblem som det snakkes mye og ofte om i ulike fora. Det å snakke om vold i nære relasjoner og gi temaet oppmerksomhet bidrar til å fjerne tausheten, skammen og skylden, som kanskje er den verste skrammen som voldsofre påføres.

Det gjøres en målrettet innsats fra denne regjeringen i kampen mot vold i nære relasjoner. Gjennom nærpolitireformen har vi fått større fagmiljø, med en bredere kompetanse, som hever etterforskningen av denne typen saker. I tillegg jobber politiet mer systematisk for å heve kvaliteten på etterforskningen. Gjennom handlingsplanen mot vold i nære relasjoner ble bl.a. Prosjekt November etablert på Stovner politistasjon. Dette forutsatte målrettet bistand fra flere profesjoner under samme tak.

I tillegg har vi etablert tolv støttesenter for kriminalitetsutsette, ett i hvert eneste politidistrikt. Dette er svært viktige tilbud til ofre for kriminalitet, slik at de kan få hjelp og bistand mens straffesaken pågår. Som vi alle vet, kan det være veldig belastende for kriminalitetsutsette.

Det forskes også mye på vold i nære relasjoner. For perioden 2014–2019 er det etablert et forskerprogram der det hittil er gjennomført studier knyttet til vold mot eldre. Programmet videreføres nå for en ny femårsperiode.

Det er også satt ned et ekspertutvalg som skal se på partnerdrap. De skal gå igjennom alle drap gjennom et utvalgt antall år og skal gjennom det komme med innspill til hvordan vi kan forebygge partnerdrap.

Vi satser også stort på opptrappingsplanen mot vold og overgrep, hvor det er satt av intet mindre enn 800 mill. kr til ulike tiltak. Årets budsjett styrker kampen mot vold i nære relasjoner ytterligere. Sammen med Kristelig Folkeparti har vi bevilget til sammen 50 mill. kr til etterforskning av vold mot barn og til statens barnehus. Av disse midlene har vi også øremerket

midler til påtale, som vi vet kan være en flaskehals i etterforskningen.

Det er en lang vei å gå når man skal løse et samfunnsproblem, men vi er på god vei.

Siv Mossleth (Sp) [19:50:53]: Det fortelles noen historier som trenger å korrigeres. Min erfaring fra transportkomiteen er at nesten uansett hva slags spørsmål samferdselsministeren har fått, har han vist til alle veiene som er bygd, uten å fortelle at det er en oppfølging av den rød-grønne regjeringas nasjonale transportplan.

Også i denne regjeringas NTP er veldig mange viktige satsinger dratt over til siste halvdel av en NTP som er forlenget med to år i forhold til forrige NTP. Og mye av næringslivet ligger ved en fylkesvei, men dessverre vil ikke regjeringspartiene være med på Senterpartiets vedlikeholdsprogram for fylkesveinettet i tråd med fagetatens anbefalinger. Regjeringa vil heller ikke være med på Senterpartiets forslag om å bedre flytilbudet i hele landet gjennom endringer i luftfartsavgiftene.

Under behandlingen av den saken ble det vist til Jeløya-erklæringen og at det skulle vurderes hvordan luftfartsavgiftene kunne restruktureres. Forslaget til regjeringa var minus 8 kr. Dette fikk Nordland Høyres stortingsrepresentanter til å gå ut i media i nord og ta til orde for lavere avgifter på kortbanenettet, for Widerøe legger ned en rekke kommersielle flyruter i fylket med begrunnelse i ulønnsomhet som følge av høyt avgiftsnivå, og det blir for dyrt for vanlige folk å fly. Nordland Høyres stortingsrepresentanter peker på at avgiftsnivået på kortbanenettet har økt betydelig de senere årene, og på toppen av dette kom innføringen av flypassasjeravgiften. Nedgangen er etter Nordland Høyres oppfatning altfor liten til å få effekt, og Nordland Høyre mener at det snarlig må foretas en reduksjon i avgiftsbelastningen for fly med mindre enn 50 seter som opererer på kortbanenettet. Dette har jo Senterpartiet lagt inn i sitt alternative budsjett ved å unnta fly under 20 tonn for passasjeravgiften.

Det er også ønskelig at det skal foretas en gjennomgang og tilpassing av virkemidler på kortbanenettet for å oppnå lønnsom kommersiell drift med moderne materiell, lavere priser og et bedre flytilbud for befolkningen, og at det skal vurderes hvorvidt statlige kjøp av flere FOT-ruter kan være alternativ til kommersiell drift av flyruter på kortbanenettet. Dette er veldig viktige momenter, og det er helt i tråd med det Senterpartiet ønsker.

Åsunn Lyngedal (A) [19:54:13]: Det er skremmende i salen her i dag å høre høyresiden snakke om Arbeiderpartiets skattepolitikk, for det blir veldig galt. Noen grunnleggende fakta:

1. Norge ligger på snittet i OECD i selskapsskatt.

2. Land med de laveste skattesatsene får ofte i større grad tilført overskudd enn faktisk verdiskaping – det vi ønsker oss, er jo folk i jobb og kapital i produksjon.
3. Arbeiderpartiet øker ikke selskapsskatten fra 2018 til 2019. Vi har senket den gradvis, fra 28 pst. til 23 pst. i tråd med skatteforliket. Lenger ned ser vi ikke grunn til å gå. Norge trenger ikke å delta i en konkurranse om lavest skatt i Europa. Det taper alle land på, og det har aldri vært noe mål for Arbeiderpartiet å gjøre Norge til et skatteparadis. Ifølge skattedirektøren betales 60 pst. av all selskapsskatt av store multinasjonale selskaper. De betaler av sitt overskudd skapt i Norge, og det er ikke noe urimelig i det.

Så til inntektsskatt: Folk flest får skatteuttak med vårt forslag til skatteopplegg for 2019, både i forhold til regjeringens forslag og i forhold til forliket. Hvorfor det? Jo, fordi folk flest tjener under 750 000 kr. Da får du lavere skatt på inntekten din med Arbeiderpartiet. Det er de som tjener mer enn 750 000 kr, som får noe høyere inntektsskatt.

Er du pendler, får du betydelig bedre økonomi med Arbeiderpartiet. Regjeringen har år for år gjort det dyrt å reise til jobb. En stadig større andel av utgiftene må dekkes av den enkelte pendler. Kilometergodtgjøring og diett skattlegges. Arbeiderpartiet vil stimulere til arbeid, også når det krever pendling.

Det nytter ikke hvor mange ministre her i dag og hvor mange representanter fra Høyre og Fremskrittspartiet som gjengir skatteopplegget vårt feil. Det blir ikke noe mer sant av den grunn. Det lover dårlig for en ryddig og faktabasert politisk debatt.

En bedriftsbeskatning på 2018-nivå gir ikke noen grunn til bekymring i næringslivet. Det gjør imidlertid høyresidens nedsnakking av alle typer skatt. I Norge har vi en god tradisjon for å bidra etter evne til et av de beste velferdssamfunnene i verden, med gratis skolegang, studier og helsevesen. Det er en tradisjon verdt å ta vare på.

Margret Hagerup (H) [19:57:11]: Det går godt i Norge. Ledigheten er nå den laveste på ti år, og det skapes flere jobber. Vi må bruke de gode tidene til å få flere i jobb og sikre et bærekraftig velferdssamfunn. For vi har et viktig forvalteransvar for at generasjonene etter oss også skal ha en velferdsstat å lene seg på.

Den viktigste faktoren for den enkeltes velferd er at en har en trygg og sikker arbeidsplass. Politikken kan ikke være slik at vi gir opp folk til å være passive stønadsmottakere, når mange både vil og kan jobbe. En medarbeider i Frelsesarmeen sa at deres viktigste fattigdomsbekjemper var Fretex og muligheten for arbeid. Et næringsliv som skaper arbeidsplasser, er en forutsetning.

Vi må bruke de gode tidene til å inkludere flere, men da må vi sørge for at det finnes veier inn.

Midlertidige ansettelser er et viktig springbrett inn i arbeidslivet. I 2015 gikk 1,5 millioner arbeidstakere ut i generalstreik og protesterte mot regjeringens forslag om en generell adgang til midlertidig ansettelse. Fagbevegelsen og Arbeiderpartiet pekte mot et løsarbeider-samfunn og en brutalisering av arbeidslivet. Det skjedde ikke. Faktum er at Norge har den laveste andelen midlertidige ansettelser i Norden, og den har ligget stabilt de siste ti årene. Siste arbeidskraftundersøkelse viste at 52 pst. av de midlertidig ansatte går over i fast ansettelse etter ett år. Mange kommer inn i arbeidslivet på denne måten. Det er bra, og vi trenger enda flere i jobb.

Barnebarna til dagens pensjonister må stå lenger i arbeid for å få det samme som sine besteforeldre. Vi har et forvalteransvar for å sørge for at også de har rettigheter. Da kan vi ikke stenge folk ute av arbeidslivet basert på cv, alder, kjønn, funksjon og andre fordommer. Jeg hører stadig at hvis eldre skal jobbe lenger, må de få lettere arbeidsoppgaver. Det er en grov generalisering og viser hvor lett vi setter folk i båser. Alder er ingen god indikator på funksjon – ei heller kjønn.

Hos XXL betyr ikke cv-en og gårdsdagen noe. Der er det motivasjonen som teller. Slik får en ungdom ut i arbeidslivet. Men det er fremdeles plass til de eldre.

For å realisere inkluderingsdugnaden er vi avhengige av den typen innsats fra næringslivet, og vi trenger et regelverk som er tilpasset den virkelige verden. Den norske modellen er en viktig bidragsyter til dette. Treparts-samarbeidet på sitt beste sikrer balansen mellom trygge arbeidsforhold og et konkurransedyktig næringsliv. Skremselspropaganda fører til frykt og feil medisinerings.

For det går godt i Norge. Sysselsettingsgraden øker, og vi må bruke de gode tidene til å få flere i jobb. Det sikrer et bærekraftig velferdssamfunn.

Tellef Inge Mørland (A) [20:00:17]: Tannhelse er mer enn tenner. Tannhelse handler også om fysisk og psykisk helse. Svikter den fysiske eller psykiske helsen din, har vi et system i Norge der fellesskapet stiller opp for deg. Svikter tannhelsen, har vi det bare i liten grad.

Fattignettverket Norge skrev i sin høringsuttalelse til statsbudsjettet for 2018:

«I Norge i dag har de fleste bra tenner, det blir derfor veldig stigmatiserende å mangle flere tenner eller ha store betennelser. For mange blir det vanskelig å få jobb.»

Fattignettverket beskrev også en situasjon der folk kunne få reddet en tann, men heller valgte å trekke den. For som de pekte på: Å redde en tann kan koste opptil

30 000 kroner, men om man bare trekker den, ikke erstatte den, koster det ca. 1 500 kroner.

Denne regjeringen har snart kuttet 400 mill. kr i støtten til tannhelse. Da går det i feil retning. For 2019 vil de kutte over 50 mill. kr, på tross av at de i sin regjeringserklæring har sagt at de gradvis vil utvide ordningene. I så måte framstår regjeringspartiene og Kristelig Folkepartis budsjett ganske tannløst.

Derfor har Arbeiderpartiet, både gjennom representantforslaget vårt om styrking av norsk tannhelse og ikke minst nå i budsjettforslaget vårt, tatt kampen for tannhelsen. Vi bruker over 470 mill. kr på å styrke tannhelsen i vårt statsbudsjett, med mest til dem som har minst. Vi tetter alle de hullene statsråd Høie har skapt på tannhelsefeltet i sitt budsjett. Vi sier nei til kutt i refusjonsstønadene til dem som har krav på det, og vi sier nei til kutt for dem som trenger tannregulering.

Tallene viser at 68 pst. av dem mellom 3 og 18 år ble undersøkt av den fylkeskommunale tannhelsetjenesten i fjor. For 19- og 20-åringene falt dette til 42 pst. Jeg tror en viktig årsak til det er at en må begynne å betale selv når en er 19 år, og mange 19-åring har ikke spesielt god økonomi. Derfor sier Arbeiderpartiet at det er på tide å utvide ordningen med gratis tannlege til også å gjelde dem som er 19, 20 og 21 år, og vi vil gi halv pris til alle fram til og med det året de fyller 25. Det er god forebygging og et godt bidrag til at tennene skal være en del av kroppen hele livet.

Vi vet også at mange kreftoverlevende opplever å få store utfordringer i munnen som følge av kreftsykdommen de har hatt. Arbeiderpartiet ønsker å ivareta deres tannhelse på en bedre måte enn i dag. Ettervirkningene av en kreftbehandling kan være store, og for en del blir det umulig å gå tilbake til full jobb. Når en da mister deler av inntekten, blir det ekstra utfordrende om en får store utgifter til tannhelsen i tillegg. Derfor har vi satt av 50 mill. kr til å forbedre ordningene for refusjon gjennom folketrygden til utvalgte sykdommer, deriblant kreftoverlevende.

Med Arbeiderpartiets budsjett ville flere hatt god grunn til å smile. Dessverre sørger regjeringspartiene og Kristelig Folkeparti for at mange fortsatt kommer til å måtte skjule smilet sitt.

Karin Andersen (SV) [20:03:30]: Ingen regjering og ikke noe storting har hatt større muligheter enn det vi har. Det er derfor det er så trist at regjeringen i hovedretningen går feil vei og ikke bruker den helt eksepsjonelle muligheten vi har, som nesten ingen andre land har. Regjeringen øker forskjellene. Det vet vi skader til liten i samfunnet. Det er usosialt, og det skader verdiskapingen. For sosialt arbeid nytter. Flere kommer seg

på beina. Flere kommer seg i jobb og kan bidra. Flere klarer seg sjøl.

Regjeringens skattelette til de aller mest velstående, makteliten i dette landet, står i grell kontrast til kuttene, smålige kutt, til sjuke, uføre – f.eks. i bostøtten. Det er nå 50 000 færre som får bostøtte enn det var for noen år siden, på tross av at boliggiftene har eksplodert og inntektene til lavinntektsgruppene har gått ned. Det er usosialt, og det er unødvendig.

En bærekraftig velferdsstat, som flere snakker om, er ikke å kutte i ytelsene til arbeidsløse og uføre og gi pengene til den mektigste eliten. En bærekraftig velferdsstat er når vi sikrer at alle som kan, kan få opplæring og utdanning, og at man kan få hjelp til å komme seg på beina igjen hvis man kommer i en økonomisk krise eller møter en helsemessig kneik. Det gjør ikke regjeringen. Regjeringen prioriterer annerledes. De gir gass på det som er forskjellsmaskinene i samfunnet, nemlig skattesystemet, boligpolitikken og arbeidsmarkedet. Der unnlater de å gjøre det vi alle sammen vet må til for at flere skal komme i jobb, nemlig å tette gapet mellom den kompetansen folk har, og det arbeidslivet trenger. Det gjelder norske vanskeligstilte, og det gjelder flyktninger. Gjør vi det, får vi en ressurs, for dette er en stor ressurs. Alle snakker jo om det, at menneskene er den største ressursen. Hvorfor behandler vi da folk med et litt vanskelig liv på en så dårlig måte og utløser ikke denne ressursen?

Til slutt: Verden står fremdeles overfor den største flyktningkrisen vi har sett. FN har bedt oss om å ta imot 5 000 flere kvoteflyktninger. Regjeringen sier nei. Den forsøker fremdeles å skape den panikken som gjorde at flertallet her på Stortinget til og med var villig til å si at regjeringen skulle reforhandle de internasjonale konvensjonene som det har tatt verden hundre år og to verdenskriger å få på plass, et lite nettverk av sivilisasjon. Jeg er glad for at den skadelige ideen er lagt bort, men Norge som et rikt land burde ta et større ansvar. Det hadde også bidratt til større sikkerhet i verden og i nærområdene.

Arne Nævra (SV) [20:06:50]: Det har vært sagt til oss i SV fra politiske motstandere at SV er veldig gode til å fordele, men ikke så gode til å skape. Jeg skal forklare hvordan vi skal skape på en grønn måte.

Et faktum er dette: Sjøfart og fiske står her hjemme for utslipp som er over det dobbelte av utslippene fra innenriks flytrafikk, noe som er ille. Internasjonalt er skipsfarten en utslippsversting.

Et annet faktum er at flere fylkeskommuner, som Hordaland og Trøndelag, og viktige aktører i næringen selv går foran i elektrifiseringen av kysten – langt foran regjeringen, som ikke har fulgt med i timen, eller som

ikke vil følge med i timen. SV har i flere sammenhenger etterspurt større satsing på dette området. Det gjelder både tilgang til ladestrøm og krav til miljøhensyn ved anbud. I 2021 vil kanskje 50–60 elferjer være i drift. Vi er ved et utrolig veiskille når det gjelder teknologi og muligheter. Men for at flere ferjestrekninger skal bli elektrifisert, må det økonomisk støtte til, for det koster litt mer å innfase elektriske ferjer. Derfor vil SV overføre 200 mill. kr ekstra til dette, øremerket, gjennom kommunerammen.

Verbalt hyller alle partiene i salen innfasingen av elferjene, og i festtalene sine hyller de det store, autonome containerskipet Yara Birkeland, som er under bygging. Det er bra. Men i et nyere forslag fra SV fikk vi ikke støtte fra de store partiene til å ta med autonome nullutslippsferjer som et alternativ til de enormt dyre fjordkrysninngene i prosjektet om ferjefri E39 på Vestlandet. Det var faktisk overraskende at de ikke engang ville være med på å utrede dette, som viktige forskningsmiljøer anbefalte. Skjønnet det, den som kan. Vi snakker tross alt om nærmere 200 mrd. kr som er tenkt til all verdens varianter av broer og tunneler.

Norge gir det grønne skiftet i maritim industri utrolige muligheter. Knappt noe land har bedre forutsetninger for å ta ledelsen i nyskaping, bygging, testing og bruk av slike fartøyer. Da ligger det en strålende eksportmulighet hakk i hæl. Dette er et av beina norsk industri skal stå på etter oljealderen, og spiller vi kortene våre godt akkurat nå, vil dette bli et nytt industrieventyr. Jeg har minnet denne salen om dette mange ganger: Det er veldig kort avstand fra olje og gass, tradisjonell skipsfart og verftsindustri – jeg kan også ta med vannkraft og fiskeoppdrett – til de nye mulighetene innen flytende vind, nullutslippsteknologi og selvkjørende fartøyer. Vi bør ta denne muligheten nå.

Kristian Tonning Riise (H) [20:10:01]: Noe av det mest spennende med å være politiker er å få besøke mye av det mylderet som finnes av spennende bedrifter i lokalsamfunn over hele landet.

I Hamar-regionen, der jeg kommer fra, har vi bl.a. Norges ledende næringsklynge innen grønn bioøkonomi og bærekraftig matproduksjon, med verdensledende forskningsmiljøer innen avl og genetikk. Vi har også Norges fremste spillutviklingsmiljø, der verdensledende aktører innen VR-teknologi har etablert seg de siste årene med ideer som kan revolusjonere alt fra matematikkundervisning til velferdsteknologi og eldrepolitikk.

Men veien fra innovativ og nytenkende idé til kommersielt omsettelig produkt i en global konkurranse som utvikler seg i hyperfart, er krevende. I den fasen trengs det kapital, gjerne mye kapital. Det har ofte slått meg at noe av det Innlandet sårt trenger aller mest, er

nettopp privat risikovillig kapital. Det offentlige virkemiddelapparatet kan gjøre mye, men skal vi virkelig få fart på sakene, trenger vi private som er villige til å investere, være med og ta risiko i en kritisk fase. Nettopp derfor er det så viktig at vi fører en politikk som gjør det lønnsomt å investere i Norge, skape arbeidsplasser i Norge eller ta sjansen på å utvide en eksisterende virksomhet i Norge, for den saks skyld, framfor å gjøre det et annet sted. Her spiller skattepolitikken en viktig rolle.

Det er mange interessante interessemotsetninger mellom budsjettene fra opposisjonen, men det de alle har til felles, er et iherdig ønske om å gjøre det dyrere å jobbe og dyrere å skape flere jobber i Norge. Selv Arbeiderpartiet har med sitt budsjettforslag i år tatt steget nærmest fra styringsparti til fløyparti og foreslått den kraftigste skatteskjerpelsen av alle budsjettene de har lagt fram siden 2013. Det går særlig ut over norske bedrifter eid av nordmenn i Norge, som får 4,7 mrd. kr i straffeskatt for å skape verdier lokalt heller enn å dra til utlandet og gjøre det der. En ting er konsekvensene dette ville ha fått for dem som driver i Norge i dag, og akkurat får marginene til å gå rundt med dagens formuesskatt, men det vi aldri vil kunne regne på, men som vi likevel bør bry oss om, er alle dem som velger å etablere seg et annet sted enn Norge fordi det var mindre lønnsomt å gjøre det her.

Heldigvis slipper vi antagelig å regne på konsekvensene av opposisjonens skattepolitikk neste år, men det bør være et paradoks at mange av de partiene som er ivrigst etter en hyppigst mulig avvikling av Norges suverent viktigste næring, også er de partiene som er mest ivrige etter å gjøre det dyrest mulig å skape nye arbeidsplasser og nye virksomheter.

Helge Orten (H) [20:13:06]: Da jeg lyttet til replikkordskiftet tidligere i dag, klarte jeg faktisk å bli overrasket. Når representanter fra opposisjonen etterlyser økt reformvilje fra regjeringa, da er det lov til å bli overrasket. Enten har de ikke fulgt godt nok med i timen, eller så er de i ferd med å innse at reformene faktisk virker, og at det er behov for å skrive om historien. Er det noe denne regjeringa virkelig har vært tydelig på, er det nettopp å gjennomføre viktige reformer som både bidrar til økt kvalitet i tjenestene og legger til rette for et bærekraftig velferdssamfunn. Det som kjennetegner opposisjonen, er at de stort sett har jobbet mot de fleste av disse reformene.

La meg ta transportsektoren som et eksempel. Vi har økt samferdselsbudsjettet med 75 pst. siden vi overtok. Det er viktig. Men det aller viktigste er at vi har gjennomført store reformer som gjør at vi kan bygge vei og bane raskere, smartere og mer kostnadseffektivt.

Felles for opposisjonen er at de har vært imot alle disse reformene. Der Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti har tenkt nytt og reformert, har Arbeiderpartiet, Senterpartiet og SV vært imot. Ta f.eks. veiselskapet Nye Veier, som viser at de ved å tenke nytt kan spare inn så mye som 30 mrd. kr på den porteføljen de har fått tildelt. Det betyr at det frigjøres penger til andre viktige satsinger som helse, barn og unge, forsvar og beredskap. Det er et godt eksempel på en reform som virker.

Så et annet tema – klimautfordringen: I transportsektoren handler det i stor grad om å utvikle og ta i bruk ny og miljøvennlig teknologi samtidig som vi legger til rette for at flere bruker kollektiv, sykkel og gange i sine hverdagsreiser.

For å ta noen eksempler: Elbilpolitikken viser hvordan vi gjennom politiske incentiver kan bidra til at flere velger nullutslippskjøretøy. Salget av elbiler er allerede en tredjedel av det samlede nybilsalget i 2018, og vi ser at det sprer seg over hele landet. Målet er at alt nybilsalg av personbiler skal være nullutslippskjøretøy i 2025. Jeg har god tro på at vi skal nå det målet. Det er lov å være optimist på det.

Et annet eksempel er fergene våre, som har vært nevnt flere ganger i debatten. I løpet av de neste par årene vil så mange som kanskje opptil 70 ferger ha lav- og nullutslipp. Det er bra for miljøet, og i tillegg skaper det nye og spennende arbeidsplasser i Norge. Det får vi til fordi offentlige myndigheter, stat og fylkeskommune bruker innkjøpsmakten og krever miljøvennlige ferger i nye anbud, og fordi vi har et næringsliv som tar utfordringen.

Vi er godt i gang med å omstille transportsektoren til lav- og nullutslipp. Det er ikke gjort over natta, men allerede nå ser vi at politikken virker, og at utslippene fra transport har begynt å gå ned.

Historien har vist oss at nye utfordringer løses med ny teknologi. Det gjelder i høyeste grad i transportsektoren. I årene framover vil vi se at ny teknologi vil gi et bedre og mer bærekraftig tilbud både for oss som reisende og for godstransporten. Moderniseringen og omstillingen av transportsektoren er godt i gang, og det fortsetter med budsjettet for 2019.

Geir Pollestad (Sp) [20:16:17]: Ein av dei mest gledelege tinga med denne budsjettprosessen er at kampen for å sikra arbeidsplassane til minst 700 norske sjøfolk i Color Line vart vunnen. Representanten Steinar Reiten frå Kristeleg Folkeparti snakka om dette i eit innlegg tidlegare i dag. Eg har lyst til å rosa representanten Reiten for grundigheita og engasjementet hans i denne saka.

Men Reiten tek også feil på nokre punkt. Når han hevdar at eg tek feil når eg seier at regjeringa vart tvinga til å snu i denne saka, tek representanten Reiten feil. Ei regjering som har jobba målretta med ei sak over år, og som i tillegg har føreslått det i årets budsjett, endra forskrifta for å opna opp for at Color Line kunne byta ut norske sjøfolk med billig utanlandsk arbeidskraft, har vorte tvinga på plass.

Representanten Reiten var også bekymra for ordbruken i debatten. Han kunne ikkje forstå kvifor ikkje alle kunne snakka som Kristeleg Folkeparti, med låg stemme, og finna løysingar med regjeringa. Det kan nok ha falle harde ord. Eg har sagt i denne saka at Framstegspartiet seglar under sjørørvarflagg. Det er ein hard påstand, men han er like fullt sann.

Problemet med Reitens verkelegheitsbeskriving er at dersom det ikkje hadde vore for denne kampen som opposisjonen har ført – ja, så ville det ikkje ha vore nokon sjøfolk igjen å kjempa for. I denne saka har regjeringa på punkt etter punkt kome med påstandar som har vorte tilbakeviste. Det har vore eit stort engasjement, frå opposisjonen, frå fagrørsla, frå folk flest, frå nordiske politikarar. Det er det som har gjort at denne saka fekk ei løysing.

Berre for å ta ein kontrollsjekk i saka: Både den noverande og den førre næringsministeren sa at gjer vi ikkje den endringa, vil Color Line flytta ut heile skipsflåten sin frå Noreg. Det som er fint når ein spår om framtida, er at fasiten kjem for ein dag. Etter at avgjerda var teken, sende Color Line ut ei pressemelding om at dei vert verande i Noreg.

Det som er viktig for Senterpartiet no, er å kjempa for at me kan gje endå sikrare og meir føreseielege rammevilkår for norske reiarlag som ønskjer å segla under norsk flagg med norske sjøfolk, og sikra norske arbeidsplassar.

Når Kristeleg Folkeparti no er på veg inn i regjeringa, kan eg godt forstå at dei ønskjer ein opposisjon med dempa innestemme og liten kampvilje. Eg kan lova Kristeleg Folkeparti at det kjem dei ikkje til å få.

Martin Kolberg (A) [20:19:26]: Det var representanten Karin Andersen som sa at det var trist her i Stortinget i kveld fordi vi får videreført en utvikling i retning av større forskjeller. Det er trist, men framfor alt veldig alvorlig. Men det er ikke noen grunn for oss på venstresiden til å la oss overraske over dette. Vi har med høyrefolk og nyliberalister å gjøre, som vil ha denne samfunnsutviklingen. Det er ikke slik at de ikke vet hva de gjør. De vet veldig godt hva de gjør, og det er en historisk linje i dette som går ut på – som de alltid har hevdet i stortingsalen når det er snakk om finanspolitikken – at vi må gi de folka som har mye penger, større

skattelettelse fordi de liksom er samfunnets motor. Representanten Asheim sa i sitt første innlegg at venstresiden ikke vil skape kaken større. Han var forundret over det, sa han. Asheim er en intelligent person, både politisk og faktisk. Han vet at han er urimelig. Han vet at han snakker mot historiens faktum.

Det som er å si om dette, er at det er ikke sant at velferdsstaten er avhengig av store skattelettelse til de rikeste, og at arbeidsfolk må vise nøkternhet, som er undertonen i denne debatten. Det er en historisk politisk løgn. Det er det motsatte som er tilfellet. Det er balansen mellom disse to hensynene som er helt avgjørende for at samfunnet skal gå framover, og for at Norge har blitt Norge. De store skattelettelsene som høyresiden nå gjennomfører, er mulig for dem bare på grunn av oljepengene. Hvis ikke hadde vi ikke hatt sjansen til å gjennomføre den politikken. Det er det som er realiteten, og da blir det enda verre, for da bruker de av neste generasjoners penger til å gi skattelettelse til de rikeste under henvisning til at det skaper større kake, som det ikke finnes noe bevis for at er sant – i noe samfunn, noe sted i verden. Det skaper skjevfordeling.

Så vil jeg si i kor med andre helt til slutt: Tenk å kutte i fri retts hjelp for de svakeste! Noe så simpelt å drive med, for å si det rett ut – med fullt engasjement og hele kroppspråket. Hvorfor i all verden driver en med sånt? Eller bostøtten, som også ble nevnt, for de aller svakeste? Hvorfor gjør en sånt, når en lempet hundrevis av milliarder av kroner over til dem som er rikeste? Så sier en at det er nødvendig for å redde velferdsstaten. Nå får vi bruke resten av debatten til å bevise at det er sant, så kan vi kanskje få en ordentlig politisk debatt i dette huset.

Elise Bjørnebekk-Waagen (A) [20:22:48]: For et år siden gjorde Stortinget et viktig vedtak for å redusere forskjeller og gi barn det beste utgangspunktet for læring: én time fysisk aktivitet i skolen hver dag for alle elever på 1.–10. trinn. I forslaget til statsbudsjett leverer regjeringen en skisse av alle utfordringene ved å innføre én time fysisk aktivitet i skolen, men ingen løsninger – på tross av alle de gode eksemplene som finnes der ute. Regjeringen unnlater å følge opp Stortingets vilje og vedtak, og regjeringen står og ser på at de sosiale helseforskjellene øker.

Skolen har et uutnyttet potensial for folkehelsearbeid. Det er alvorlige sosiale forskjeller i befolkningens helsetilstand. Som fellesskap kan vi ikke godta at foreldrenes bakgrunn og inntekt skal være avgjørende for et barns framtid. Fysisk aktivitet i skolen er viktig. Det kan skape gode vaner som varer livet ut, og det vil være et løft for vår felles folkehelse.

Forsøk og erfaringer fra mange kommuner viser at det er fullt mulig å få det til, og kunnskapsoppsumme-

ringer viser at det er positive effekter for både helsen og læringsutbyttet. Trudvang skule i Sogn og Fjordane, Skjønhaug skole i Trøgstad og Sylling skole i Drammen er bare noen få av dem som får det til.

Jeg undrer meg om Kristelig Folkeparti, som sto bak flertallet for å sikre én time fysisk aktivitet, fortsatt er beredt til å instruere regjeringen, eller om den aktuelle regjeringsfløyen har tonet ned partiets standpunkt i saken. Hvis det er tilfellet, mener jeg at det er paradoksalt at partiet som selv har fremmet forslag om å innføre én time fysisk aktivitet i skolen, velger å snu ryggen til når regjeringen ikke leverer på flertallsvedtaket.

Arbeiderpartiet er beredt til å sikre alle barn én time fysisk aktivitet, og vi har satt av midler til nettopp dette i vårt alternative statsbudsjett. Vi mener at det er fellesskapets ansvar å viske ut sosiale forskjeller og gi våre barn et best mulig utgangspunkt for læring. Regjeringens mangel på handlekraft og ignorering av flertallsvedtak går ut over det enkelte barns mulighet for mangfold og helsefremmende læring.

Willfred Nordlund (Sp) [20:25:51]: Det er magre rammer regjeringen tilbyr distriktene neste år. Et skuffende budsjettforslag for folk og næringsliv i Distrikts-Norge har dessverre ikke blitt særlig bedre gjennom budsjettavtalen som er inngått med Kristelig Folkeparti. Mens etterslepet i vedlikehold av fylkesveiene øker, og rammene til næringssetting langt fra rekker til de mange prosjektene som vil gi ny verdiskaping og arbeidsplasser, svarer budsjettkameratene med nullvekstbudsjett til fylkeskommunene og nye kutt i pengene til regional- og distriktutvikling.

Stortinget har fått oppgavemeldingen, altså regjeringens forslag til overføring av oppgaver til fylkeskommunene, til behandling. I pressemeldingen statsråd Mæland sendte ut da hun la fram meldingen, sier hun bl.a.:

«Regjeringen vil styrke fylkeskommunen som næringspolitisk aktør. Med sin nærhet til næringslivet, kompetansemiljøer, utdanningsinstitusjoner og regionale partnerskap, vet fylkeskommunen best hva som trengs for å styrke bedriftenes utviklingsmuligheter og hva som fremmer utvikling i regionen.»

«Best» – det var som om det kunne kommet fra en statsråd fra Senterpartiet. Likevel, for femte året på rad reduseres altså bevilgningene til distrikts- og regionalpolitikken. Rammene er nå mer enn halvert sammenlignet med siste budsjettforslag fra den rød-grønne regjeringen. Regjeringen og Kristelig Folkeparti lytter heller ikke til den innstendige oppfordringen fra Kommunenes Sentralforbund om en felles dugnad mellom stat og fylke for å stoppe vedlikeholdsetterslepet på fylkesvei-

ene. Det foreslås riktignok en omfordeling av 100 mill. kr i fylkesrammen til dette, men det er penger som tas fra den samme rammen, og som ikke dekker kostnadsveksten fylkene ellers får i 2019.

Senterpartiets budsjettforslag for 2019 ville gitt en ny optimisme i Distrikts-Norge om det ble vedtatt. Det ville økt mulighetene for å gi Mælands ord innhold, med 2 000 mill. kr mer til fylkenes verktøykasse.

Mitt eget fylke, Nordland, ville med Senterpartiets budsjettforslag fått over 200 mill. kr mer i økt ramme, som kan brukes på fylkesveiene, videregående, båter og ferjer – ja, tjenester nær folk. Videre ville forslaget gitt 82 mill. kr i økt ramme til regionale utviklingsmidler. Utover dette kommer en rekke andre prioriteringer fra Senterpartiet som fylket kan dra nytte av, bl.a. mer til rassikring, økt bredbåndsutbygging, investeringer i havner og farleder – bl.a. Andenes havn – og tilskudd til klimavennlige ferger og båter.

Nordland så vel som folk i de øvrige fylkene ville vært tjent med at Senterpartiet fikk støtte for sitt budsjettforslag. Det er et budsjett som omfordeler til fordel for tilbud og tjenester nær folk og til alle deler av landet. Det er ikke noe overbudsjett. Vi holder oss innenfor de samme budsjetttrammene som regjeringen og Kristelig Folkeparti har blitt enige om, men vi disponerer altså på en annen måte.

Ingerd Schou (H) [20:29:08]: Etter å ha hørt på denne debatten gjennom dagen, må jeg si at vi kan godt invitere opposisjonspartiene og representantene derfra til å ikke seg en annen rolle enn bare det å lide, men at de kan begynne å være med og lede. Når representanten Kolberg sier at det ikke er noen grunn til verken å synes synd på eller unnskyldte oss som er i posisjonen, fordi vi vet hva vi gjør, så tenker jeg at det vel er det nærmeste vi kan komme et kompliment fra opposisjonssiden.

I mange tiår nå har det vært slik at internasjonal politikk også har blitt nasjonal politikk, og fra året 2015 og fremover vet vi også at internasjonal politikk ikke bare blir nasjonalpolitikk; den blir også regionalpolitikk og ikke minst lokalpolitikk. Derfor er jeg godt fornøyd med at regjeringen, ved å levere dette forslaget til statsbudsjett som vil få flertall i Stortinget, nettopp tar et økt ansvar for at vi får en stabilitet og en utvikling i Norge og i Europas nærområder, og samtidig øker bevilgningen til viktige tiltak. Det inkluderer en kraftig økning av innsatsen for sårbare stater. Det handler også om en økt innsats for globale sikkerhetsspørsmål, og ikke minst om at vi hjelper land til å få en demokratisk og økonomisk utvikling i Europa og i Sentral-Asia. I tillegg økes kjerne- støtten til FNs flyktningkommissær. Det gjør at vi kan få en rask reaksjon når det gjelder nye flyktningkriser, og

fortsatt gi hjelp til dem som er nødlidende i kriser som er utenfor medias og også giverlandenes oppmerksomhet.

Krig, konflikt og dårlig styresett forsterker fattigdom og driver veldig mange på flukt, og stadig flere er avhengig av humanitær hjelp. Situasjonen utnyttes også av organiserte kriminelle og ekstremister. Jeg er godt fornøyd med at regjeringen derfor øker innsatsen til sårbare stater og regioner, med særskilt fokusering på og oppmerksomhet omkring det som er Europas nærområder.

Internasjonal terrorisme, organisert kriminalitet og trusler i det digitale rom er økende i nord og i sør og henger også sammen, og truer nettopp den globale stabiliteten og sikkerheten som vi i mange sammenhenger har tatt veldig for gitt. Kombinasjonen av tradisjonell geopolitikk og nye, mer ukonvensjonelle trusler skaper et mer både komplekst og vanskelig bilde. Stater som er i sårbare situasjoner og i konflikt, med svak kontroll over territorier og ressurser, er derfor særlig utsatt for slike grenseoverskridende trusler. Da er det viktig at vi har en regjering som evner å prioritere disse områdene.

Tone Wilhelmsen Trøen hadde her gjeninn- tatt presidentplassen.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [20:32:34]: Det er interessant å merke seg representanter for partiet som en gang påberopte seg å representere folk flest, forsøke å kritisere Senterpartiets skatte- og avgiftsopplegg i denne debatten, eksempelvis representert ved representanten Engeli Johansen.

Når det gjelder Senterpartiets skatte- og avgiftsopplegg, la oss ta skatt først: Man skal altså ha en inntekt på over 750 000 kr for å få en eneste krone i skatteøkning med Senterpartiets skatteopplegg for 2019. Har man en helt ordinær lønnsinntekt på mellom 500 000 og 600 000 kr, får man en skattelette på ca. 2 000 kr. Så er det noen som tjener mer – vesentlig mer – enn det, som vil få noe ekstra i skatt, men det har de jammen også rygg til å bære, ikke minst etter å ha fått gigantiske skattelettelser over de seneste år.

Så til avgifter, som også Fremskrittspartiets representanter er innom når det gjelder Senterpartiet: Senterpartiet har altså 1 mrd. kr lavere avgifter enn det som ligger i statsbudsjettet som blir vedtatt i dag.

La oss ta de konkrete avgiftene, f.eks. elavgiften, som Senterpartiet mener har økt for mye under statsråd Siv Jensen og resten av dagens regjering: Vi foreslår å redusere elavgiften i vårt opplegg. Dessverre stemmer Fremskrittspartiet imot. Vi mener også at bensin- og diesela-vgiften var mer enn høy nok da SV hadde finansministeren i Norge, men Fremskrittspartiet mener altså at bensin- og diesela-vgiften fortsatt skal være vesentlig

høyere enn det, og vil gå imot vårt forslag om å redusere den. Når vi mener det var uklokt å foreta en sjokkartet økning i avgiftene på ikke-alkoholholdige drikkevarer i fjor, og at en bør redusere og gå tilbake til det nivået som var i budsjettet for 2017, går altså Fremskrittspartiet imot. Og når vi foreslår å fjerne avgift på saft eller å styrke hestenæringen gjennom å fjerne avgiften på Norsk Rikstoto, går Fremskrittspartiet dessverre også imot. Det er ikke måte på avgiftssmeller som skal kunne komme over natten, men når det er snakk om å ivareta norsk næringsliv og foreta reduksjoner av avgifter igjen, skal en utrede og skyve det ut i tid. 350-kronersgrensen, som også er en klar subsidiering av utenlandske aktører, skal skyves ut i tid, men nye avgiftssmeller kan komme over natten med Fremskrittspartiet i regjering, og det skjer fortsatt, dessverre.

Rigmor Aasrud (A) [20:35:43]: I dag har vi hørt mang en representant si at vi må skape mer i Norge. La oss da begynne med å skape god politikk, politikk som faktisk fører til mer «skaping» i landet vårt! Den borgerlige regjeringen har klokkestro – det er nettopp tro det er – på at skattelette skal løse det meste.

Vi mener tre områder fortjener mer oppmerksomhet enn regjeringens skattelett når det gjelder å skape. Det dreier seg om havet, det norske folk og klimautfordringene.

Vi vil løfte næringene langs kysten. Med et verdiskapingsprogram for havnæringen bygger vi på norske fortrinn og våre naturressurser. Vi satser på maritim næring gjennom miljøteknologiordningen og klimavennlig skipsfart.

Så må vi ikke glemme den skaperkraften som ligger i den aller viktigste ressursen vi har, nemlig det norske folk. Næringslivet roper om mer kompetanse, og ikke minst riktig kompetanse. For å kunne skape mer må vi oppdatere medarbeiderne i bedriften. Verdensledende kompetanse har lenge vært Norges fortrinn. Det må vi fortsette med. Derfor er vår kompetansereform så viktig.

Og vi lytter til næringslivet når vi leter etter gode klimatiltak. Vi svarer på et CO₂-fond som regjeringen har lurt på om de skal finne ut av veldig lenge. Nå ligger forslaget der, og det er bare å gå i gang – dersom det er vilje til det.

Sånn skaper vi et næringsliv for framtidens Norge, og det å skape mer er også synonymt med å dele mer. Da kan vi få flere fastleger i kommunene, flere behandlinger på norske sykehus, flere pedagoger for små i barnehage og i skole og en bedre eldreomsorg. I dag har vi hørt den tydeligste lovnaden fra regjeringspartiene om eldreomsorg. Det er at det skal bli et nytt eldreombud. Hvorfor ikke satse mer på å få en god eldreomsorg?

Så er det en sak som det forundrer meg at ikke har fått mer oppmerksomhet i debatten her i dag – knapt noen fra regjeringspartiene har nevnt det – og det er den økende ulikheten. Det er overraskende at regjeringen ikke tar grep for å redusere den ulikheten som vi ser øker i samfunnet vårt. Vi har ikke hørt noe om det siden man samlet organisasjonene under lysekronene nede på Gamle Logen for noen måneder siden.

Jeg er glad for at Arbeiderpartiet har et budsjett som er tilpasset det vanlige folk trenger. Det er et budsjett som gjør at vi får en mer rettferdig fordeling i samfunnet. Det er jeg glad for, og jeg håper at vi en gang skal kunne gjennomføre det og ikke ha et budsjett som gjør mer for de aller rikeste.

Lise Christoffersen (A) [20:39:01]: Et typisk kjennetegn ved statsminister Erna Solberg og hennes statsråder, herunder finansminister Siv Jensen, er at de ikke liker å snakke om konsekvensene av egen politikk. Forskjellene mellom folk øker, men regjeringa vil ikke snakke om det. Helt siden Erna Solberg overtok, er det gjennomført systematiske kutt i velferden – i barnetillegget til uføre, i dagpengene til arbeidsledige, i stønaden til eldre som har mindre enn minstepensjon, i bistønnen til personer med nedsatt funksjonsevne, for bare å nevne noe. I stedet har de fylt opp lommebøkene til dem som har mest fra før. Det har en pris som må betales av noen. «Noen» er dem med minst.

Og som om ikke det er nok, kuttet det også i det offentlige hjelpeapparatet, som skal være der for folk når de trenger det, den såkalte «avbyråkratiserings- og effektiviseringsreformen». Ingen vil sløse med offentlige midler. Men flate, uspesifiserte kutt over hele fjøla er ingen reform. Regjeringa skyver ansvaret for å gjennomføre kuttene over på de ansatte. Konsekvensene snakker ingen om, aller minst regjeringa selv.

En artikkel i Dagsavisen 29. januar i år avslørte at hundrevis av offentlige arbeidsplasser er blitt borte. Konsekvensen er dårligere service, lengre saksbehandlingstid og redusert rettssikkerhet. Bare i Arbeids- og velferdsetaten er det nå kuttet rundt 300 mill. kr. Det er klart at det får konsekvenser for brukerne. Vi snakker bl.a. om folk som befinner seg i svært vanskelige livssituasjoner. Dagsavisen hadde 7. november 2018 en ny artikkel om personer på arbeidsavklaring som opplever at stønaden faller bort uten at de er varslet om det, uten at det er tatt stilling til eventuell forlengelse, og uten at uføretrygd er vurdert. Mange blir stående helt uten inntekt. Nav vet om det, Sivilombudsmannen har mottatt klager på det. Men regjeringa snakker ikke om det.

I statsbudsjettet for 2019 står det at et sentralt mål for ytelsesforvaltningen er at brukerne skal få utbetalt

rett ytelse til rett tid. Og det er jo fint. Men hvis vi leter litt her og der, finner vi at saksbehandlingstida for en rekke ytelser er altfor lang, særlig for dagpenger, barnebidrag, stønad til enslig forsørger og uføretrygd. Vi kan jo bare tenke oss hvordan dette påvirker folks hverdag på en negativ måte, i en situasjon der de har det vanskelig nok som det er. Antall klager øker. Mange får medhold. Det kan bety for lav kvalitet i saksbehandlingen. Alt dette burde fått varselklokkene til å ringe for lengst, men det virker som om regjeringa ikke bryr seg. Folks hverdagsproblemer er kanskje ikke viktige nok? Arbeiderpartiet vil ha fram konsekvensene av regjeringas kutt, bl.a. i hjelpeapparatet, nettopp fordi vi bekymrer oss for hva disse kuttene betyr for vanlige folk.

Henrik Asheim (H) [20:42:13]: Det var ikke representanten Martin Kolberg som fikk meg til å tegne meg, for det hadde jeg gjort før han holdt innlegg. Men jeg fikk mange tilleggsmomenter etter at han holdt sitt innlegg.

La meg begynne med å si at representanten Kolberg er en mann jeg har stor respekt for. Han er en mann som jeg tror vi har mye å lære av, uansett hvor vi står i det politiske landskapet. Men vi måtte altså ut i den tiende timen av debatten før dagens sentrum–høyre-regjering ble karikert som nyliberalistisk av representanten. Det er for så vidt ikke noe som bekymrer meg – det var også Arbeiderpartiets strategi i 2013 og 2017. Det ga ingen effekt. Tvert imot var dette et bilde som folk ikke kjente seg igjen i – rett og slett fordi de ser hvilken virkelighet de lever i, de ser hvilken politikk regjeringen fører, og de hører kritikken fra opposisjonen som fullstendig malplassert.

Vi er blitt beskyldt av representanten Aasrud for ikke å ville snakke om resultatene av vår egen politikk. Jeg tror ikke vi har snakket om stort annet enn resultatene av vår egen politikk i denne debatten. Nettopp det at det skapes flere arbeidsplasser i Norge, at det er færre arbeidsledige, at det er flere i jobb, oppfyller jo noe av det som en gang i tiden var Arbeiderpartiets paradegren, nemlig at arbeid er veien til frihet og selvstendighet – at det å ha et lønnet arbeid, hvor en vet at en trengs, og hvor en får betalt for den innsatsen en legger ned, er verdighet bedre enn noe.

Når representanten Kolberg da illustrerer sitt poeng ved å trekke frem det han selv kaller kutt i fri rettshjelp, viser det egentlig hele problemet med det Arbeiderpartiet Norge i dag kjenner. For det er ingen endringer i retten til fri rettshjelp. Grunnen til at denne posten er redusert, er at færre mennesker havner i den økonomiske situasjonen hvor de trenger fri rettshjelp. Det er en god nyhet at færre trenger det, for det betyr at flere er i stand til å ta vare på seg selv.

Slik fortsetter kritikken. Vi får kritikk for at det ikke er nok tiltaksplasser, når vi har en regjering som skaper arbeidsplasser – et langt bedre alternativ, naturligvis. Vi får kritikk for at vi stiller krav om aktivitetsplikt til sosialhjelpsmottakere, når vi vet at det ikke bare handler om å få flere sosialhjelpsmottakere ut i jobb i seg selv, men om den verdigheten det er for en slik mottaker å få beskjed om at vi trenger din arbeidsinnsats, og dette er den tiden du skal møte opp. Det er verdighet.

Det kan av og til høres ut på Arbeiderpartiet som om det man argumenterer for, er å øke skattene for skatteenes skyld for å gi bistand for bistandens skyld. Vi reduserer skattene og gjør folk selvhjulpne. Det er moderat Høyre-politikk i Norge.

Kari Elisabeth Kaski (SV) [20:45:18]: Når jeg hører på denne debatten, stiller jeg meg spørsmålet: Hvor er det blitt av de store drømmene, de store visjonene for hvor landet skal ta veien? Det virker ærlig talt som om denne regjeringen har begynt å gå lei. Det gjentatte budskapet i debatten har vært at det går bra i Norge – det skapes flere arbeidsplasser. Vel, etter tidenes oljeprisfall, rekordarbeidsløshet og den mest massive olje-engebruken som vi noen gang har sett her i landet, skulle det bare mangle om ikke flere etter hvert kommer seg i jobb.

La meg nevne et par andre momenter: Når det gjelder klimaet, som har vært lite nevnt, og som er lite reflektert over i regjeringens statsbudsjett, ligger vi på en kurs mot å kutte klimagassutslippene med 13 pst. innen 2030, når det burde vært 50 pst.

Vi står oppe i den største flyktningkatastrofen siden andre verdenskrig, og det er knapt nevnt, bortsett fra av Karin Andersen, som har snakket om det.

Forskjellene øker. De som er på toppen, eier en stadig større del av formuen, samtidig som kapitaleierne stikker av med en stadig større andel av verdiskapingen, over arbeiderne.

Barnefattigdommen øker. Over hundre tusen unger vokser opp i fattigdom. Det er en kjempehøy andel unge som står utenfor arbeidslivet. Og de usosiale kuttene til studentene, i bostøtten til uføre som har barn og har opplevd kutt i barnetillegget, og til uføre som får skatteøkning, kaller finansministeren for «underlige perspektiver».

Jeg tenker det er på tide å drømme litt større – om et nullutslippssamfunn, om like muligheter til alle, om sterkere fellesskap og internasjonal solidaritet.

Når man ser på hvor få av representantene fra Venstre og Kristelig Folkeparti som faktisk har deltatt i denne debatten, sier det kanskje noe om hvor stolte de er av dette budsjettet. Jeg skjønner godt at viljen til å forsvare budsjettet er laber. Ta klimaet: Det er så frustrerende når

man ser den tapte muligheten. Budsjettet ble lagt fram samme dag som klimapanelets rapport ble presentert. Det blir vedtatt samme dag som klimatoppmøtet i Polen begynner. Det er en viss ironi i dette.

Hvert statsbudsjett må være bedre på klima enn det forrige. Derfor vil jeg utfordre nåværende regjeringspartier og det kommende: Hva er det som egentlig er bedre i dette budsjettet enn i det forrige? Det er en viss økning til internasjonale klimatiltak, etter massive kutt i flere år. Mener Venstre at de faktisk har fått igjen mer for å gå inn i regjering enn av å delta i forhandlingene utenfor? Vi ser ikke resultater av det. Man kunne ha økt støtten til Enova. Man kunne ha satset på nullutslippsteknologi i industrien. Vi kunne ha fått et stort løft for kollektivtrafikken i hele landet. Sånn kunne jeg fortsatt. Dette budsjettet og denne debatten mangler de store visjonene. Folk i Norge og framtidige generasjoner hadde fortjent bedre.

Carl-Erik Grimstad (V) [20:48:39]: Det er blitt sagt litt av hvert om Venstres miljøpolitikk denne kvelden, som kunne egnet seg til en kommentar på slutten av en lang debatt. Jeg skal la klimasatsing og det internasjonale arbeidet som regjeringen gjør på dette feltet, ligge i denne omgang. I stedet skal jeg rette oppmerksomheten mot et satsingsområde der det ikke kan være noen tvil om at Venstre har satt sitt fotavtrykk i dette budsjettet: innsatsen mot forsøplingen av våre havområder.

I budsjettet for 2019 foreslår regjeringen å øke innsatsen mot marin forsøpling til 400 mill. kr, en økning på 250 mill. kr fra budsjettet for 2018. Jeg håper representanten Kaski fikk med seg dette.

Det dreier seg om forurensingen av våre hav, særlig knyttet til ikke-nedbrytbar plast. Rundt åtte millioner tonn med plast havner i havet hvert år. Det dreier seg om gjenstander som plast- og isoporkasser, plastposer og fiskeredskaper av plast, som har en livssyklus som er det nærmeste menneskeheten har kommet til å skape et slags evig liv. For: Mange hundre år etter at vi har løst klimagassutfordringene – for det er vi nødt til – kommer vi til å slite med den forsøplingen som vi i løpet av noen få tiår har påført kloden vår. Antakelig er det verste perspektivet med denne forsøplingen at plasten brytes ned til mikropartikler. Jeg sier «antakelig», fordi vi ennå har liten kunnskap om effekten av dette. Det er derfor særlig grunn til å legge vekt på at regjeringen har foreslått 10 mill. kr for å styrke forskningen på marin forsøpling og mikroplast.

Jeg kommer fra et fylke, Vestfold, der strandryddingen har blitt en del av våre faste vårlige ritualer. Bare i løpet av de siste par-tre årene har tallet på dem som melder seg for å rydde strendene for plast og annet søppel,

mangedoblet seg. Posten i statsbudsjettet som utgjør den nasjonale tilskuddsordningen for opprydding og forebygging er på 65 mill. kr. Disse tiltakene, som er et særlig godt eksempel på samarbeidet mellom offentlig og frivillig sektor, bør inspirere hundrevis av lokale aksjoner til å gjøre en innsats for våre felles strender når det lauvras i li i 2019.

Mens Sør-Norge oversvømmes av søppel som har hatt sitt bruksområde på landjorden, er situasjonen en annen i Nord-Norge, der mengden av plastprodukter ofte er knyttet til fiske. Jeg er derfor glad for at regjeringen har opprettet et senter for oljevern og miljø i Lofoten og Vesterålen, der bekjempelse av marin forsøpling blir en sentral oppgave. Når vi til dette legger Norges internasjonalt sett ledende rolle i arbeidet for å redusere forsøplingen av verdenshavene, kan det ikke være noen tvil om at miljøet, og regjeringen for den saks skyld, kan ha hatt godt av å få Venstre med på laget – for framtiden.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [20:51:31]: Vi er i ein ganske unik situasjon i Noreg i dag. Vi har ei regjering som har klart kunststykket å forvalte ei heilt utruleg moglegheit – med kanskje ein av dei rikaste økonomiane i verdshistoria – reint middelmåtig. Faktum er at ein i løpet av dei siste fem åra har klart å auke forskjellane. Rundt 100 000 barn lever i fattigdom. I 2019 kjem dei 10 pst. rikaste til å få 40 pst. av alle personskattecutta.

Når det gjeld klima og miljø, har utsleppa auka under dei blå, og ein ligg langt etter dei klimamåla vi har sett for både 2030 og 2050. Så skulle alt dette bety at vi måtte gjere det for verdiskapinga. Men tala for verdiskaping, kva viser dei? Vi klarer ikkje å finne statistikk for såkalla nye, grøne arbeidsplassar. Det har rett og slett ikkje vore ein markant auke som vi kan finne fram til i statistikken i det heile.

Det har vore industrinedgang dei siste åra. Det er ganske unikt, med den fantastiske moglegheita industrien har, den gode valutasisuasjonen og dei gode handelsvilkåra. Regjeringa har klart å sørge for ein nedgang for landindustrien i ein situasjon der vi skulle hatt oppgang.

Under denne regjeringa er det gunstigare å plassere pengar i eigedom enn å investere i ny industri og næring. Vi har ei regjering som har klart å auke forskjellane, som ikkje har klart å skape verdiskaping, ikkje klart å nå måla på klima og miljø. Dei har svikta på dei aller viktigaste indikatorane, dei største utfordringane vi har i samfunnet. Det er ei bragd, ei historisk bragd. Dei har klart å bruke desse fem åra til å demonstrere det. Det er å feire Noregs stordomstid med det middelmåtige. Det er det ein har klart i denne situasjonen.

Det er to grunnar ein kan trekke fram for korleis det kunne skje, korleis ein klarte å stå for ei slik bragd. Anten

er det fordi ein har vore ideologisk blind, fordi ein trudde at å køyre på med formueskatteskjening til dei rikaste var vegen å gå for verdiskapinga – det har ein ikkje klart – eller ein har rett og slett berre tent interessene til dei aller rikaste i samfunnet. Uansett om ein har vore ideologisk blind eller har tent interessene til dei få, har vi her å gjere med ei regjering for dei rike.

Renate Sølversen (H) [20:54:35]: Vi kjenner alle et barn som har som sin aller største drøm å redde verden, som vil gi bort sparepengene sine for å hjelpe barn som sulter, som vil ta med skadde dyr hjem for å plastre og pleie dem, og som kjefter på voksne som kaster matavfall i restavfallsdunken. De barna har ansvarsfølelse større enn de fleste voksne og en stor omsorg for mennesker og planeten. De barna er framtiden. De har rett til å kreve at også vi tar ansvar, og at vi går sammen med dem for å redde verden. En del av det kan vi gjøre herfra. Men som med så mye annet i samfunnet: Det er mye bra som bygges nedenfra, og vi klarer oss ikke uten det om vi skal løse klimautfordringene heller.

Jeg er så heldig at jeg kommer fra Vestfold. Der dukker det stadig opp gode eksempler på godt klimaarbeid. Sandefjord kommune turte å stille miljøkrav i havnen sin, og Color Line bygger nå verdens største hybridskip, som skal seile derfra. Fylkeskommunen opprettet et klimafond og fikk i gang et lokalt marked for solceller på tak. Nå har også Bondelaget i Vestfold kastet seg på og jobber med økt fornybarandel i landbruket.

Kommunene har gått sammen om å lage biogassanlegg som en del av avfallshåndteringen sin. Det gjør at bussene i dag kjører på biogass. De jobber også med å fase inn mer avfall fra landbruket, fordi matavfall som bussdrivstoff heller ikke er bærekraftig i lengden.

I Horten har de en teknologiklynge der miljøløsninger er høyt prioritert. Forskningsmiljøene, bedriftene og kommunene jobber sammen for å finne gode framtidrettede løsninger. ASKO er en av de store næringsaktørene som virkelig tør å satse, og vi har dem i Vestfold også. De bygger solcelleanlegg, og de bygger mer miljøvennlig transport.

Vi har fått et miljø i Vestfold for grønn utvikling fordi politikere presser på, fordi næringslivet ønsker å bidra og fordi kunnskapsinstitusjonene våre vil være med. Vi er helt avhengig av at de store framskrittene kommer, og derfor skal vi applaudere og støtte opp under alle de små og mellomstore skrittene på veien dit.

Derfor er jeg veldig glad for at budsjettavtalen sikrer mer penger til Klimasats, som bygger opp under mange av de gode prosjektene ute i kommunene. Jeg er glad for at budsjettavtalen sikrer mer penger til Enova, fordi Enova er en av de aller viktigste støttespillerne for bedrifter og privatpersoner som ønsker å bli grønnere.

Vi vil bli grønnere alle sammen. Vi må presse på for å komme dit. Jeg er også glad for styrkingen av Den naturlige skolesekken, fordi den lærer barna våre om bærekraft, slik at de fortsetter å ansvarliggjøre og bevisstgjøre mammaer, pappaer, besteforeldre, lærere og oss på Stortinget når vi gjør noe de har lært skader planeten, enten det er å kaste plast i havet eller å velge en bil med høyt utslipp.

Vi kan fremdeles redde verden, men det krever felles innsats – lokalt, nasjonalt og internasjonalt.

Presidenten: Representanten Jan Steinar Engeli Johansen har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Jan Steinar Engeli Johansen (FrP) [20:57:47]: Representanten Gjelsvik synes tydeligvis det er leit at vi påpeker Senterpartiets sanne ansikt når det kommer til partiets skatte- og avgiftspolitik. For Senterpartiet prøver jo ofte å innbille folk – ja gjerne en FrP-er – at de ønsker lavere skatter og avgifter. Nå har de også trukket fram sitt forslag om rimeligere bensinavgift, som for en familie vil utgjøre ca. 14 kr i måneden eller 170 kr per år, og lavere elavgift, som vil utgjøre ca. det samme – eller kanskje litt mer hvis man bruker mye strøm – dvs. litt mindre enn 400 kr totalt spart på et helt år for en vanlig familie med bensinbil.

Regjeringen, derimot, har de siste fem årene redusert skatter og avgifter for helt vanlige familier med rundt 11 000 kr per år. Det kunne vært greit å få vite om Senterpartiet egentlig støtter regjeringens politikk for denne reduksjonen – eller om Senterpartiet egentlig ønsker at disse pengene blir brukt av staten eller av kommunene selv, i stedet for av folk.

Presidenten: Representanten Karin Andersen har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Karin Andersen (SV) [20:58:56]: Representanten Asheim var oppe her i stad med noe av den verste tåkeleggingen jeg har hørt i denne debatten til nå. Han påstår at det ikke er behov for mer fri rettshjelp – eller bostøtte for den del – fordi få trenger det. Sannheten er at inntektsgrensene for fri rettshjelp og for bostøtte nå er satt så lavt at nesten ingen kvalifiserer for det lenger. Det er et stort rettstap i det norske samfunnet, og jeg er dypt sjokkert over at Høyre, som før har vært et rettsstatsparti, ikke ser dette.

Jeg kan også opplyse denne forsamlingen – som alle har rimelig grei inntekt – om at snittinntekten for de husholdningene som i dag får bostøtte, er 134 000 kr i året, og bostøttene er 93 000 kr. Det står i regjeringens

budsjett. Med slike inntektsgrenser er det klart at man klarer å fjerne hele behovet.

Presidenten: Representanten Sigbjørn Gjelsvik har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [21:00:18]: Det var fantastisk fascinerende å høre innlegget til representanten Engeli Johansen nettopp, som mener at nei, det er egentlig ikke så farlig å redusere elavgiften, det har egentlig ikke så mye betydning – det har egentlig ikke så mye betydning for Fremskrittspartiet å redusere avgiftene på bensin og diesel. Våre forslag til avgiftslettelser summerer seg til 1 mrd. kr. Jeg tror folk ville være godt fornøyd om de fikk det i reduserte avgifter.

Så til en stemmeforklaring, helt avslutningsvis. Senterpartiet kommer ikke til å stemme for forslag nr. 3, fra Arbeiderpartiet, knyttet til utredning av avgift på palmeolje. Vi er veldig for at en skal få fjernet palmeolje og få inn ny produksjon av ikke minst avansert biodrivstoff i Norge, men til det trengs det en mer helhetlig politikk. Vi har egne forslag i skatte- og avgiftsopplegget som vi kommer tilbake til igjen i en senere sak. I tillegg vil vi stemme for forslag til vedtak XIX, som nettopp peker på en helhetlig gjennomgang av virkemidler, og komme tilbake igjen til det i forbindelse med statsbudsjettet neste år.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [21:01:35]: Tidligere partileder Carl I. Hagen ble veldig provosert da jeg påpekte det historiske faktum at Fremskrittspartiet på 1970-tallet ønsket å selge rettighetene til Statfjordfeltet for å få inn litt penger. Det virket nesten som om representanten så det som en fornærmelse at jeg påpekte det. Det kan jeg forstå, for det var et veldig dårlig standpunkt. Og det var heldigvis ikke sånn at han – og Fremskrittspartiet – fikk med seg flertallet på det standpunktet. Man hadde et flertall som ønsket å bruke norske olje- og gassressurser til å bygge industri, skape verdier og bygge arbeidsplasser og fagmiljøer i Norge. Det har vært en enorm suksesshistorie at Carl I. Hagen og Fremskrittspartiet ikke fikk flertall for sin kortsiktige tenkning på 1970-tallet.

Det er en linje fra Carl I. Hagen på 1970-tallet til Carl I. Hagens parti og partileder Siv Jensen i dag, som i forrige periode ønsket å fjerne hele konsesjonslovgivningen når det gjaldt eierskapet til skog, jord og norsk natur – akkurat den samme tenkningen: la markedet råde, ikke tenke langsiktig på hvordan man kan forvalte naturressursene, hvordan man kan skape lange verdikjeder og gi landet vårt videre, og der man sikrer et nasjonalt eierskap.

Vi i Senterpartiet har fremmet et forslag om en stortingsmelding om norsk eierskap, en stortingsmelding som nettopp skal handle om hvordan vi kan bruke naturressursene, hvordan vi også kan sikre norsk eierskap i grunnleggende norsk infrastruktur. Jeg håper at stortingsflertallet er villig til å gå inn på den, og se hvor viktig det er for et lite land å sikre de nasjonale interessene.

Det er forunderlig at verken Høyre eller Fremskrittspartiet har vært opptatt av det økende underskuddet vi har i Fastlands-Norge. I den perioden som Erna Solberg har vært statsminister, har underskuddet i Fastlands-Norge økt. Vi hadde et underskudd på 157 mrd. kr da Erna Solberg tok over, og siste kjente tall var på 258 mrd. kr. Det har altså økt, vi har blitt mer oljeavhengig i perioden med Erna Solberg i regjering, ikke mindre. Derfor blir det så hult med alle festtalene der man snakker om at det har vært en stor omstilling av norsk økonomi, når det faktisk er det motsatte som har skjedd.

Så gjelder det skatt og avgift. Fremskrittspartiet har finansministeren på det tidspunktet i Norge vi har høyest avgifter – faktisk. Sånn er det. Vi i Senterpartiet ønsker å redusere avgiftene med 1 mrd. kr, for vi vet at avgifter slår veldig feil ut sosialt. Når man ser på den gruppen i befolkningen som har lavest inntekt, ser man at størstedelen av de skattene de betaler til samfunnet i indirekte skatt, nettopp er avgifter. Det er forunderlig at Fremskrittspartiet har blitt en sånn enorm forsvarer av høyere avgifter for folk flest, for det er grunnleggende usosialt, og det er tvert imot av det de sa før de gikk inn i regjering.

Hvis man stemmer på Senterpartiet, vil man få et helt annet pendleropplegg, et helt annet skattetrykk for dem som har lavere eller middels inntekter, enn det dagens regjering legger opp til. De har prioritert dem som har høye inntekter, dem som sitter best i det, mens vi har et opplegg som prioriterer vanlige folk – og folk som har normale inntekter – rundt omkring i hele Norge.

Jonas Gahr Støre (A) [21:04:50]: Jeg synes det er bra at statsministeren har et internasjonalt engasjement, men jeg bemerker at vi i dag diskuterer regjeringens budsjett, det skal vedtas her, og statsministeren er på politiske samtaler i Angola. Jeg mener hun burde vært i salen når vi diskuterer statsbudsjett for neste år.

Det brer seg en selvtilfredshet over denne regjeringen, og vi har hørt det i denne debatten. Det er forlengelsen fra da budsjettet kom, da finansministeren sa at nå skinner solen på alle. Det er en forlengelse av «nu går alt så meget bedre», og mange av innleggene vi har hørt i dag fra regjeringens side, har begynt med talepunkt om at Norge er verdens beste land å bo i.

Men er det en betryggende analyse, når vi står i 2018 og ser mot 2020-tallet og de utfordringene Norge har? På den ene siden skulle det bare mangle at Norge er et bra land å bo i, med vårt utgangspunkt, men det fundamentet dette landet bygger på, tar regjeringen meget lett på, det som har skapt det landet, skapt de mulighetene, med en rettferdig fordeling og vilje til å gjennomføre det i politikk, med sterk offentlig velferd som gir likhet, rettferdighet og høy kvalitet, med satsing på et sterkt trepartssamarbeid som gir folk tillit og ansvar i samfunn og arbeidsliv, og med frontfaget og støtte til innovasjon og sterk industri. I stedet ser vi en politikk hvor man berømmer et samfunn der man på mange måter kom til dekket bord, som har gjort oss mer oljeavhengig, med tro på skatteuttak som stimulans, privatisering, svak satsing på fellesskapets velferd og passiv og næringsnøytral næringspolitikk.

Nobelprisvinner Paul Krugman skrev en artikkel i New York Times i midten av november om skatteuttakspolitikken som økonomisk virkemiddel for å få til innovasjon og fornyelse. Han skrev: Resultatet av lavere selskapskatt er at selskaper betaler mindre skatt – punktum. Han klarer ikke å påvise at Bush 1, Bush 2, Obama og den nåværende amerikanske presidentens skatteuttak til selskapene faktisk resulterer i økte investeringer. Jeg mener, som Slagsvold Vedum sa, at det er et spørsmål å diskutere her også. Gir det de resultatene? Det var riktig å sette selskapskatten ned, slik vi gjorde gjennom et stort forlik, men regjeringen fortsetter altså med klokkeretro på den. Det er feil vei å gå, det er en doktrine som ikke virker.

Så vil jeg si, som mitt siste punkt her, at dette også handler om å se hva dette samfunnet trenger framover. Arbeidslinjen tar denne regjeringen lett på. Store kontantoverføringer som gjør at det er mer lønnsomt ikke å jobbe, er gal utvikling for Norge. Klimapolitikken tar man også lett på, man blir hengende etter målene man har satt seg, snakker seg rundt det og setter ikke opp de løypemerkene vi skal ha til 2030 for å nå Norges internasjonale forpliktelser. Man klarer heller ikke å gjøre klimapolitikken til også en mulighet for norsk nærings- og arbeidsliv, som det burde vært. Det har denne debatten avklart veldig tydelig.

Audun Lysbakken (SV) [21:08:11]: Det har vært en litt slapp innsats fra de borgerlige partiene i denne debatten. Jeg tenker at det gjenspeiler manglende entusiasme for prosjektet. Det skjønner jeg godt når det er sånn at klimaendringene møtes med handlingslamelse, og klimapolitikken er dyppet i regnskogødeleggende palmeolje, når det er sånn at skattesystemet viser seg å bli rigget for de rike i enda høyere tempo enn før, faktisk i så stor grad at tallene viser at de 0,1 pst. rikeste,

4 300 mennesker i dette landet, har fått 1,4 mrd. kr i skattelette under denne regjeringen, og at de rikeste sin andel av personskatteuttakene øker. Da ville jeg også tatt det litt med ro.

Utover i debatten har vi på forutsigbart vis fått de vanlige motargumentene. Finansministeren har skrevet leserinnlegg i Nettavisen mens hun har sittet her, og i det sier hun at undertegnede er «norgesmester i misunnelse». Det er jo et klassisk argument – bare fordi jeg har sagt sannheten om skatteprofilen og tallene jeg nettopp nevnte. Allerede kl. 15.04 – og det er litt før det som pleier å være skjema – kom det første innlegget som nevnte Sovjet, Cuba og Nord-Korea. Det er tidlig, og det tyder på at man er litt på defensiven.

Det som er problemet, er at politikken som føres nå, strider mot det vi vet trengs, nemlig utslippskutt i Norge og ikke regnskogkutt i Indonesia, og det vi vet virker, er nemlig en politikk for de mange og ikke for de få. Det er et regulert arbeidsliv, et rettferdig skattesystem og en sterk velferd som har gitt oss en av verdens mest produktive økonomier. Skatteuttak til den økonomiske eliten har aldri vært den norske oppskriften.

På SVs kontorer har vi et innrammet bilde av Hanna Kvanmo fra 1980-tallet en gang, der hun står med en spade, og der står det: I SV kaller vi en spade for en spade. Det er i nyere tid også andre partier som har begynt å kalle en spade for en spade, men det er ikke mulig å kalle de 0,1 pst. rikeste blant oss for folk flest. Hvis man går til valg på slagordet «for folk flest», men ender opp med å bruke så mye penger på en liten gruppe på toppen, er det heller ikke rart at vi kaller denne regjeringen for det den er, og sier til Siv Jensen at hun er det hun er, nemlig finansminister i de rikes regjering.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sakene nr. 1 og 2.

Sak nr. 3 [21:11:03]

Stortingets vedtak til lov om endringer i vegtrafikkloven (krav til CO₂-utslipp) (Lovvedtak 10 (2018–2019), jf. Innst. 42 L (2018–2019) og Prop. 91 LS (2017–2018))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

Sak nr. 4 [21:11:18]

Stortingets vedtak til lov om endringer i aksjelovgivning mv. (oppløsning og avvikling, mellombalanser m.m.) (Lovvedtak 11 (2018–2019), jf. Innst. 70 L (2018–2019) og Prop. 100 L (2017–2018))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

Votering

Etter at det var ringt til votering, uttalte

presidenten: Da er Stortinget klar til å gå til votering over sakene på dagens kart.

Votering i sak nr. 1

Presidenten: Presidenten vil foreslå at finansministerens redegjørelse holdt i Stortingets møte 8. oktober 2018 om regjeringens forslag til statsbudsjett og om nasjonalbudsjettet for 2019 vedlegges protokollen.

– Det anses vedtatt.

Votering i sak nr. 2

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt 27 forslag. Det er

- forslagene nr. 1–8, fra Rigmor Aasrud på vegne av Arbeiderpartiet
- forslagene nr. 9–11, fra Trygve Slagsvold Vedum på vegne av Senterpartiet
- forslag nr. 12, fra Kari Elisabeth Kaski på vegne av Sosialistisk Venstreparti
- forslagene nr. 13–22, fra Per Espen Stoknes på vegne av Miljøpartiet De Grønne
- forslagene nr. 23 og 24, fra Bjørnar Moxnes på vegne av Rødt
- forslag nr. 25, fra Rigmor Aasrud på vegne av Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet De Grønne og Rødt
- forslag nr. 26, fra Per Espen Stoknes på vegne av Miljøpartiet De Grønne
- forslag nr. 27, fra Kari Elisabeth Kaski på vegne av Sosialistisk Venstreparti

Det votes over forslag nr. 26, fra Miljøpartiet De Grønne. Forslaget lyder:

«Regjeringen Solberg har levert et forslag til statsbudsjett for 2019 som ikke vil innfri Norges vedtatte klimamål for 2020 og har ikke Stortingets tillit.»

Da dette er et mistillitsforslag, vil voteringen skje ved navneopprop.

Oppropet vil starte med representant nr. 1 fra Sør-Trøndelag fylke.

De som stemmer for forslaget, svarer ja. De som stemmer imot, svarer nei.

Presidenten vil sette stor pris på ro i salen under oppropet.

Votering:

Forslaget fra Miljøpartiet De Grønne ble med 98 mot 2 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 21.22.19)

De 98 representantene som stemte mot forslaget, var:

Trond Giske, Mari Holm Lønseth, Eva Kristin Hansen, Sivert Bjørnstad, Lars Haltbrekken, Kirsti Leirtrø, Jon Gunnes, Kårstein Eidem Løvaas, Dag Terje Andersen, Renate Sølverson, Erlend Larsen, Carl-Erik Grimstad, Stein Erik Lauvås, Svein Roald Hansen, Tellef Inge Mørland, Åshild Bruun-Gundersen, Kjell Ingolf Ropstad, Ingunn Foss, Kari Henriksen, Gisle Meininger Saudland, Norunn Tveiten Benestad, Hans Fredrik Grøvan, Tone Wilhelmsen Trøen, Henrik Asheim, Nina Sandberg, Himanshu Gulati, Sigbjørn Gjelsvik, Åsmund Aukrust, Hårek Elvenes, Tuva Moflag, Martin Kolberg, Morten Wold, Lise Christoffersen, Jon Engen-Helgheim, Masud Gharahkhani, Runar Sjøstad, Bengt Rune Strifeldt, Ingalill Olsen, Geir Adelsten Iversen, Marianne Haukland, Trygve Slagsvold Vedum, Kristian Tønning Riise, Karin Andersen, Ove Trellevik, Magne Rommetveit, Helge André Njåstad, Silje Hjemdal, Leif Audun Sande, Tom-Christer Nilsen, Liv Kari Eskeland, Ruth Grung, Terje Breivik, Nils T. Bjørke, Helge Orten, Geir Inge Lien, Marianne Synnes, Jan Steinar Engeli Johansen, Vetle Wang Soleim, Steinar Reiten, Margunn Ebbesen, Willfred Nordlund, Grethe Andersen, Åsunn Lyngedal, Jonny Finstad, Mona Fagerås, Rigmor Aasrud, Marit Knutsdatter Strand, Olemic Thommessen, Tore Hagebakken, Bengt Fasteraune, Ketil Kjenseth, Michael Tetzschner, Marianne Marthinsen, Kari Elisabeth Kaski, Siri Gåsemyr Staalesen, Espen Barth Eide, Petter Eide, Grunde Almeland, Aase Simonsen, Solveig Horne, Torstein Tvedt Solberg, Roy Steffensen, Margret Hagerup, Geir Pollestad, Hege Haukeland Liadal, Aleksander Stokkebø, Terje Halleland, Øystein Langholm Hansen, Solfrid Lerbrekk, Frida Melvær, Tore Storehaug, Stine Margrethe Knutsdatter Olsen, Åslaug Sem-Jacobsen, Geir Jørgen Bekkevold, Kent Gudmundsen, Sandra Borch, Martin Henriksen, Elin Rodum Agdestein

De 2 representantene som stemte for forslaget, var:

Bjørnar Moxnes, Per Espen Stoknes

Følgende 69 representanter var fraværende:

Heidi Greni (forf.), Guro Angell Gimse (forf.), Jorodd Asphjell (forf.), Morten Stordalen (forf.), Maria Aasen-Svensrud (forf.), Ingjerd Schou (forf.), Ulf Leirstein (forf.), Elise Bjørnebekk-Waagen (forf.), Tage Pettersen (forf.), Ole André Myhrvold (forf.), Erlend Wiborg (forf.), Fredly André Øvstegård (forf.), Svein Harberg (forf.), Torhild Bransdal (forf.), Anniken Huitfeldt (forf.), Hans Andreas

Limi (forf.), Nils Aage Jegstad (forf.), Sverre Myrli (forf.), Solveig Schyzt (forf.), Turid Kristensen (forf.), Sheida Sangtarash (forf.), Kari Kjønnaas Kjos (forf.), Bente Stein Mathisen (forf.), Trond Helleland (forf.), Kristin Ørmen Johnsen (forf.), Per Olaf Lundteigen (forf.), Arne Nævra (forf.), Anette Trettebergstuen (forf.), Nils Kristen Sandtrøen (forf.), Tor André Johnsen (forf.), Emilie Enger Mehl (forf.), Peter Frølich (forf.), Jette F. Christensen (forf.), Torill Eidsheim (forf.), Kjersti Toppe (forf.), Audun Lysbakken (forf.), Knut Arild Hareide (forf.), Sylvi Listhaug (forf.), Else-May Botten (forf.), Tove-Lise Torve (forf.), Eirik Sivertsen (forf.), Siv Mossleth (forf.), Dagfinn Henrik Olsen (forf.), Morten Ørsal Johansen (forf.), Jonas Gahr Støre (forf.), Heidi Nordby Lunde (forf.), Christian

Tybring-Gjedde (forf.), Guri Melby (forf.), Jan Bøhler (forf.), Mudassar Kapur (forf.), Stefan Heggelund (forf.), Carl I. Hagen (forf.), Mathilde Tybring-Gjedde (forf.), Astrid Nøklebye Heiberg (forf.), Hadia Tajik (forf.), Sveinung Stensland (forf.), Olaug V. Bollestad (forf.), Liv Signe Navarsete (forf.), Ingrid Heggø (forf.), Terje Aasland (forf.), Solveig Sundbø Abrahamsen (forf.), Lene Vågslid (forf.), Cecilie Myrseth (forf.), Per-Willy Amundsen (forf.), Torgeir Knag Fylkesnes (forf.), Ingvild Kjerkol (forf.), Marit Arnstad (forf.), Arild Grande (forf.), André N. Skjelstad (forf.)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 23, fra Rødt. Forslaget lyder:

«Rammevedtak

Nr. Betegnelse	Kroner
1 Statsforvaltning mv.	10 269 673 000
2 Familie og forbruker	49 144 449 000
3 Kultur mv.	15 904 475 000
4 Utenriks	40 766 505 000
5 Justis	36 117 368 000
6 Innvandring, regional utvikling og bolig	21 053 872 000
7 Arbeid og sosial	453 788 978 000
8 Forsvar	53 108 895 000
9 Næring	6 979 615 000
10 Fiskeri	1 154 157 000
11 Landbruk	18 679 754 000
12 Olje og energi	-102 310 737 000
13 Miljø	7 982 227 000
14 Kontroll og konstitusjon	701 700 000
15 Helse	213 761 219 000
16 Utdanning og forskning	77 577 493 000
17 Transport og kommunikasjon	69 377 322 000
18 Rammeoverføringer til kommunesektoren mv.	194 721 368 000
19 Tilfeldige utgifter og inntekter	4 251 450 000
20 Stortinget, finansadministrasjon mv.	36 558 087 000
21 Skatter, avgifter og toll	-1 222 955 853 000
22 Utbytte mv.	-39 910 752 000
Sum før lånetransaksjoner og overføringer til og fra Statens pensjonsfond utland	-53 278 735 000

»

Voteringsstavlene viste at det var avgitt 94 stemmer mot og 2 stemmer for forslaget fra Rødt.
(Voteringsutskrift kl. 21.30.17)

Margunn Ebbesen (H) (fra salen): President! Jeg stemte feil.

Presidenten: Da skal det riktige tallet være 95 stemmer mot og 1 stemme for forslaget fra Rødt. Dermed er forslaget forkastet.

Det voteres over forslag nr. 24, fra Rødt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at kommuner holder barnetrygden utenfor beregning av sosialstønad, og sette av midler til kompensasjon for dette i revidert nasjonalbudsjett for 2019.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Rødt ble med 98 mot 2 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 21.30.46)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 13, 14, 18, 19 og 22, fra Miljøpartiet De Grønne.
Forslag nr. 13 lyder:

«Rammevedtak

Nr.	Betegnelse	Kroner
1	Statsforvaltning mv.	10 461 899 000
2	Familie og forbruker	47 990 092 000
3	Kultur mv.	16 190 748 000
4	Utenriks	42 656 585 000
5	Justis	36 372 967 000
6	Innvandring, regional utvikling og bolig	23 215 269 000
7	Arbeid og sosial	450 536 508 000
8	Forsvar	52 662 195 000
9	Næring	9 049 615 000
10	Fiskeri	1 670 924 000
11	Landbruk	19 835 198 000
12	Olje og energi	-104 914 537 000
13	Miljø	15 459 336 000
14	Kontroll og konstitusjon	701 700 000
15	Helse	210 676 478 000
16	Utdanning og forskning	79 149 474 000
17	Transport og kommunikasjon	69 353 322 000
18	Rammeoverføringer til kommunesektoren mv.	184 105 586 000
19	Tilfeldige utgifter og inntekter	6 395 000 000
20	Stortinget, finansadministrasjon mv.	36 507 087 000
21	Skatter, avgifter og toll	-1 238 685 833 000
22	Utbytte mv.	-40 923 252 000
	Sum før lånetransaksjoner og overføringer til og fra Statens pensjonsfond utland	-71 533 639 000

»

Votering:

Forslag nr. 14 lyder:

«Stortinget ber regjeringen foreslå å øke bygge-
lånsгарантиordningen for skip fra verft i Norge med
2 mrd. kroner. Det forutsettes at byggelånsгаранти-
ne kun skal nyttes til bygging av skip med null- eller
lavutslippsteknologi.»

Forslag nr. 18 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utforme en modell
for avgift på lakselus i oppdrettsnæringen som gir
en anslått provenyeffekt på 900 mill. kroner.»

Forslag nr. 19 lyder:

«Stortinget ber regjeringen øke det maksimale
fradraget i skatteinsentivordningen for oppstarts-
selskaper til 650 000 kroner per år.»

Forslag nr. 22 lyder:

«Stortinget ber regjeringen etablere en nasjonal
støtteordning for kjøp av elsykler.»

Forslagene fra Miljøpartiet De Grønne ble med 99
stemmer mot 1 stemme ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 21.31.07)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 20 og
21, fra Miljøpartiet De Grønne.

Forslag nr. 20 lyder:

«Stortinget ber regjeringen innarbeide i Enovas
mandat et mål om fullelektrifisering av dagens
fiskemerder innen 2023.»

Forslag nr. 21 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge frem en plan
for gradvis nedtrapping av dagens oljevirkosomhet.
Nedtrappingstakten må koordineres med en forut-
setning om å nå klimaforliket i 2020 og over 40 pst.
reduksjon i de totale norske utslippene i 2030.»
Sosialistisk Venstreparti og Rødt har varslet støtte til
forslagene.

Votering:

Forslagene fra Miljøpartiet De Grønne ble med 92 mot 8 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 21.31.26)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 15, fra Miljøpartiet De Grønne. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen etablere et garantifond for fornybarinvesteringer etter modell av den eksisterende u-landsordningen i GIEK. Det settes av en garantiramme på 2 mrd. kroner i 2019.»

Arbeiderpartiet har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Miljøpartiet De Grønne ble med 70 mot 30 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 21.31.44)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 16 og 17, fra Miljøpartiet De Grønne.

Forslag nr. 16 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at Finanstilsynet gjennomfører en stresstest av klimarisiko i norske finansinstitusjoner.»

Forslag nr. 17 lyder:

«Stortinget ber regjeringen stille krav til alle fylkeskommuner om å levere klimabudsjett for budsjettene for 2020.»

Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt har varslet støtte til forslagene.

Votering:

Forslagene fra Miljøpartiet De Grønne ble med 63 mot 37 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 21.32.05)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 12, fra Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Rammevedtak

Nr.	Betegnelsen	Kroner
1	Statsforvaltning mv.	10 264 099 000
2	Familie og forbruker	47 492 892 000
3	Kultur mv.	16 214 098 000
4	Utenriks	40 697 326 000
5	Justis	36 013 967 000
6	Innvandring, regional utvikling og bolig	20 842 772 000
7	Arbeid og sosial	452 827 008 000
8	Forsvar	52 932 195 000
9	Næring	7 320 115 000
10	Fiskeri	1 061 224 000
11	Landbruk	18 674 698 000
12	Olje og energi	-102 657 537 000
13	Miljø	8 683 427 000
14	Kontroll og konstitusjon	701 700 000
15	Helse	210 426 628 000
16	Utdanning og forskning	77 461 993 000
17	Transport og kommunikasjon	69 917 522 000
18	Rammeoverføringer til kommunesektoren mv.	187 921 646 000
19	Tilfeldige utgifter og inntekter	3 650 000 000
20	Stortinget, finansadministrasjon mv.	36 532 087 000
21	Skatter, avgifter og toll	-1 215 271 353 000
22	Utbytte mv.	-39 910 752 000
	Sum før lånetransaksjoner og overføringer til og fra Statens pensjonsfond utland	-58 204 245 000

»

Votering:

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti ble med 94 mot 6 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 21.32.23)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 27, fra Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen snarest fremme forslag om endring i lov som er nødvendig for å sørge for at barnetrygden holdes utenfor ved beregning av sosialhjelp, samt, i forbindelse med revidert budsjett for 2019, fremme forslag om å dekke disse kostnadene gjennom fordeling til alle kommuner over kommuneopplegget.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) (fra salen): President! Senterpartiet skal også stemme for forslaget.

Presidenten: Da har også Senterpartiet varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g:

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti ble med 81 mot 19 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 21.32.55)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 9, fra Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Rammevedtak

Nr.	Betegnelse	Kroner
1	Statsforvaltning mv.	9 855 299 000
2	Familie og forbruker	46 338 892 000
3	Kultur mv.	15 726 648 000
4	Utenriks	39 174 326 000
5	Justis	36 232 167 000
6	Innvandring, regional utvikling og bolig	20 207 807 000
7	Arbeid og sosial	452 164 478 000
8	Forsvar	54 047 695 000
9	Næring	6 818 215 000
10	Fiskeri	1 038 424 000
11	Landbruk	18 780 598 000
12	Olje og energi	-102 338 137 000
13	Miljø	5 183 667 000
14	Kontroll og konstitusjon	643 600 000
15	Helse	207 826 969 000
16	Utdanning og forskning	76 940 103 000
17	Transport og kommunikasjon	70 489 672 000
18	Rammeoverføringer til kommunesektoren mv.	186 475 946 000
19	Tilfeldige utgifter og inntekter	3 278 744 000
20	Stortinget, finansadministrasjon mv.	36 551 187 000
21	Skatter, avgifter og toll	-1 198 699 353 000
22	Utbytte mv.	-40 064 552 000
	Sum før lånetransaksjoner og overføringer til og fra Statens pensjonsfond utland	-53 327 605 000

»

V o t e r i n g:

Forslaget fra Senterpartiet ble med 89 mot 11 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 21.33.11)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 10, fra Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen tilpasse forhandlingsmandatet knyttet til forhandlingene om et CO₂-fond for næringstransporten til å omfatte et

fond i tråd med næringslivets behov og etter modell av NO_x-fondet, slik at forhandlingene kan slutføres og fondet etableres og bli operativt i løpet av 2019 i tråd med Stortingets tidligere vedtak.»

Arbeiderpartiet har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g:

Forslaget fra Senterpartiet ble med 60 mot 40 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 21.33.29)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 11, fra Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at det forelegges Stortinget hva som er bevilgningsbehovet knyttet til etablering og administrasjon av et CO₂-fond for næringstransporten i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett 2019.»

Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Senterpartiet ble med 52 mot 47 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 21.33.51)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 1, fra Arbeiderpartiet. Forslaget lyder:

«Rammevedtak

Nr.	Betegnelse	Kroner
1	Statsforvaltning mv.	10 361 899 000
2	Familie og forbruker	45 930 792 000
3	Kultur mv.	16 147 448 000
4	Utenriks	40 717 426 000
5	Justis	36 297 967 000
6	Innvandring, regional utvikling og bolig	20 347 737 000
7	Arbeid og sosial	453 158 508 000
8	Forsvar	53 300 195 000
9	Næring	6 920 615 000
10	Fiskeri	1 065 924 000
11	Landbruk	18 737 098 000
12	Olje og energi	-102 293 537 000
13	Miljø	6 541 727 000
14	Kontroll og konstitusjon	701 700 000
15	Helse	211 397 768 000
16	Utdanning og forskning	77 913 308 000
17	Transport og kommunikasjon	71 499 322 000
18	Rammeoverføringer til kommunesektoren mv.	185 031 746 000
19	Tilfeldige utgifter og inntekter	2 143 770 000
20	Stortinget, finansadministrasjon mv.	36 529 087 000
21	Skatter, avgifter og toll	-1 205 312 353 000
22	Utbytte mv.	-40 465 752 000
	Sum før lånetransaksjoner og overføringer til og fra Statens pensjonsfond utland	-53 327 605 000

»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Arbeiderpartiet ble med 71 mot 29 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 21.34.08)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 6 og 7, fra Arbeiderpartiet.

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede endringer i merverdiavgiftsloven som sikrer at helsepersonell må inkludere merverdiavgift hvis de utfører alternativ behandling.»

Forslag nr. 7 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede hvorvidt

noen av medlemmene i de organisasjoner som i dag er registrert i registeret for alternative behandlere, kan anses å yte helsehjelp, og komme tilbake til Stortinget med et lovforslag som gjør det mulig for disse å få fritak fra merverdiavgiftsloven.»

Sosialistisk Venstreparti og Rødt har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Arbeiderpartiet ble med 64 mot 36 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 21.34.46)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 3, fra Arbeiderpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede en avgift som effektivt ekskluderer biodrivstoff med høy avskogningsrisiko (som palmeolje), og legge fram et forslag i forbindelse med revidert statsbudsjett i 2019, med ikrafttredelse 1. juli 2019.»

Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Arbeiderpartiet ble med 63 mot 37 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 21.35.06)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 8, fra Arbeiderpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen om at ordningen med nøytral merverdiavgift i helseforetakene avvikles.»

Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Arbeiderpartiet ble med 53 mot 47 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 21.35.25)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 2, 4 og 5, fra Arbeiderpartiet.

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen evaluere ABE-reformen og komme tilbake til Stortinget på egnet måte.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen i løpet av første halvår 2019 legge til rette for at det gratis og enkelt kan leveres inn marint avfall i havner fra ordningen «Fishing for Litter».»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede om de kommunale pensjonskassene skal være skattepliktige, og legge fram sak for Stortinget på egnet måte.»

Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Arbeiderpartiet ble med 52 mot 48 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 21.35.48)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 25, fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet De Grønne og Rødt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen om at Norges statsbudsjett fra og med statsbudsjettet for 2020 skal lages og fremmes med sektorvise utslippsbudsjetter, med tiltaksliste og forventet klimaeffekt. Oversikten skal vise hvordan norske utslippskutt for å nå minst 40 pst. reduksjon i ikke-kvotepliktig sektor innen 2030, skal skje i Norge.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet De Grønne og Rødt ble med 63 mot 37 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 21.36.08)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

vedtak:

I

Rammevedtak

Nr.	Betegnelse	Kroner
1	Statsforvaltning mv.	10 306 899 000
2	Familie og forbruker	47 602 292 000
3	Kultur mv.	15 644 548 000
4	Utenriks	40 492 026 000
5	Justis	35 759 167 000
6	Innvandring, regional utvikling og bolig	19 629 807 000
7	Arbeid og sosial	452 120 308 000
8	Forsvar	52 842 195 000
9	Næring	6 448 215 000
10	Fiskeri	1 028 424 000

Nr.	Betegnelse	Kroner
11	Landbruk	18 632 098 000
12	Olje og energi	-102 530 537 000
13	Miljø	5 991 727 000
14	Kontroll og konstitusjon	701 700 000
15	Helse	208 540 768 000
16	Utdanning og forskning	77 267 508 000
17	Transport og kommunikasjon	69 803 922 000
18	Rammeoverføringer til kommunesektoren mv.	181 808 746 000
19	Tilfeldige utgifter og inntekter	3 966 600 000
20	Stortinget, finansadministrasjon mv.	36 502 087 000
21	Skatter, avgifter og toll	-1 195 400 353 000
22	Utbytte mv.	-40 485 752 000
	Sum før lånetransaksjoner og overføringer til og fra Statens pensjonsfond utland	-53 327 605 000

II

Stortinget ber regjeringen senest i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett for 2019 redegjøre for erfaringer med innfasing av bemanningsnormen i barnehagen.

III

Stortinget ber regjeringen i forbindelse med statsbudsjettet for 2020 gi en helhetlig vurdering av støtteordningene for studenter med barn, herunder vurdere forholdet til tilgrensende ordninger som foreldrepenger.

IV

Stortinget ber regjeringen avklare arbeidsdelingen mellom Nav og tiltaksarrangører for å sikre forutsigbarhet for aktørene. En avklaring bør komme i statsbudsjett for 2020.

V

Stortinget ber regjeringen gjennomgå dagens statlige ordninger for forebygging og reparasjon av skader på kommunal og fylkeskommunal infrastruktur i lys av økt forekomst av flom og ras.

VI

Stortinget ber regjeringen gjennom Norges klimafinansiering i utviklingsland støtte opp om omlegging fra kullkraft til nye fornybare energikilder.

VII

Stortinget ber regjeringen vurdere om rådgivning for effektive særavgifter bør inkluderes i Skatt for utvikling-programmet i NORADs kunnskapsbank, og melde tilbake til Stortinget i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett for 2019.

VIII

Stortinget ber regjeringen i styringsdialogen med de regionale helseforetakene vektlegge behovet for at pasientrettighetene til personer med sjeldne sykdommer ivaretas ved overføring av medikamentordningen til de regionale helseforetakene.

IX

Stortinget ber regjeringen vurdere å etablere barnehospice i Kristiansand som en pilot for videre å kunne styrke kompetansen og den palliative omsorgen for barn.

X

Stortinget ber regjeringen vurdere opprettelsen av et profesjonelt kringkastingskor i tilknytning til NRK som etter modell av Kringkastingsorkesteret skal ha institusjonelle forutsetninger til å drive stabil kunstnerisk virksomhet på høyt nivå.

XI

Stortinget ber regjeringen i styringsdialogen med Arbeids- og velferdsdirektoratet vektlegge arbeidsforberedende trening (AFT-tiltaket).

XII

Stortinget ber regjeringen om å etablere en tydelig strategi for hvordan Norges helsebistand bør innrettes for også å fange opp forskyvningen i den globale sykdomsbyrden fra smittsomme til ikke-smittsomme sykdommer.

XIII

Stortinget ber regjeringen utrede ulike modeller for, og komme tilbake med en vurdering av, en garantiordning for fornybar energi i utviklingsland, og redegjøre

for dette senest i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett 2019.

XIV

Stortinget ber regjeringen komme tilbake i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett for 2019 med en ny vurdering av størrelsen på kompensasjonsordningen for bortfall av eiendomsskatt på produksjonsutstyr og installasjoner, basert på resultatet av kommunenes rektisering.

XV

Stortinget ber regjeringen utrede de økonomiske konsekvensene av å dekke de ideelle organisasjoners historiske pensjonskostnader for kommunal og fylkeskommunal sektor med sikte på at de dekkes av kommunene og fylkeskommunene. Utredningen bør også se på om dekningen bør gå gjennom å utvide den søknadsbaserte tilskuddsordningen som det er enighet om å etablere i budsjettavtalen for 2019.

XVI

Stortinget ber regjeringen om at forurensningen på statens grunn må håndteres i forbindelse med salget av statens eiendom på Rausand i Nesset kommune i Møre og Romsdal, og at det legges til rette for at gruvesjakter og avfallsdeponier på områdene sikres samtidig.

XVII

Stortinget ber regjeringen utrede hvordan man kan utjevne nettleien for alle forbrukere gjennom et mest mulig effektivt organisert strømnnett. Utredningen skal omfatte virkemidler som frimerkeprinsippet, utjevning av ikke-påvirkbare faktorer og for øvrig tiltak som bedrer konkurransen og bidrar til likere priser og en sikker strømforsyning til lavest mulig kostnad for strømkundene. Stortinget ber regjeringen komme tilbake med dette som en egen sak.

XVIII

Stortinget ber regjeringen i forbindelse med statsbudsjettet for 2020 fremme forslag om å fjerne avgiftsfrikartet for varesendinger fra utlandet av mindre verdi (350-kronersgrensen) fra 1. januar 2020. I utformingen av regelverket må man se hen til EUs vedtatte ordning med avgiftsfri grense, som skal iverksettes fra 2021.

XIX

Stortinget ber regjeringen utforme et helhetlig forslag til virkemidler og avgifter i biodrivstoffpolitikken for å utelukke biodrivstoff med høy avskogingsrisiko både innenfor og utenfor omsetningskravet. Disse ram-

mebetingelsene skal legges frem i forbindelse med statsbudsjettet for 2020 og innføres fra 1. januar 2020.

XX

Stortinget ber regjeringen gjennomføre en utredning med sikte på at BPA utformes slik at ordningen bidrar til å oppnå likeverd, like muligheter uansett bosted, likestilling og samfunnsdeltakelse for personer med nedsatt funksjonsevne, gode arbeidsforhold for assistentene og bærekraft i ordningen.

XXI

Stortinget ber regjeringen foreslå mulige endringer av fergeavløsningsordningen slik at kapitalkostnader i mer fleksibel grad enn i dag kan dekkes av staten for fylkesveisamband.

XXII

Meld. St. 1 (2018–2019) – Nasjonalbudsjettet 2019 – vedlegges protokollen.

Presidenten: Det votes først over I.

Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble bifalt med 51 mot 48 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 21.36.33)

Presidenten: Det votes over X.

Rødt har varslet at de vil stemme imot.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) (fra salen): President! Senterpartiet skal også stemme imot.

Presidenten: Da har Senterpartiet varslet at også de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble bifalt med 88 mot 12 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 21.37.06)

Presidenten: Det votes over XVIII.

Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til innstillingen.

Arbeiderpartiet og Senterpartiet har varslet subsidiær støtte til innstillingen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det voterer over XIX.

Senterpartiet har varslet støtte til innstillingen.

Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet subsidiær støtte til innstillingen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det voterer over II, III, IV, V, VI, VII, VIII, IX, XI, XII, XIII, XIV, XV, XVI, XVII, XX, XXI og XXII.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Sakene nr. 3 og 4 er andre gangs behandling av lovsaker og gjelder lovvedtakene 10 og 11.

Det foreligger ingen forslag til anmerkning. Stortingets lovvedtak er dermed bifalt ved andre gangs behandling og blir å sende Kongen i overensstemmelse med Grunnloven.

Sak nr. 5 [21:38:05]

Referat

1. (120) Lov om lønnsnemndbehandling av arbeidstvist mellom Norsk Sykepleierforbund og NHO

Service og Handel i forbindelse med tariffoppgjøret 2018 (Pleie- og omsorgsoverenskomsten) (Prop. 34 L (2018-2019))

Enst.: Sendes arbeids- og sosialkomiteen.

2. (121) Ny saldering av statsbudsjettet 2018 (Prop. 33 S (2018-2019))

Enst.: Sendes finanskomiteen.

3. (122) Samtykke til godtakelse av forordning (EU) 2017/458 om endringer i EUs grenseforordning artikkel 8, for så vidt gjelder innføring av forsterket personkontroll ved passering av ytre grenser (vide-reutvikling av Schengen-regelverket) (Prop. 31 S (2018-2019))

Enst.: Sendes justiskomiteen, som forelegger sitt utkast til innstilling for utenriks- og forsvarskomiteen til uttalelse før innstilling avgis.

4. (123) Endringer i plan- og bygningsloven m.m. (håndtering av overvann i arealplanleggingen mv.) (Prop. 32 L (2018-2019))

Enst.: Sendes kommunal- og forvaltningskomiteen.

5. (124) Handelsnæringen - når kunden alltid har nett (Meld. St. 9 (2018-2019))

Presidenten: Enst.: Sendes næringskomiteen.

Presidenten: Dermed er dagens kart ferdigbehandlet. Ber noen om ordet før møtet heves? – Møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 21.39.

